ISBN 5-440-01217-6

Merle Krigul
Toom Õunapuu

igapäevane eesti keel

TALLINN · «VALGUS»

4E
K75

Retsenseerinud H. Leberecht
Kaane kujundanud K. Tormis
Kaanejoonis J. Kerem
Illustreerinud J. Kerem

Krigul, M., Õunapuu, T.
K75 Igapäevane eesti keel. — Tln.: Valgus, 1992. — 256 lk., ill.
ISBN 5-440-01217-6

Õpperaamat vene keelt kõnelevatele täiskasvanutele, kellel on juba eelteadmisi eesti keelest. Raamat peab silmas eesti keele omandamist kõnekeelena, sisaldades iga õppetüki puhul vestmikuosa ja rohkesti väljendeid vene ja eesti keeles. Grammatikast käsitletakse vaid kõnekeele seisukohast kõige olulisemat. Autorid on seadnud eesmärgiks ühendada traditsiooniline vestmik intensiivõppe elementidega, pakkudes tänuväärset materjali nii õppurile kui õpetajale.

ISBN 5-440-01217-6

© Tekst Merle Krigul, Toom Õunapuu, 1992.
© Illustratsioonid Jüri Kerem, 1992.

Eessõna

Käesolev õpperaamat on mõeldud vene keelt kõnelevatele täiskasvanutele (ilma erialase piiranguta), kellel on olemas elementaarsed teadmised eesti keelest, kuivõrd nad on mõnda aega elanud ja töötanud selle keele keskkonnas. Raamat peab silmas eesti keele omandamist **kõnekeelena**. Kummatigi oleks soovitatav paralleelselt kasutada ka mõnd grammatikaõpikut, mis annaks süstemaatilise ülevaate eesti keele kui aglutinatiivse keele eripärast. Ainuüksi käesolevale õpikule toetumisel varitseks õppurit oht piirduda vaid nn. papagoimeetodiga, mis varem või hiljem hakkab pidurdama suhtluskeele lõplikku omandamist.

Raamatu ülesandeks on anda vahendid eestikeelseks suuliseks kommunikatsiooniks: aktiviseerida juba teadaolevat keelematerjali; laiendada õppijate sõnavara ning grammatikateadmisi tasemeni, mis võimaldaks igapäevastel teemadel suhelda. Seega kujutab ta endast otsekui süstemaatilise keeleõpiku täiendavat materjali, mille paljundamine õpetajatele muidu tülikas ja aeganõudev. Raamatusse mitte üksnes võib, vaid tulebki teha sissekirjutusi, märkusi, täita lünki jne.

Kogu materjal on esitatud temaatiliste tsüklitena, mis omakorda jagunevad õppetundideks. Ühe õppetunni pikkuseks on arvestatud vähemalt kaks astronoomilist tundi.

Õppetund algab vestmikuosaga, kus antakse valik tüüpilisematest üksiksõnadest, väljenditest ja lühilausetest vene ning eesti keeles. Järgnevad küsimused ja ülesanded kasvavad välja omandamiseks määratud vestlusmaterjalist.

Vestmikuosas on esitatud mitut tüüpi tööülesandeid.

1. **Küsimustele vestluseks** eeldatakse mitut vastust. Ühed küsimused/vastused aktiviseerivad õpitud sõnavara, teistes antakse uusi sõnu või väljendeid, kolmandatega kontrollitakse õpilaste teadmisi, neljandad pakuvad võimalusi diskussioonideks jne. Küsimustega julgustatakse õpilasi end vabalt väljendama.

2. **Küsimused aruteluks** on vestlusküsimustega võrreldes abstraktsemad ja eeldavad isikliku arvamuse väljendamise oskust. Õppur peab kõigepealt analüüsima ülesandes sisalduvat probleemi, aru-

tama võimalikke lahendusvariante ja vormistama valitud lahenduse keeleliselt.

3. **Rollimängud** on suhtluskeeletundide üks kandvamaid osi, sisaldades kõige huvitavamaid ja nõudlikumaid ülesandeid. Algul valmistab õppurile mõningaid raskusi püsti tõusta ja kogu grupile suhtlussituatsiooni esitada. Seepärast mängib õpetaja kõigepealt üksi, siis lülitub ta õpilaste mängu ja lõpuks mängivad õpilased iseseisvalt. Treeningufaasis tuleks õpilastele jätta võimalus omavaheliseks harjutamiseks .istudes. Rollimängud, milleks võivad olla nii mikroetüüdid (kuni 4 osalejat) kui ka makroetüüdid (5 osalejat kuni kogu grupp), kujutavad endast tavaliselt probleemülesandeid, milles peaeesmärgiks on saavutada kokkulepe või koostöö grupi liikmete vahel (näit. ülesannete jagamine, vastuolude lahendamine jne.).

4. **Suhtlemismaatriksid** võimaldavad teadmisi ja oskusi kasutada teatud grammatilises kontekstis, nõuavad informatsiooni kogumist ja jagamist ning kõige selle iseseisvat keelelist vormistamist. Et õpetaja kontroll on nõrk, tekib illusioon reaalsest suhtlemissituatsioonist.

5. **Ettepanekud teatud tegevuseks** (näit. lauakatmine, joonistamine jms.) loovad illusiooni reaalsest situatsioonist, jätavad suhteliselt vabaks vahendite valiku, ühendavad orgaaniliselt liigutused ja kõne.

Vestmikuosale järgneb grammatikaosa, milles pakutakse kommentaare (näit. sõnavormide seletusi), käsitletakse terviklikult mingit grammatikanähtust, antakse harjutusi, kokkuvõtvaid tabeleid jms. Sealjuures hõlmavad keeleülesanded ainult neid grammatikaküsimusi, mida käesolevas õppetunnis **põhjalikumalt** valgustati.

Raamatu algul on sõnavorme tutvustavaid lühikommentaare rohkem, mis johtub asjaolust, et mitmeid grammatikanähtusi lõplikult seletada ja harjutada oleks veel vara. Et need vormid aga vestmikuosas juba esinesid, siis päris mööda minna neist ka ei saadud. Põhjalikumaks käsitlemiseks on õppetunni grammatikaosa valitud üks ... kaks teemat, mis vähemal või rohkemal määral haakuvad vastavate vestlusteemadega. Et vestmikuosa on sundinud peale grammatikateemade valiku, ei maksa käsitletavate grammatikaküsimuste järjestuses otsida tavapärast süsteemi. Tervikut taotlevad alles sünteesivad tabelid, mis antakse siis, kui kõik vastavad üksikküsimused on läbi võetud.

Mõistagi on eesti keele grammatika päratult laiem, kui näitab siinne grammatikaküsimuste käsitlus. Käesolevasse õppevahendisse on valitud ainult need grammatikaküsimused, mis praktilise kõnekeele seisukohalt on kõige olulisemad. Näiteks väga rikkalikust eesti keele verbivormistikust on suhtluskeele aspektist vajalik tunda eelkõige infinitiivide kasutamist, kindla kõneviisi oleviku ja lihtmineviku vorme, käskiva kõneviisi oleviku 2. pööret ainsuses ja mitmuses ning vahest ka tingiva kõneviisi olevikku. Kõik muu oleks juba teisejärgulise tähtsusega, mõeldud nn. passiivseks omandamiseks (näit. lektüüri lugemisel tunneb õppur teatud vormi ära ja oskab tõlkida, kuid oma kõnes ta seda ei kasuta).

Käesolev õppevahend pakub üsna mitmekesist materjali, millest õpetaja valib välja selle, mis vastab tema õpperühma eesmärkidele, huvidele, vajadustele ja oskustele. Kogu materjali läbitöötamine ei ole mõistagi kohustuslik, seda ka mitte ühe õppetunni raames. Kui aga sobivat õpikut kasutada ei ole ja kogu õpetus taandub põhiliselt kõnesolevale raamatule, peab õppematerjali läbitöötamisel langema põhiraskus õpetajale. Tema ülesandeks on aidata õpilastel saada iseseisvaks ja julgeiks suhtlejaiks, vabaneda suhtlemisbarjäärist ja vigadehirmust. Õpetaja on peamine teadmiste allikas: ta seletab, täiendab, kommenteerib, tõmbab paralleele vene ja eesti keele eripära vahel, liidab õpilaste osaoskused süsteemseks tervikuks jne. Õpetaja abistab õpilasi ka individuaalse töö ajal; ühtlasi on ta vestlusringi aktiivseim liige.

Valdava osa tunnis läbivõetavast ainest võiks õpetaja esitada suuliselt, kasutades soovi korral ka näitvahendeid. Eesmärgiks on õpetada õppureid uut materjali kuulma, s. t. auditiivselt vastu võtma. Teises järjekorras võidaks avada raamatud, tajumaks sedasama keeleainest ka visuaalselt.

Keelematerjali läbitöötamisel ei tohiks alahinnata korrektset häälдamist ja liikumist. Harilikult valmistab võõrkeeles kõnelejale raskusi jagada tähelepanu keelematerjali, hääldamise ja saateliigutuste vahel. Raamatus soovitatud rollimängudes peaksid õpilased ühendama kõne ja tegevuse (ruumis ringijalutamine suhtlussituatsiooni matkides, laulumängud, pallivisked, asjade kandmine jms.). Sellega areneb ka mitteverbaalne suhtlemine (intonatsioon, žestid, miimika, tegevuse pantomiimiline kujutamine). Paar-kolm minutit jäägu igas tunnis spetsiaalsetele hääldamisharjutustele, milleks sobib vahel ka õpitava laulu korrektne lugemine ja laulmine. Unustada ei saa eesti nimede hääldamist. Hääldamisharjutuseks sobivat fraasi tuleks korrata mitmel viisil: sosinal, vahelduva emotsiooniga (hirm, üllatus, põlastus jne.), kõnekooris, kategoorilises masinlikus kõnes või Demosthenese harjutustena (näit. rääkida võimalikult selgelt, hoides pliiatsiotsa suus).

Õppeotstarbeliselt tuleb kasutada ka illustratsioone, millest osa sobib iseseisvaks ülesandeks (jutustada, kirjeldada, avaldada arvamust, täiendada jne.).

Õppetöö läbiviimisel arvestatagu, et täiskasvanute õpetamine erineb oluliselt nii üldkooli kui kõrgkooli tööst. Täiskasvanud õppuritel on paremad loogilise mälu näitajad võrreldes mehaanilisega, kuulmismälu võrreldes nägemismäluga, halvenenud on lühiajaline mälu. Arvestatav osa jäägu tunnis luuletustele ja lau-

ludele, näitemängule, värvidele, häälevarjunditele, muusikale, meeleolule.

Õppetöö peaks kulgema valdavalt eesti keeles. Vene keelt võiks kasutada järgmistel juhtudel:

a) uue sõnavara tutvustamisel;
b) grammatika seletamisel (arvestada tuleks, et täiskasvanud ei tunne sageli õpitavaid grammatikakategooriaid ka mitte oma emakeeles ja suuri raskusi võib esineda isegi elementaarsete lingvistiliste mõistete tundmises);
c) mõningate tööjuhendite andmisel;
d) keelestruktuuride erinevustele osutamisel;
e) õppematerjalist arusaamise kontrollimisel;
f) õpetamise strateegiat puudutavate probleemide arutamisel.

Käesolev õppematerjal on esimene tagasihoidlik katse ühendada kirjasõnas traditsiooniline vestmik, mõned intensiivõppe elemendid ja olulisemate grammatikaküsimuste käsitlus. Seepärast on selle raamatu kirjutajad juba ette tänulikud kõigile, kes avaldavad oma arvamusi sellise nn. aktiivõppe raamatu otstarbekuse kohta. Eriti tänuväärsed on nende õpetajate märkused, kes kasutavad õppevahendit oma igapäevases töös, kuid oodatud on ka õppurite arvamused. Tehtud märkusi oleks võimalik arvestada väljaande kordustrüki ettevalmistamisel.

Head katsetamisindu!

Autorid

I. Saagem tuttavaks!

1. Saagem tuttavaks! I

Здравствуй! Здравствуйте!	Tere!
Доброе утро!	Tere hommikust!
Добрый день!	Tere päevast!
Добрый вечер!	Tere õhtust!
Давайте познакомимся!	Saagem tuttavaks!
Как вас зовут?	Kuidas on teie nimi? Mis teie nimi on?
Очень приятно!	Väga meeldiv!
Меня зовут...	Minu nimi on ...
имя	eesnimi
фамилия	perekonnanimi
отчество	isanimi
Ни в коем случае!	Mitte mingil juhul!
Вы поняли?	Kas saite aru?
Не поняли. Да, поняли.	Ei saanud. Jah, saime küll.
Да.	Jah.
Нет.	Ei.
Извините, я не понял(а).	Vabandage, ma ei saanud aru.
Говорите немножко медленнее.	Rääkige natuke aeglasemalt.
Как? Скажите, пожалуйста, ещё раз.	Kuidas, palun? Ütelge, palun, veel kord.
Повторите, пожалуйста.	Korrake, palun.
Повтори, пожалуйста.	Korda, palun.

Minu nimi [on] **Mai Salu.**
Minu eesnimi on Mai.
Minu perekonnanimi on Salu.
Minu isanimi on Jaan.
Mina olen —|— Mai Salu.
Minu nimi on —|—

A: Palun, mis teie nimi on?
B: Minu nimi on Aleksandr Dudarev. Aga ütelge, palun, kuidas on teie eesnimi ja perekonnanimi?
A: Mai Salu.
B: Kumb on eesnimi ja kumb on perekonnanimi?
A: Minu eesnimi on Mai ja perekonnanimi on Salu, Mai on eesnimi ja Salu on perekonnanimi.
B: Väga meeldiv! Aga kuidas on teie isanimi?
A: Minu isanimi on Jaan. Mis on teie isanimi?
B: Minu isanimi on Juri. Nii et Mai Jaanovna ja Aleksandr Jurjevitš?
A: Mitte mingil juhul! Ütelge mulle Mai.
B: Väga meeldiv! Siis olen mina Aleksandr.

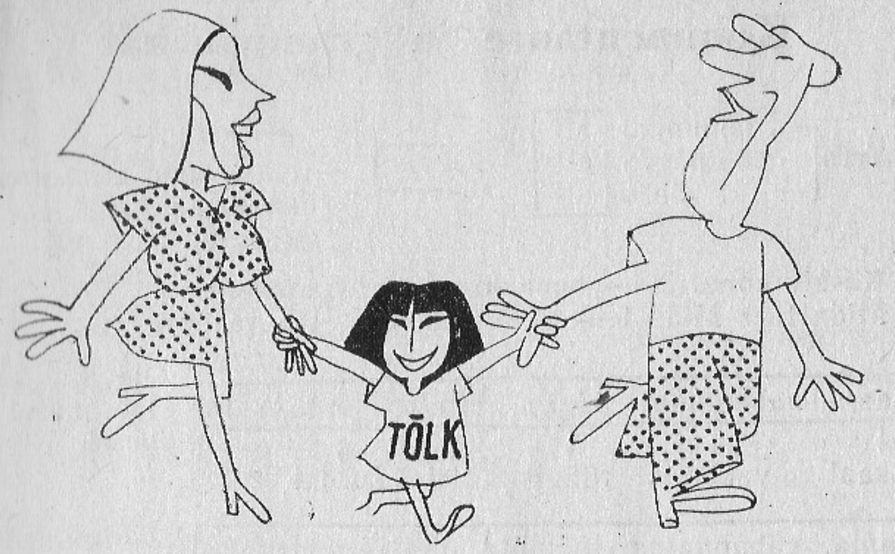

Mis on tüdruku nimi? Mis on poisi nimi?

Kuidas on teie nimi?
Mis on teie eesnimi?
Mis on teie perekonnanimi?
Mis on teie isanimi?
Mis on teie isa nimi?

Kasutage järgmisi väljendeid dialoogis!

— Ütelge, palun, veel kord, mis on teie eesnimi.
— Vabandage, ma ei saanud aru, kuidas on teie nimi.
— Rääkige, palun, natuke aeglasemalt.
— Kas saite aru?
— Jah. Saime küll.
— Ei. Ei saanud aru.
— Ütelge, palun, veel kord.

Mida tähendab vanasõna (пословица)?

Nimi ei riku meest, kui mees nime ei riku.

Kommentaare ja grammatikat

1. Tere — hommiku st! / — päeva st! / — õhtu st!

-st — окончание шестого падежа (seestütlev = elatiiv)

2. **Käskiv kõneviis — повелительное наклонение.**
Mida tee? Mida tehke? Что делай? Что делайте?

saa/n, vabanda/n, räägi/n, ütle/n, korda/n ← Olevik Настоящее время

sa saa! vabanda! räägi! ütle! korda!

saa/da, vabanda/da, rääki/da, ütel/da, korra/ta ← *da*-infinitiiv *da*-инфинитив

ta	saa/gu!	vaban-da/gu!	rääki/gu!	ütel/gu!	korra/ku!
me	saa/gem!	vaban-da/gem!	rääki/gem!	ütel/gem!	korra/kem!
te	saa/ge!	vaban-da/ge!	rääki/ge!	ütel/ge!	korra/ke!
nad	saa/gu!	vaban-da/gu!	rääki/gu!	ütel/gu!	korra/ku!

3. Saagem tuttavaks! -ks — окончание десятого падежа (saav = translatiiv)

Kelleks? Milleks? Кем? Чем?

4. Mitte mingil juhul! -l — окончание восьмого падежа (alalütlev = adessiiv)
Millal? Когда?

5. Kas **saite aru**? — Minevik. Прошедшее время.

aru saama — понимать

ma	sai/n	aru	ma	
sa	sai/d	aru	sa	
ta	sai	aru	ta	ei saanud aru
me	sai/me	aru	me	
te	sai/te	aru	te	
nad	sai/d	aru	nad	

6. aeglase lt — медленно

aeglase malt — медленнее (сравнительная степень)

7. Tegusõna *olema* pööramine olevikus.
Спряжение глагола *быть* в настоящем времени.

			Отрицание
Mina	olen	Valeri Tarassov,	ma ei ole eestlane
aga kes **sina**	oled	?	sa „ „
Tema	on	direktor.	ta „ „
Meie	oleme	venelased,	me „ eestlased
aga kas **teie**	olete	eestlased?	te „ „
Nemad	on	direktorid.	nad „ „

Никогда не отсутствует!

Minu nimi on Valeri Tarassov.

Mis on teie nimi?

Ülesanne 1. Täitke lüngad.

1. Mina .... Aleksandr Dudarev, aga tema .... Nikolai Poljakov. 2. Meie .... venelased. 3. Jüri Saar ja Elmo Vasar .... meie tuttavad. 4. Nemad .... eestlased. 5. Kas teie .... ka eestlased? 6. Kas sina .... eestlane või venelane? 7. Mina .... venelane, aga see poiss .... eestlane. 8. Meie .... tallinlased. 9. Kas teie .... ka tallinlased? 10. Sina ei .... tallinlane.

2. Saagem tuttavaks! II

Пожалуйста, познакомьте меня со своим другом.	Palun tutvustage mulle oma sõpra.
Вы знакомы?	Kas te olete tuttavad?
Вы меня не узнаёте?	Kas te ei tunne mind ära?
Вы меня не помните?	Kas te ei mäleta mind?
Простите, не могу вспомнить, как вас зовут.	Andke andeks, mulle ei tule teie nimi meelde.

Кто вы?	Kes te olete?
Вы ошибаетесь...	Te eksite ...
Извините...	Vabandage ...

A: Kas te olete juba tuttavad?
B: Ei ole veel.
A: Palun, saage tuttavaks! Minu kolleeg Mai Salu. — Minu sõber Arvo Kõrb.
C: Väga meeldiv!
B: Teil on väga ilus nimi.
C: Tänan. Teil ka.

Kas te mäletate? Minu nimi on Mai Salu.
Ütelge, kas Mai on perekonnanimi?
Kas Salu on isanimi?
Mis on teie isanimi? — Minu isanimi on Jaan.

Kirjutage 5 minutiga eesti mehenimesid ja naisenimesid.
Loetlege nimesid, mida kasutavad nii eestlased kui venelased.

A: Tere! Kui meeldiv kohtuda!
B: Kas me tõesti oleme tuttavad? Kes te olete?
A: Kas te ei tunne mind ära? Ma olen teie naaber.
B: Vabandage! Andke andeks! Mulle ei tule teie nimi meelde, aga nüüd ma mäletan teid küll!
A: Pole viga, juhtub. Minu nimi on Mai. Mai Salu.
B: Väga meeldiv. Veel kord, palun vabandust.

Lavastage mikroetüüdid!

Tutvustage oma abikaasat (супруга) direktorile.
Tutvustage oma abikaasat kolleegile.
Tutvustage oma kolleegi abikaasale.
Tutvustage oma õde (сестра) sõbrale.

Lugege kiirenevas tempos puhta diktsiooniga!

Kits kile karja

Rahvaluule

Kits kile karja
üle mere marja,
too mulle heinu!

Mina heinad lehmale —
lehm mulle piima.
Mina piima kassile —
kass mulle hiiri.
Mina hiired kanale —
kana mulle muna.
Mina muna pruudile —
pruut mulle musu.

Mõistatus (загадка): Tules ei põle, vees ei upu, mullas ei mädane (гниёт)?

(ɪɯɪN)

Kommentaare ja grammatikat

1. Три первых падежа всех имён существительных необходимо запомнить!

Nimetav = nominatiiv Kes? Mis?	**Omastav = genitiiv** Kelle? Mille?	**Osastav = partitiiv** Keda? Mida?
Именительный Кто? Что?	Родительный Кого? Чего?	Винительный Кого? Что?
isa	isa	isa
nimi	nime	nime
päev	päeva (2-я степень долготы)	päeva (3-я степень долготы)
poiss	poisi	poissi
sõber	sõbra	sõpra
kord	korra (2-я)	korda (3-я)
tütar	tütre (3-я)	tütart
õhtu	õhtu	õhtut
tuttav	tuttava	tuttavat
hommik	hommiku	hommikut
tüdruk	tüdruku	tüdrukut
direktor	direktori	direktorit

2. mul [le] — мне; Kellele? Millele?
[-le] — окончание седьмого падежа (alaleütlev = allatiiv)

3. Ainsuse omastav + *d* = mitmuse nimetav.
Генитив единственного числа + *d* = номинатив множественного числа.

tuttav — tuttava + d = tuttavad	(знакомые)
poiss — poisi + d = poisid	(мальчики)
venelane — venelase + d = venelased	(русские)
tütar — tütre + d = tütred	(дочери)
sõber — sõbra + d = sõbrad	(друзья)

4. **Olevik. Настоящее время.**

+			−
mina	= ma	tutvusta/**n**	
sina	= sa	tutvusta/**d**	
tema	= ta	tutvusta/**b**	
meie	= me	tutvusta/**me**	— ei tutvusta
teie	= te	tutvusta/**te**	
nemad	= nad	tutvusta/**vad**	

Ülesanne 2. Pöörake olevikus *mäletama, tundma* (ma tunnen, ...), *andma* (ma annan ...), *tulema, eksima, saama, tänama, ütlema, kirjutama, loetlema, kasutama, kohtuma, vabandama, juhtuma*.

Ülesanne 3. Avage sulud.

1. Ma (tutvustama) teile oma kolleegi. 2. Kas te (mäletama) mind veel? 3. Andke andeks, ei (mäletama). 4. Me (saama) kohe tuttavaks. 5. Ta (ütlema) mulle oma nime. 6. Mai ja Aleksandr (kirjutama) ülesannet. 7. Sa (eksima), ma ei (olema) tallinlane. 8. Mis (juhtuma), kui ma ei (tundma) teda ära? 9. Mida sa (andma) tütrele? 10. Poisid (tulema) hommikul meile. 11. Me (kohtuma) ka õhtul. 12. Ma (tänama) teid, et te nii hea (olema).

5.

meelde tulema				andeks andma		
ma	tulen	meelde		annan	andeks	
sa	tuled	meelde		annad	andeks	
ta	tuleb	meelde	ei tule meelde	annab	andeks	ei anna andeks
me	tuleme	meelde		anname	andeks	
te	tulete	meelde		annate	andeks	
nad	tulevad	meelde		annavad	andeks	

Ülesanne 4. Pöörake olevikus.

ära tundma, aru saama, meelde tuletama

Ülesanne 5. Vastake näidise järgi (vt. ka asesõnä käänamist nr. 4 lk-l 18).
Kas te saate aru? Jah, ma saan aru. Ei, ma ei saa aru.

1. Kas te tunnete mind ära? 2. Kas te annate mulle andeks? 3. Kas see tuleb teile meelde? 4. Kas direktor kirjutab sellele alla?

6. NB!

моё имя → minu nimi

имя друга → sõbra nimi

Ülesanne 6. Tõlkige.

супруга директора, имя супруги, друг мальчика, мой сосед, сестра соседа, сестра друга, друг сестры, друг коллеги, коллега отца, мой отец.

Ülesanne 7. Parandage 10 viga.

1. Minu naaber oleb venelane. 2. Õde naabri on minu isa kolleeg. 3. Kas te kohtume õhtul? 4. Ei, me kohtume õhtul, me kohtume hommikul. 5. Ma aru saan sinust. 6. Tüdruk nimi on Aili. 7. Kas ta on tuttav teie? 8. Jah, ta on meie tuttav. 9. Kes mäletab nime esimese käände? 10. Ma ära tunnen isa poisi.

3. Kuidas käsi käib?

Как живёте?	Kuidas te elate?
Как дела?	Kuidas käsi käib?
	Kuidas läheb?
Настроение хорошее?	Kas tuju on hea?
Ничего.	Pole viga
Настроение отличное, хорошее, среднее, плохое.	Tuju on suurepärane, hea, keskmine, halb.
Дела идут великолепно, хорошо, средне, плохо.	Meil läheb suurepäraselt, hästi, keskmiselt, halvasti.
У меня много дел.	Mul on palju tegemist.
Что случилось?	Mis on juhtunud?
Не сердитесь, пожалуйста.	Palun, ärge pange pahaks.
Не сердись, не обижайся, пожалуйста.	Palun, ära pane pahaks.
Ничего особенного.	Ei midagi erilist.

Kui sul tuju hea ...

1. :,: Kui sul tuju hea,
   siis käsi kokku löö. :,:
   Kui sul tuju hea,
   siis püüa seda teistelegi näidata,
   kui tuju hea,
   siis käsi kokku löö.

2. ... siis sõrmi nipsuta
3. ... siis põlvi patsuta
4. ... siis trampida võid nii
5. ... siis hüüa: «Küll on hea!»
6. ... siis kõike seda tee.

A: Kuidas on? Kas tuju on hea?
B: Tuju on suurepärane. Meil läheb hästi.
C: Aga kuidas teie elate?
D: Keskmiselt. Ja tuju on halb.
C: Miks? Mis on juhtunud?
D: Ei midagi erilist, aga mul on mure.
C: Rääkige!
D: Palun, ärge pange pahaks, räägin teine kord.

Aga kuidas teie elate?
Rääkige, kas teil on hea tuju. Miks?
Miks teil on halb tuju?

Kasutage väljendit (выражение) «Palun, ärge pange pahaks...» («ära pane pahaks») erinevates lausetes, suheldes erinevate adressaatidega (kolleeg, sõber, direktor, naaber).

Koostage dialoogid, milles vastate:
— Kõik on hästi!
— Kõik on halvasti.
— Ei midagi erilist.
— See on halb.
— See on hea.
— Mul on hea tuju.
— Mul on halb tuju.
— Ma mäletan teid hästi.
— Väga meeldiv.

Mida tähendab vanasõna?

Kes viimasena naerab, naerab (kõige) paremini.

Kommentaare ja grammatikat

1. **Omadussõna.** **Имя прилагательное.**
Missugune? Какой? Какая? Какое?

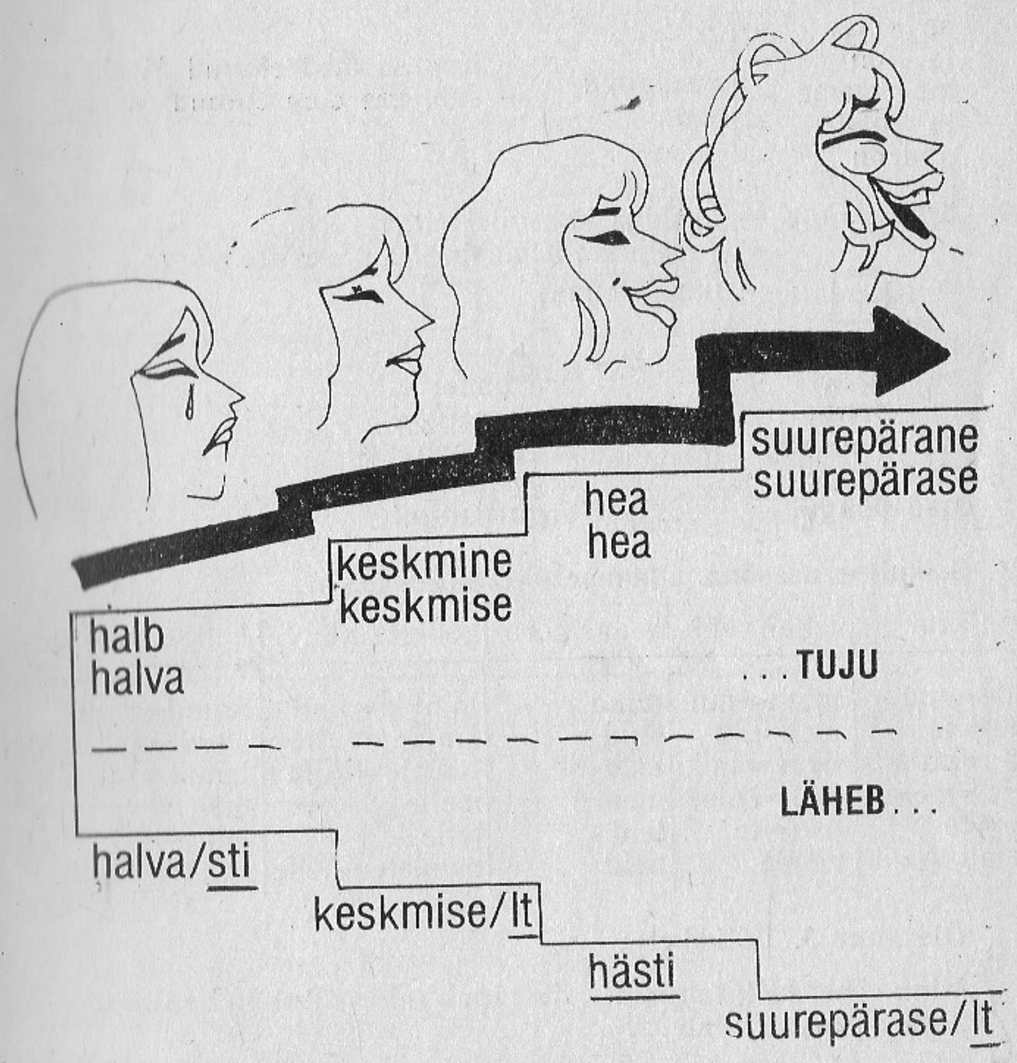

Kuidas? Как?
Määrsõna. **Наречие.**

Харьковская средняя школа № 7

Ülesanne 8. Täitke lüngad.

1. Kas sul on ... tuju? 2. Mul on ... tuju. 3. Kas sul läheb ...? 4. Mul läheb .... 5. Kas tal on ... sõber? 6. Kas tema sõber elab ...? 7. Dmitri on meie ... kolleeg. 8. Tema käsi käib .... 9. Kas teie käsi ei ... hästi? 10. Nad ... suurepäraselt.

2. **on juhtunud** — perfekt (перфект)

ma	olen	— elanud	— Kas sa **oled elanud** Moskvas?
sa	oled		— Jah, ma **olen elanud** Moskvas.
ta	on		
me	oleme		
te	olete		
nad	on		

3. **ärge pange** — käskiva kõneviisi eitav vorm (отрицательная форма повелительного наклонения)

[+]	[—]
ma —	—
sa pane!	ära pane!
ta pangu!	ärgu pangu!
me pangem!	ärgem pangem!
te pange!	ärge pange!
nad pangu!	ärgu pangu!

4. **Isikuline asesõna. Личное местоимение.**

kes? кто?	kelle? чей?	keda? кого?	kellele? кому?	kellel? у кого?
mina=ma	minu=mu	mind	minule=mulle	minul=mul
sina=sa	sinu=su	sind	sinule=sulle	sinul=sul
tema=ta	tema=ta	teda	temale=talle	temal=tal
meie=me	meie=me	meid	meile	meil
teie=te	teie=te	teid	teile	teil
nemad=nad	nende	neid	nendele=neile	nendel=neil

Ülesanne 9. Jätkake!

Minu sõber kirjutab **mulle.** Ta tänab **mind. Mul** on hea tuju.
Sinu sõber kirjutab ...

Ülesanne 10. Kasutage vastamisel isikulist asesõna.

1. Kelle sõber ta on? 2. Keda tutvustab direktor oma kolleegile? 3. Kellele tutvustab direktor oma kolleegi? 4. Kellel on suur mure? 5. Kellel on hea tuju? 6. Kellele Toomas kirjutab? 7. Keda isa tänab? 8. Kelle tütar ta on? 9. Kes mäletab veel teda? 10. Keda te siin tunnete?

4. Kus te elate?

Прошу прощения!
Palun vabandust! Palun väga vabandust!

Не живёте ли вы по соседству со мною?
Kas te ei ela minu naabruses?

Если я не ошибаюсь, то ...
Kui ma ei eksi, siis ...

Где вы живёте?
Kus te elate?

Я живу в Таллинне,
Ma elan Tallinnas,
в Кохтла-Ярве,
Kohtla-Järvel,
в городе,
linnas,
в деревне.
maal.

Me elame, me töötame ...

Eesti Vabariigis, Eestis;
Tallinnas, Tartus, Pärnus, Võrus;
Kadriorus, Pelgulinnas, Kalamajas, kesklinnas;

Põltsamaal, Kohtla-Järvel, Saaremaal, Hiiumaal;
Õismäel, Lasnamäel, Mustamäel, Keldrimäel, Tondil, Ülejõel, Nõmmel;

Kalevipoja põigus,
Roosikrantsi tänavas,
Lühikeses jalas,
Pikas jalas,
Raekoja platsis.

Sütiste teel,
Narva maanteel,
Estonia puiesteel,
Vabaduse väljakul.

Kas te elate	— Eestimaa/l?	Põltsamaa/l?	Tartu maantee/l?
	— Eesti/s?	Tallinna/s?	Pika/s tänava/s?

Kus te elate?

... Ma elan Tallinnas Õismäel — Õismäe teel.
... Me elame Tallinnas Lasnamäel — Võrgu tänavas.
— Punases tänavas.
... Nad elavad kesklinnas Pärnu maanteel.
... Ta elas varem vanalinnas — Saia käigus.
— Lühikeses jalas.

Kas sa elad Männikul?
Ei ela. Ma ei ela Tallinnas. Ma ei ela üldse linnas, vaid ma elan maal.

A: Kui ma ei eksi, siis me oleme vist tuttavad?
B: Vabandage, aga ma ei mäleta teid ...
A: Tõesti! Kas te ei ela Õismäel minu naabruses?
B: Ei ela. Ma elan kesklinnas.
A: Vabandage. Andke andeks!

Aga kus teie elate?
Ma elan ...

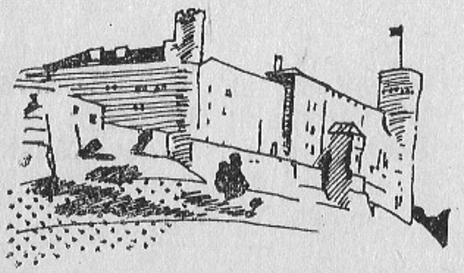

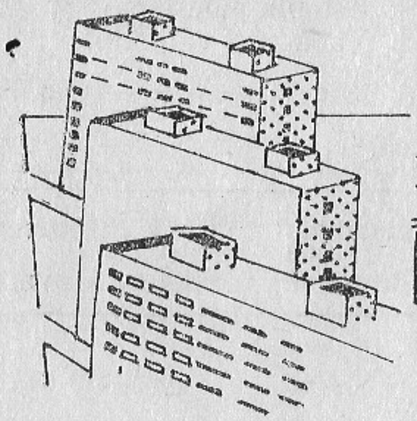

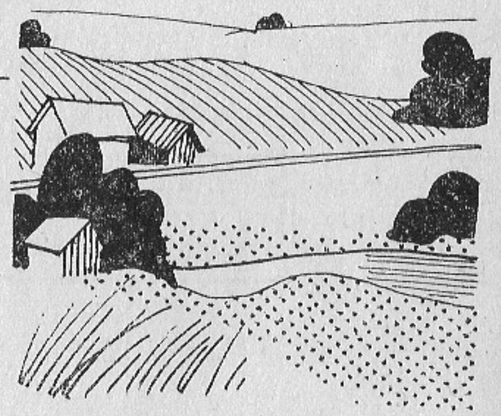

Uurige oma rühmakaaslaselt, kus ta elab,
kas ta on teie naaber,
kas ta teab teie täielikku nime.

Mida tähendab vanasõna?

Võõral maal on hea, aga kodus parem.

Kommentaare ja grammatikat

1. ne- ja s-sõnade kolm esimest käänet

Nimetav	venelane	vabandus	naabrus
Omastav	venelase	vabanduse	naabruse
Osastav	venelast	vabandust	naabrust

2. korteris — **-s** — окончание пятого падежа (seesütlev = inessiiv)

Kelles? Milles? Kus?
В ком? В чём? Где?

3. rühmakaaslaselt — **-lt** — окончание девятого падежа (alaltütlev = ablatiiv)
Kellelt?
От кого? (У кого?)

4. naabriga — **-ga** — окончание четырнадцатого падежа (kaasaütlev = komitatiiv)
Kellega? Millega?
С кем? С чем?

5. Kus? Где?

-s (seesütlev = inessiiv)	-l (alalütlev = adessiiv)
Eesti/s	Eestimaa/l
Läti/s	Lätimaa/l
Soome/s	Soomemaa/l
Pihkva/s	Venemaa/l
Kuressaare/s	Saaremaa/l
Kärdla/s	Hiiumaa/l
Narva/s	Kohtla-Järve/l
Paldiski/s	Sillamäe/l
Võru/s	Munamäe/l

Ülesanne 11. Kas -s või -l?

1. Suvel käisime ekskursiooni ... Lõuna-Eesti .... 2. Olime ka Suure ... Munamäe .... 3. Minu onu elab Rapla ..., aga tädi Märjamaa .... 4. Kui oled Hiiumaa ..., käi ära ka Kassari ... ja Kõpu poolsaare .... 5. Lasnamäe ... ja Õismäe ... on mitu uut kooli. 6. Teater «Ugala» asub Viljandi ..., aga «Endla» Pärnu .... 7. Kas sulle meeldib elada Mustamäe ... või Nõmme ...? 8. Põltsamaa ... on ilus jõgi. 9. Kes on käinud Ungari ... Vabariigi ... või Soome ...? 10. See rong seisab Tartu ..., Jõgeva ... ja Tapa ... ainult mõne minuti.

Ülesanne 12. Vastake.

1. Kus te sündisite? 2. Kus elate praegu? 3. Kus on teie suvekodu? 4. Kus elavad teie vanemad? 5. Missuguses meres asuvad Eesti suuremad saared? 6. Kus asub Kuressaare linn? 7. Kus asub Kärdla linn? 8. Kus asub Pihkva linn? 9. Kus asub ülikool? 10. Kus asub Suur Munamägi?

5. Mis rahvusest te olete?

Кто вы по национальности?	Kes te rahvuselt olete?
Какой вы национальности?	Mis rahvusest te olete?
Откуда вы родом?	Kust te pärit olete?
Какой у вас родной язык?	Mis on teie emakeel?
На каком языке вы говорите дома?	... kodune keel?

A: Teil on nii huvitav välimus. Mis rahvusest te olete?
B: Ma olen rahvuselt venelane. Minu isa on venelane, aga minu ema on moldaavlane. Ma olen pärit Karpaatidest.
A: Aga kus te olete sündinud? Kas te olete sündinud Užgorodis?
B: Ei, ma olen sündinud Moldovas, Kišineus.
A: Aga mis keel on teie emakeel?
B: Minu emakeel on rumeenia keel.

Ma olen rahvuselt ...	Ma olen pärit ...-st
eestlane	Eestist
lätlane	Lätist
leedulane	Leedust
valgevenelane	Valgevenest
moldaavlane	Moldovast
ukrainlane	Ukrainast
grusiinlane	Gruusiast
armeenlane	Armeeniast
aserbaidžaanlane	Aserbaidžaanist
tadžikk	Tadžikistanist
turkmeenlane	Turkmeeniast
kirgiis	Kõrgõzstanist
usbekk	Usbekistanist
venelane	Venemaalt, Novgorodist

Kes meil käivad?

soomlane — soomlased	Soome/st
rootslane — rootslased	Rootsi/st
ungarlane — ungarlased	Ungari/st
prantslane — prantslased	Prantsusmaa/lt
poolakas — poolakad	Poola/st
tšehh — tšehhid	Tšehhimaa/lt
slovakk — slovakid	Slovakkia/st

Mis rahvusest te olete?
Kust te pärit olete?
Mis rahvusest inimesi te tunnete?

Küsige oma rühmakaaslastelt, kust nad pärit on, kes nad rahvuselt on, mis rahvusest on nende vanemad (их родители), kus nende vanemad elavad, kus nad ise elavad. **Tehke kokkuvõte** (сводка), mille esitamine kestab 2 minutit.

Elanike arv 1979. aasta rahvaloenduse andmetel

		Eesti
1 464 476	100%	elanike koguarv
947 812	64,7	eestlased
408 778	27,9	venelased
36 044	2,5	ukrainlased
23 461	1,6	valgevenelased
17 753	1,2	soomlased
4 966	0,3	juudid
25 662	1,8	muud rahvused
		Läti
2 502 816	100%	rahvastiku üldarv
1 344 105	53,7	lätlased
821 464	32,8	venelased
111 505	4,5	valgevenelased
66 703	2,7	ukrainlased
62 690	2,5	poolakad
37 818	1,5	leedulased
28 331	1,1	juudid
30 200	1,2	muud rahvused
		Leedu
3 391 490	100%	rahvastiku üldarv
2 712 233	80,0	leedulased
303 493	8,9	venelased
247 022	7,3	poolakad
57 584	1,4	valgevenelased
31 982	0,9	ukrainlased
14 697	0,4	juudid
24 479	0,8	muud rahvused

Eesti elanike rahvuslik koosseis
1989. aasta rahvaloenduse andmeil

Elanike koguarv	1 565 662	100%
Eestlased	963 281	61,5%
Venelased	474 826	30,3%
Ukrainlased	48 273	3,1%
Valgevenelased	27 711	1,8%
Soomlased	16 622	1,1%
Juudid	4 613	0,3%
Muud rahvused	30 336	1,9%

Võrrelge viimase rahvaloenduse andmeid Eesti kohta 1979. a. andmetega.

Mida tähendab vanasõna?

Igal linnul ise laul, igal mehel ise viis.

Kommentaare ja grammatikat

1. **Tingiv kõneviis.** Сослагательное наклонение.
Mida teeks? Что делал бы?

ma saaks(in)	ei saaks
sa saaks(id)	
ta saaks	
me saaks(ime)	
te saaks(ite)	
nad saaks(id)	

2. mustlasena [-na] — окончание двенадцатого падежа (olev = essiiv)
Kellena? Millena?
Кем? Чем? (В качестве кого или чего?)

3. *ma*-infinitiiv: rändama (Ma lähen **rändama**.)
da-infinitiiv: rännata (Ma saan **rännata**.)

4. [-lt] — määrsõna liide. Суффикс наречия.

Kuidas?	Как?
vabalt	свободно
rikkalt	богато
vaeselt	бедно
kiirelt	быстро
suuliselt	устно
kirjalikult	письменно

5. [-lt] — Mille poolest? Чем?
Välimuse poolest = välimuselt

Ülesanne 13. Tõlkige järgmised laused.

1. Rahvuselt on ta ukrainlane. 2. Erialalt on ta vene filoloog. 3. Iseloomult on ta vaikne ja tagasihoidlik. 4. Välimuselt on ta tõeline lõunamaalane. 5. Kasvult on ta väga pikk. 6. Elukutselt on ta vene keele ja kirjanduse õpetaja. 7. Vanuselt on ta minuga üheealine. 8. Tema korter on meie majas suuruselt teine. 9. Pärit on ta Ukrainast Tšernovtsõst. 10. Mis rahvusest olete aga teie?

6. Kus te olete sündinud?

Где вы родились?	Kus te olete sündinud?
республика	vabariik
город	linn
район	rajoon
волость	vald
уезд	maakond
приход	kihelkond
область	oblast
село	küla
родной город	kodulinn
родина	kodumaa

Ma olen sündinud Eestis, Võrumaal Navi külas.

Kas te olete sündinud Venemaal?
Mis oblastis te olete sündinud?
Mis on teie sünnikoht?

Minu sünnikoht on Tartu linn.

Saage tuttavaks! Küsige, kes on teie rühmakaaslane rahvuselt,
kus ta on sündinud,
kust ta on pärit,
mis keel on tema emakeel,
kodune keel,
mis on tema kodulinn,
kodumaa.

Rääkige selle skeemi järgi teistele oma rühmakaaslasest ja iseendast.

Täitke suhtlemismaatriks:

1. Kirjutage oma nimi punktiirile 1.
2. Kirjutage vastused küsimustele A, B, C, D, E vasakule poolele (vastake mina-vormis).
3. Kirjutage oma naabri nimi punktiirile 2.
4. Esitage oma naabrile küsimused A, B, C, D, E.
5. Kirjutage vastused paremale poolele.
6. Esitlege ennast rühmale (kasutage vastuseid maatriksist).
7. Tutvustage teistele oma naabrit (kasutage tema vastuseid).

	1.....	2.....
A. Kust te pärit olete?		
B. Kus te praegu elate?		
C. Kes te olete rahvuselt?		
D. Mis on teie kodune keel?		
E. Mis keelt te veel räägite?		

Jutustage, kust te pärit olete, kust teie vanemad pärit on, kust te siia tulite, kellelt kuulete kohalikest probleemidest.

Lugege ilmekalt!

Hando Runnel

Sõber tunneb sõpra silmist,
vaenlast vanast sõjafilmist,

ütle mulle, kust sa tuled,
siis ma teangi, kes sa oled,

tuled põhjast, oled põder,
tuled lõunast, oled lõvi,

tuled uksest, oled udu,
tuled vihmast — vikerkaar.

Lugege sõnastiku abil!

Väikese restorani uksel on silt: «Siin räägitakse (говорят) saksa, inglise, prantsuse, hispaania ja itaalia keelt.»
Külastaja: «Kes teil nii palju keeli oskab?»
— «Loomulikult meie külalised.»

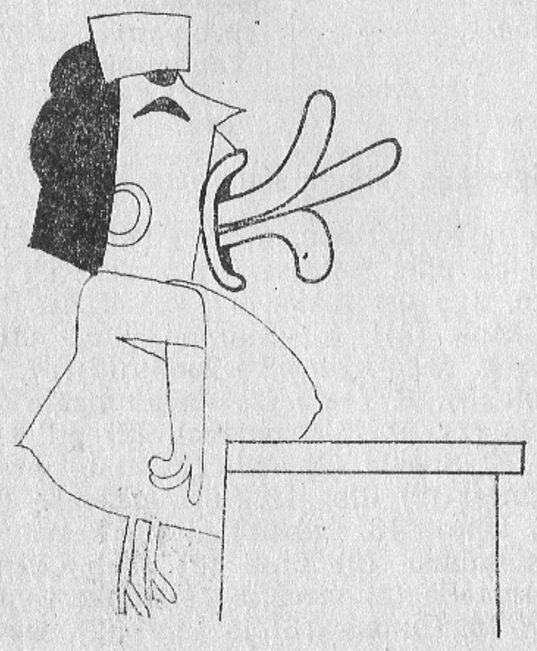

Kommentaare ja grammatikat

1. iseendast kellest? о ком? seestütlev = kohalikest probleemidest millest? о чём? elatiiv

2. teangi, teabki — -gi -ki — утвердительные частицы

Näit.: aga ta teabki — а он и знает.

3. Эстонские звуки имеют **три степени долготы.**

Lühike häälik Краткий звук (1-я ст. долготы)	Pikk häälik Долгий звук (2-я ст. долготы)	Ülipikk häälik Сверхдолгий звук (3-я ст. долготы)
kabi (копыто) kadus (пропал) lagi (потолок) tuba (комната) rada (тропинка) vagu (борозда)	kapi all (под шкафом) katus (крыша) selle laki (лака) õpib (учится) ratas (колесо) aken (окно)	kappi (в шкаф) kattus (покрылся) seda lakki (лак) tuppa (в комнату) rattad (колёса) äkki (вдруг)
kodu maja isa	toolil gaasipliit siiliga	voodi sõidab maale diivan
lumi kana esik	kummiga vannituba kassid	palju kumme läheb vanni ootab bussi

Ülesanne 14. Lugege õigesti ja tõlkige sõnaraamatu abil.

1. Tibu vaatab tipu poole ja ronib tippu. 2. «See siin on kümnes rida,» ütleb Rita, «mul on pilet sellesse ritta.» 3. Küll on lugu, panin uksele uue luku, aga ust lukku ei saa! 4. Ära too koli kooli (2) juurde ega kooli (3)! 5. «Siin on vilu,» ütleb Villu (2), «istume villu (3).» 6. Jaan käib juba koolis (2). 7. Ta läheb igal hommikul (2) kooli (3). 8. Veera (2) sõidab maale (3) ja hakkab tööle (3) kolhoosis (2). 9. Koer on tooli (2) all, aga kassid (2) on voodi (3) all. 10. Soovin (2) sulle (3) ainult head. 11. Sõidame bussiga (2) läänest (2) itta. 12. Suitsupääsuke (2) saabub (3) meile aprilli (2) lõpus. 13. Rukkililled (2) kasvavad kodumullas (2). 14. Meie sünnimaa (2) Eesti (2) asub Läänemere (2) rannal (2). 15. Kas talle (3) meeldib (3) rohkem vaarikas (2) või maasikas (2)? 16. Gunnar (3) ja Viivi (2) soovivad (2) minna (3) maasikale (2). 17. Ema keedab (2) maitsvat moosi (3). 18. Me õpime pähe uue (2) luuletuse (2). 19. Vanaema saadab (2) Riina (2) põllule (2) vanaisale piima (3) viima (3). 20. Võtan dressi (2) seljast ja lähen duši (2) alla, võta kasina dušši (3).

4. Эстонские звукосочетания имеют **две степени долготы.**

2-я ст. долготы	3-я ст. долготы
omastav: selle sõbra „ põdra „ silma „ filmi	osastav: seda sõpra „ põtra „ silma „ filmi
tuleb põhjast vihma ajal uksest astub	läheb põhja sadas vihma lõunast ütle

Ülesanne 15. Lugege õigesti ja tõlkige sõnaraamatu abil.

1. Ma sündisin (3) Valgevenes (3) kuue (2) kümne (3) kolmandal (2) aastal (3). 2. Praegu (3) töötan arstina (2) haiglas (3). 3. Hiljuti (2) astusin (3) eesti (2) keele (2) õppe-rühma (3). 4. Meie (2) rühmas (2) on üle kümne (3) arsti (2) ja meditsiini (2) õe. 5. Tunnid (2) on meil kaks korda (3) nädalas, korraga (2) kaks tundi (3). 6. Mul on meeldivad (3) rühma (2) kaaslased (3). 7. Eriti sümpaatne (3) on mulle (3) minu naaber (3). 8. Kahjuks (2) on ta juba ammu (3) abielus. 9. Tema abikaasa (2) käib tal õhtuti (3) vastas (2) ja mina peaüksi (2) jääma (3). 10. Võib-olla (3) kohtan (3) oma õnne (3) eestlaste (2) hulgas (2), kui ma eesti (2) keele (2) selgeks (3) saan.

II. Arv ja aeg

7. Mitu ja mitmes?

Сколько?		Mitu?
0 — null *	nulli (2)	nulli (3)
1 — üks	ühe	üht(e)
2 — kaks	kahe	kaht(e)
3 — kolm	kolme (2)	kolme (3)
4 — neli	nelja (2)	nelja (3)
5 — viis	viie (2)	viit
6 — kuus	kuue (2)	kuut
7 — seitse (2)	seitsme (3)	seitset (2)
8 — kaheksa	kaheksa	kaheksat
9 — üheksa	üheksa	üheksat
10 — kümme (2)	kümne (3)	kümmet (2)
11 — üksteist	üheteistkümne (3)	üht(e) teistkümmend (2)
12 — kaksteist	kaheteistkümne (3)	kaht(e) teistkümmend (2)
.....	.....	.....
20 — kakskümmend (2)	kahekümne (3)	kaht(e) kümmend (2)
.....	.....	.....
100 — sada	saja	sada(t)
1000 — tuhat	tuhande	tuhandet
1 000 000 — miljon	miljoni	miljonit
1 000 000 000 — miljard	miljardi	miljardit

пара	paar
чётное число	paarisarv
нечётное число	paaritu arv
два-три (оттенок приблизительности)	paar-kolm
около двадцати (оттенок приблизительности)	paarkümmend
около двухсот	paarsada
дюжина	tosin
чёртова дюжина	kuraditosin
тьма, масса	mustmiljon
близнецы (двойняшки)	kaksikud
тройня, тройняшки	kolmikud

* kõik ühesilbilised sõnad on kolmandas vältes

трёшка	kolmeline (*kõnek.** kolmekas) = 3rublane raha
пятёрка	viieline (*kõnek.* viiekas) = 5rublane raha
десятка	kümneline (*kõnek.* kümnekas) = 10-rublane raha

A: Kas sul raha on? Kas sa saad mulle paar-kolm rubla anda?
B: Mul peaks paarkümmend rubla kaasas olema... Aga ongi ainult kaks kümnelist. Peab lahti vahetama. Kas keegi saaks kümnelise lahti vahetada?
C: Mina saan. Üks viieline, üks kolmeline ja kaks ühelist ... Sobib?
B: Suur tänu. Ole lahke, võta kolmekas.
A: Tuhat tänu. Võtan üheks päevaks.

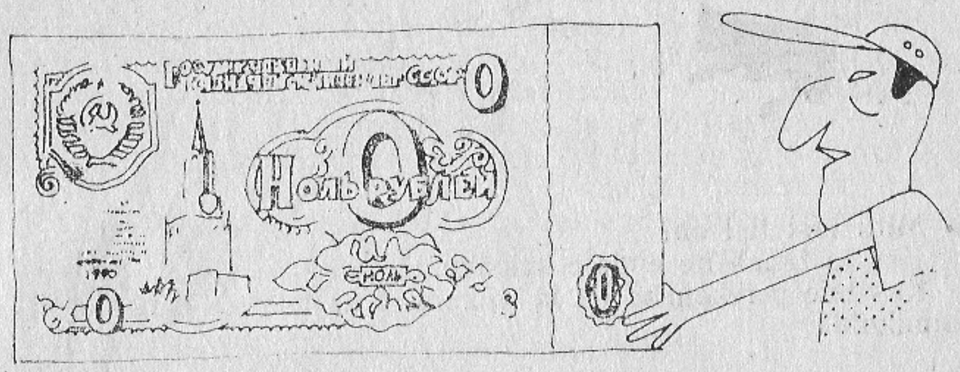

Lavastage mikroetüüdid!

Paluge healt sõbralt raha laenuks.
Teilt palutakse raha laenuks, kuid te ei saa anda.
Keelduge viisakalt. Alustage sõnaga: «Kahjuks...»
Paluge raha lahti vahetada.
Küsige kassast, kas seal on vahetusraha.
Paluge oma rublalised suuremaks rahaks vahetada.
Ütelge kolleegile oma telefoninumber.
Ütelge sõbrale oma uus aadress.

* kõnek. = kõnekeeles

C: Kas te olete kuulnud, jälle sündisid Eestis kolmikud!
D: Tõesti! Mina kuulsin isegi, et viisikud.
C: Seda oleks küll palju. Mina tahaksin endale ainult kaksikuid, aga kaks paari!

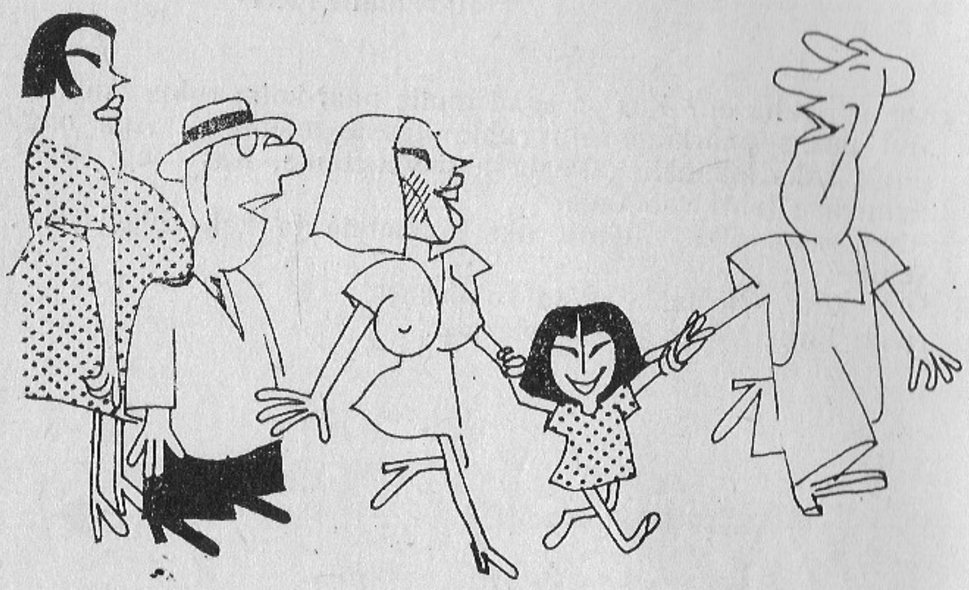

Mitu last teil on?
Kas te tahaksite endale kaksikuid?
Kas teie perekonnas on kolmikuid? Kas teie abikaasa sooviks kolmikuid?

Kommentaare ja grammatikat

1. В эстонском языке два инфинитива.

Mida tegema?
Mida teha? Что делать?

Так называемые «глаголы движения»	*ma*-инфинитив	Так называемые «глаголы чувств»	*da*-инфинитив
hakkan	õppima	tahan	õppida
jääd	mängima	palud	mängida
sõidab	ujuma	oskab	ujuda
ruttame	tantsima	tohime	tantsida
lähete	ravima	aitate	ravida

tulevad	kirjutama	näevad	kirjutada
viin	kaevama	unustan	kaevata
asud	elama	võid	elada
hiilib	magama	saab	magada
hilineme	sööma	püüame	süüa
ilmute	valima	armastate	valida
istuvad	joonistama	soovivad	joonistada

peab (должен) lahti vahetama — tuleb / on vaja / on tarvis (надо, нужно) lahti vahetada

У глаголов необходимо запомнить 3 формы: *ma*-инфинитив, *da*-инфинитив и первое лицо настоящего времени.

Ülesanne 16. Kas *ma*- või *da*-infinitiiv?

1. Kas te saate (laenama, laenata) mulle kolm rubla? 2. Saan küll, kuid enne pean kümneka (lahti vahetama, lahti vahetada). 3. Kas ma võin siin natuke (istuma, istuda)? 4. Järgmisel aastal püüan paremini eesti keelt (õppima, õppida). 5. Lähme vanaisa sünnipäeval teda (õnnitlema, õnnitleda). 6. Endast vanemat inimest on vaja esimesena (tervitama, tervitada). 7. Kes peab seda siis (tegema, teha)? 8. Mina küll ei taha seda (tegema, teha). 9. Lumi hakkas juba (sulama, sulada). 10. Tunnis ei tohi naabriga (sosistama, sosistada). 11. Kolleeg Ilmar jäi (puuduma, puududa) kolmapäevast. 12. Millal te sõidate end (ravima, ravida)?

Ülesanne 17. Rääkige

a) mida te peate tööl/eesti keele tunnis tegema;
b) mida te ei taha tööl/eesti keele tunnis teha.

2. Jätke meelde!

On hilja — / On raske — / On halb — / On hea — / On ilus — *da*-infinitiiv
— minna külla.
— õppida töö kõrvalt eesti keelt.
— — lugeda voodis.
— — osata riigikeelt.
— — aidata naabrit.

Ülesanne 18. Avage sulud.

1. Raske on (töötama) Eestis, kui ei oska eesti keelt. 2. Halb on (elama) üksi. 3. Võib-olla on hilja (alustama) eesti keele õppimist. 4. Kas ma õpin tõesti eesti keelt (rääkima)? 5. Tulega ei tohi nalja (tegema). 6. Kas teile meeldib rohkem (laulma) või (tantsima)? 7. Kes jookseb vanaemale rohtu (tooma)? 8. Pärnus saime suvel (päevitama) ja (suplema). 9. Aidake vanainimesel üle tänava (minema)! 10. Mida nad sõitsid siia (tegema)?

Ülesanne 19. Täitke lüngad.

1. Kas hakkame rääki... eesti keeles? 2. Ma kutsun oma naabri täna õhtul Kadriorgu jaluta... . 3. Lubage teile tutvusta... uut eesti keele õpetajat. 4. Direktor armastab jutusta... oma tööst. 5. Jäin diivanil maga... . 6. Siin ei näe luge... . 7. Ma tulin siia raha vaheta... . 8. Minge juba raha maks...! 9. Kes unustas raha maks...? 10. Palun õpetage mind tantsi... .

Ülesanne 20. Tõlkige.

1. Мой отец хорошо работает. 2. Прошу вас отвечать мне по возможности быстро. 3. Сегодня вечером он собирается заниматься. 4. В воскресенье она хочет пойти погулять по берегу моря. 5. Его сестра хорошо поёт. 6. Здесь можно пойти купаться. 7. Кто хочет послушать музыку? 8. Они успеют закончить работу к вечеру? 9. Я начну читать эту книгу в субботу.

3.

üks (nimetav = nominatiiv)	**kaks, kolm, neli, viis ...** jne. (osastav = partitiiv)
üks kümneline	kaks kümnelist
üks rubla	kolm rubla
üks liiter	neli liitrit (piima)
üks pakk	viis pakki (võid)
üks tass	kuus tassi (3) (kohvi)
üks pudel	sada pudelit (limonaadi)

Ülesanne 21. Lugege õigesti.

1. Meie rühmas on 14 (üliõpilane): 8 (naine) ja 6 (mees). 2. Palun mulle 300 (gramm) (vorst). 3. Minu emal on maal 5 (õde) ja 2 (vend). 4. Mitu (tädi) ja (onu) sul on? 5. Letil oli 3 (hall jakk). 6. Selles majas on 4 (korrus), igal korrusel 8 (kabinet). 7. Tellime 2 (klaas) (morss). 8. Hoovis jooksis 6 (must kass). 9. Kingime talle 3 (roos) või (nelk). 10. Siin on 2 (kilogramm) (või). 11. Lugege läbi 15 (lehekülg).

Ülesanne 22. Vastake.

1. Kui palju te kaalute? 2. Mitu venda ja õde teil on? 3. Mitu elanikku on teie kodulinnas? 4. Mitu kappi on teie korteris? 5. Mitu pudelit piima joob teie pere iga päev? 6. Mitu tassi teed joote õhtul? 7. Mitu liitrit vett läheb sellesse vanni? 8. Kui palju limonaadi panete sünnipäevalauale? 9. Kui palju võid kulub teil nädalas? 10. Kui palju suhkrut kulub teil kuus? 11. Kui palju leiba kulub teil päevas? 12. Kui palju kohvi joote iga päev?

4. **Mitmes?** (Mitmenda?) **Который?**

Исключения:

üks → esime/ne — esime/se — esime/st — 1.
kaks → tei/ne — tei/se — tei/st — 2.
kolm : kolme → kolma/s — kolma/nda — kolma/nda/t — 3.
miljon : miljoni → miljone/s — miljone/nda — miljone/nda/t — 1 000 000.

Kui palju? Сколько?		Mitmes? Который?			
Nimetav	Omastav	Nimetav (-s)	Omastav (-nda)	Osastav (-nda/t)	Nr.
neli	nelja	nelja/s	nelja/nda	nelja/nda/t	4.
viis	viie	viie/s	viie/nda	viie/nda/t	5.
kuus	kuue	kuue/s	kuue/nda	kuue/nda/t	6.
seitse	seitsme	seitsme/s	seitsme/nda	seitsme/nda/t	7.
kaheksa	kaheksa	kaheksa/s	kaheksa/nda	kahek-sa/nda/t	8.
üheksa	üheksa	üheksa/s	üheksa/nda	üheksa/nda/t	9.
kümme	kümne	kümne/s	kümne/nda	kümne/nda/t	10.
üksteist	üheteist-kümne	üheteist-kümne/s	üheteist-kümne/nda	üheteist-kümne/nda/t	11.
kaks-kümmend	kahe-kümne	kahe-kümne/s	kahe-kümne/nda	kaheküm-ne/nda/t	20.
sada	saja	saja/s	saja/nda	saja/nda/t	100.
tuhat	tuhande	tuhande/s	tuhande/nda	tuhan-de/nda/t	1000.

123. lk. — saja kahekümne kolma/s lehekülg;
saja kahekümne kolma/nda/l lehekülje/l
1989. a. — tuhande üheksasaja kaheksakümne üheksa/s aasta;
tuhande üheksasaja kaheksakümne üheksa/nda/l aasta/l.

Ülesanne 23. Vastake.

1. Mis kuupäev on täna? 2. Millal on teie (teie naabri, ema, isa, õe, venna, poja, tütre) sünnipäev? 3. Millal on emadepäev? 4. Millal algab sügis (talv, kevad, suvi)? 5. Millal algab teil puhkus? 6. Millal on naistepäev? 7. Mis kuupäev on järgmisel reedel? 8. Mis kuupäev on novembri viimane pühapäev? 9. Millal algab uus kooliaasta?

5. Tartusse: **-sse** — окончание четвёртого падежа
Kellesse? Millesse? Kuhu? (sisseütlev = illatiiv)
В кого? Во что? Куда?

Ülesanne 24. Moodustage nõutud vormid.

tore raamat — toreda raamatu — toreda/sse raamatu/sse
kiire auto, huvitav kalender, igav etendus, ilus luuletus, järgmine kevad, kerge muusika, kollane kuu, lõbus kutsikas, hea korter, missugune laager, kolmas lause, viimane minut, kaval mõistatus, julge lammas, vaba loodus.

Ülesanne 25. Pange sõnad õigesse käändesse.

1. Pane asjad (tasku)! 2. Lähme täna (polikliinik). 3. Mine kohe (esik)! 4. Sirje isa sõitis (Läti). 5. Jõuluvana naeratas (habe). 6. Sügisel lendavad linnud (lõuna). 7. Sõbrad jäid (auto). 8. Millal nad lähevad (komandeering)? 9. Laseme vee (pudel). 10. Viisime puud (lõke).

Ülesanne 26. Vastake.

1. Kuhu läheb isa hommikul? (vabrik) 2. Kuhu pani poiss raamatud? (ranits) 3. Kuhu lähevad inimesed õhtul? (voodi) 4. Kuhu te vaatate? (peegel) 5. Kuhu nad jäid? (söökla) 6. Kuhu kirjutab õpetaja? (päevik) 7. Kuhu paneb tütar soola? (salat) 8. Kuhu sõidab onu? (Kohila)

6.

Tallinnasse	=	Tallinna (3)
*Peterburisse	=	Peterburi
Moskvasse	=	Moskva
Pärnusse	=	Pärnu
*kinosse	=	kinno (3)
*toasse	=	tuppa
*köögisse	=	kööki
*aiasse	=	aeda (3)
*lumesse	=	lumme (3)
*sõjasse	=	sõtta
*mäesse	=	mäkke
*jõesse	=	jõkke
*meresse	=	merre (3)
*koolisse	=	kooli (3)

Paljudel sõnadel on illatiivis ka lühem vorm, mis kõnes on sagedasem
Многие слова имеют в иллативе и краткую форму, которая встречается в речи чаще

Ülesanne 27. Kasutage lühemat vormi.

1. Sõitsime tööle (talusse). 2. Õpetaja tuli (klassisse). 3. Pange riided (kotisse)! 4. Lähme pärast lõunat (metsasse). 5. Mine kohe (vannitoasse). 6. Kes jookseb (poesse)? 7. Kas te sõidate (Keilasse)? 8. Võta laps (sülesse)! 9. Palun asuge (lauasse)! 10. Lapsed astusid (bussisse).

* в речи не используются

Ülesanne 28. Vastake lühema vormiga.

1. Kuhu läheb ema süüa tegema? (köök) 2. Kuhu sa panid seebi? (karp) 3. Kuhu tädi homme sõidab? (pealinn) 4. Kuhu jäid munad? (pesa) 5. Kuhu paneb müüja kingad? (karp) 6. Kuhu nad vaatavad? (õu) 7. Kuhu sa panid kindad? (käsi) 8. Kuhu jooksis vend? (klass) 9. Kuhu läksid külalised? (loomaaed) 10. Kuhu läks Toomas? (järjekord)

Ülesanne 29. Lugege õigesti. Kui vaja, kasutage sõnastikku.

Tallinnast Tartusse on 186 kilomeetrit.
Esimene eestikeelne raamat ilmus 1525. aastal.
Millal ilmus esimene venekeelne raamat?
Esimene Eesti üldlaulupidu oli 1869. aastal.
Millal alustas tööd esimene teater Venemaal?

Kas teate, et ...

- ühe sekundi jooksul kasvab inimese juus 0,0003 mm
  ... voolab veri soontes 8 cm
  ... levib hääl 330 m
  ... levib valgus 300 000 km
- vihane näoilme pingutab 72 lihast, naeratus ainult 14. Naeratage sagedamini!
- esimene «pilvelõhkuja» (небоскрёб) oli 1893. aastal Chicago maailmanäituse jaoks ehitatud «Tacoma». Hoonel oli 19 korrust. Praegu on selle asemel 49-korruseline maja.

* * *

Ämm: Kui palju on veel minu bussi väljumiseni aega?
Väimees: Kolm tundi üks minut ja viis sekundit.

Külastaja pahandab muuseumis: «Kuidas saab see skulptuur olla 2000 aastat vana, kui praegu on alles 1990?»

Lugege sõnastiku abil!

Meenutame üht-teist matemaatikast.

Vanal ajal oli arvudel eriline tähendus. Ühed arvud tõid õnne ja teised õnnetust. Keskajal näiteks peeti paarisarvu keha ja maa sümboliks, paaritut arvu aga hinge ja elu sümboliks.

Üks oli põhiarv. Pythagorasel tähendas see mõistust.

Kaks tähendas Pythagorasel arvamust. Kahega kohtub elus iga päev (inimesel on 2 silma, kõrva, kätt, jalga jne.). Tuhande sünni kohta tuleb 12 kaksikute sündi.

Kolm oli terviku ja kolme kristliku vooruse (добродетель) — usk, lootus, armastus — arv.

Neli tähendas antiigis algelemente (maa, õhk, tuli ja vesi). 4 voorust olid Platoni järgi tarkus, kangelaslikkus, enesevalitsemine, õiglus. On 4 aastaaega, samuti 4 päevaaega ja ilmakaart (сторона света).

Viis sõrme ja varvast on inimesel. Vanaaegse viievõistluse (пятиборье) kavas oli kaugushüpe, lühimaajooks, odavise, kettaheide ja maadlus.

Kuus oli Pythagorasel hinge arv. Kuusnurk on lumehelbe põhivorm.

Seitse sümboliseerib maailma sündmuste varjatud põhjusi. Juba sumerite ja babüloonlaste kalendris oli 7 päeva ja 7 taevakeha (Päike, Kuu, Merkuur, Mars, Jupiter, Saturn). Arvu «7» esineb palju mütoloogias. Seitsme vaba kunsti (*artes liberales* — grammatika, dialektika, retoorika, aritmeetika, geomeetria, astronoomia ja muusika) tundmine oli antiigis ja keskajal vabale mehele vajalik. Roomakatoliku kiriku järgi oli seitse surmapattu, mis toovad vaimse surma: kõrkus, ahnus, iharus, liigsöömine, viha, kadedus ja tundeelu nõrkus.

Kümme on maailma kõige täiuslikum arv. Kümnendsüsteem tekkis inimese kümne sõrme tõttu.

Kaksteist oli armastatud arv piiblis. Vastandina seitsmele sümboliseeris see maailma nähtavat liikumist ajas ja ruumis (12 kuud).

Kolmteist on õnnetu arv. Maailmas on kohti, kus kolmeteistkümmet ei kasutata maja- või toanumbrina. Arv «13» oli tähendusrikas saksa helilooja Richard Wagneri elus. Wagner sündis 1813. aastal ja suri 13. veebruaril. Ta kirjutas 13 helitööd, tema ees- ja perekonnanimes on 13 tähte. Wagneri sünniaasta numbrite summa (1+8+1+3) on 13. Ta oli maapaos (в изгнании) 13 aastat.

8. Mis päev täna on?

понедельник	esmaspäev (= esimene päev)
вторник	teisipäev (= teine)
среда	kolmapäev (kolmas)
четверг	neljapäev (neljas)
пятница	reede
суббота	laupäev
воскресенье	pühapäev
рабочий день	tööpäev
выходной день	puhkepäev
сутки: утро, полдень, вечер, ночь	ööpäev: hommik, lõuna, õhtu, öö
сегодня	täna
вчера	eile
позавчера	üleeile
завтра	homme
послезавтра	ülehomme

Lugege erineva intonatsiooniga!

Milline on mingil päeval sündinud laps?

esmaspäeval — edev
teisipäeval — terane
kolmapäeval — kehv
neljapäeval — näljane
reedel — rikas
laupäeval — laisk
pühapäeval — õnnelaps

Laulge ja tantsige.

1. Laurentsius, kallis Laurentsius sa,
millal tuled sa jälle mind vaatama?
— *Esmaspäeval!* Oh, oleks, et iga päev *esmaspäev* oleks
ja mind mu Laurentsius vaatama tuleks. Laurentsius!

2. — Teisipäeval! ..... teisipäev
3. — Kolmapäeval! ..... kolmapäev
4. — Neljapäeval! ..... neljapäev
5. — Reedel! ..... reede
6. — Laupäeval! ..... laupäev
7. — Pühapäeval! ..... pühapäev

Kommentaare ja grammatikat

Millal? Когда?	-l	Kellel? У кого?
1. jaanuaril on		mul (minul) puhkepäev.
Naistepäeval on		sul (sinul) väike matk.
Talvel on		tal (temal) sünnipäev.
Kevadel on		meil ekskursioon.
Suvel on		teil siin väga hea.
Reedel on		neil (nendel) raske päev.
Esmaspäeval on		õpilasel kuus tundi.
Hommikul tuleb		isal tööle minna.
Õhtul tõuseb		haigel palavik.
Öösel hakkab		vanaemal külm.
Järgmisel nädalal algab		emal puhkus.

Ülesanne 29. Täitke lüngad. Millal?

1. Eesti keele tunnid on meil ... 2. ... lähen ma kinno. 3. ... algab uus õppeaasta. 4. Ei tea, kas ... tuleb ilus ilm. 5. Kaksikute sünnipäev on .... 6. ... ei ole mul aega. 7. ...

ostan pojale uue ranitsa. 8. Isa sõidab Pihkvasse .... 9. ... on lapsed töö- ja puhkelaagris. 10. Tulbid ja nartsissid õitsevad ....

Ülesanne 30. Vastake.

1. Kuidas on nädalapäevade nimetused? 2. Missugused nädalapäevad on tööpäevad? 3. Missugused nädalapäevad on puhkepäevad? 4. Kas praegu on päev või öö? 5. Kas praegu on hommik või õhtu? 6. Kas teile meeldib (ei meeldi) hommikupoolik? 7. Mis kuupäev (mitmes) täna on? 8. Millal on teie nimepäev? 9. Mis päev on täna (homme, ülehomme)? 10. Mis päev oli eile (üleeile)? 11. Mitu nädalat on aastas? 12. Mitu päeva on nädalas? 13. Mitu tundi on ööpäevas? 14. Mitu minutit on tunnis? 15. Mitu sekundit on minutis? 16. Mitu sekundit on tunnis? 17. Mis kuupäevad on teil selles kuus puhkepäevad? 18. Mis on teie grupi keskmine vanus? 19. Mis on teie grupi keskmine sünniaasta? 20. Missuguses kuus on teie grupis kõige rohkem sünnipäevi?

9. Sünnipäev

Когда у вас день рождения?	Millal on teie sünnipäev?
У меня день рождения 23-го декабря.	Minu sünnipäev on 23. (kahekümne kolmandal) detsembril.
В каком году вы родились?	Mis aastal te olete sündinud?
В 1954 году.	1954. (tuhande üheksasaja viiekümne neljandal) aastal.
Сколько вам лет?	Kui vana te olete?
Мне тридцать два года.	Ma olen kolmkümmend kaks aastat vana.
Моей дочери 10 лет.	Minu tütar on kümneaastane.
Какое сегодня число?	Mis kuupäev täna on?
Какое (число) сегодня?	Mitmes täna on?
Сегодня 10 октября.	Täna on 10. (kümnes) oktoober.
зима: декабрь, январь, февраль	talv: detsember, jaanuar, veebruar
весна: март, апрель, май	kevad: märts, aprill, mai
лето: июнь, июль, август	suvi: juuni, juuli, august
осень: сентябрь, октябрь, ноябрь	sügis: september, oktoober, november
через несколько лет	mõne aasta pärast
пять месяцев (тому) назад	viis kuud tagasi
на следующей (будущей) неделе	järgmisel (tuleval) nädalal
следующим (будущим) летом	järgmisel (tuleval) suvel

в прошлом (прошедшем) году	möödunud (läinud) aastal = mullu
в прошлом веке	möödunud sajandil
в этом (нынешнем) году	käesoleval aastal = tänavu
до н. э. = до нашей эры	e.m.a. = enne meie ajaarvamist
н. э. = нашей эры	m.a.j. = meie ajaarvamise järgi

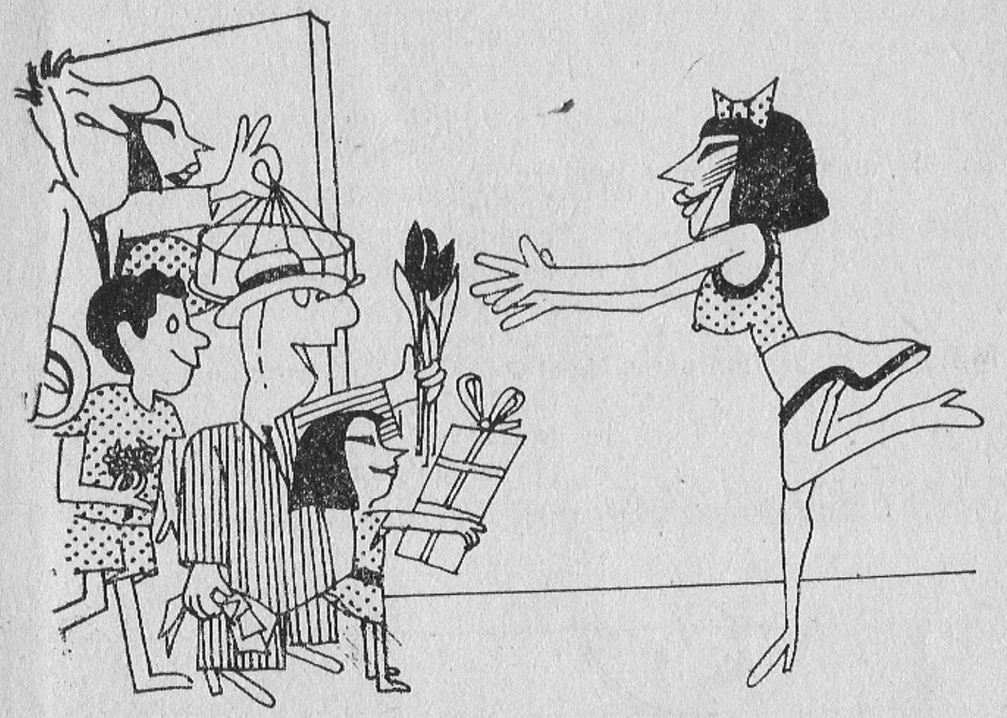

A: Kui vana te olete?
B: Mis te arvate, kui vana ma olen?
A: Ma arvan, et te olete umbes 60 aastat vana.
B: Te eksite, ma olen juba 70 täis.
A: Te ei paista nii vana välja!
B: Tänan komplimendi eest! Aga kui vana te ise olete?
A: Praegu olen 39-aastane, aga saan varsti 40-aastaseks.
B: Kui noor te veel olete!

NB! **PIDAMA**

1. Ma **pean** õppima, lu**gema**, töötama, mine**ma**.
2. Ta peab loomi: lehma, kanu, lambaid.
3. Pean silmas, pean meeles, pean lugu.
4. Pean sünnipäeva, naistepäeva.

Jutustage!

Kas peate meeles sugulaste sünnipäevi?
Kas peate meeles oma sõpru?
Mida peate silmas, kui ostate kingitust oma emale, sõbrale, kolleegile?
Mis kuus on teie sünnipäev?
Mis aastaajal on teie sünnipäev?
Kes tulevad külla, kui teil on sünnipäev?
— vanemad
— sugulased
— sõbrad
— tuttavad
— kolleegid
Kus te oma sünnipäeva peate?
— kodus
— sööklas
— kohvikus
— restoranis
— suvilas
Millal te oma sünnipäeva peate?
— õigel päeval
— laupäeval
— pärast palgapäeva

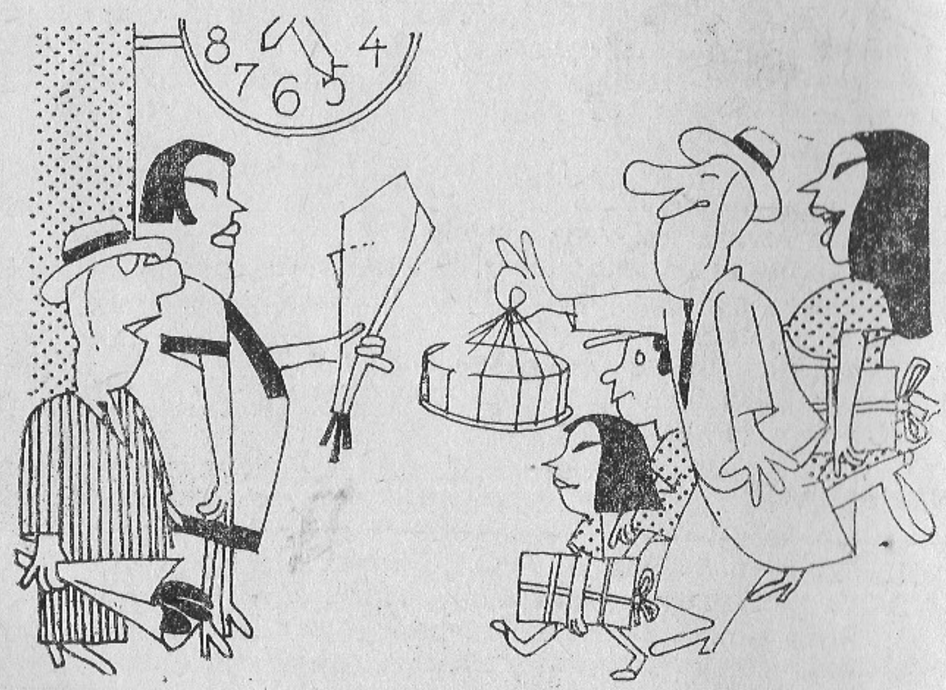

Lugupeetav Aino Kõrb!

Palun Teid ja Teie abikaasat oma sünnipäevale laupäeval, 29. oktoobril kell 19.00.
Minu aadress on Tallinn, Pae 131—59.

Mai Salu

Kuidas teete teie?
Kas teile meeldib külas käia?
— sünnipäeva pidada?
— sünnipäeval käia?

Lugege sõnastiku abil!

Dekaan ütles teaduskonna koosolekul:

«Mul on teile häid ja halbu uudiseid. Hea uudis on see, et naisüliõpilased peavad keskealisi õppejõude meeldivateks. Halb uudis on see,» jätkas ta, «et nende meelest on keskealised 25-aastased.»

Ütelge, kes on teie meelest keskealine.

Kommentaare ja grammatikat

1. Võrrelge ja tõlkige.

-s	-l
Jaanuari/s algab uus aasta.	Sõbra sünnipäev on kolmanda/l jaanuari/l.
Vastlapäev on harilikult veebruari/s.	Eesti iseseisvuspäev on kahekümne neljanda/l veebruari/l.
Kevad algab märtsi/s.	Palgapäev on kahekümne ühesanda/l mai/l.
Aprilli/s sulab lumi.	Kosmonautikapäev on kaheteistkümnenda/l aprilli/l.
Tulbid ja nartsissid õitsevad mai/s.	Töörahvapüha on esimese/l mai/l.
Õppeaasta lõpeb juuni/s.	Jaanipäev on kahekümne neljanda/l juuni/l.
Mul on puhkus juuli/s.	Minu vend sõidab seitsmeteistkümnenda/l juuli/l välisreisile.
Krimmi sõidame augusti/s.	Nende pulmapäev on kahekümne viienda/l augusti/l.

Septembri/s algab kool.	Uus õppeaasta algab esimese/l septembri/l.
Oktoobri/s langevad lehed.	ÜRO päev on kahekümne neljanda/l oktoobri/l.
Novembri/s tuleb lumi maha.	Mardipäev on kümnenda/l novembri/l ja kadripäev on kahekümne viienda/l novembri/l.
Talv algab detsembri/s.	Vana-aastaõhtu on kolmekümne esimese/l detsembri/l.
Ööpäeva/s on 24 tundi.	Se/l päeva/l juhtus õnnetus.
Nädala/s on 7 päeva.	Teeme seda järgmise/l nädala/l.
Selle/s kuu/s on 30 päeva.	Käesoleva/l kuu/l pole mul aega.
Aasta/s on 12 kuud.	Läinud aasta/l sündis neil poeg.
Sajandi/s on 100 aastat.	Kahekümnenda/l sajandi/l oli kaks maailmasõda.

2.

enne... (osastav)	meie ajaarvamist; lõunat; tööd; vihma (3); palgapäeva (3);
pärast... (osastav)	lõunat; koosolekut; sõda
...pärast (omastav)	aasta pärast; kahe tunni pärast; mõne päeva pärast
...tagasi	aasta tagasi; üks kuu tagasi; kolm nädalat tagasi

Ülesanne 31. Vastake.

1. Mis kuus te sündisite? 2. Mis kuupäeval te sündisite? 3. Mis aastaajal te sündisite? 4. Kas te olete abielus? 5. Mis aastal te abiellusite? 6. Mitu aastat tagasi te abiellusite? 7. Millal on teie pulma-aastapäev? 8. Kas teie õde (vend) abiellus enne või pärast teid? 9. Mitu aastat tagasi sündis teil esimene laps? 10. Mitme aasta pärast on Tallinnas pool miljonit elanikku?

3. peab **lambaid, kanu** peab meeles **sõpru**, nende **sünnipäevi** palju **häid** ja **halbu uudiseid** peavad **keskealisi õppejõude** ...	Mitmuse osastav

4.

käib (kus?)	peab (mida? keda?)
kodu/s	lehma (3)
kohviku/s	kohviku/t
restorani/s	armukes/t
suvila/s	koera (3)
sünnipäeva/l	sünnipäeva (3)
peo/l	lõunavaheaega (3)

Lugege ja tõlkige.

Hando Runnel

Emme, ma tahan endale luupi,
kera ja kuupi,
tangu ja kruupi,
toru ja truupi,
laeva ja luupi,
midagi huupi:
laeva või luupi, toru või truupi,
truupi või kruupi, kuupi või tuupi!

● Mida teie endale sünnipäevaks tahate?

Jutustage teemal: Arvud minu elus.

1) Minu pikkus, kaal, vanus, sünniaasta, sünnipäev;
mitmes laps perekonnas olen, mitu last mul on;
kui palju ma palka (зарплата) saan;
minu aadress ja telefoninumber
2) Minu abikaasa (laste, vanemate) vanus ja sünnipäev, sünniaasta.

10. Õnnitlused

Palume vastu võtta meie südamlikud õnnesoovid!
Palju õnne!
Õnne sünnipäevaks!
Õnne! Õnne! Õnne!
Õnne ja edu!
Soovin teile sünnipäevaks (juubeliks) palju õnne!
Juubelitervitus!
Õnnitleme sünnipäeva puhul!

— juubeli puhul!
— pulma-aastapäeva puhul!

— kuldpulmade puhul!
— naistepäeva puhul!
— emadepäeva puhul!
— lapse sünni puhul!

Tänuavaldus: Suur tänu meelespidamise eest!
Aitäh tervituse eest!
Tänan kirja (kaardi) eest!

Õnnitlege suuliselt oma kolleegi juubeli puhul!
(Vajaduse korral kasutage sõnastikku.)

Te sattusite ootamatult oma sõbra juurde, kelle vanaemal on sünnipäev. Kuidas reageerite?

Kirjutage õnnitluskaart oma eestlasest kolleegile
— tuttavale
— sõbrale

Mida järgnev tähendab? OENNITLEME SUENNIPAEEVA PUHUL — TOEOEKAASLASED.

Mida näete pildil?
Kellel on sünnipäev?
Mida ütleb mees, mida naine?

Ta (nad) elagu! Ta (nad) elagu! Ta (nad) elagu!
Ja teine kord: ta (nad) elagu...
Ja kolmas kord: ta (nad) elagu...
Ja tuhat kord: ta (nad) elagu...
Ja tema (nende) õnn see õitsegu, see õitsegu...

...Ma tänan teid, ma tänan teid...
(Me täname, me täname...)

Koostage vestlus, kasutades järgmisi väljendeid:

Kas teil on täna sünnipäev?
Kui vanaks te saate?
Millal te oma sünnipäeva peate?
Kus te oma sünnipäeva peate?
Palju õnne sünnipäevaks!
Südamlik õnnesoov sünnipäevalapsele!

Koostage vestlused.

Te kutsute oma kolleegi sünnipäevale:
a) kolleeg saab tulla;
b) kolleeg ei saa tulla.

Te lähete kolleegi sünnipäevale.

Mida te ütlete?
Kuidas te õnnitlete?
Mida ta vastab?

Tehke kolleegile **kompliment.**
Tänage kolleegi sünnipäevakutse eest
a) suuliselt;
b) kirjalikult.

Saatke kolleegile õnnitluskaart juubeli puhul.

* * *

Poeg leidis pööningult (чердак) vana juubelifoto ja tahtis teada, kes seal on ja millal on pilt tehtud. Foto taha oli kirjutatud: «Need oleme meie nädal tagasi.»

Kommentaare ja grammatikat

1. Palju õnne ...

(omastav — genitiiv) puhul	...ks (saav — translatiiv)
sünnipäeva **puhul!**	sünnipäeva**ks!**
juubeli **puhul!**	juubeli**ks!**
pulma-aastapäeva **puhul!**	pulma-aastapäeva**ks!**
kuldpulmade **puhul!**	kuldpulmade**ks!**
naistepäeva **puhul!**	naistepäeva**ks!**

Kellele? Кому?

sünnipäevalapse/le
juubilari/le
ema/le ja isa/le
vanavanemate/le
kõigi/le naiste/le

2. Soovin (soovime) ...

Mida? Что?

... õnne (3), edu, tervist, rahu, jõudu, visadust.

3. Palju tänu ... Tänan ...

(omastav) eest:		(кого? за что?)
kingituse	eest	за подарок
õnnitluse	eest	
tervituse	eest	
meelespidamise	eest	
kirja (2)	eest	

Ülesanne 32. Avage sulud.

1. Soovin (sina) palju (õnn) (sünnipäev)! 2. Tänan (sina) väga. 3. Palun tule täna (õhtu) minu (sünnipäev). 4. Mida ma (sina) (kingitus) toon? 5. Kingi (mina) uus (eesti keel) õpik.

III. Meie perekond

11. Perekonnaliikmed

муж, жена, супруг(-а)	mees, naine, abikaasa
мама (мать)	ema
папа (отец)	isa
дети:	lapsed:
дочь	tütar
приёмная дочь	võõrastütar
сын	poeg
приёмный сын	võõraspoeg
приёмный ребёнок	kasulaps
сестра, сводная сестра	õde, poolõde
брат, сводный брат	vend, poolvend
сирота	orb
родственники:	sugulased:
бабушка	vanaema ┐
дедушка	vanaisa ┘ vanavanemad
тётя	tädi
дядя	onu
двоюродная сестра	täditütar, onutütar
двоюродный брат	tädipoeg, onupoeg
племянник	õepoeg, vennapoeg
племянница	õetütar, vennatütar
тёща (мать жены)	ämm, naiseema
свекровь (мать мужа)	ämm, meheema
тесть (отец жены)	äi, naiseisa
свёкор (отец мужа)	äi, meheisa
невестка	minia
зять	väimees
замужем, женат	**olema** pöördes + abielus
в свободном браке	vabaabielus
не замужем	vallaline (naine)
холост	poissmees, vallaline
разведённый, -ая	lahutatud
вдовец, вдова	lesk
взрослый	täiskasvanu
несовершеннолетний	alaealine

ребёнок — laps
жених — peigmees
невеста — pruut
помолвлен, -a — kihlatud

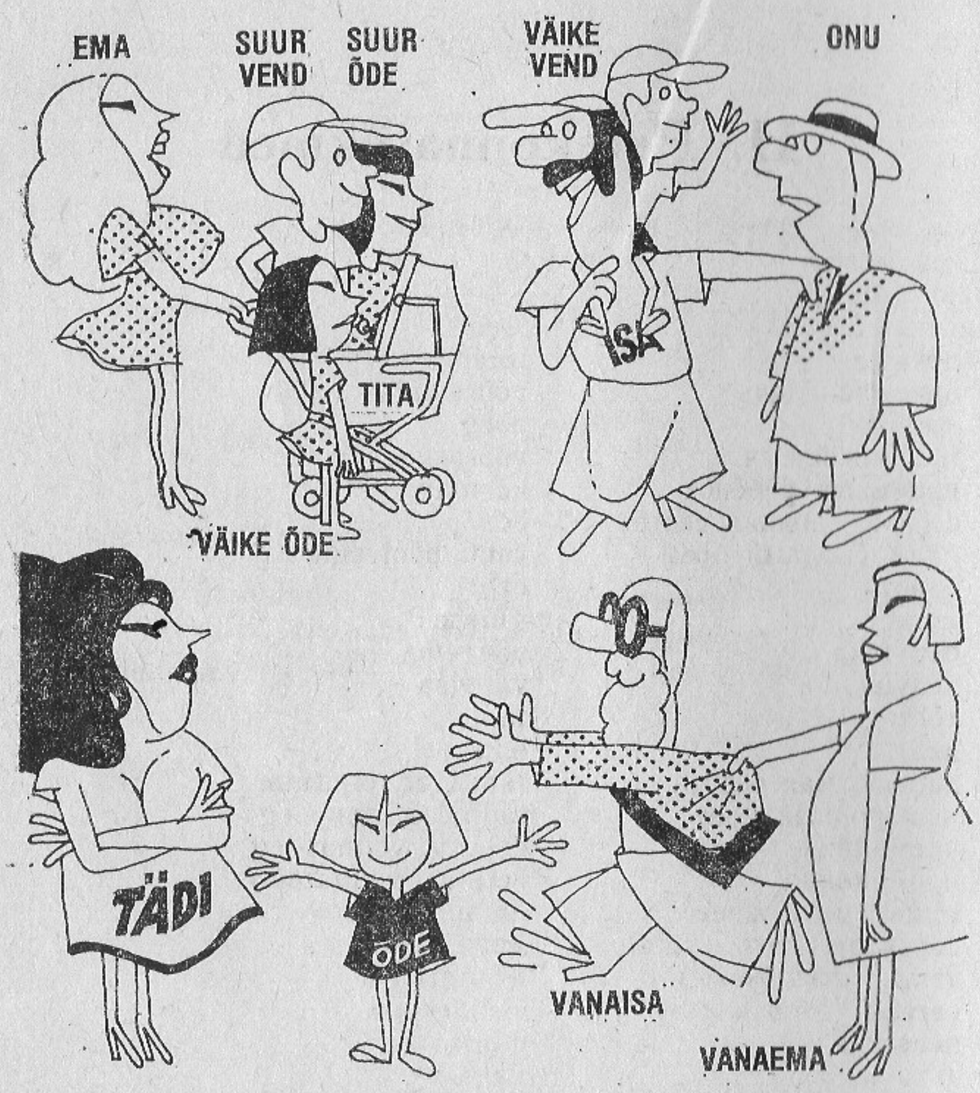

Kes on pildil vanavanemad?
Kes on vanemad?
Kes on lapsed?
Kui palju on pildil vanemaid?
Mitu onu, mitu tädi on pildil?

Kes on vennad? õed? pojad? tütred?
Kes on täiskasvanud? alaealised? lapsed?
Kes on abielus? vallalised? lahutatud?

Kasutades pilti, **koostage** oma perekonna kirjeldus.
Esitage küsimusi oma rühmakaaslase perekonna kohta.

Kas te olete abielus?
Mis on teie abikaasa nimi?
Kas teil lapsi on? Mitu last teil on? Kas teie peres on beebi?
Mis on teie lapse (laste) nimi (nimed)?
Kui vana (vanad) on teie laps (lapsed)?
Kas te olete suurest perekonnast?
Kas teil on vendi ja õdesid (vend, õde)?
Mitu vanemat õde ja nooremat venda teil on?
Kui vana (vanad) on teie õde (õed) ja teie vend (vennad)?

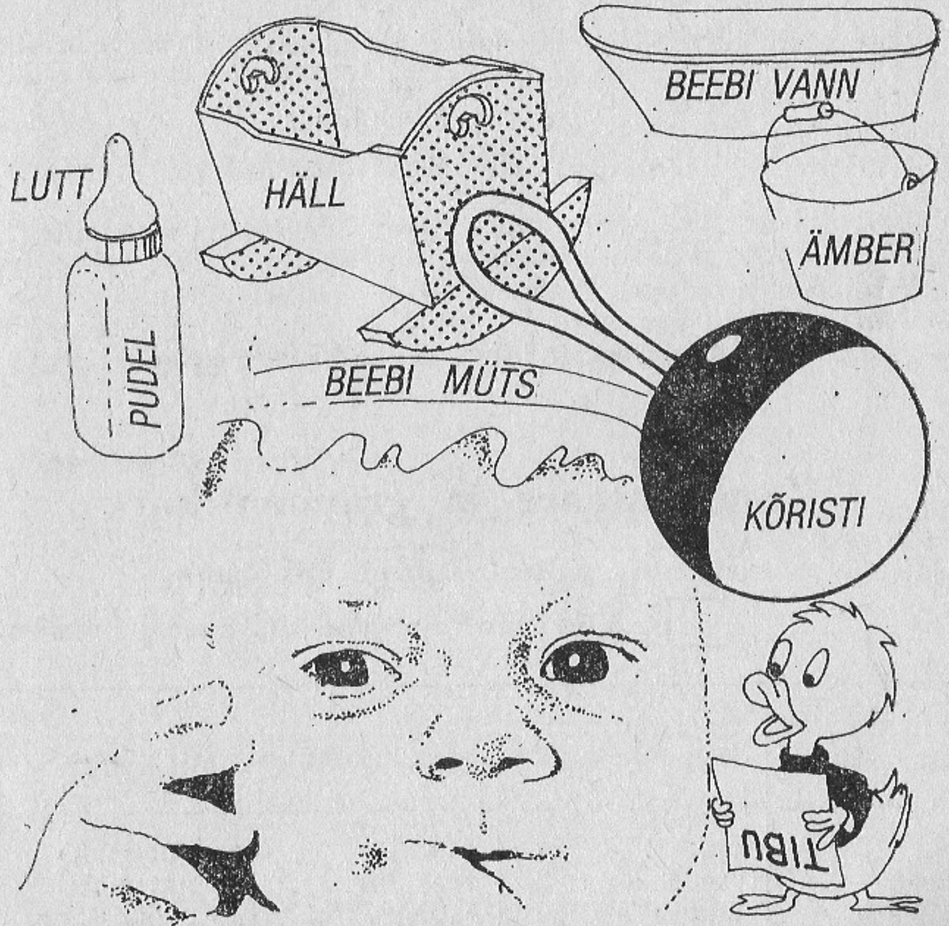

Kas teil on onu ja tädi?
Kas teie vanemad elavad?
Kus teie vanemad elavad?
Mis ajani elasite vanemate juures?

Kas teil on oma perekonnast pilte?
Tooge paar pilti kursusele **kaasa** ja **rääkige** oma kaaslastele, kes pildil on.
Koostage oma sugupuu (родословное дерево).

Mida tähendavad järgmised vanasõnad?

Veri on paksem kui vesi.
Käbi ei kuku kännust kaugele.
Kuidas põld, nõnda naerid (репа), kuidas vanemad, nõnda lapsed.

Proovige neid vanasõnu kasutada, kui räägite oma sõbra perekonnast! Kindlasti oskate tema kohta ütelda vähemalt 10 lauset.

Lugege hästi kiiresti, kui võimalik, siis peast!

Sõit-sõit sõtsele,
teed mööda tädile,
üle oja onule,
läbi lepiku lellele!

* * *

— *Mitu venda teil on, Peeter?*
— *Mul on ainult üks vend.*
— *Imelik küll! Aga teie õde ütleb, et tal on kaks venda.*

Kommentaare ja grammatikat

1. **Rajav = terminatiiv. Kelleni? Milleni? Mis ajani?**

-ni **До кого? До чего? До какого времени?**

Nimetav Kes? Mis?	Omastav Kelle? Mille?	Rajav Kelleni? Milleni? Mis ajani?	
aeg	aja	aja/**ni**	(до времени)
reede	reede	reede/**ni**	(до пятницы)
laupäev	laupäeva (2)	laupäeva/**ni**	(до субботы)
kell kuus	kella **kuue** (2)	kella kuue/**ni**	(до шести часов)
voodi	voodi	voodi/**ni**	(до кровати)
linn	**linna** (2)	linna/**ni**	(до города)
kallas (2)	**kalda** (3)	kalda/**ni**	(до берега)
Mart	Mardi	Mardi/**ni**	(до Марта)

Ülesanne 33. Moodustage nõutud vormid.

tütar — tütre (3) — tütre/ni (3); mees, naine, abikaasa, ema, isa, laps, poeg, õde, vend, orb, ämm, perekond, lesk, täiskasvanu, alaealine, puhkepäev, õhtu, juuni, kevad

Ülesanne 34. Avage sulud.

1. (Vahetund) jääb veel viis (minut). 2. Reemo (jooksma) kiiresti (mets). 3. (Kauplus) on siit kolm (kilomeeter). 4. (Töötama) põllul kella (kaheksa). 5. (Maa) elasin kaheksakümnenda (aasta). 6. (Mardipäev) olid soojad ilmad. 7. Saatke mind palun Kunderi (tänav). 8. (Võistlus) on veel kaks (nädal) aega. 9. (Uusaasta) jääb veel 12 (päev). 10. Vabaduse (väljak) läksime jalgsi.

Ülesanne 35. Koostage laused näidise järgi.

Tallinna/st Helsingi/**ni** (=Helsingi/sse) on üle 80 kilomeetri.
Kohtla-Järve/lt Tallinna/**ni** (= Tallinna) on 155 kilomeetrit.

1. Tallinn — Tartu — 186 km. 2. Sillamäe — Tallinn — 187 km. 3. Känd — puu — 5 m. 4. Mardipäev — kadripäev — 15 päeva. 5. Õppeaasta lõpp — ekskursioon — 2 nädalat.

Ülesanne 36. Vastake.

1. Kui palju maad on teie kodust töökohani? 2. Mitu kuud (nädalat, päeva) jääb teie sünnipäevani? 3. Mitu meetrit on teie toas diivanist telerini? 4. Mitu kilomeetrit on teie isa ja ema koduni? 5. Kui palju aega on lõunasöögini?

2. **Omadussõnade võrdlusastmed.**
Степени сравнения имён прилагательных.

Algvõrre Положительная степень	Keskvõrre Сравнительная степень	Ülivõrre Превосходная степень
	-m	kõige ...-m
suur : suure	suure/**m** (больше)	**kõige** suurem (самый большой)
ilus : ilusa	ilusa/**m**	**kõige** ilusam
hall : halli	halli/**m**	**kõige** hallim
õnnelik : õnneliku	õnneliku/**m**	**kõige** õnnelikum
vana : vana	vanem	**kõige** vanem
tark : targa	targem	**kõige** targem
paks : paksu	paksem	**kõige** paksem
soe : sooja	soojem	**kõige** soojem
hea : hea	**parem**	**kõige parem**
lühike : lühikese	**lühem**	**kõige lühem**
pisike : pisikese	**pisem**	**kõige pisem**

Ülesanne 37. Moodustage keskvõrre ja ülivõrre ning kasutage neid lauses.

Näide: külm — külmem — kõige külmem: Eile oli **külmem** kui üleeile, aga täna on **kõige külmem** ilm.

halb, kurb, kuum, lai, laisk, must, märg, paha, tühi, noor

Ülesanne 38. Avage sulud ja tõlkige.

1. Tartu on (suur) kui Pärnu, aga Tallinn on (suur) linn Eestimaal. 2. Vällamägi on (kõrge) kui Harakamägi, aga Suur Munamägi on Baltimaade (kõrge) mägi. 3. Pärnu jõgi on (pikk) kui Põltsamaa jõgi, aga Võhandu on (pikk) jõgi Eestimaal. 4. Sulev arvab, et nelk on (ilus) kui tulp, aga roos on (ilus) lill. 5. Minu tuba on (soe) kui suur tuba, aga vanaema tuba on (soe) meie korteris. 6. Mart on (viisakas) poiss kui Kaarel, aga Madis on (viisakas) poiss meie klassis. 7. Oleme kõik gripis: minu abikaasa on (haige) kui poeg, aga mina olen (haige) meie perekonnas. 8. Kohv on (kuum) kui kakao, aga tee on praegu (kuum). 9. Kui Pontu auto alla jäi, oli vanaema (kurb) kui vanaisa, aga väike Liisi oli (kurb). 10. Inglise keel on (raske) kui vene keel, aga eesti keel on (raske) keel.

Ülesanne 39. Vastake.

1. Kas olete pikem kui teie naaber? (= Kas olete oma naabrist pikem?) 2. Kes on teie rühmas kõige pikem? 3. Mis on Eestimaa kõige suurem saar? 4. Mis on Eestimaa kõige suurem järv? 5. Mis on Ukraina kõige suurem linn?

3. sõtse = isa õde, sõtsele = sõtse juurde (к тёте по отцу)
tädile = tädi juurde (к тёте)
onule = onu juurde (к дяде)
lell = isa vend, lellele = lelle juurde (к дяде по отцу)

4.

Eessõnad. Предлоги.	Tagasõnad. Послелоги.
üle tee (omastav) = через дорогу	poisi (omastav) **juurde** = к мальчику
läbi metsa (omastav) = лесом	teed (osastav) **mööda** = по дороге

12. Perekonnaseis

семейное положение	perekonnaseis
Трийну и Пеэтер поженились.	Triinu abiellus Peetriga.
Трийну и Пеэтер женаты.	Triinu ja Peeter on abielus.
Трийну вышла замуж за Пеэтера.	Triinu läks Peetrile mehele.
Пеэтер женился на Трийну.	Peeter võttis Triinu naiseks.
Трийну замужем.	Triinu on mehel.
Пеэтер женат.	Peeter on naisemees.
Они справили пышную свадьбу.	Nad pidasid uhked pulmad.
Майе и Мати развелись.	Maie ja Mati läksid lahku.
Они живут сейчас отдельно.	Nad elavad praegu lahus.
У них был развод.	Neil oli abielulahutus.
Никто из них снова не создал семью.	Kumbki ei ole uuesti abiellunud.
Лена и Юхан живут в свободном браке.	Leena ja Juhan elavad vabaabielus.
Они не расписаны (не зарегистрированы).	Nad ei ole registreeritud.

Они говорят, что со свадьбой можно повременить.	Nad ütlevad, et pulmadega on aega.
Это не нравится их родителям.	See ei meeldi nende vanematele.

Jutustage oma sõpradest, kellel on muudatus perekonnaseisus.

Koostage 12 minuti jooksul temaatilised sõnaread:

aeg rahvus perekonnaseis perekonnaliikmed

Nimetage üks sõna, järgmine nimetab uue sõna, mis algab selle tähega, millega eelmine sõna lõpeb.
eesnimi — isanimi — isa — abielus — sünnipäev — v . . .

Triinu, Leena, Peeter ja Juhan on ühest koolist. Nad käisid igal pool alati koos. Mõnikord harva kutsus Juhan Triinut kohtama, mõnikord Peeter Leenat. Kodus oli sellest vahel ka pahandust: ema ja isa ei saanud magada, kui laps ei tulnud koju.

Pärast kooli lõpetamist abiellus Triinu Peetriga. Neil olid uhked pulmad. Nad on õnnelikus abielus.

Aga Leena ja Juhan elavad koos vabaabielus. Nad ei ole registreeritud. See ei meeldi nende vanematele, aga nad ise ütlevad, et pulmadega on veel aega.

Maie ja Mati on ka klassikaaslased. Nad abiellusid kohe pärast kooli lõpetamist, aga selgus, et nad ei sobinud omavahel. Nüüd elavad nad lahus. Nad ei ole lahutatud, sest kumbki ei soovi veel uut perekonda luua. Mati kutsub mõnikord kedagi kohtama, kuid räägib, et ta ei salli kohtamisi: kui tuled enne aega, siis öeldakse, et oled närviline; kui jõuad hiljem, oled ebaviisakas; kui ilmud väga täpselt, siis oled pedant. Parem, kui ei tule üldse!

Mida arvate teie?

Kas te olete abielus?
Kellega te olete abielus?
Kas teie poeg on juba naisemees?
Kas teie tütar on mehel?

Kas teie perekonnas on probleeme? — Jutustage neist, kui need ei ole intiimsed.

Kirjutage oma sõpradele õnnitlus abiellumise puhul.

Isa laps ja ema laps, kuid pole ühegi inimese poeg?
(Tütar)

Kas olete nõus?

Armastus teeb pimedaks.

Kommentaare ja grammatikat

1. abielus, klassis, tehases, vabrikus, haiglas, plaanis, kitlis, Pärnus, mures, seljas, jalas, kaelas, peas, käes — seesütlev.

Ülesanne 40. Kasutage eespool toodud vorme lauses.

2. [-st] — **Seestütlev = elatiiv.**

A. **Millest? Kust? — Из чего? Откуда?** (направление из внутренней сферы)

Lapsed väljusid klassi/st (из класса).
Nad on ühe/st kooli/st (из одной школы).

Ülesanne 41. Kust te midagi saate, toote või võtate? Koostage laused näidise järgi.

Piima saame poest.

koor — purk, aedvili — kelder, ajaleht — kiosk, apelsin — pood, raamat — raamatukogu, haridus — kool, supp — söökla, limonaad — jaam, jäätis — kohvik, vesi — kaev, kamm — kott, kleit — kapp, kohv — kann, küpsis — pakk, lumi — õu

B. **Kellest? Millest? О ком? О чём?** (объект речи)

Ülesanne 42. Kellest või millest ta räägib ja kus ta räägib? Koostage laused näidise järgi.

Isa räägib oma **tööst** ka **kodus.** = **Isa** räägib ka **kodus** oma **tööst.**

õpetaja — Eestimaa — tund, ema — supp — köök, vanaema — lammas — tuba, onu — uus elektrirong — jaam, poiss — jalgratas — kauplus, direktor — haridus — saal, brigadir — kapsapõld — auto, arst — haigus — polikliinik, kombainer — kombain — kabinet

C. **Millest? Из чего?** (материал)

Ülesanne 43. Millest on midagi tehtud? Koostage laused näidise järgi.

Lumemees, lumememm, lumepallid on lumest.
1) tool, laud, kapp, raamaturiiul, nagi — puu;
2) joonlaud, mänguasjad, pastapliiats, pinal, seebikarp — plastmass;
3) raamat, vihik, päevik, ajaleht, kalender, abielutunnistus — paber;
4) purk, teeklaas, aken, vaagen, uks — klaas;
5) maja, sein, põrand, trepp, laut — kivi.

D. **Mis ajast? С какого времени?**

Ülesanne 44. Pange sõnad õigesse vormi.

1. (Eelmine aasta) töötan (kohalik polikliinik). 2. (Märts) alates on kino meil kaks (kord) (nädal) ja teater üks (kord) (kuu). 3. (Sügis) alates hakkab ta tööle (kultuurimaja). 4. (Esmaspäev) olen puhkusel. 5. (Hommik) alates sajab tihedat laia lund.

E. Глаголы, требующие элатива:

sõltuma	direktorist
olenema	koosolekust
puudust tundma	abikaasast
keelduma	magustoidust
loobuma	rahast
hoolima	sõbrast

Ülesanne 45. Kasutage eespool toodud sõnaühendeid lauses.

Näide. Direktorist sõltub, millal on järgmine koosolek.

3. (nad) on abiellu**nud** — ei ole abiellu**nud** — личные формы перфекта
   (nad) on registreeri**tud** — ei ole registreeri**tud** — неопределённо-личные формы перфекта
4. 12 minuti **jooksul** = 12 minuti **kestel** — в течение 12 минут
5. öeldak**se** — неопределённо-личная форма настоящего времени

13. Elulugu

образование:	haridus:
начальное образование	algharidus
среднее образование	keskharidus
среднее специальное образование	keskeriharidus
высшее образование	kõrgem haridus = kõrgharidus
начальная школа	algkool
средняя школа	keskkool
профессионально-техническое училище	kutsekool
техникум	tehnikum
медицинская школа	meditsiinikool
педагогическое училище	pedagoogikakool
художественная школа, музыкальная школа	kunstikool, muusikakool
вузы:	kõrgkoolid
университет	ülikool
институт	instituut
академия	akadeemia
социальное положение, социальное происхождение:	sotsiaalne seisund, sotsiaalne päritolu:
из рабочей семьи	tööline
из крестьян	talupoeg
из семьи служащих	teenistuja
партийность: член партии ...	parteilisus ... partei liige
член студенческой корпорации, корпорант	üliõpilaskorporatsiooni liige, korporant
специальность	eriala
студент дневного отделения	statsionaarne üliõpilane
студент-заочник	mittestatsionaarne üliõpilane
заочное обучение	kaugõpe
В какой школе ты училась?	Kus sa koolis käisid?
В начальной школе училась в деревне, среднюю школу окончила в Таллинне, в вузе училась в Петербурге.	Ma käisin algkoolis maal, keskkooli lõpetasin Tallinnas, kõrgkoolis käisin Peterburis.
После окончания средней школы пошла на работу.	Pärast keskkooli lõpetamist läksin tööle.
Сестра не окончила школу.	Õde jättis kooli pooleli.
Мой брат студент, учится он в Тартуском университете.	Minu vend on üliõpilane, ta käib Tartu Ülikoolis.
Он поступил в университет пять лет тому назад.	Ta astus ülikooli viis aastat tagasi.
Я окончила институт четыре года назад.	Ma lõpetasin instituudi neli aastat tagasi.

Elulookirjeldus.

Mina, Mai Salu, olen sündinud 23. jaanuaril 1954. aastal Võru rajoonis Navi külas teenistuja perekonnas. Minu isa Jaan Salu töötab Navi põhikoolis õpetajana, ema on kodune.

Aastatel 1962—1973 õppisin Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru I Keskkoolis. Selle lõpetamise järel astusin Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonda, mille raviosakonna lõpetasin 1979. aastal. Mind suunati tööle Tartu Rajooni Keskpolikliinikusse, kus töötan jaoskonnaarstina kuni käesoleva ajani.

Olen abielus ja kahe tütre ema.

15. aprill 1990. M. Salu.

Esitage vastastikku küsimusi eluloo kohta.
Rääkige oma eluloost!

* * *

— *Küll sina, Tõnu, oled kooliajast saadik muutunud!*
— *Aga ma ei ole Tõnu, vaid Madis!*
— *Ja kujuta ette, isegi uue nime oled võtnud!*

Kommentaare ja grammatikat

1. Kokkuvõte **sisekohakäänetest.** Обзор **падежей внутреннего места.**

Падеж	Вопрос или функция	Окончание	Предложения
Иллатив	куда? **во** что?	-sse —	Ta astub akadeemia/**sse**. Ta astub instituuti.
	отношение к кому?	-sse	Arst suhtub haige/**sse** hoolitsevalt.
Инессив	где? **в** чём?	-s	Ta töötab polikliiniku/**s**.

Элатив	место отправления откуда?	-st	Instituudi/**st** lahkusin eelmisel aastal.
	материал из чего?	-st	Kas kogu mööbel on puu/**st**?
	объект о ком? о чём?	-st	Rääkige oma eluloo/**st**.
	с какого времени?	-st	Septembri/**st** alates töötan selles koolis.

Ülesanne 46. Jätkake lausete koostamist näidise järgi. Kuhu? Kus? Kust?

Astusin Tartu Ülikooli **arstiteaduskonda**. — **Arstiteaduskonnas** õppisin 3 aastat. **Arstiteaduskonnast** lahkusin 1989. aastal.

raamatukogu, kool, kauplus, köök, aed, suvila, kohvik, korv, kott, pinal, kapp, jalad, tasku, vesi

Ülesanne 47. Vastake.

1. Mis ajast elate selles linnas? 2. Millest või kellest mõtlesite eile õhtul voodis? 3. Kus te end pesete? 4. Kuhu te panete oma taskurätiku ja kammi? 5. Millest kirjutab ajakiri «Eesti Naine»? 6. Kust te ostsite õpiku? 7. Millest on teie korteri põrand? 8. Mis ajast töötate sellel kohal? 9. Kus lõpetasite keskkooli? 10. Millesse panete hommikul ja õhtul suhkrut? 11. Kus te abiellusite? 12. Millest rääkis eesti keele õpetaja viimases tunnis? 13. Kus teil meeldib käia puhkepäeval? 14. Millest räägite naabriga vaheajal? 15. Millest on teie palitu?

Ülesanne 48. Jutustage,

a) kust tulite (või tulid teie vanemad) Eestisse?
b) kuhu lähevad teie perekonna liikmed tööpäeva hommikul?
c) kus elavad teie sugulased?
d) millest kirjutavad Eesti ajalehed?
e) millest võib teha mänguasju?
f) mis kuupäevast algab teil (teie abikaasal, lastel) suvepuhkus?

2. jaoskonnaarsti/**na** — **olev = essiiv**
Kellena? Millena? Кем? Чем?

Nimetav = nominatiiv	Omastav = genitiiv	Olev = essiiv
meditsiiniõde inspektor	meditsiiniõe inspektori	meditsiiniõe/na inspektori/na

koolijuht	koolijuhi	koolijuhi/**na**
elanik	elaniku	elaniku/**na**
insener	inseneri	inseneri/**na**
kombainer	kombaineri	kombaineri/**na**

Mõista, mõista, mis see on?
Õues mäe**na**, toas veen**a**?

(lumi)

Ülesanne 49. Pange sulgudes olev sõna õigesse käändesse.

1. Direktori noorem õde töötab (lasteaed) (kasvataja). 2. Olen töötanud ka (lektor) ja (kohtu) (kaasistuja). 3. See poiss ujub (vesi) (kala). 4. (Laps) elasin ma (Kuressaare) vanaema juures. 5. (Korrapidaja) peate avama klassiaknad. 6. Tõelise (sõber) aitab ta mind alati. 7. See rätik paistab kaugelt punase (lipp). 8. (Kolleeg) on Milvi Koger alati lahke, aga meie eesti keele (õpetaja) väga nõudlik. 9. Mu tütar esineb (puhkeõhtu) (solist). 10. Kasutan seda kantud kleiti (kodukleit).

Ülesanne 50. Vastake.

1. Millal käis teie laps karnevalil? 2. Kellena läks ta karnevalile? 3. Kellena esines karnevalil tema sõber? 4. Kellena te töötate? 5. Kellena töötab teie abikaasa? 6. Mis linnana tunneme Pärnut? 7. Mis linnana tunneme Tartut? 8. Mis linnana tunneme Kohtla-Järvet?

3. Võrrelge!

Saav	**Olev**
-ks (стать кем или чем)	-na (в качестве кого? чего?)
Tahan **saada** näitlejaks.	Näitlej**ana** tahan töötada kodulinnas.
Igaüks **kasvab** kord suureks.	Suurena peab igaüks tööle hakkama.
Lumi sulas veeks.	Talvel esineb vesi looduses lume**na** või jääna.
Siim **õpib** arstiks.	Arstina peab ta alati haiget abistama.
Ta oli kuu aega meie kokaks (временно).	Kokana (постоянно) meeldis ta meile väga.

Ülesanne 51. Avage sulud.

1. Õde Maret on praegu (kohvik) (ettekandja), aga (järgmine aasta) tahab ta töötada (mõni kauplus) (müüja). 2. (Karneval) võitis esimese auhinna Sulev, kes esines (lõvi). 3. Kuidas ta maskeeris end (lõvi)? 4. (Kes) sa tahad saada? 5. Ma tahan saada (kunstnik) või (kirjanik). 6. (Kes) sa soovid töötada? 7. Ma soovin töötada (kalur) või (kaevur). 8. Kas armastad musti sõstraid (moos) või (mahl)? 9. Kes on praegu teil (brigadir)? 10. (Brigadir) ei tööta meil keegi kaua.

Ülesanne 52. Tõlkige.

1. Он хочет стать учителем. 2. Его сестра уже работает учительницей. 3. В лагере Райво был поваром, а его жена воспитательницей. 4. Мой дядя работает в колхозе трактористом. 5. Он стал трактористом уже 10 лет назад. 6. Этот мальчик плавает в воде как рыба. 7. Когда он станет взрослым (täiskasvanuna), он сможет работать на фабрике. 8. В детстве (lapsena) я жил у бабушки. 9. Он взял книгу домой на один день. 10. К вечеру работа будет готова.

14. Räägin teile oma perekonnast

Ma olen pärit üsna suurest perekonnast. Minu emal on kaks venda ja üks õde, aga isal oli kaks õde. Nüüd on üks surnud. Nii et isal on praegu ka ainult üks õde. Ema vennad on abielus ja neil on lapsed, aga õde on vallaline. See ei meeldi minu emale, et ta ei taha abielluda. Tädi lubas võtta kasulapse.

Ema vennad ehk minu onud on väga tublid mehed. Nad õppisid koolis hästi ja astusid pärast keskkooli lõpetamist Tartu ülikooli. Vanem onu on jurist, ta töötab advokaadina, noorem onu on arst. Onude abikaasad on mõlemad õpetajad. Nad on lõpetanud Tallinna Pedagoogikaülikooli. Vanema onu abikaasa tahtis juba lapsena saada õpetajaks ja on nüüd eluga rahul. Ta on pedagoogiks sündinud. Noorema onu abikaasa tahtis saada ajakirjanikuks, kuid see ei õnnestunud. Ometi unistab onunaine sellest endiselt ja kirjutab mõnikord ajalehtedele väikesi artikleid koolielust. Ema õde ehk minu tädi ei armastanud õppida, ta jättis keskkooli pooleli ja läks tööle. Hiljem sai ta keskhariduse õhtukoolis. Nüüd ta kurdab, et ei oska midagi ja tahab astuda tehnikumi.

Mu isa vanemal õel oli väga nõrk tervis. Juba algkoolis oli ta mitu korda aastas haiglas. Sellest hoolimata lõpetas ta keskkooli edukalt ja astus ülikooli, kuid kahjuks lõppes kõik esimesel kursusel.

Mu isa noorem õde oli juba lapsena väga kodu küljes kinni. Talle meeldis perenaine olla. Temal oli kodu alati esimesel kohal. Ta abiellus varakult ja nüüd on tal 4 last. Ta töötab poole kohaga kaupluse kassas, nii saab ta lastega palju koos olla.

Tädimees töötab tehases elektrikuna. Ta on pärit maalt. Pärast Räpina Näidissovhoostehnikumi lõpetamist läks ta sõjaväkke. Pärast demobiliseerimist astus ta Eesti Põllumajandusülikooli kaugõppeosakonda, aga siis tutvus minu tädiga, võttis naise ja jättis kõrgkooli pooleli.

Nende vanemad lapsed käivad koolis ja nooremad lasteaias.

Ei tea, mis meist, lastest, tulevikus saab? *Mida teie arvate?*

Mõelge igale lapsele elulugu.

Te kohtute sõbraga, keda te ei ole aastaid näinud.
Küsige, kuidas ta elab, mida teeb, kas tal on perekond jne.

Kasutage väljendeid: Kui kaua me ei ole kohtunud!
Kuidas küll aeg lendab!
Kui meeldiv sind näha!

Te kohtute koolivennaga (kooliõega). Teie elu on läinud erinevalt. Teil on olnud edu, temal mitte. Te tahate jutustada oma edust ja küsida, kuidas tema elab. Tema viib jutu kõrvale, räägib ühistest tuttavatest.

Kasutage väljendeid: Kas sa tead, et ...
Ma tahtsin ütelda, et ...
Sellest ei ole midagi rääkida.

Teil on tarvis oma kolleegi ankeediandmeid, et kiiresti vormistada tema dokumendid. Helistage ja küsige võimalikult detailselt järele kõik, mida võiks vaja minna. Seejuures pöörake tähelepanu asjaolule, et telefonis räägivad inimesed tavaliselt lühidalt, mittetäielike lausetega.

Näiteks:

Nimi?	— Mai Salu
Vanus?	— 33
Sünniaasta?	— 1959
Haridus?	— Kõrgem
Mille lõpetasite?	— Tartu Ülikooli
Millal lõpetasite?	— 1982

Kirjutage oma elulugu. Andke olulisemad ankeediandmed: missugused õppeasutused ja millal lõpetasite, mis erialal ja kus olete töötanud ning töötate, kas teil on teaduslikke töid, autasusid jne.

Koostame suuliselt ühe inimese eluloo. Töö toimub ahelas. Igaüks ütleb kaks lauset. Biograafia peab peegeldama inimese kogu elu. Kui tekib ebatäpsusi, vasturääkivusi või korratakse teadaolevat infot, siis koostatakse elulugu uuesti.

Mida arvate vanasõnast?
Mis okkaks loodud, on ka noorelt terav.

Lugege sõnastiku abil. Jätke meelde enda jaoks kõige huvitavamad faktid.

Kas teate, et ...

● kõige levinum naisenimi maailmas on Anna. Koos rahvuslike variantidega on maakeral Anna-nimelisi naisi, neide ja tüdrukuid umbes 95 miljonit.

● 1987. aastal olid kõige populaarsemad nimed, mis Tallinna lastele pandi, Triin, Kadri, Olga, Jekaterina; Martin, Lauri, Aleksandr, Dmitri.

● eestlased said oma perekonnanimed möödunud sajandi algul. Pärisorjus kaotati 1816. a. Eesti- ja 1819. a. Liivimaal (Venemaal alles 1861). Samal ajal kohustati mõisnikke andma talupoegadele perekonnanimed. Tol ajal nimetati neid liignimedeks ehk priinimedeks — nende panek oli ju seotud pärisorjusest vabastamisega. Harilikult hüüti talupoega eesnimega.

Perekonnanime võis iga inimene ise vabatahtlikult valida. Tegelikult olid talupojad nimede vastu ükskõiksed. Seepärast andis nimed komisjon, kuhu kuulusid mõisnik, valitseja või opman.

Suur osa eestlasi sai perekonnanime talukoha järgi, mis tavaliselt tulenes selle asukohast (Oru, Mets, Jõgi, Männik), mõnikord ametist (Mölder) või välisest tunnusest (Lombak). Sageli andsid mõisnikud nimesid juhuslikult, reageerides situatsioonile (Välk, Torm).

Sakslastest mõisnikud, kes ei osanud eesti keelt, panid saksapärased nimed: Berg, Grünwald, Neuland.

1930-ndail aastail eestistasid paljud oma saksapärased nimed. Tavaliselt tõlgiti nimed eesti keelde (Rosenfeldt — Roosipõld), aga on ka kunstlikult tuletatud nimesid (Tuglas, Rannaste, Toomla).

Kommentaare ja grammatikat

1. Kokkuvõte **väliskohakäänetest**. Обозначение **внешнего места.**

Падеж	Вопрос или функция	Окончание	Предложения
Аллатив	куда? **на** что? адресат (кому?)	-le -le	Tädi läks töö**/le**. See ei meeldi ema**/le**.
Адессив	где? **на** чём? у кого? когда?	-l -l -l	Kodu oli tal alati esimese**/l** koha**/l**. Minu ema**/l** on kaks venda. Sügise**/l** läheb noorem vend sõjaväkke.
Аблатив	откуда? от кого? (у кого?) отношение, род занятий	-lt -lt -lt	Tädimees on pärit maa**/lt**. Küsige kolleegi**/lt** ankeediandmeid. Elukutse**/lt** on ta advokaat.

Ülesanne 53. Moodustage laused näidise järgi.

I. raamat — riiul: Pane raamat **riiulile**. — Raamat on **riiulil**. — Võta raamat **riiulilt**.

taldrik — laud, võileib — taldrik, ämber — põrand, laps — diivan, foto — album, supp — pliit, poiss — kelk, kelk — lumi, tassid — kandik

II. kiri — sõber: Saada **sõbrale** kiri.

rätik — ema, saapad — isa, rihm — koer, seelik — õde, sulepea — vend, päevik — õpetaja, kriit — naaber, stetoskoop —arst, rukkililled — eestlane, raha — müüja, mänguasi — laps, kohv — tädi, hernesupp — Madis

III. hommik — kõik: Hommikul on kõigil kiire.

talv — õpilane, kevad — põllutööline, laupäev — isa, esimene november — kirjanik, suvi — õpetaja, töö — vanaisa, järgmine nädal — direktor, esmaspäev — arst, reede — Toomas, sügis — metsavaht

Ülesanne 54. Vastake.

I. 1. Kuhu te saadate külalise? (поезд) 2. Kellele ostsite need prillid? (дедушка) 3. Kuhu vaatate tunnis? (доска) 4. Kellele loete seda luuletust? (Дед Мороз) 5. Millele õmblete need nööbid? (пальто) 6. Kellele peate seda rääkima? (адвокат) 7. Kuhu lähete täna õhtul? (праздник) 8. Kuhu lendas lind? (ветка) 9. Kellele annate küpsist? (белка) 10. Kuhu kirjutate need sõnad? (первая страница)

II. 1. Kust tulevad kalurid? (море) 2. Kust lendavad meile suitsupääsukesed? (тёплая страна) 3. Kust tulevad näitlejad? (сцена) 4. Kust leiate selle luuletuse? (десятая страница) 5. Kust nad sõitsid siia? (Латвия) 6. Kust sa kala said? (это блюдо) 7. Kust kukkus laps alla? (лестница) 8. Kust sa praegu tuled? (выставка) 9. Kust ma ta leian? (первый этаж) 10. Kust ma sibulat võtan? (грядка)

Ülesanne 55. Koostage laused teemal «Kellelt Mati midagi sünnipäevaks sai». Näiteks: Mati sai sünnipäevaks vanaemalt kindad.

huvitav raamat — pinginaaber, ilus kaart — väike vend, sinine lops — armas ema, suur kommikarp — vanaisa, pastapliiats — õde, jalgratas — isa, lauamäng — onu, kuus taskurätikut — sõber, tort — tädi

2. **õpetaja/*ks* — saav = translatiiv**
Kelleks? Milleks?

Küsimused	Lausenäited
Kelleks?	Enn tahab saada arstiks. Praegu ta õpibki arstiks.
Milleks?	Toas sulab lumi veeks.
Mille jaoks?	See tort on sünnipäevaks.
Missuguseks?	Poiss kasvas suureks. Pühi tahvel puhtaks.
Kui vanaks?	Vanaisa saab kuuekümneaastaseks.
Kui kauaks?	Raamatud saad kaheks nädalaks.
Mis ajaks?	Raamatud pead tagasi tooma neljandaks detsembriks.

Ülesanne 56. Avage sulud ja tõlkige lõbusad dialoogid.

Ema: Ma tõin sulle (sünnipäev) tordi. Kas lõikan selle (kuus) või (kaksteist) (tükk)?
Poeg: Lõika (kuus), kahtteist tükki ei jõua ma ära süüa.

*

Ema: Mu pojal on homme sünnipäev, aga ma ei tea, mida talle (kingitus) osta.
Naabritädi: Osta saapad.
Ema: Saapad? (Sünnipäev) ei sobi ju praktilisi asju kinkida.
Naabritädi: Osta siis kaks numbrit väiksemad.

Ülesanne 57. Vastake.

1. Kelle kohustuseks on teie perekonnas katta sünnipäevalaud? 2. Milleks on see nuga? (lõikamine) 3. Milleks on need kartulid? (salat) 4. Mis kellaks tulevad külalised? 5. Kui kauaks jäävad külalised sünnipäevale? 6. Kes pühib puhtaks õue ja trepi? 7. Mis on sünnipäeval soojaks roaks? 8. Mis on sünnipäeval magustoiduks? 9. Kes on sünnipäeva ajal kokaks? 10. Kui vanaks saate (saite) sel aastal?

3. **sai** —	lihtmineviku vormid (формы простого прошедшего времени)			
õppisid —	Tunnused/признаки			
lõppes —				
võttis —	-i	-si	-s	-is
lubas —				
läks —				

IV. Me kõik oleme inimesed

15.-16. Kehaosad

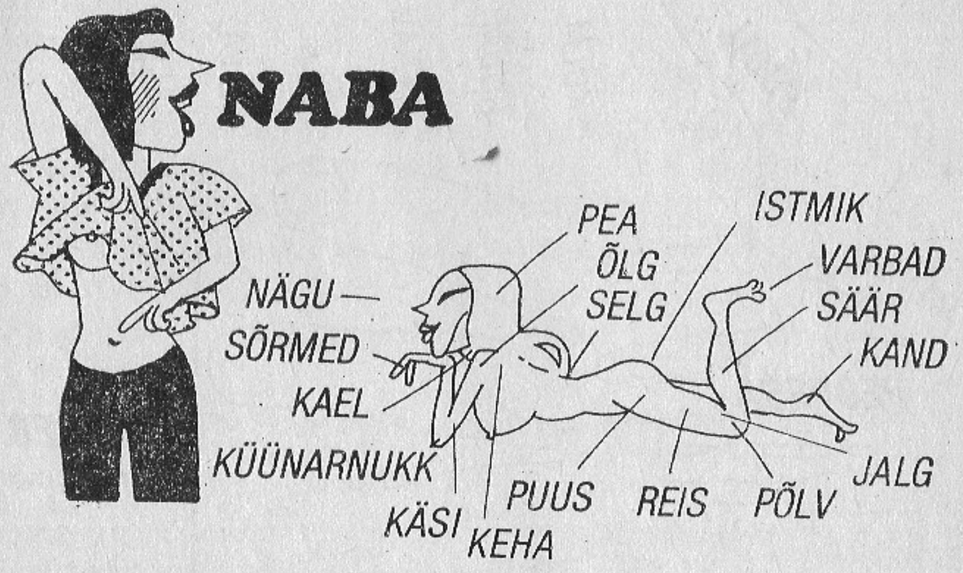

MIDA KÄSI TUNNEB?

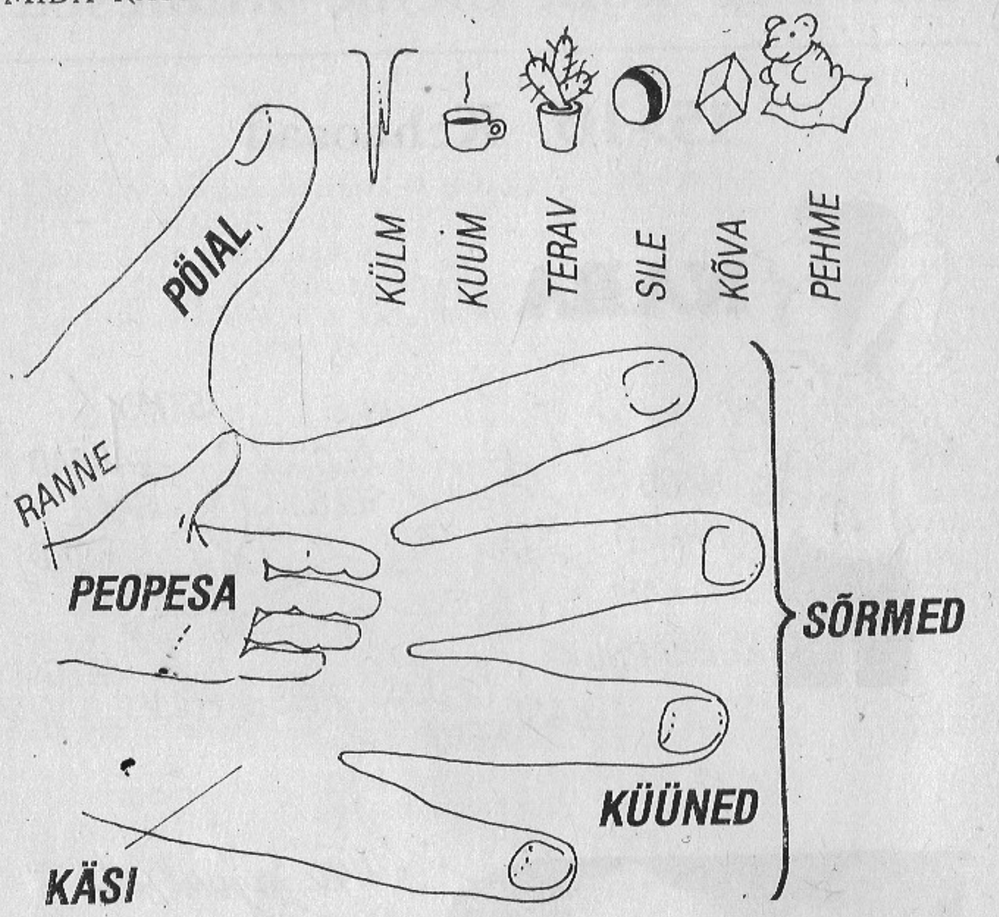

Надеваю платье, костюм
— пальто, шубу, жакет, куртку,
— платье, костюм,
— кофту, блузку, рубашку, пиджак,
— бельё (дословно: на спину).

Надеваю
— штаны, джинсы,
— чулки, колготки, гольфы, носки,
— тапочки, туфли, ботинки, резиновые сапоги (дословно: на ногу).

Panen kleidi, kostüümi,
— mantli, kasuka, jaki, jope,
— kleidi, kostüümi, ülikonna,
— kampsuni, pluusi, särgi, kuue,
— pesu (sing. gen.) selga.

Panen
— püksid, teksased, teksapüksid,
— sukad, sukkpüksid, põlvikud, sokid,
— sussid, kingad, saapad, kummikud (pl. nom.) jalga.

Надеваю рукавицы (дословно: на руку).
Надеваю
— шарф, платок,
— бусы (дословно: на шею).
Надеваю
— шапку, шляпу (женскую и мужскую), берет (дословно: на голову).
Надеваю (завязываю)
— галстук (дословно: на шею),
— передник (дословно: вперёд).
Надеваю кольцо (на палец), брошь (дословно: на грудь), серьги (дословно: в ухо).
Застёгиваю пуговицы.
Расстёгиваю пуговицы.
Застёгиваю молнию.
Расстёгиваю молнию.
Бельё, платье, костюм надеты (дословно: на спине).
Брюки, чулки надеты, туфли обуты (дословно: на ногах).
Рукавицы надеты (дословно: на руке).
Шапка надета (дословно: на голове).
Шарф надет (дословно: на шее).
Галстук надет (дословно: впереди).
Кольцо надето (дословно: на пальце).

Panen kindad (pl. nom.) kätte.

Panen
— salli, rätiku (sing. gen.),
— pärlid (pl. nom.) kaela.

Panen
— mütsi, kübara, kaabu,
— bareti (sing. gen.) pähe.

Panen (seon)
— lipsu kaela,
— põlle ette.

Panen sõrmuse sõrme,
prossi rinda,
kõrvarõngad kõrva.
Panen nööbid kinni.
Teen nööbid lahti.
Tõmban (tõmb)luku kinni.
Tõmban (tõmb)luku lahti.
Pesu, kleit, ülikond on seljas.

Püksid, sukad, kingad on jalas.

Kindad on käes.

Müts on peas.

Sall on kaelas.

Lips on ees.

Sõrmus on sõrmes.

Брошь надета (дословно: на груди).
Снимаю платье (дословно: со спины),
штаны (дословно: с ноги),
рукавицы (дословно: с руки),
шапку (дословно: с головы),
шарф (дословно: с шеи),
галстук (дословно: спереди),
кольцо с пальца,
брошь (дословно: с груди).

Pross on [rinnas].
Võtan kleidi [seljast],
püksid [jalast],
kindad [käest],
mütsi [peast],
salli [kaelast],
lipsu [eest],
sõrmuse [sõrmest],
prossi [rinnast].

Снимите пальто! — Võtke mantel ära!
Раздевайтесь! — Võtke riidest lahti!
Оденьтесь! — Pange riided selga!
Я одет (-а). — Ma olen riides.
Мне (следует) переодеться? — Kas ma pean ümber riietuma?
Я переодеваюсь (переоденусь). — Ma riietun ümber.

Kasuta tabelis sobivat sõna:

kleit, sall, ülikond, kübar, king, müts, särk, kinnas, saabas, kuub, püksid, seelik, trikoo, sõrmus

	a) pähe	selga	kätte	jalga	kaela	sõrme rinda
pane (mis?)	müts					
Ma panen (sing. mille?)	mütsi					
Nad panevad (plur. mis?)	mütsid					
Ära pane (mida?)	mütsi					
Ma ei pane (mida?)	mütsi					

	b) peas	seljas	käes	jalas	kaelas sõrmes rinnas
Mul on (mis?)	müts				
Mul ei ole (mida?)	mütsi				

	c) peast	seljast	käest	jalast	kaelast sõrmest rinnast
Võta (mis?)	müts				
Ma võtan (sing. mille?)	mütsi				
Nad võtavad (plur. mis?)	mütsid				
Ära võta (mida?)	mütsi				
Ma ei võta (mida?)	mütsi				

Mida tähendavad väljendid:

— läbi sõrmede vaatama (смотреть сквозь пальцы),
— puru silma ajama (втирать очки),
— kätt südamele pannes (положа руку на сердце)?
Kasutage neid väljendeid lauses.

* * *

Õpetaja seletab ainsuse ja mitmuse erinevust. Ta toob paar näidet ja küsib siis: «Kas püksid on ainsus või mitmus?» Õpilased vaikivad. Lõpuks tõstab väike Jaak käe: «Ülevalt on ainsus ja alt on mitmus.»

Она хорошо одета. — Ta on hästi riietatud.
У вас хороший вкус. — Teil on hea maitse.
Это платье идёт вам. — See kleit sobib teile.
Это не идёт мне: слишком узко (широко). — See ei sobi mulle: see on liiga kitsas (lai).
Эти туфли (сапоги) подходят (по размеру). — Need kingad (saapad) on parajad.
Туфля жмёт. — King pigistab.
Это последняя мода. — See on viimane mood.
Внешность может быть обманчивой. — Välimus võib petta.

У пиджака и брюк карманы. — Kuuel ja pükstel on taskud.
Что может быть в кармане? — Mis võib olla taskus?
— носовой платок, кошелёк, ключи, спички, зажигалка, сигареты, — taskurätt, rahakott, võtmed, tikutoos, välgumihkel, sigaretipakk,
— авторучка или шариковая ручка, записная книжка, деньги. — täitesulepea või pastapliiats, märkmik, raha

Что может быть в сумке у женщины? — Aga mis võib olla naisel käekotis?
— ключи, кошелёк, помада, пудреница, зеркальце, духи, расчёска, щётка, — võtmekimp, peenrahakott, huulepulk, puudritoos, taskupeegel, lõhnaõlipudel, kamm, hari,

документы (паспорт, сберегательная книжка, месячная карточка) и многое другое.	dokumendid (pass, hoiuraamat, kuupilet) ja palju muud.

Vaadake, mis on teie naabril seljas.

Kas te mäletate, mis teie abikaasal täna hommikul seljas oli?
— Ütelge meile ka!
Mis teil teatris seljas on?
Mis teil tööl seljas on?
Missuguseid riideid te armastate? (sportlikke, elegantseid, lihtsaid, huvitavaid, kalleid, odavaid, tavalisi, ebatavalisi jne.)

Kirjeldage oma lemmikriideid.

Vaadake oma käekotti! **Loetlege,** mis seal sees on.
Rääkige, mis teie rahakotis on.
Mida te hoiate mantlitaskus?

Laulge ja žestikuleerige! Asendage järjest sõna žestiga.

Mu mütsil on kolm nurka,
kolmnurkne on mu müts.
Kui poleks tal kolme nurka,
siis poleks ta mu müts.

Lugege korrektse hääldamisega! **Laulge** ja tantsige!

1. Meil on üks tore tädi,
   see tädi on — voh nii!
   Ja kui see tädi tantsib,
   siis kübar teeb tal nii:
   ja kübar, kübar, kübar, ja kübar teeb tal nii (2×)
2. Meil on ...
   ...
   ...
   ... siis ridikül teeb nii:
   ja ridi-, ridi-, ridi-, ja ridikül teeb nii (2×)
3. ... siis õlad teevad nii:
   ja õlad, õlad, õlad, ja õlad teevad nii (2×)
4. ... siis pluus see teeb tal nii:
   ja pluus(i), pluus(i), pluus(i), ja pluus(i) teeb tal nii (2×)
5. ... siis puusad teevad nii:
   ja puusad, puusad, puusad, ja puusad teevad nii (2×)
6. ... siis jalad teevad nii:
   ja jalad, jalad, jalad, ja jalad teevad nii (2×)

Ülesanne 58. Täitke lüngad.

1. Enne teatrisse minekut paneb proua Sigrid kaelakee .... 2. Teatris on tal alati kaelakee .... 3. Pärast teatrit võtab proua Sigrid kaelakee .... 4. Pange kingad ... ! 5. Kas teil on juba kingad ...? 6. Esikus võtke alati kingad ...! 7. Ma ei taha võtta kindaid .... 8. Pane ka sina kindad ..., mul on juba kindad .... 9. Preili Kase paneb ... pähe, ... kaela, ... selga, ... jalga ja ... kätte. 10. Kas sul on rätik ... või ... ?

Ülesanne 59. Parandage vead.

1. Täna paneb laps mütsi jalga, salli selga, palitu kätte, kingad pähe ning kindad kaela. 2. Mardisandil on püksid peas, palitu seljas ja sall jalas. 3. Garderoobis võtke müts peast, palitu jalast ja saapad kaelast.

Ülesanne 60. Vastake.

1. Missugune ilm on täna? 2. Kuidas te riietute, kui lähete õue? 3. Mis on teil teatris seljas? 4. Mis on teil tööl seljas? 5. Mis on teie abikaasal tööl seljas? 6. Mis on teie lapsel kodus seljas? 7. Mille võtate seljast, kui jõuate töölt koju? 8. Mille võtate seljast, kui lähete voodisse? 9. Mida panete jalga, kui väljas sajab vihma? 10. Kuidas te riietute, kui lähete suvel mere äärde?

Ülesanne 61. Jätkake dialoogi abikaasade vahel.

Mees: Homme lähme minu ülemuse juubelile.
Naine: Mul ei ole midagi selga panna.
Mees: Kuidas ei ole? Selga pane see ...

17. Ilu ei panda patta...

Возраст: молодой (ребёнок, мальчик, девочка, девушка, юноша, невеста, жених); средний возраст (мужчина, женщина); пожилой (пожилой человек, старый мужчина, старая женщина, старушка, старик).

Рост: высокого, невысокого, среднего роста.

Внешность: прекрасная, красивая, приятная, невыразительная, некрасивая.

Волосы: длинные, короткие; прямые, завитые, лохматые; светлые, тёмные; рыжие, чёрные, седые, белоснежные; жирные, чистые.

Человек: блондин, шатен, брюнет; лысый.

Глаза: голубые, серые, карие.

Нос прямой, с горбинкой, курносый.

Губы тонкие, полные, бантиком.

Девушка статная, стройная, полная, толстая, с хорошей фигурой.

Vanus: noor (laps, poiss, tüdruk, tütarlaps, neiu, noormees, pruut, peigmees); keskealine (mees, naine); vana (vanainimene, vana mees, vana naine, eit, taat, vanur).

Kasv: pikka, lühikest, keskmist kasvu.

Välimus: kaunis, ilus, kena, ilmetu, inetu.

Juuksed on pikad, lühikesed; sirged, lokkis, sassis; heledad, tumedad; punased, mustad, hallid, lumivalged; rasvased, puhtad.

Inimene on blond, šatään, brünett; kiilas (päine).

Silmad on sinised, hallid, pruunid.

Nina on sirge, kongus (kullinina), nöbinina.

Huuled on kitsad, täidlased, pruntis.

Tütarlaps on sale, sihvakas, täidlane, tüse, hea figuuriga.

Kirjeldage oma naabrit!

Näide: Minu naaber on keskealine mees. Ta on keskmist kasvu. Tal on heledad juuksed, hallid silmad, sirge nina ja kitsad huuled. Ta on täidlane.

Kirjeldage oma ema, isa, meest/naist jne.

Kirjeldage ühte grupikaaslast, kuid ärge ütelge, keda. Las teised arvavad ära, kellest on jutt.

Tooge kaasa mõni foto, **kirjeldage,** kes on pildil.

A: Kas sa tunned seda meest?
B: Missugust sa mõtled? Kas seda pikka ja kõhna seal nurgas?
A: Ei, ma mõtlen seda lühikest ja tüsedat, kes meist praegu mööda läks.
B: Ah seda? Ma olen teda varem kohanud, kuid ma ei tunne teda isiklikult.
A: Kas sa ta nime ei tea?
B: Olen ta nime kahjuks unustanud.
A: Ega sa ei tea, mis tööd ta teeb?
B: Ei mäleta.
A: Mis sa arvad, kas see on tõsi, et pikad ja kõhnad mehed on igavad ja kuivad inimesed, aga lühikeste ja paksude kohta võib ütelda, et nad tavaliselt armastavad head nalja ning on asjatundjad söökide ja jookide alal?
B: Sulatõsi.

Mida teie arvate, kas välimus võib petta?

Lugege sõnastiku abil!

1. Kauniks peeti neitsit. Ta juuksed olid roostekarva, vaade kaval ja terav, suugi sulav, pisut ehk liiga lai. Kehalt oli ta lühike, kuid tüse ja matsakas, ning tugev öeldi ta ka olevat.

2. Naiseks oli tal Härkämäe ainuke tütar, tubli ja tõsine naine, kes oli Impivaara vägeva mehe vääriline. Sale, samal hoobil väle, tõsine ja vaikne oli selle naise nägu ning olemus. Uhkelt kerkis ta põu; paks linakollane palmik nähti kaunilt hüplevat ta tugeval pihal valgepõhjalise, punaruudulise rätiku all. Rahu oli taganematult ta laubal. Tihti viibisid ta head ja pehmed silmad unistades õrnal tütarlapsel, kes oli kord orvuna ja peavarjuta nende majja sattunud.

3. Naise oli ta võtnud Kuokkala talust. Kuokkalas olid kaksikud tütred, kellest ühe võttis Lauri, kuid teine sai Timo naiseks. Oli see alles eit, see Lauri moor: laia rinnaga naine, ka kehalt võrdlemisi matsakas. Ta läbilõikav hääl kajas kaugele nagu kisendav klarnetihääl, kajas eriti siis, kui ta karjus oma mehe peale täis vihavimma, ja tuld lõid ta tumerusked silmad.

(A. Kivi «Seitse venda»)

- Kas Aleksis Kivi on eesti või soome kirjanik?
- **Jutustage**, missugune on teie naiseideaal välimuselt ja iseloomult?

Koostage dialoogid!

- Teie olete administraator. Keegi naine otsib üht hotellis elavat meest, keda ei ole numbri(toa)s. Kui mees tuleb, räägite talle sellest.
- Teie laual on lilled. Kolleeg ütleb, et keegi mees tõi need. Uurige, missugune see mees oli.
- Teie kolleeg käis teatris. Talle meeldis üks näitleja. Kahjuks ta ei mäleta näitleja nime. Uurige ja täpsustage, missugune see näitleja oli.
- Teie olete uurija. Teid kutsutakse kontorisse, kust on varastatud lauaarvuti. Üks mees nägi enne seda sündmust kaht noormeest. Teid huvitab, missugused nad olid.
- Te käisite pühapäeval kontserdil. Teile meeldis üks laulja. Te ei mäleta tema nime. Te räägite töö juures sellest lauljast. Kolleeg uurib, missugune see laulja oli.
- Teie märkasite oma töökoha koridoris kaht noormeest. Pärast nägite, et teilt on varastatud arvuti. Helistate politseisse. Uurija tuleb teie juurde ja küsib, missugused need noormehed välja nägid.
- Te tulete õhtul hotelli, kus elate. Administraator ütleb, et teid otsis päeval üks naine. Uurige, missugune see naine oli.
- Üks mees tõi teie kolleegile lilled. Kui kolleeg tööle tuleb, küsib ta teilt, kes lilled tõi ja missugune ta oli.

* * *

— *Mis te teete, neiu Sirje, et te nii noor ja ilus välja näete?*
— *Ma ei tee mitte midagi.*

Kommentaare ja grammatikat

1. Kolm esimest käänet

Nimetav = nominatiiv (Именительный)	**Omastav = genitiiv** (Родительный)	**Osastav = partitiiv** (Винительный)
Kes? Mis? Кто? Что?	Kelle? Mille? Кого? Чего?	Keda? Mida? Кого? Что?
I. kivi sõna isa ema (2 коротких слога)	kivi sõna isa ema	kivi sõna isa ema

II.	see **töö** see **maa** see **tee** see **kuu** (2 гласных)	selle **töö** selle **maa** selle **tee** selle **kuu**	seda töö/**d** seda maa/**d** seda tee/**d** seda kuu/**d**
	mõ**ni** tu**li**	mõ**ne** tu**le**	mõn/**d** tul/**d**
III.	nai/**ne** grupikaasla/**ne** tööli/**ne** puna/**ne** katu/**s**	nai/**se** grupikaasla/**se** tööli/**se** puna/**se** katu/**se**	nai/**st** grupikaasla/**st** tööli/**st** puna/**st** katu/**st**
IV.	lahke naaber hele kübar suur tüdruk igav raamat	lahke naabri heleda kübara suure tüdruku igava raamatu	lahke/**t** naabri/**t** heleda/**t** kübara/**t** suur/**t** tüdruku/**t** igava/**t** raamatu/**t**
V.	pikk poiss kõhn sõber piklik nägu lai rind	pika poisi kõ**hna** sõ**bra** (2-я ст.) pikliku näo **laia** **rinna** (2-я ст.)	pikka poissi kõ**hna** sõ**pra** (3-я ст.) piklikku nägu **laia** **rinda** (3-я ст.)

Ülesanne 62. Moodustage nimetav, omastav, osastav kääne!

keskealine mees, keskmine kasv, hall silm, sirge nina, täidlane naine, hea laps, kena tüdruk, ilus neiu, puhas kleit, rasvane paber, kitsas tee, huvitav jutt, kõrge puu, valge rätik, sihvakas kodanik, pruun palitu, sale tütar, vana maja, teine korrus, kaval inimene, terav nuga, lai voodi, pehme diivan, tõsine film, väike talu, külm ilm, soe päev

Ülesanne 63. Avage sulud, moodustades osastava käände.

1. See arst armastab oma (töö) väga. 2. Kas te soovite (tee), (kohv) või (kakao)? 3. Ma tahan (mõni hea sai). 4. Too poest (leib) ja (või)! 5. Ootame (soe öö). 6. Isa läks (õunapuu) istutama. 7. Mitu (pea) on ikka mitu (pea). 8. Aias ei ole meil palju (maa). 9. Täna ei ole taevas (kuu). 10. Tal ei ole ühtegi (hea sõber). 11. Meie linna lähedal ei ole (jõhvikasoo). 12. Kas teil ei ole enam (töö)? 13. Seda (portree) ei ole enam seinal. 14. Kes oskab lahendada seda (huvitav ülesanne)? 15. Lähme täname oma (lahke direktor). 16. Kas näed seda (tubli tööline)? 17. Homme läheb neil vaja kaht (tugev hobune). 18. Selles linnas ei ole

vist ühtki (vaikne tänav). 19. Mitu (haige hammas) on sul suus? 20. Keegi ei armasta nii (igav aktus). 21. (Kallis jalgratas) ei jõua me sulle osta. 22. Vaadake tuletõrjujate (punane auto). 23. Igaüks kardab seda (raske haigus). 24. Linnas on mitu (suur vabrik) ja kaks (kinoteater). 25. Esimesel septembril tuli keeltekooli neli (uus noor õpetaja). 26. Õpetaja Sula annab minu pojale (matemaatika) ja (füüsika). 27. Mul ei ole (ilus pintsak). 28. Palun mulle 300 (gramm) (vorst). 29. Letil on kolm (must jakk). 30. Sellel korrusel on kuus (kabinet).

Ülesanne 64. Vastake.

1. Kui palju te kaalute? 2. Mitu venda või õde teil on? 3. Mida te joote hommikul, lõuna ajal, õhtul? 4. Missugust sõpra te endale tahate? 5. Mida määrite leivale või saiale? 6. Missugust maad armastab eestlane? 7. Mida pühib korrapidaja? 8. Mida see inimene otsib? 9. Mis riike olete külastanud? 10. Kui vana te olete?

2. Sihitise käänded. Падежи объекта.

Nimetav Kes? Mis?	Võta see **leib**! Võta need **leivad**!	Повелительное наклонение. Определённые единицы, определённое количество.
Omastav Kelle? Mille?	Ta võtab **leiva**. Ta avab **akna** ja koristab **toa**.	Объект, целостный предмет или явление, на которое направлено действие. Законченность или результативность действия.
Osastav Keda? Mida?	**Luba** mulle **leiba**! Võta palun **leiba**! **Leiba** ma ei soovi. Ta koristab **tuba**.	Часть, неопределённое количество, неопределённость. Отрицание. Длительное действие.

Ülesanne 65. Avage sulud.

1. Ma sõin õhtusöögiks (üks väike magus sai). 2. Aga (teine väike magus sai) ma enam ei tahtnud. 3. Pane (see väike magus sai) leivakasti! 4. Kas te soovite (leib) või (sai)? 5. Tiiu kirjutab praegu (kirjand). 6. Kui ta (kirjand) lõpetab, hakkab ta lugema (raamat). 7. Osta ka mulle (üks pilet)! 8. Kas sa ostsid mulle (üks pilet)? 9. Sulle ma (pilet) ei osta. 10. Vii (see tool) laua juurde! 11. Kas ma võin (see tool) endale võtta? 12. Kas ma

võin kasutada (see tool)? 13. (See tool) ei näe ma kuskil. 14. Mine vaata, kas ema peseb (põrand)! 15. Ema pesi (põrand) ja läks ostma (ajaleht). 16. Minu tütar ei armasta kehalise kasvatuse (tund). 17. Pange (rätik) kaela ja (kuub) selga! 18. Ma panin (rätik) kaela ja (kuub) selga. 19. Aga tema ei pannud (rätik) kaela ega (kuub) selga. 20. Ootame (ilus ilm). 21. Kas sa ei võtagi (seep)? 22. Võta (seep) karbist välja! 23. Võtsingi (seep) ja andsin (see) abikaasale. 24. Kes tahab (sibul)? 25. Anna mulle (üks sibul) ja (kaks redis).

Ülesanne 66. Vastake.

1. Mille sa paned külma ilmaga selga? 2. Mida sa ei pane sooja ilmaga selga? 3. Mida ei ole sul praegu seljas? 4. Mille sa võtad õhtul seljast? 5. Mida sa sööd ja jood lõunaks? 6. Mida sa ei söö ega joo lõunaks? 7. Mida ootavad inimesed jaamas? 8. Mida me ei näe, kui ilm on pilves? 9. Mida sajab sügisel ja mida talvel? 10. Mida te koristate laupäeval?

3. öel/**di** (sõnast «ütlema») — pee/**ti** (sõnast «pidama») — näh/**ti** (sõnast «nägema») — неопределённо-личные формы простого прошедшего времени
4. hüple/**vat** — косвенное наклонение
5. unista/**des** — инессив от *da*-инфинитива
6. peavarju/**ta** — ilmaütlev (abessiiv) — без чего? без кого?
7. **Формы плюсквамперфекта.**

	+	—
ma olin sa olid ta oli me olime te olite nad olid	— sattunud;	— ei olnud sattunud

8. kisenda/**v** — ela/**v** — причастия настоящего времени (что делающий?)
   elava
   elavat

18. Iseloom ja iseloomustus

хороший характер	hea iseloom
Он (очень) аккуратный и чистоплотный,	Ta on (väga) korralik ja puhtusearmastaja,
готов прийти на помощь,	abivalmis,
добросовестный,	kohusetundlik,
пунктуальный,	täpne,
верный	ustav,
приличный, порядочный,	korralik, kõlbeline,
безответственный,	vastutustundetu,
неряшливый,	lohakas,
эгоистичный.	egoistlik.

Mis te arvate, missugune on teie iseloom? Missugusena näevad teid kolleegid, sõbrad?
Missugune on teie abikaasa iseloom?

Kasutage sõnastikku järgneva teksti lugemisel ja selle küsimustele vastamisel.

Isiksus. Enesehinnang.

Järgnevalt on esitatud 60 inimese temperamenti või karakterit iseloomustavat sõna. Valige nende hulgast välja 20 sõna, mis teie arvates iseloomustavad ideaalset inimest. Kirjutage need sõnad (juhuslikus järjekorras) veergu «Ideaalne inimene». Vaadake veel kord kõik 60 sõna läbi ja valige seekord need, mis iseloomustavad teid ennast. Need sõnad kirjutage teise veergu «Mina». Loomulikult võivad mitmed sõnad korduda mõlemas veerus.

Sõnad: täpne, muretu, analüüsiv, äkiline, äge, jõhker, elurõõmus, korralik, kade, arglik, pahatahtlik, heatahtlik, siiras, kapriisne, kergeusklik, umbusklik, pikaldane, kiire, kättemaksuhimuline, püsiv, õrn, külm, sundimatu, närviline, otsustusvõimetu, ohjeldamatu, kergesti solvuv, ettevaatlik, kaastundlik, pedantne, liikuv, kahtlustav, printsipiaalne, poeetiline, üleolev, tähelepanelik, südamlik, aktiivne, passiivne, egoistlik, skeptiline, naiivne, jutukas, vaikne, tõsine, lahke, ebanormaalne, otsustav, ennastunustav, tagasihoidlik, häbelik, kannatlik, kannatamatu, arg, praktiline, ebapraktiline, visa, järeleandlik, entusiastlik.

Ideaalne inimene	**Mina**
1.	1. .....
2.	2. .....
3.	3. .....
4.	4. .....
5.	5. .....
6.	6. .....
7.	7. .....
8.	8. .....
9.	9. .....
10.	10. .....
11.	11. .....
12.	12. .....
13.	13. .....
14.	14. .....
15.	15. .....
16.	16. .....
17.	17. .....
18.	18. .....
19.	19. .....
20.	20. .....

Tõmmake veerus «Mina» **joon alla** sõnadele, mis langevad kokku sõnadega veerus «Ideaalne inimene». Mitu protsenti 20 sõnast on alla kriipsutatud? Protsentarv näitab enesehinnangu taset — kuivõrd minu arvamus iseendast on kooskõlas minu kujutlusega ideaalsest inimesest. Normaalne on 40—70%. Kui protsent on alla 40, siis on tegemist ..... enesehinnanguga, kui protsent on aga suurem kui 70, siis on enesehinnang ..... .

Millised raskused on inimesel, kelle enesehinnang on — madal?
— kõrge?

Mis kaasneb kõrge enesehinnanguga?
Kas enesehinnangut on võimalik muuta (tõsta või alandada)?

Kirjutage eraldi **välja** sõnu (3 põhivormis), mida arvate edaspidi vaja minevat. **Õppige need pähe.**

Koostage oma grupikaaslase iseloomustus. **Mõelge**, milliseid andmeid te selleks vajate. **Esitage** talle **küsimusi** ja **vastake** tema küsimustele!

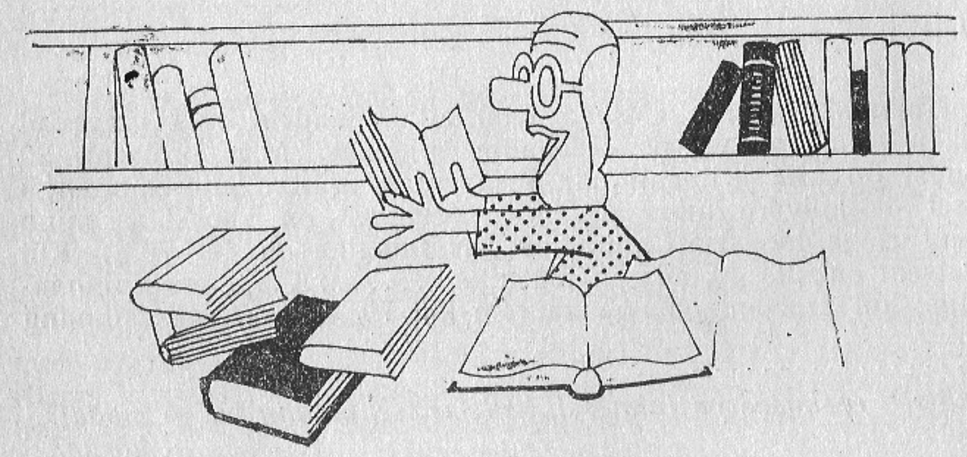

Keda näete pildil?

Koostage kummagi iseloomustus.

Jutustage nendest ühe elulugu!

Vanaema õpetus

Hando Runnel

Lapsi lüüakse lõngaga,
kärbest lüüakse käega,
linnupesi ei lõhuta,
tigusid ka ei tallata.

Missugust inimest kasvatab vanaema?
Kas olete temaga nõus?

Missugustest inimestest räägivad järgmised vanasõnad?

Kust tuul, sealt meel.
Julge hundi rind on rasvane.
Homseks hoia leiba, mitte tööd.

Kommentaare ja grammatikat

Kaks viimast käänet.

Ilmaütlev = abessiiv Kelleta? Milleta? Без кого? Без чего?	**Kaasaütlev = komitatiiv** Kellega? Millega? С кем? Кем? С чем? Чем?
genitiiv + ta	genitiiv + ga
enesehinnangu/**ta** lõnga/**ta** käe/**ta** abi/**ta** sõbra/**ta** nalja/**ta**	enesehinnangu/**ga** lõnga/**ga** käe/**ga** abi/**ga** sõbra/**ga** nalja/**ga**

Ülesanne 67. Moodustage ilmaütlev ja kaasaütlev kääne.

laps, abikaasa, õde, vend, isa, ema, tädi, onu, kolleeg, ülemus, rubla, pluus, mees, aed, aken, naine, arst, auto, brigadir, buss, diivan, direktor, dress, elevant, embleem, esik, film, gaas, habe, hammas, haridus, jakk, jalg, joonlaud

Ülesanne 68. Avage sulud ja tõlkige.

1. Missuguse (sõiduk) lähete te tööle? 2. Tööle sõidan ma (tramm) või (troll). 3. Lapsed sõidavad (kelk). 4. Sõbra juurde sõidan (elektrirong). 5. Ema juurde maale sõidan (buss). 6. Lau-

päeval sõidab meie pere (auto) järve äärde. 7. Isa sõidab komandeeringusse (lennuk). 8. Seitsmendale korrusele sõidame (lift). 9. Vend sõidab (traktor) põllule. 10. Väike Kuno tahab sõita (kelk). 11. Kirja võid kirjutada (pastapliiats). 12. Elevant tõstab palki (lont). 13. Tahvlile kirjutame (kriit). 14. Suppi sööme (lusikas). 15. Juukseid kammige (kamm). 16. Kas soovite kohvi (suhkur)? 17. Siin on võileib (vorst). 18. Palun mulle saia (moos). 19. Sealt tuleb (kepp) mees. 20. Lapsuke mängib (nukk). 21. Vihikusse kirjutame (sulepea). 22. Seda tööd teeme (joonlaud). 23. Peske nägu (seep)! 24. Tule siia oma (taldrik)! 25. Kes soovib kartuleid (kapsas)?

Ülesanne 69. Vastake.

1. Kas teie korter on vannitoaga või vannitoata? 2. Kas teie vannituba on dušiga või dušita? 3. Kas teie maja on liftiga või liftita? 4. Kellega te elate koos? 5. Kellega te käite kinos ja teatris? 6. Kellega te käite loomaaias ja lõbustuspargis? 7. Kelleta või milleta oleks raske elada? 8. Kellega või millega ei ole te rahul? 9. Millega te lähete kauplusse? 10. Milleta ei ole mõtet minna kauplusse? 11. Mitme rõduga on teie maja? 12. Mitme korteriga on teie maja? 13. Mitme aknaga on teie tuba? 14. Millega lähete metsa seenele? 15. Milleta ei ole mõtet minna seenele? 16. Milleta te ei lähe sünnipäevale? 17. Milleta ei tööta raadioega teler? 18. Milleta ei sõida auto? 19. Millega pühite tahvlit? 20. Kellega olete alati nõus?

19. Värviline maailm

любимый цвет (книга, цветы, песня)	lemmikvärv (-raamat, -lilled, -laul)
синий	sinine
красный	punane
белый	valge
чёрный	must
зелёный	roheline
жёлтый	kollane
серый	hall
лиловый	lilla
розовый	roosa
оранжевый	oranž
коричневый	pruun
бежевый	beež

светло-	hele-
тёмно-	tume-
глубоко- (интенсивно-)	sügav-
тёплые тона	soojad toonid
холодные тона	külmad toonid
в пастельных тонах	pastelltoonides
-ватый: красноватый, серова-тый, зеленоватый, синеватый, жёлтоватый, лиловатый, беловатый, черноватый	-kas: punakas, hallikas, rohekas, sinakas, kollakas, lillakas
На это он не сказал ни слова (дословно: ни чёрного, ни белого).	-jas: valkjas, mustjas Ta ei lausunud selle peale musta ega valget.
рыться в чужом грязном белье	musta pesu pesema
плохой, неудачный день	must päev
отложу на чёрный день	panen (kõrvale) mustadeks päevadeks
тьма, очень много (дословно: чёрная тысяча, чёрный миллион)	musttuhat, mustmiljon
На улице уже совсем светло.	Väljas on juba suur valge.
быть на больничном	sinisel lehel olema
похмелье	«sinine esmaspäev»
Мой любимый цвет зелёный.	Mu lemmikvärv on roheline.
Он ещё зелёный.	Ta on alles roheline.
На конец недели мы выехали на природу.	Sõitsime nädalalõpuks rohelisse.
По газонам ходить запрещается.	Haljasalal ei tohi käia.
Он достиг благополучия (дословно: забрался на зелёную ветку).	Ta on jõudnud haljale oksale.
Сверкала стальным блеском.	Välkus haljas teras.
Какой ваш любимый цвет?	Mis on teie lemmikvärv?
Вам нравятся тёплые или холодные тона?	Kas teile meeldivad soojad või külmad toonid?
Какие цвета вы предпочитаете в одежде?	Missuguseid värve eelistate riietuses?
Какого цвета ваше пальто, платье, шарф, брюки?	Mis värvi on teie mantel, kleit, sall, püksid?
Какого цвета цветы вы любите?	Mis värvi lilli te armastate?
Какие цвета вы предпочитаете в своём доме?	Mis värve te eelistate oma kodus?

Вы верите, что цвета воздействуют на человека?
Влияет ли цвет машины на безопасность движения?

Kas usute, et värvid mõjutavad inimest?
Kas auto värv mõjutab liiklusohutust?

Lugege sõnastiku abil, kirjutage välja teile olulised sõnad.

Kas teate, et ...

... külma tooni autot tajutakse lähenemas aeglasemalt, kui on tegelik kiirus,
sooja tooni autot tajutakse tegelikust kiiremana;
heledat autot peetakse tegelikust suuremaks, ta paistab paremini silma kui tume.

Kas olete niisamuti eksinud?

... lääne kultuuris on surma värv must, aga ida kultuuris valge.
Kas peate musta ainult leina värviks?
Kas teie kujutluses seostuvad need värvid millegagi?

sinine —	kollane —
roheline —	punane —

Antiikkultuuris tähendas sinine vett, roheline maad, kollane (kuldne) õhku ja punane tuld. Keskaja luuletaja Dante ütles, et armastus on punane, lootus roheline ja usk valge.

Eesti rahvusvärvid

on sinine, must ja valge. Mõnedel andmetel ulatub sini-must-valge värvikombinatsiooni kasutamine 12.—13. sajandisse, kuid kindlamaid andmeid on alles möödunud sajandist. Meie esimesel laulupeol 1869. aastal seletati eesti värve järgmiselt: sinine tähendab taevast, must mulda ja valge puhtaid mõtteid. Trikoloori sünniajaks peetakse 21. septembrit 1881, millal sini-must-valge valiti üliõpilaste seltsi värvideks. Rahvusvärvide populaarsus kasvas kiiresti ja levis üle Eesti. 1905. aasta revolutsiooni ajal oli neil revolutsiooni sümboli tähendus.

1922. aastal kinnitati sini-must-valge Eesti Vabariigi riigilipuks, mis lehvis Pika Hermanni tornis kuni 1940. aastani. Uuesti heisati see 1989. a. 24. veebruaril.

Talvine tihane

Juhan Liiv

Tihane lendab mu aknale;
kaela alt valge, kõht kollane,
nokib, nokitab, vaatab targasti
sisse — tihase viis on see —,
kaela alt valge, kõht kollane!

Vestab nokka, vaatab targalt ta:
vaene linnuke talve käes üksinda!
Hädasti, hädasti seda sain mõtelda,
lendab seal lahtistel tiibadel lennuga —
teine ka!

Vaatavad mind nad kui kahjurõõmuga,
vaatavad, hüppavad, lendavad minema.
Järele jään neid vaatama.
Mõtlen ma: tuli ta lahtistel tiibadel lennuga —
teine ka!

Missugused on Juhan Liivi talvevärvid?
Missugused on teie talvevärvid?

? Valgem kui lumi, haljam kui hein, punasem kui veri?

(Maasikas)

Lugege ja tõlkige.

Lapse silmad

(Eesti rahvalaul)

Kollased on koerasilmad,
rohelised rotisilmad,
mustad silmad — mutisilmad,
pruunid silmad — pardisilmad,
hallikad on allikasilmad,
sinisilmad — selged silmad,
meie lapsel laiad silmad.

Näopilt

H. Runnel

Suured silmad
sinised
suured kõrvad
punased
suured põsed
pudrused

Joonistage niisugune näopilt. **Rääkige** samal ajal **kõva häälega,** mida te teete.

Näiteks: Ma joonistan näo, silmad, kulmud, põsed. Silmad on rohelised, kulmud ja ripsmed mustad. Jne.

Grammatikat ja harjutusi

Kokkuvõte ainsuse käänetest

					Основная функция
1.	Nimetav	mis?	hea raamat		хорошая книга
2.	Omastav	mille?	hea raamatu	—	хорошей книги
3.	Osastav	mida?	head raamatut		хорошую книгу
4.	Sisseütlev	millesse?	heasse raamatusse	←	в хорошую книгу
5.	Seesütlev	milles?	heas raamatus	←	в хорошей книге
6.	Seestütlev	millest?	heast raamatust	←	из хорошей книги о хорошей книге
7.	Alaleütlev	millele?	heale raamatule	←	на хорошую книгу хорошей книге
8.	Alalütlev	millel?	heal raamatul	←	на хорошей книге
9.	Alaltütlev	millelt?	healt raamatult	←	с хорошей книги
10.	Saav	milleks?	heaks raamatuks	←	хорошей книгой
11.	Rajav	milleni?	hea raamatuni	←	до хорошей книги
12.	Olev	millena?	hea raamatuna	←	в качестве хорошей книги
13.	Ilmaütlev	milleta?	hea raamatuta	←	без хорошей книги
14.	Kaasaütlev	millega?	hea raamatuga	←	с хорошей книгой

Ülesanne 70. Käänake ainsuses.

sinine paber, punane rätik, valge lina, must pesu, roheline värv, kollane lill, hall palitu, roosa kübar, lilla kleit, oranž sein, pruun king, beež auto

Ülesanne 71. Pange sulgudes olevad sõnad õigesse käändesse.

1. Kas sa viisid (lai kast) keldrisse? 2. Meil ei ole nii (lai kast). 3. Õunad paneme sügisel (lai kast). 4. Talvel hoiame õunu (lai kast). 5. Kui tahame, võtame õunu (lai kast). 6. Kass hüppas (lai kast). 7. Kass istub (lai kast). 8. Kass hüppas (lai kast) põrandale. 9. Seinast kuni (lai kast) on neli meetrit. 10. Turule läheme (lai kast). 11. Direktor kiitis (tubli tüdruk), kes töötas (asutus) (sekretär). 12. Kes teab (mõni muinasjutt) (kaval rebane)? 13. Minge kohe (pudukauplus) ja tooge (pood) kümme (suur nööp)! 14. (See ajaleht) on kolm (tore foto). 15. Kui (mina) aega on, kirjutan (vanaema) (pikk kiri). 16. Saabusid külalised (Tapa) ja (Paide). 17. Millal te sõidate (linn) (maa)? 18. Ilma (töö) ei saa keegi (arst). 19. Lõuna on kella (üks) kuni kella (kaks).

Ülesanne 72. Parandage 20 viga.

Suvel tõi isa zookaupluses pojal kilpkonna. Varem? kodul ühtki looma. Ta leidis keldrisse üks suur kast toasse kilpkonna jaoks. Selles kastis sai kilpkonnale da ... Poeg käis iga päev õuel ja korjas oma loomal võililli ja mene nädal sõi kilpkonn vähe. Poiss pakkus tal veel salati, saia ja piima. Varsti hakkas kilpkonn sööma kõik, mida mees talle andis. Nüüd tunneb kilpkonn end oma kastil juba ha

Ülesanne 73. Mis küsimusele vastavad poolpaksult trükitud sõnad?

1. Kas teie **koer** on **rihmaga** või **rihmata**? 2. **Ilusa ilmaga** läheme **terveks päevaks loomaaeda**. 3. Kas te saite **kilpkonna poest** või **mõnelt sõbralt**? 4. Kilpkonn elab **nurgas kastis.** 5. Anna, palun, **kassile piima**. 6. **Põrandal** on **kolm kutsikat**. 7. Minge **polikliinikuni** ja oodake seal **mind**. 8. **Polikliinikus** töötavad **arstid** ja **meditsiiniõed**. 9. Mu **tütar** läks **karnevalile jänesena**, tuli aga **karnevalilt auhinnaga**. 10. **Hommikul** nägin **aias jänest**, kes jooksis **ühest põõsast** välja ja otse põllule.

Ülesanne 74. Jutustage,

a) kelle sünnipäeval käib teie pere;
b) keda kohtasite tänaval;
c) mida te unustasite täna kaasa võtta;
d) missuguseid värve te armastate;
e) kuhu tahaksite sõita;
f) kuhu paneb teie poeg/tütar oma kooliasjad, pastapliiatsi, riided jne.;
g) kus käite komandeeringus;
h) kust tulevad teile pühadeks külalised;
i) kellele saadate uusaastakaardi;
j) kuhu (millele) saab kirjutada pliiatsiga, kriidiga, kepiga;
k) kellel ei ole kunagi aega;
l) kus toimuvad jooksuvõistlused;
m) millal (mis kuupäeval) on riigipühad;
n) millest on tehtud suveniirid ja ehted;
o) millest räägite sõbraga kohvikus;
p) mis ajast algab teie grupi liikmetel puhkus;
q) kellelt saab teie pere kirju;
r) kes on teie grupi liikmed elukutselt;
s) kust visatakse lund maha;
š) kelleks tahavad saada teie lapsed;
z) missuguseks muutuvad ilmad sügisel (talvel, kevadel, suvel);
ž) kelleks maskeerivad end lapsed, kui nad lähevad karnevalile;
t) kellena esinevad karnevalil teie lapse klassikaaslased;
u) mis rõivad ja milleks on teil kapis;

v) kui kauaks sõidab tavaliselt komandeeringusse teie abikaasa;
w) mis ajaks lubab teie abikaasa koju tulla ja mis ajaks ta tegelikult koju jõuab;
õ) mis kellani on lahti teie kodulinna toiduainete ja tööstuskaupade kauplused;
ä) millest milleni on 200 kilomeetrit;
ö) milleta ei saa inimene elada;
ü) millega te puhastate vaipa;
x) kellega veedate oma vaba aega ja puhkust;
y) millise ajaga läbib ühe kilomeetri käija, jooksja, auto, lennuk, rakett, tigu?

20. Terviseks! Tervis tuleb, tervis läheb...

Вы больны?	Kas te olete haige?
Вы здоровы?	Kas te olete terve?
Как ваше здоровье?	Kuidas teie tervis on?
Я, наверное, заболеваю.	Ma vist jään haigeks.
Я заболел, -а.	Ma jäin haigeks (ma haigestusin).
У меня температура, насморк и кашель.	Mul on palavik, nohu ja köha.
У меня страшно болит голова (зуб, горло, живот).	Mul on kohutav peavalu, (hamba-, kurgu-, kõhuvalu).
Я простудилась.	Ma külmetasin = ma sain külma.
Меня тошнит.	Süda on paha (= iiveldab).
Вы возьмёте больничный?	Kas võtate sinise lehe (haiguslehe)?
Врач выписал лекарство.	Arst kirjutas rohtu (ravimit).
У меня давление высокое, низкое.	Mul on vererõhk kõrge, madal.
Голова кружится.	Pea käib ringi.
У меня боли в сердце.	Mul on valud südames.
Сердце болит.	Süda valutab.

Pange tähele!

Что с вами?	— Mis teil viga on?
Нам бы ваши заботы!	— Mis teil viga!
Вам-то что=	— **Mis teil viga naerda ...**
У вас-то всё в порядке.	
Вам хорошо смеяться...	

A: Tere hommikust!
B: Tere! Kas olete juba tööl?
A: Nagu näete.
B: Kuidas te end tunnete?
A: Tänan küsimast, pole viga. Olen ainult väga väsinud.
B: Kas arst ei pikendanud haiguslehte?
A: Ma ise ei tahtnud pikendada. Tööd on palju.
B: Mis teil viga oli?
A: Põdesin grippi. Alguses oli nohu, siis tõusis palavik. Pea valutas, kurk oli punane ja hingata oli raske. Higistasin väga palju. Ja süda oli paha.
B: Minu abikaasal ei tõusnudki palavikku, aga arst diagnoosis ka grippi. Kuidas te end ravisite?
A: Arst käskis ainult lamada ja palju juua.
B: Kas ta rohtu ei andnudki?
A: Kirjutas ainult vitamiine ja peavalutablette.
B: Ega pere ei jäänud haigeks?
A: Nemad olid enne haiged ja said juba terveks, kui mina haigestusin.
B: Ärge külmetuge, praegu on vaja ennast hoida.
A: Kardan ise ka uuesti haigestuda. See võib südamele mõjuda.

*

A: Mis teiega juhtunud on? Te olete nii kahvatu.
B: Ma olin hiljuti raskesti haige.
A: Mis teil viga oli?
B: Mul oli gripp.
A: Kuidas te haigeks jäite?
B: Ma ei tea isegi, kuidas ja kus ma külmetusin. Järsku algas köha ja nohu ning tõusis kõrge palavik. Eelmisel õhtul tundsin end veel päris hästi, aga öösel ärkasin tugeva peavaluga. Öösel ma ei saanud kahjuks arstile helistada, pidin hommikut ootama. Ma ei saanud üldse magada. Hommikul tuli arst ja vaatas mind läbi. Ta käskis mul voodis teki all olla ja mitte üles tõusta.
A: Kuidas te end nüüd tunnete?
B: Tänan küsimast, paremini, aga täiesti terve ma veel ei ole. Pea käib ringi ja süda on paha. Pean vist suitsetamise maha jätma.
A: Jätke maha! Ja ärge end üle pingutage. Saage terveks!

Lugege sõnastiku abil!

Vanad eestlased tundsid mitmeid ravivahendeid. Kasutati ravimtaimi ja sauna. 13ndast 16nda sajandini püsis kloostrimeditsiin, siis ravisid mungad ja vaimulikud. Esimesena on kirjalikes allikates märgitud Tallinna Püha Johannese hospidali 1237. a. Tallinna Raeapteek on avatud 1422 ja on siiamaani kogu aeg töötanud. Linnaelanikud kasutasid haiguste puhul arstide abi, maal usuti kohalikke tarku. Arstide ja apteekide arv hakkas kasvama pärast Tartu Ülikooli taasavamist 1802. aastal. 1908—1918 tegutses Tartus eraülikool, kus valmistati ette ka naisarste.

Praegu koolitab arste Tartu Ülikooli arstiteaduskond. Aastatel 1945—1985 lõpetas selle 7065 inimest. Meditsiinilise keskeriharidusega spetsialiste valmistavad ette Tartu, Tallinna ja Kohtla-Järve meditsiinikoolid.

- Kas te kasutate ravimtaimi haiguste raviks?
- Missuguseid taimi te kasutate?
- Kas te teate, mida vanasti apteegis müüdi? —
  — Uurige välja ja jutustage ka teistele.
- Mitu haiglat ja mitu polikliinikut töötab praegu teie linnas?
- Kas usute, et saun ravib?
- Mitu sauna töötab praegu teie linnas?
- Kas te armastate saunas käia?
- Kas teil on hea tervis? Kuidas te oma tervise eest hoolitsete?

Lugege kiiresti:

Varesele valu,
harakale haigus,
musta linnule muu tõbi,
meie laps saab terveks!

Mida arvate vanasõnast?

Õnnetus ei hüüa tulles.

* * *

— *«Mida te mängite, lapsed?» küsib ema.*
— *«Arsti.»*
— *«Ja miks Mikk istub kapi otsas?»*
— *«Me saatsime ta mägedesse sanatooriumi.»*

Grammatikat ja harjutusi

Lihtminevik. Простое прошедшее время.

I

(haigeks) **jää**/ma		(rohtu) **too**/ma (oo, öö > õ)	
ma jäin	— haigeks	tõin	— rohtu
sa jäid	—	tõid	—
ta jäi	—	tõi	—
me jäime	—	tõime	—
te jäite	—	tõite	—
nad jäid	—	tõid	—
ei jää/**nud** haigeks		ei too/**nud** rohtu	

Ülesanne 75. Pöörake lihtminevikus.

terveks saama, teed jooma, putru sööma, varvast ära lööma, laulu looma

Ülesanne 76. Pange sulgudes olev sõna minevikku.

1. Üleeile (saama) Tiia külma ja eile (jääma) ta haigeks. 2. Täna (jääma) ema töölt koju ja (tooma) tütrele apteegist rohtu. 3. Tiia (jooma) kuuma teed ja ka (sööma) natuke. 4. Kas te (saama) juba terveks? 5. Jah, ma (saama) head rohtu. 6. Kas sa (ära lööma) oma pea? 7. Ei (lööma), ma (ära lööma) hoopis oma jala. 8. Kes (looma) sellele laulule sõnad? 9. Mida nad seal (sööma)? 10. Nad ei (sööma) midagi, küll aga (jooma) pudeli limonaadi.

Ülesanne 77. Vastake.

1. Mida te täna hommikul sõite ja jõite? 2. Kas te saite temast aru? 3. Keda te jäite ootama? 4. Mida te metsast tõite? 5. Keda ta lõi? 6. Kes lõi sellele filmile muusika?

a) pid/ama (должен быть)	b) teg/ema	c) tul/ema
ma pidin	tegin	tulin
sa pidid	tegid	tulid
ta pidi	tegi	tuli
me pidime	tegime	tulime
te pidite	tegite	tulite
nad pidid	tegid	tulid
ei pida/**nud**	ei tei/**nud**	ei tul/**nud**

Ülesanne 78. Pöörake lihtminevikus.

b) nägema; c) olema, panema, pesema, surema

Ülesanne 79. Avage sulud nii, et tegevus toimuks minevikus.

1. Ta (välja nägema) väga kahvatu. 2. Ma (pidama) kutsuma arsti. 3. Arst (tulema) alles pärast lõunat. 4. Kõigepealt (pesema) arst käed. 5. Ta (olema) haige juures veerand tundi. 6. Õhtul (tegema) ma haigele teed ja (panema) talle kraadiklaasi. 7. Sõja ajal (surema) paljud inimesed nälga. 8. Kas sa (nägema) eile Toomast? 9. Ei (nägema), küll aga (nägema) tema venda. 10. Mida te (tegema) eile õhtul? 11. Eile me (pidama) külla minema, aga abikaasa (olema) väga väsinud ja nii (olema) kogu õhtu kodus. 12. Millal nad oma aknad ära (pesema)? 13. A. H. Tammsaare (surema) 1940. aastal. 14. Miks sa ei (panema) ust lukku? 15. Kas sa (pesema) ennast vannis või duši all?

Ülesanne 80. Vastake.

1. Millal ja kus nägite oma tulevast abikaasat esmakordselt? 2. Kes tegi ettepaneku esimeseks kohtamiseks? 3. Kui kaua pidite abiellumiseni ootama? 4. Kui vanad te olite, kui abiellusite? 5. Millal tulid esimesed mured? 6. Millal panite oma esimese raha hoiukassasse? 7. Kes pesi teie peres lapsemähkmeid? 8. Kas teie vanemad on elus või surnud?

a) **käi**/ma	b) kirjuta/ma	c) taht/ma	d) minema
ma **käisin**	kirjutasin	tahtsin	läksin
sa **käisid**	kirjutasid	tahtsid	läksid
ta **käis**	kirjutas	tahtis	läks
me **käisime**	kirjutasime	tahtsime	läksime
te **käisite**	kirjutasite	tahtsite	läksite
nad **käisid**	kirjutasid	tahtsid	läksid
ei käi/**nud**	ei kirjuta/**nud**	ei taht/**nud**	ei läi/**nud**

Ülesanne 81. Pöörake lihtminevikus.

a) võima, viima, müüma;

b) külmetuma, valutama, pikendama, põdema, higistama, diagnoosima, ravima, käskima, juhtuma, algama, ärkama, vaatama, pingutama, aitama, oskama, soovima, paistetama;

c) võtma, tundma, tõusma, andma, hoidma, kartma, teadma, seisma, kuulma

Ülesanne 82. Avage sulud nii, et tegevus toimuks minevikus.

1. Meie kolleeg (külmetuma), tal (tõusma) palavik ja ta (võtma) sinise lehe. 2. Eile (käima) ta polikliinikus, arst (vaatama) ta läbi ja (pikendama) sinist lehte. 3. Haigel (tekkima) veel nohu ja (algama) köha. 4. Kuidas te (ravima) teda? 5. Ma (keetma) talle kuuma teed, (andma) head ravimit ja (käskima) tal teki all olla. 6. Kui kaua sa (põdema) grippi? 7. Me ei (minema) arsti juurde, kui (tundma) end halvasti. 8. Kas te (kartma) arsti? 9. Ei (kartma), aga meil ei (olema) aega. 10. Kas nad (kuulma) juba, et Riho (seisma) veerand tundi pea peal?

Ülesanne 83. Vastake.

1. Mida te tegite eile õhtul? 2. Mida te ei teinud täna hommikul? 3. Kas te läksite apteeki üksi või koos abikaasaga? 4. Kas te käisite arsti juures eile või üleeile? 5. Millal kuulsid teie haigusest teised pere liikmed?

Ülesanne 84. Muutke olevik minevikuks või vastupidi.

1. Suvel elab Aivo maal. 2. Millal sa käid saunas? 3. Kristiina vanemad sõidavad puhkusele. 4. Kas te kardate pimedat? 5. Me ei karda seda koera. 6. Ma magan laias voodis. 7. Me aitame üksteist. 8. Kõik inimesed olid väga rõõmsad. 9. Juunis käis Rein Pärnus. 10. Kas me hilinesime tundi? 11. Millal te ostsite pesumasina? 12. Kus sa ootasid oma abikaasat? 13. Hommikul ma koristasin korterit. 14. Kellelegi ei meeldinud suvel linnas olla.

Ülesanne 85. Avage sulud.

Õpetaja: Miks sa (hilinema) tundi?
Õpilane: Bussi ei (tulema) õigel ajal.
Õpetaja: Siis (pidama) varem tulema hakkama.
Õpilane: Eile (hakkama), aga siis (jõudma) kooli jälle liiga vara.
Õpetaja: Eile? Eile (olema) ju pühapäev.
Õpilane: Ma (mõtlema) jah, miks koolimaja uks kinni (olema).

Ülesanne 86. Koostage lauseid, kus *tuleb — läheb* ja *toob — viib* esineksid lihtminevikus.

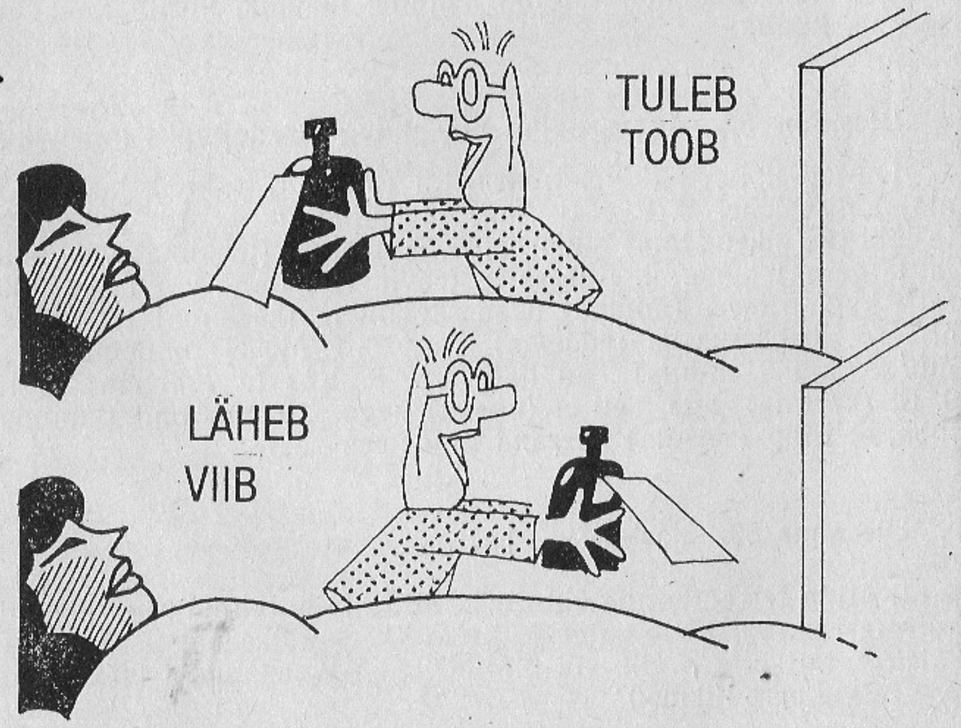

Mees **tuleb** naise juurde.
Mees **toob** haigele rohtu.

Mees **läheb** (naise juurest) kööki.
Ta **viib** ravimi tagasi kööki.

V. Minu päev

21. Mis kell on?

час	tund
минута	minut
секунда	sekund
четверть	veerand
половина	pool
три четверти	kolmveerand
точно	täpselt
Мои часы идут правильно.	Minu kell on õige.
Мои часы спешат.	Minu kell on ees. Minu kell käib ette.
Мои часы отстают.	Minu kell on taga. Minu kell jääb taha.
около четырёх	kella nelja paiku
в течение двух часов	kahe tunni jooksul
в течение этого года	selle aasta jooksul
через некоторое время (скоро)	natukese aja pärast

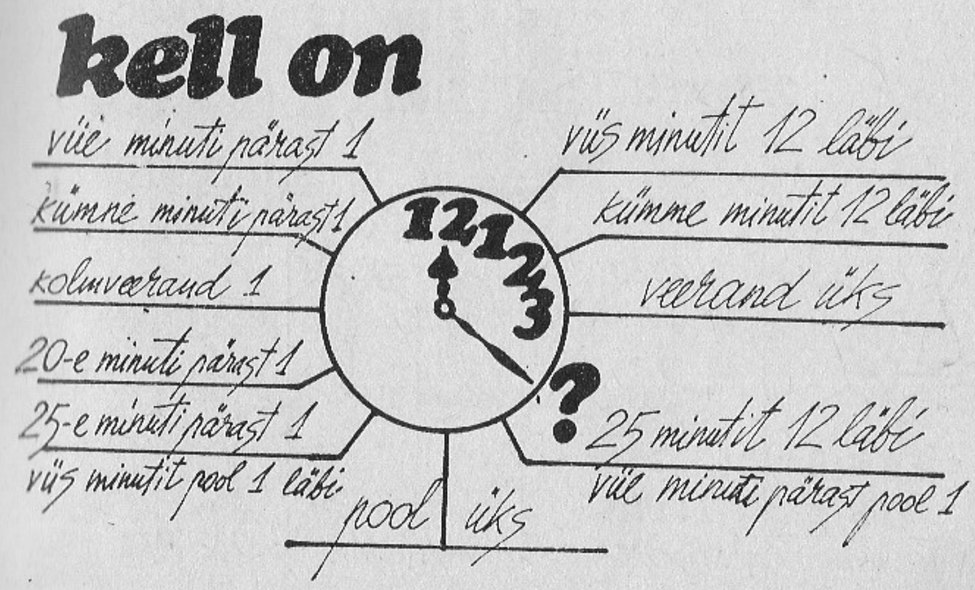

3.05 — nimetav + läbi (viis minutit kolm läbi)
2.55 — omastav + pärast (viie minuti pärast kolm)

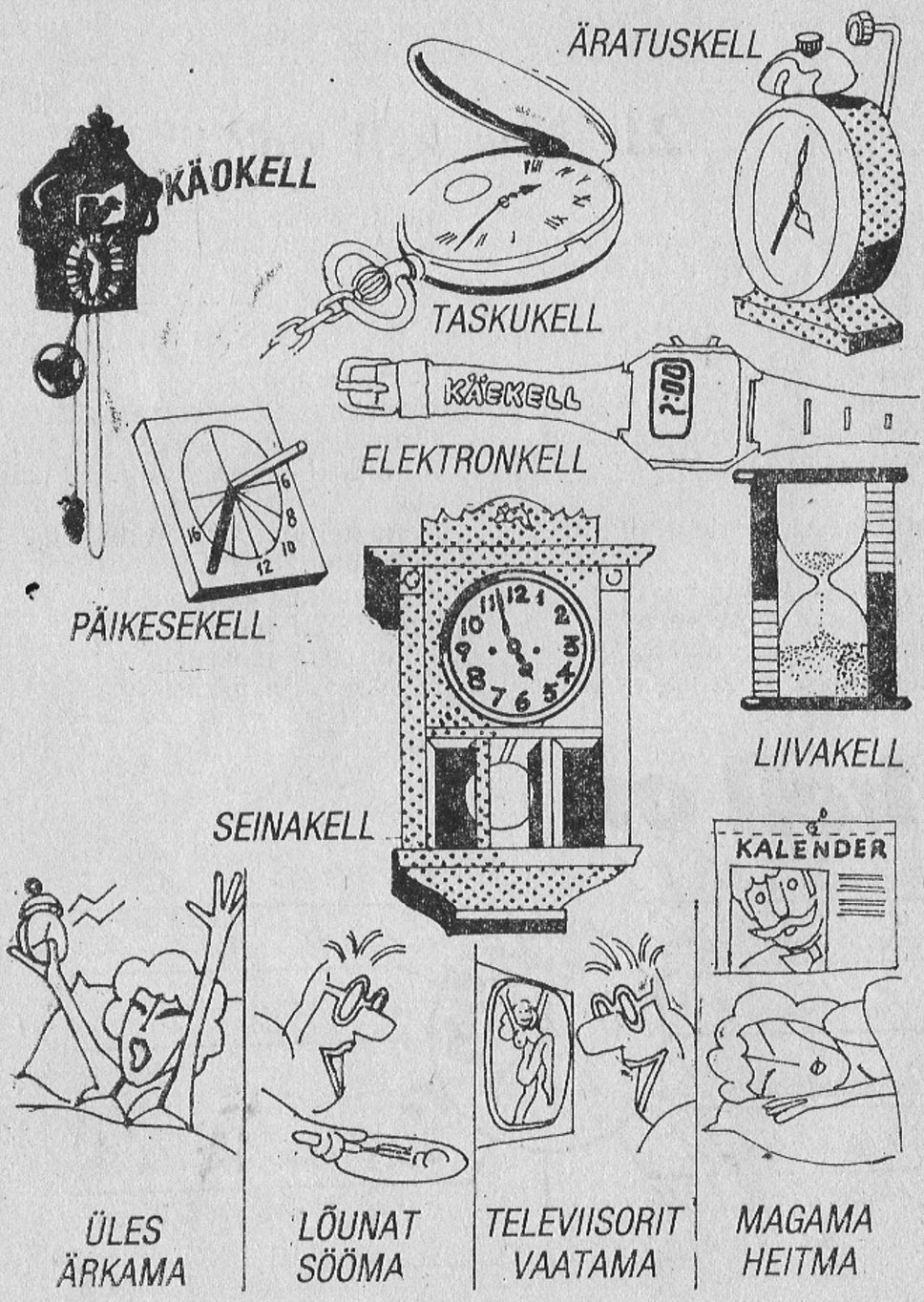

● Te ootate oma sõpra juba 15 minutit. Ta lubas täpselt kell kaks tulla. Lõpuks te kontrollite oma kella, sest teie kell on juba veerand kolm.

— Vabandage, mis kell on?
— Kell on täpselt kaks.
— Tänan. Küll on lugu, uus kell ja juba käib valesti!

● Kasutage suhtlemisel sõnu ja väljendeid: «palun», «olge lahke», «vabandage», «andke andeks», «ärge pange pahaks», «tänan», «palju tänu», «võtke heaks», «pole tänu väärt», «pole viga».

● **Vabandage.** Vastake vabandusele.

Vabandage, et ma hilinesin.
Andke andeks, et ma lasin teil oodata.
Vabandage, kas ma võin teid korraks tülitada?
Andke andeks, ma ei saanud aru, mida te ütlesite. Ütelge, palun, veel kord.
Oi, andke andeks, kas saite haiget?
Vabandage, aga kahjuks pean nüüd lahkuma.
Andke mulle andeks!
Vabandage, aga te ei andnud mulle raha tagasi.
Vabandage, ma pean nüüd minema, kell on juba palju.

Ülesanne 87. Jätkake pööramist.

alla tulema:	ma tulen alla, sa ... ma tulin alla, sa ...
üles minema:	ma lähen üles, sa ... ma läksin üles, sa ...
kaasa tooma:	ma toon kaasa, sa ... ma tõin kaasa, sa ...
ära viima:	ma viin ära, sa ... ma viisin ära, sa ...

Ülesanne 88. Täitke lüngad õige sõnaga õiges vormis.

A. *tulema* või *minema?*

1. Hommikul ma ... tööle. 2. Varsti ... minu lapse juurde hoidja naabermajast. 3. Aeg ... kiiresti. 4. Kell kaks ma ... koju lõunale. 5. Siis ... lapsehoidja oma koju. 6. Varsti ma ... tagasi tööle. 7. Abikaasa ... koju kell viis. 8. Laupäeval ... meile külla ämm. 9. Koju ... ta alles esmaspäeval. 10. Millal ... kevad?

B. *tooma* või *viima*?

1. Kevad ... meile soojad ilmad. 2. Millal mu abikaasa ... lapsed loomaaeda? 3. Täna ... ta mulle poest sooja saia. 4. Äi ... meile alati õunu, kui linna tuleb. 5. Vahel ma ... mõned õunad ka naabri lapsele. 6. Sünnipäevaks ... naaber mulle kingiks raamatu. 7. Kes ... väikevenna lasteaeda? 8. Tõnu ... väikevenna koju. 9. Vanaema ... vanad lilled välja ja ... uued lilled tuppa. 10. Aga kes ... täna leiba?

Ülesanne 89. Vastake.

1. Mis kell lahkuvad hommikul kodunt teie pere liikmed? 2. Millal nad koju tulevad? 3. Mida tõi teie perele jõuluvana? 4. Mida viisid lapsed vanaemale? 5. Kellega te lähete kohtama? 6. Mida te talle viite? 7. Kas ta tuleb varsti ka teie juurde? 8. Mida ta teile toob? 9. Kes viib teie lapse lasteaeda? 10. Kes toob ta lasteaiast koju?

22. Hommikul ja õhtul kodus

Я просыпаюсь рано утром.	Ma ärkan hommikul vara.
Я встаю рано утром.	Ma tõusen hommikul vara.
Как ты спал (-а)?	Kuidas sa magasid?
Ты хорошо спал (-а)?	Kas sa magasid hästi?
Что тебе сегодня ночью приснилось?	Mida sa täna öösel unes nägid?
Это был хороший сон.	See oli ilus unenägu.
Мою лицо и шею.	Pesen oma näo ja kaela puhtaks.
Моюсь водой и мылом.	Pesen end vee ja seebiga.
Зубы чищу зубной пастой и электрической зубной щёткой.	Hambaid pesen hambapastaga ja elektrihambaharjaga.
Принимаю душ, ванну, хожу в баню.	Käin duši all, vannis, saunas.
Вытираюсь полотенцем, банным полотенцем.	Kuivatan end käterätiga, saunalinaga.
Бреюсь (электрической бритвой).	Ajan habet (pardliga).
Причёсываюсь.	Kammin end = kammin oma juukseid.
Делаю себе причёску (феном, на бигуди).	Teen endale soengu (fööniga, rullidega).
Душусь, подкрашиваюсь.	Lõhnastan, jumestan end.

Делаю маникюр (подстригаю, подпиливаю, покрываю лаком ногти).	Teen maniküüri (lõikan, viilin, lakin küüsi).
Накладываю на лицо крем.	Panen näole kreemi.
Я устал (-а).	Ma olen väsinud.
Я хочу спать.	Ma tahan magada.
Сон одолевает.	Uni tuleb peale.
Я зеваю.	Ma haigutan.
Меня одолевает дремота.	Ma jään tukkuma.
Разбуди меня завтра рано утром!	Ärata mind homme hommikul vara!
Спокойной (букв.: хорошей) ночи!	Head ööd! Head und!
Спи спокойно (букв.: хорошо)!	Maga hästi!
Приятных сновидений!	Ilusaid unenägusid!

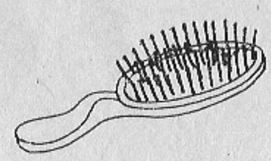

HARI

ÄRATUSKELL

PEEGEL

KAMM

Lugege sõnastiku abil!

Me tõuseme hommikul vara: kell 6.15. Talvel on siis väljas veel pime, suvel on juba valge. Äratuskell tiriseb. Tõusta on raske, aga tõusma peab, sest tuleb tööle minna. Varsti, kell pool seitse, on kõik üleval, haigutavad ja ringutavad. Lapsed teevad hommikvõimlemist, ema teeb ka, sest ta muretseb oma figuuri pärast. Jälle on ta 370 grammi juurde võtnud! Kõik pesevad hambaid ja käivad duši all, kes ees, see mees. Kell 7.10 lõpevad raadios uudised ja see tähendab, et ainult 20 minutit on aega bussi väljumiseni. Järgmine buss läheb alles poole tunni pärast, sellega võib hiljaks jääda. Tuleb kiiresti süüa ja riietuda. Loomulikult jääb kaks minutit puudu ja bussipeatusesse tuleb joosta. Buss on rahvast puupüsti täis. On ju hommikune tipptund! Trügin välja ja ohkan kergendatult. Loen üle mantlinööbid — kas kõik on alles? Aga ei ole, jälle on üks puudu, päev algab nööbita.

Jutustage hommikust oma peres.

Koostage jutuke, mille viimane lause on: Hommikutunnil on kuld suus. Kuidas lõpeb teie päev? Mis kell te lähete magama?

Õppige hällilaul pähe!

Eesti rahvalaul

Tule, tule, unekene,
tule, uni, uksest sisse,
astu, uni, aknast sisse,
kuku lapse kulmu peale,
lange lapse silma peale,
astu ta aseme peale,
vaju lapse voodi peale.

* * *

— *Kas see pilt kujutab päikesetõusu või -loojangut?*
— *Loojangut.*
— *Kust sa tead?*
— *Ma tunnen seda kunstnikku. Ta ei tõuse iialgi enne kella ühteist.*

Grammatikat ja harjutusi

Lihtmineviku eitav kõne.
Отрицательные формы простого прошедшего времени.

õppima — õppida ei õppinud

Aga:

hakkama — hakata ei hakanud
lõikama — lõigata ei lõiganud
lendama — lennata ei lennanud

Ülesanne 90. Kirjutage nõutud vormid. Enne kontrollige sõnaraamatust, kuidas on *da*-tegevusnimi.

tüütama — tüüdata ei tüüdanud
aitama, algama, hüppama, kordama, kõplama, muldama, mõtlema, näitama, ohkama, ootama, ruttama, suplema, tõmbama, tärkama, vaatama, vaidlema, viskama, võimlema, õmblema, ärkama, ütlema

Ülesanne 91. Hääldage õigesti.

arvama (3) — arvasin (3), arvata (2) — ei arvanud (2);
kaevama (3) — kaevasin (3), kaevata (2) — ei kaevanud (2);
korjama (3) — korjasin (3), korjata (2) — ei korjanud (2);
kuulama (3) — kuulasin (3), kuulata (2) — ei kuulanud (2);
külvama (3) — külvasin (3), külvata (2) — ei külvanud (2);
pöörama (3) — pöörasin (3), pöörata (2) — ei pööranud (2);
valvama (3) — valvasin (3), valvata (2) — ei valvanud (2);
vastama (3) — vastasin (3), vastata (2) — ei vastanud (2).

Ülesanne 92. Kasutage mineviku eitavat vormi.

1. Vesi oli külm ja keegi (suplema) meres. 2. Poisid (vaatama) seda filmi kaks korda. 3. Kas te (näitama) abikaasale seda kirja? 4. Papagoi (kordama) minu sõnu. 5. Sel hommikul (ärkama) keegi vara ega (ruttama) tööle. 6. Miks te (ootama) mind seal? 7. Ausõna, mina (ütlema) seda. 8. Eile me (kõplama) ega (muldama) kartuleid.

23. Kodus

Я сегодня не заправил, -а постель.	Mul on täna voodi tegemata.
Я заправил, -а постель.	Tegin voodi üles.
Я подмел, -а и вымыл, -а пол.	Pühkisin ja pesin põrandat.
Проветрил, -а квартиру, комнату.	Tuulutasin korterit, tuba.
Пылесосил, -а.	Võtsin tolmuimejaga tolmu.
Выбивал, -а ковры.	Kloppisin vaipu.
Вынес, -ла ведро с мусором.	Viisin prügiämbri välja.
Работал,-а в саду.	Töötasin aias.
Поливал, -а цветы.	Kastsin lilli.
Поменял, -а воду у отрезных цветов.	Vahetasin lõikelilledel vett.
Ходил, -а в магазин, на рынок,	Käisin poes, turul,
готовил, -а еду,	tegin süüa,
накрыл, -а стол,	katsin lauda,
убирал, -а комнаты (квартиру),	kraamisin tube (= koristasin korterit),
ремонтировал, -а машину.	remontisin autot.
В свободное время я люблю читать книги, газеты и журналы.	Vabal ajal ma armastan raamatuid, ajalehti ja ajakirju lugeda.
Слушаю радио (передачи).	Kuulan raadiot.
Смотрю телевизор.	Vaatan televiisorit.
Хожу в гости, в кино, в театр.	Käin külas, kinos, teatris.
Шью и вяжу.	Õmblen ja koon.
Как жаль!	Kui kahju!
Ничего не поделаешь!	Pole midagi parata.

Porist

Eno Raud

Jalgadega ära pori
õuest kanna koridori.
Pori peale porisema
hakkab tingimata ema.
Ütleb: «Kena koridor
on nüüd päris poridor.»

Mida tähendab «poridor»?

Kes teie perekonnas teeb majapidamistöid?
Missuguseid töid teevad lapsed?
Missuguseid töid teevad mehed?

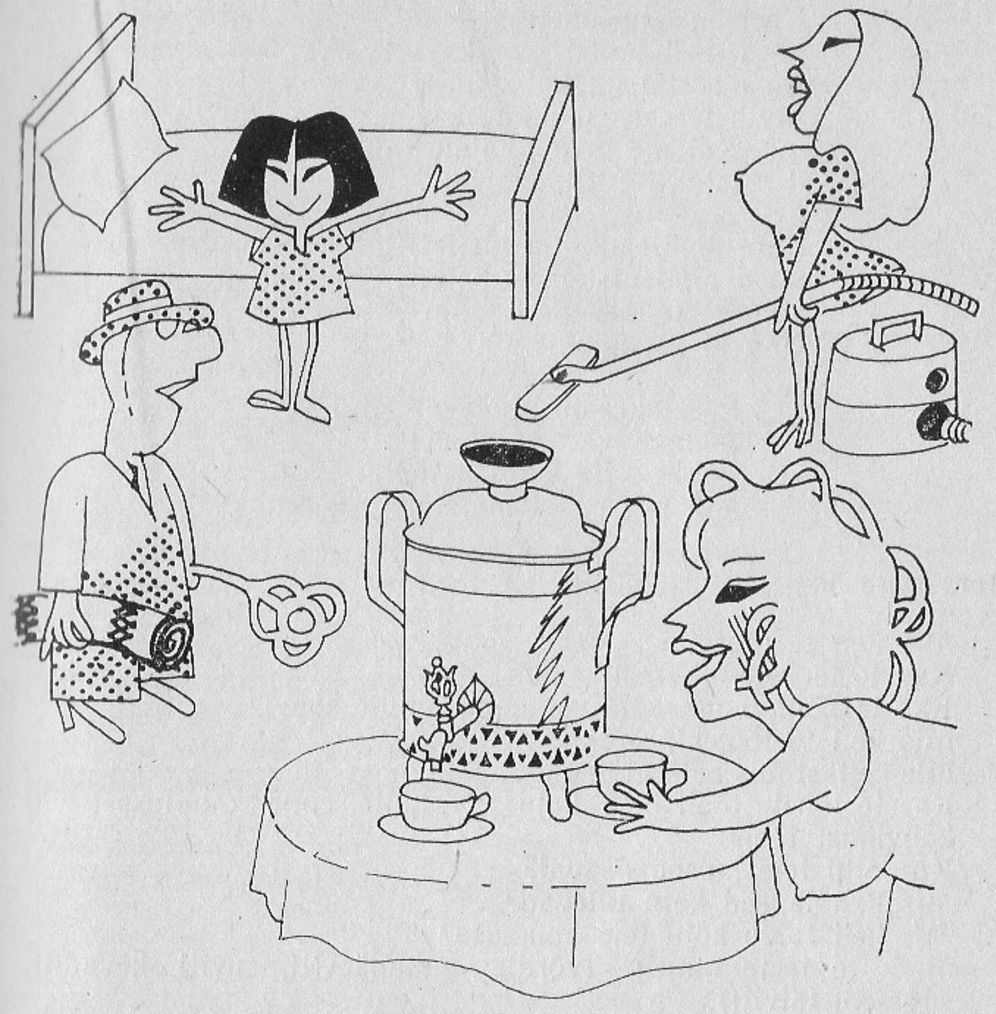

Jutustage, missuguseid majapidamistöid on vaja teha ja kes neid teeb.

Kes on meie ema?

Leelo Tungal

Koristaja on meie ema —
kraamib tuba, kraamib kööki.
Samal ajal kokk on tema —
kogu perele teeb sööki.

Ärkad vahel enne koitu,
märkad: ema keedab toitu!

Veel on ema õpetaja —
koos meil tähed selgeks saavad.
Ema arstki on kui vaja —
ravib terveks muhud-haavad.
Kui me grippi jäime talvel,
istus öösitigi valvel ...

Ema õmblejaks on meile —
uued pluusid temalt saime,
vanad puhtaks pesti eile —
ema oli pesunaine.

Peseb-kraamib päeval-öölgi —
on meil virk ja väle ta.
Peale selle käib ta töölgi,
aga kus — ei mäleta.

Jutustage oma päevast küsimuste toel!

Mis kell te tõusete?
Kas teete hommikvõimlemist?
Kas te hommikul sööte või joote ainult kohvi?
Mis kell te tööle lähete?
Mis kellast mis kellani te olete tööl?
Kas te lähete töölt otse koju või käite enne kauplusest või kohvikust läbi?
Kus olid teie lapsed päeval?
Mis kell lapsed koju tulevad?
Mis kell tuleb koju teie abikaasa?
Mida te teete **õhtuti**? (võrdle: pühapäeviti, suviti, kevaditi, sügiseti, talviti).

A: Kuhu te lähete täna õhtul?
B: Vist läheme teatrisse.
A: Kas te käite tihti teatris?
B: Ei, väga harva. Tavaliselt me oleme õhtuti kodus. Mõnikord käime kinos ka.
A: Mis kell täna etendus algab?
B: Nagu ikka, kell seitse ja lõpeb umbes kell kümme.
A: Kas lähete teatrist otse koju?
B: Arvatavasti küll. Kas sooviksite meile külla tulla? Ma oleksin väga rõõmus, kui te tuleksite.
A: Teine kord. Pärast teatrit on liiga hilja.
B: Kui kahju, et te täna ei saa! Aga pole midagi parata. Ootan teid siis mõnel teisel päeval.

Leppige tuttavatega kokku, millal te lähete nende juurde külla: täpsustage päev, kuupäev ja kellaaeg.

A: Oleksin väga rõõmus, kui te tuleksite homme õhtul meile.
B: Tuleksime hea meelega, kuid kahjuks me ei saa: oleme homme õhtul kinni. Aga kas oleks võimalik, et me tuleme ülehomme õhtupoolikul?
A: Mis kuupäev see on?
B: 14. juuni.
A: Sobib väga hästi. Tulge kella kuue paiku, kui võimalik.
B: Aitäh, kohtumiseni.

Leppige sõbraga kokku, et te lähete koos kohvikusse. Täpsustage, mis kell te kohtute, mis kell vabanete töölt, kui kaua aega kulub teel, mis kell väljub buss jne.

Jutustage omaenda päevast, oma lapse ja oma abikaasa päevast.

Kas te saate mõnel päeval kõik koos olla? Mida te siis teete?

- *Teie perekond ja veel kaks perekonda on kutsutud sünnipäevale.* **Leppige kokku**, kes ostab lilled, kes kingituse, kus ja mis kell te kohtute.
- *Kas te teate*, millal on emadepäev?
Mida emadepäevaks kingitakse?
Milline erinevus on naistepäeva ja emadepäeva vahel?
Millal tähistati esimest korda naistepäeva?
Millal hakati uuesti tähistama emadepäeva?
Jutustage, kuidas teie perekonnas tähistatakse naistepäeva või emadepäeva.
Kuidas tähistatakse naistepäeva teie töökohas?

Mida arvate vanasõnast?

Kui isa ära kaob, on pool kodu kadunud, kui ema, siis terve kodu.

* * *

Mees jutustab sõbrale:

«Alati, kui mu naine tuleb õhtul koju pärast mitut tundi poejärjekordi, rasked kotid käes, ning hakkab süüa tegema, koristama ja pesu pesema, palun ma jumalat, et ma ei oleks naine. Siiani on mu soovi arvestatud.»

Grammatikat ja harjutusi

Mitmuse osastav — kõige raskem kääne.
Партитив множественного числа — самый трудный падеж.

I. -id

Ainsuse nimetav	Ainsuse omastav	Ainsuse osastav	Mitmuse osastav	Ainsuse täishäälik + **id**
kolmas hammas tuttav	kolmand**a** hamb**a** tuttav**a**	kolmand**a**/t hamm**as**/t tuttav**a**/t	kolmand**a**/id hamb**a**/id tuttav**a**/id	a + id
raamat õpik õhtu	raamat**u** õpik**u** õht**u**	raamat**u**/t õpik**u**/t õht**u**/t	raamat**u**/id õpik**u**/id õht**u**/id	u + id
missugune teos pehme	missuguse teos**e** pehme	missugus/t teos/t pehme/t	missuguse/id teos**e**/id pehme/id	e + id
album pliiats number	albumi pliiats**i** numbr**i**	albumi/t pliiatsi/t numbri/t	albume/id pliiatse/id numbre/id	i > e + id
maa tee puu töö hea pea	maa tee puu töö hea pea	maa/**d** tee/**d** puu/**d** töö/**d** hea/**d** pea/**d**	ma/id te/id pu/id tö/id hä/id pä/id	aa > a + id ee > e + id uu > u + id öö > ö + id ea > ä + id

Ülesanne 93. Moodustage mitmuse osastav.

valge hammas, hoolas korrapidaja, sinine vihik, kaval naaber, madal riiul, kuulus teater, raske kodutöö, kerge ülesanne, tugev treening, punane rõivas, kõrge korsten, ilus tänav

Ülesanne 94. Tõlkige (*palju, vähe* 'много, мало' требуют партитива множественного числа).

1. В этом доме много удобных квартир. 2. В этом городе мало узких улиц и много красивых площадей. 3. В санатории у нас было много интересных вечеров. 4. Весной у вас будет мало трудных экзаменов. 5. В кассе ещё много билетов?

II. -e, -i, -u

Ainsuse omastav	Mitmuse osastav	Ainsuse omastav	Mitmuse osastav	Ainsuse omastav	Mitmuse osastav
u → e		i → e		e → i	
lip**u**	— lipp**e**	pluus**i**	— pluus**e**	lill**e**	— lill**i**
õnneliku	— õnnelikk**e**	lamb**i**	— lamp**e**	ajalehe	— ajaleht**i**
rõõmu	— rõõm**e**	kass**i**	— kass**e**	käe	— käs**i**
a → u		a → i		a → e	
m a ja	— maj**u**	k e lla	— kell**i**	m u na	— mun**e**
l õ hna	— lõhn**u**	p ä rja	— pärg**i**	t u ba	— tub**e**
k i rja	— kirj**u**	k o ha	— koht**i**	n u ga	— nug**e**
s ei na	— sein**u**	k u rva	— kurb**i**	l u ba	— lub**e**
v äi na	— väin**u**	k ü lma	— külm**i**	k u rja	— kurj**e**
		s öö da	— sööt**i**	n u ia	— nuj**e**
pik**a**	— pikk**i**	nelj**a**	— nelj**u**		
silm**a**	— silm**i**	välj**a**	— välj**u**		
king**a**	— king**i**				

Ülesanne 95. Moodustage mitmuse osastav.

must kott — must**i** kott**e** (must**asid** kott**isid**);
suur pilt, pruun jopp, lühike tants, vana programm, paks tekk, laisk poiss, uus kool, hall vaip, kuiv päev, halb asi, tähelepanelik sõber, pikk reis

Ülesanne 96. Avage sulud.

1. Laupäeviti koristame (tuba) ja klopime (vaip). 2. Iga naine armastab (lill). 3. Kas oled juba lugenud (uus ajaleht ja ajakiri)? 4. Kui palju (muhk ja haav) sul on? 5. Kellel on veel (küsimus)? 6. Koosolekul oli palju (arst) ja (sanitar). 7. Enne

sööki peske oma (käsi)! 8. Heinateoks on vaja (kuum ja kuiv ilm). 9. Siin on müüa ka (mark ja postkaart). 10. Postiljonid kardavad (kuri koer).

III. **-sid**

1 слог	2 кратких слога	i → e	В конце основы -e	2 слога, 2-я ст. долготы	Исчезающие d, g
nõu/sid	i-sa/sid	nime/sid	kõne/sid	ha-pu/sid	õde/sid
krae/sid	ka-ru/sid	hane/sid	ime/sid	fo-to/sid	pidu/sid
(ka)**kao**/sid	ki-no/sid	suve/sid	mure/sid	kas-sa/sid	lage/sid
(me)**nüü**/sid	na-gi/sid	tule/sid	vile/sid	rub-la/sid	mäge/sid

Ülesanne 97. Moodustage mitmuse osastav.

(sõja)vägi, regi, nägu, jõgi, lugu, teema, neiu, takso, kirju, aula, härra, proua, disko, (abi)kaasa, õlu, savi, rivi, raha, (rae)-koda, (raamatu)kogu, paha, tädi, onu, ema, uni, (eri)ala

Ülesanne 98. Jagage antud sõnad kolme rühma näidise järgi.

tuttav, tutt, male, kalur, manner, pala, tipp, pomm, ettevõte, masin, vaksal, truu, sõiduk, suvila, kott, rõõm, reis, raudtee, postkaart, saal, kuusk, jõuluvana, poolsaar, kiosk, teos, tarve, raamat, sulepea, sort, pood, pilt, kaup, kantselei, kalender, erinev, album, tige, teatis, silt, postiljon, peremees, peni, panderoll, koda, kett, ajakiri, takso, sügav, papagoi, org, laboratoorium, objekt, madu, looduslik, kogemus, hoone, hall, fotograaf, entusiast, ateljee

-id	-e, -i, -u	ainult -sid
tuttava/**id**	tutt/**e**	male/**sid**

Mida te ostate? (õun, ploom, pirn)
Mida te sööte? (maasikas, kirss)
Keda te ootate? (paljud härrad ja prouad)
Keda te tänate? (kasvataja, tädi)
Missuguseid sõidukeid on siin vähe? (buss, takso)

Ülesanne 99. Kasutage sulgudes antud tegusõnu tingivas kõneviisis (vt. lk. 24).

1. Kas te (saama) mind aidata? 2. (Olema) rõõmus, kui te (aitama) mind. 3. Kes (võima) mulle ütelda, millal direktor tuleb? 4. Nad (tulema) meile appi, kui me (vajama). 5. Kas sa (tahtma) minuga teatrisse tulla? 6. Tänan kutsumast, kuid ma (minema) siiski koos oma abikaasaga. 7. (Tahtma) sa tulla minuga lõunasse? 8. Ei, ma (soovima) tulla sinuga lõunale. 9. Ehk te (rääkima) mulle sellest lähemalt? 10. (Rääkima) küll, kui ma ainult (teadma).

24. Meil on külalised

Добро пожаловать, дорогие друзья!	Tere tulemast, kallid sõbrad!
Здóрово, что ты пришёл (вы пришли)!	Tore, et sa tulid (te tulite)!
через долгое время	üle hulga aja
Проходите вперёд!	Astuge edasi!
Чувствуйте себя как дома!	Tunne (tundke) end nagu kodus!
«Мой дом моя крепость».	«Mu kodu on mu kindlus».
Хозяева. Хозяйка. Хозяин.	Pererahvas. Perenaine. Peremees.
Гость. Почётный гость. Незваный гость.	Külaline. Aukülaline. Kontvõõras.
Сосед по столу. Застольная речь.	Lauanaaber. Lauakõne.
Уже поздно. Пошли домой.	Kell on juba palju. (On juba hilja.) Lähme koju.
Можно тебя проводить (до дома)?	Kas võin sind koju saata?
Большое спасибо за приятный вечер (подарок, приглашение, поздравление).	Palju tänu meeldiva õhtu (kingituse, kutse, õnnesoovi) eest.
Пожалуйста, приходи (приходите) опять.	Palun tule (tulge) jälle.

A: Tere, palun astuge sisse! Küll on kena, et te tulite. Tore teid üle hulga aja näha!
B: Täname väga küllakutse eest. Kas me jäime palju hiljaks?
A: Ei, mitte sugugi. Võtke nüüd kiiresti mantlid seljast ja lähme teiste külaliste juurde.
B: Teie ka siin! Milline meeldiv üllatus.

A: Kas te olete juba tuttavad?
B: Arvan, et me tunneme teineteist. Ma ei tea, kas te mind enam mäletate? Mina mäletan teid väga hästi.
C: Väga meeldiv teid näha. Loomulikult mäletan ma teid.

Tutvustage oma külalisi, kes ei ole veel tuttavad.
Millest vesteldakse lauas?
Pidage ilus lühike **peokõne.**
Rääkige paar anekdooti.
Tehke oma lauanaabrile **kompliment.**
Tänage meeldiva õhtu (komplimendi) eest.
Kuidas õhtu lõpeb? Mida ütlete pererahvale?
A: Me käisime eile külas.
B: Mis seal tehti?
A: Mis külas ikka tehakse! Süüakse ja juuakse ja ollakse rõõmsad. Nii oli ka eile. Algul istuti ja räägiti juttu. Siis paluti külalised lauda. Lauas söödi ja joodi. Peeti kõnesid, tehti naljа. Hiljem lauldi ja tantsiti hilisõhtuni. Pidu oli tõesti hästi korraldatud.

Millal nii öeldakse: kuri keel on teravam kui nuga?

* * *

Külaline tänab perenaist: «Palju tänu, oli väga meeldiv. Loodetavasti ei olnud ma liiga kaua?»
Perenaine: «Ei, pole viga. Niikuinii olen ma harjunud sel ajal tõusma.»

Grammatikat ja harjutusi

Mõningaid kaassõnu.
Некоторые предлоги и послелоги.

üle ... (eessõna + om.)	после	üle **hulga aja**; üle **kümne**;
... eest (om. + tagasõna)	за	**meeldiva õhtu** eest; **küllakutse** (3) eest;
... juurde	к	**teiste külaliste** juurde;
... juures	у	**perenaise** juures;
... juurest (om. + tagasõna)	от	**peremehe** juurest;

mööda ... (eessõna + os.)	по	mööda **maanteed**; mööda **põrandat**; mööda **põldu**;
keset ... (eessõna + os.)	в центре, в середине	keset **päeva** (3); keset **teed**; keset **väljakut**;
enne ... (eessõna + os.)	до	enne **jooksmist**; enne **tööd**; enne **vihma** (3);
pärast ... (eessõna + os.)	после	pärast **sõda**; pärast **aktust**; pärast **sind.**

Ülesanne 100. Avage sulud.

1. Koosolekust võttis osa üle (kakskümmend) töötaja. 2. Minge mööda (see tänav) ja pärast (raekoda) pöörake vasakule! 3. Tänan teid (ilus kingitus) eest! 4. Külla võite tulla ka enne (lõuna). 5. Millal te lähete (arst) juurde? 6. Mängige keset (saal)! 7. Mulle ei meeldi käia (hambaarst) juures. 8. Ärge jookske mööda (koridor)! 9. (Kes) juurest te praegu tulete? 10. Pärast (etendus) lähme kohvikusse. 11. Lilled pange keset (laud)! 12. Enne (ujumine) ärge sööge kõhtu täis! 13. Traktorid sõidavad juba mööda (põld). 14. Sa võid minna magama enne (mina). 15. Kaubamaja asub keset (linn). 16. Poeg tuli (sõber) juurest. 17. Kas te kardate, kui must kass jookseb üle (tee)? 18. Aitäh (kompliment) eest! 19. Külalised seisid (laud) juures. 20. (Nemad) juurde astus peremees.

Ülesanne 101. Täitke lüngad järgmises dialoogis.

Õpetaja: Vaadake tahvlile. Keset ... on üks sõna valesti kirjutatud.
Õpilane: Kas enne ... või pärast ...?
Õpetaja: Kohe enne ...
Õpilane: Ah jaa! Mööda ... t, lõpus peab olema t, aga mitte d.
Õpetaja: Enne ... on vaja alati mõtelda ja pärast ... veel kord üle vaadata, mis te kirjutasite.
Õpilane: Õpetaja, see on nii igav. Hakkame parem mõnd mängu ....
Õpetaja: Keset ... me küll ei mängi! Kui te aga head lapsed olete, siis pärast ... võime ... mõnd keelemängu.
Õpilane: Aga mina tahan kohe ....
Õpetaja: Ära ole väike .... Ja ära käi tunni ajal mööda ...!
Õpilane: Aga kas ... juures või keset klassi võib seista?
Õpetaja: Mis sa seal ...?
Õpilane: Ma vaatan, millal kõik on head lapsed ja ütlen, kui peate meiega .... Te ise ju lubasite.

Jutustage.

Mida te teete enne ja pärast tööd?
Mida mööda liiguvad inimesed ja sõidukid?
Mida ei tohi teha keset sõiduteed?

Jätke meelde!

olla/**kse**, ei ol/**da**	ol/**di**, ei ol/**dud**
minna/**kse**, ei min/**da**	min/**di**, ei min/**dud**
tulla/**kse**, ei tul/**da**	tul/**di**, ei tul/**dud**
käia/**kse**, ei käi/**da**	**käi/di**, ei käi/**dud**
panna/**kse**, ei pan/**da**	pan/**di**, ei pan/**dud**
süüa/**kse**, ei söö/**da**	söö/**di**, ei söö/**dud**
juua/**kse**, ei joo/**da**	joo/**di**, ei joo/**dud**
vestelda/**kse**, ei vestel/**da**	vestel/**di**, ei vestel/**dud**
laulda/**kse**, ei laul/**da**	laul/**di**, ei laul/**dud**
ütelda/**kse**, ei ütel/**da**	ütel/**di**, ei ütel/**dud**
öelda/**kse**, ei öel/**da**	öel/**di**, ei öel/**dud**
näha/**kse**, ei näh/**ta**	näh/**ti**, ei näh/**tud**
teha/**kse**, ei teh/**ta**	teh/**ti**, ei teh/**tud**
peeta/**kse**, ei pee/**ta**	pee/**ti**, ei pee/**tud**
paluta/**kse**, ei palu/**ta**	palu/**ti**, ei palu/**tud**
istuta/**kse**, ei istu/**ta**	istu/**ti**, ei istu/**tud**
tantsita/**kse**, ei tantsi/**ta**	tantsi/**ti**, ei tantsi/**tud**
räägita/**kse**, ei räägi/**ta**	räägi/**ti**, ei räägi/**tud**

Ülesanne 102. Vastake.

1. Mida tehakse ja mida ei tehta
   a) eesti keele tunnis;
   b) tööl;
   c) õhtul kodus;
   d) teatris;
   e) külas.

2. Mida tehti ja mida ei tehtud
   a) eile koosolekul;
   b) möödunud suvel teie perekonnas;
   c) eelmisel pühapäeval Raekoja platsil.

25. Meie söögilaud

Стол накрыт.	Laud on kaetud.
Еда готова.	Toit on valmis.
Прошу за стол! — Приятного аппетита!	Palun lauda! — Head isu! (Jätku leivale!)
Нравится (вкусно)?	Kuidas maitseb?
Превосходно. Очень.	Suurepäraselt. Väga.
Я сыт, -а. (дословно: мой живот полный).	Mu kõht on täis.
У меня нет аппетита.	Mul pole isu.
Завтрак.	Hommikueine.
Обед.	Lõuna (söök).
Ужин.	Õhtusöök.
Суп. Жаркое. Десерт.	Supp. Praad. Magustoit.
Мясо. Рыба. Картофель. Подливка.	Liha. Kala. Kartul. Kaste.
Салат. Пирожки. Пирожные. Торт.	Salat. Pirukad. Koogid. Tort.
Соль. Сахар. Перец. Уксус. Горчица.	Sool. Suhkur. Pipar. Äädikas. Sinep.
Солёный. Сладкий. Пряный. Кислый.	Soolane. Magus. Vürtsine. Hapu.
Горький.	Mõru.
Ложка (столовая, десертная, чайная). Нож. Вилка.	Lusikas (supi-, dessert-, teelusikas). Nuga. Kahvel.
Тарелка (глубокая, мелкая, для хлеба), блюдце. Чашка. Кувшин.	Taldrik (supi-, prae-, leivataldrik), alustass. Tass. Kann.
Стакан (для морса), рюмка.	Klaas (morsi-, napsiklaas).
Скатерть.	Laudlina.
Вам кофе со сливками или без?	Kas te soovite kohvi koorega või ilma?
Прошу чашку чаю и стакан воды.	Palun tass teed ja klaas vett.
Желаете рюмочку коньяку?	Kas soovite pitsi konjakit?
За здоровье гостей!	Külaliste terviseks!
За здоровье хозяев!	Pererahva terviseks!
Да здравствует!	Elagu! Ta elagu! Nad elagu!

Eno Raud

Külmas meres ujus kilu,
aga kilul hakkas vilu.

Kilu kannul ujus lõhe,
kuid ka lõhel hakkas kõhe.

«Küll on vilets, kui on vilu,»
mõtles külmetades kilu.

«Küll on kole, kui on kõhe,»
mõtles lõdisedes lõhe.

Hakkame lauda katma!

Mida me paneme lauale?
Võta sahtlist noad, kahvlid ja lusikad (tee-, dessert- ja supilusikad).
Nõudekapist saad tassid, alustassid ja taldrikud.
Puhvetist too klaasid ja morsikann.
Ärge unustage salvrätikuid!
Kus on suhkrutoos? Ja soolatoos?
Vaata, kas laudlina on sile või peab seda triikima.

Kuidas te katate lauda?

Kõigepealt ma vaatan, et laudlina oleks puhas ja sile, seejärel panen lina lauale. Siis toon lauale praetaldrikud, nende peale asetan supitaldrikud, nende kõrvale leivataldrikud. Noa panen taldrikust paremale, kahvli vasakule poole, lusika põiki taldriku taha, joogiklaasi paremale poole taldriku taha. Tee- või kohvitassi panen joogiklaasi kõrvale, alustassile panen väikese lusika. Igal maal on omad kombed. Meil peetakse ebaviisakaks lusikas tassi jätta. Taldrikust vasakule asetan salvrätiku. Laua keskele panen lillevaasi. Nüüd võib tuua supitirina, praevaagna, salatikausid ja morsikannu. Kohvi toome hiljem.

Kes katab teie perekonnas lauda?

- Kas te sööte toas või köögis?
- Mida te panete lauale?
  — Jooke ja suupisteid: väikesi võileibu juustu, vorsti, singi, seente, marineeritud kurgi ja suitsukalaga, salatit, küpsiseid ja kooke. Lõpuks panen puuvilja.
  — Kust te saate puuvilja?
  — Ostan turult.

- *Vabandage, palun, pean teist hetkeks lahkuma. Jooge seni kohvi. Ja mul on siin mõned uued ajakirjad. Tulen kohe!*
  — Mida vastavad külalised? **Vastake**, palun!

A: Mida te soovite, kas teed või kohvi?
B: Palun kohvi.
A: Kas soovite kohvi koorega või ilma?
B: Joon kohvi meelsasti ilma kooreta.
A: Kas soovite suhkrut?
B: Jah, palun. Kaks lusikatäit.
A: Olge hea, siin on teie tass.
B: Palju tänu.
A: Ja mida teile, palun?
B: Mul on täiesti ükskõik.
A: Hea küll, siis saate teed. Ma joon ise ka teed. Kas sidruniga või ilma?
B: Sidruniga, palun.

A: Mida sina soovid?
B: Kas on valida?
A: Palun väga: kohvi, teed, šokolaadi, kakaod, mahla, piima, limonaadi, mineraalvett. Vali, mida soovid.
B: Sel juhul palun klaasi piima.
A: Palun võta klaas vastu.
B: Suur tänu.

Kas teie päevad on kiired?
Kas teil on palju tööd?
Kus teil rohkem tööd on, kas kodus või tööl?
Kas te olete oma eluga rahul? — Miks?
Mis teile meeldib
ja
mis ei meeldi?
Mida teeksite oma elus teisiti?

* * *

Mees võttis vanas eas naise. Sõbrad küsivad, kuidas ta end nüüd tunneb.
Värske abielumees: «Varem tundsin end halvasti nii kodus kui tööl. Nüüd tunnen end tööl hästi.»

Grammatikat ja harjutusi

Ülesanne 103. Lahendage mõistatused.

I

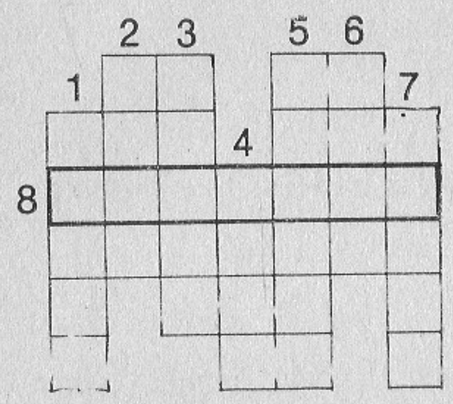

1. Салат.
2. Свёкла.
3. Редис.
4. Зерно, хлеб; плод, фрукт.
5. Редька.
6. Укроп.
7. Лук.
8. Овощи.

II

1			2			
6	5	4				3
7			8		9	
	12			11	10	
	13		14		15	16
21		20	19		18	17
			22			23

1—2 суп, 2—3 каша, 3—4 изюмина, 4—6 посуда, 5—6 двор, 5—7 яблоко, 7—8 смех, 7—9 репа, 9—10 синька, 9—11 горчица, 11—12 банка, 12—13 вес, 12—15 брюква, 14—16 ящик, 14—17 соус, 16—18 чай, 16—19 тема, 18—19 мать, 19—21 основание, 20—22 ложка, 22—23 соль.

Alla: 2—22 пирог

Mitmuse omastav. I.

Генитив множественного числа.

Ainsus			Mitmuse omastav
Nimetav	Omastav	Osastav	
külaline	külalise	külalis/t	külalis/**te**
mees	mehe	mees/t	mees/**te**
sügis	sügise	sügis/t	sügis/**te**

suur	suure	suur/t	suur/**te**
suurem	suurema	suurema/t	suurema/**te**
tomat	tomati	tomati/t	tomati/**te**
sibul	sibula	sibula/t	sibula/**te**
rõigas	rõika	rõigas/t	rõigas/**te**
redis	redise	redis/t	redis/**te**
rosin	rosina	rosina/t	rosina/**te**

Ülesanne 104. Moodustage ainsuse osastav ja mitmuse omastav.

populaarne laulja, pime tänav, puhas vihik, pikergune tomat, pehme voodi, pahane õpetaja, noor doktor, niisugune komme, naljakas sündmus, mürgine rästik, lühike seelik, lõbus kutsikas, lahke müüja, kuulus direktor, kollane paber, kindel otsus, kiire masin, kibe kaalikas, kerge ülesanne, kaval rebane, kallis peremees, järgmine aasta, julge noormees, ilus rätik, igav aktus, huvitav raamat, hoolas ettekandja, hele pintsak, haige laps, armas õpetaja

Ülesanne 105. Kasutage sulgudes olevaid sõnu mitmuse omastavas ja tõlkige laused.

1. Seal seisab (range liiklusinspektor) auto. 2. (Viisakas laps) juurde tuleb jõuluvana alati. 3. (Roheline maja) taga algavad põllud. 4. Peitsime end (tihe põõsas) alla. 5. (Viimane aasta) sündmused on mulle väga tähtsad. 6. Kirjutage üles (uus raamat) pealkirjad. 7. (Suur kauplus) ees on laiad teed. 8. Oota meid (raekoda) juures! 9. Suvel elasin (tuttav inimene) seas. 10. Abituriendid kogunesid (õitsev kastan) alla.

VI. Meie igapäevane toidulaud

26. Turuhoones I

Из фруктов в Эстонии растут	Puuviljadest kasvavad Eestis
яблоки, груши,	õunad, pirnid,
сливы, вишня, черешня.	ploomid, kirsid, murelid.
Из ягод	Marjadest
растут в саду	kasvavad aias
клубника, малина,	maasikad, vaarikad,
чёрная, красная и белая смородина,	mustad, punased ja valged sõstrad,
крыжовник,	karusmarjad (tikrid),
черноплодная рябина;	arooniad;
в лесу	metsas
черника, земляника, малина,	mustikad, metsmaasikad, metsvaarikad,
брусника, клюква, морошка.	pohlad, jõhvikad, murakad.
Из овощей на рынке в продаже	Aedviljadest on turul müügil
картофель,	kartul,
огурцы (солёные и свежие)	kurk (hapukurgid ja värsked kurgid)
и помидоры,	ja tomat,
капуста (квашеная и свежая),	kapsas (hapu- ja värske kapsas),
цветная капуста,	lillkapsas,
горох и бобы,	hernes ja uba,
свёкла и брюква,	peet ja kaalikas,
тыква,	kõrvits,
морковь и лук (зелёный лук и репчатый),	porgand ja sibul (roheline sibul ja mugulsibul),
редиска, репа и редька,	redis, naeris ja rõigas,
зелёный салат, укроп, петрушка, сельдерей, шпинат.	lehesalat, till, petersell, seller, spinat.
С юга в Эстонию привозят	Lõunast tuuakse Eestisse
виноград, абрикосы, персики,	viinamarju, aprikoose, virsikuid,
дыни и арбузы.	meloneid ja arbuuse.
В магазине товар дешёвый,	Kaupluses on kaup odav, turul
на рынке — дорогой.	kallis.

Сколько это стоит? = Сколько я вам должна?	Kui palju see maksab? = Mis ma teile võlgnen?
Без сдачи.	Paras raha.
выращены без искусственных удобрений	ilma kunstväetiseta kasvatatud
кг — килограмм — кило	kg = kilogramm = kilo
г = грамм	g = gramm
1,5 кг = полтора килограмма	1,5 kg = poolteist kilo
Больше я ничего не хочу покупать.	Ma ei taha enam mitte midagi osta.

Keset Tartut asub turuhoone, kus müüakse peaaegu kõiki toidukaupu. Kord enne lõunat astusin turuhoonesse. Seal oli väga palju rahvast. Oli laupäev ja inimesed ostsid nädalalõpuks toitu.

Otsisin kohta, kust saaks leiba osta. Varsti nägingi ühe leti kohal silti «Leib. Sai». Läksin leti äärde, kus enne mind oli ainult paar inimest. Kui järjekord minuni jõudis, küsisin müüjalt: «Kas teil vormileiba on?»

— On küll. Ja sepikut, saia, vormisaia, keeksi ning kringlit on ka. Teie soov, palun?
— Palun kaks leiba, pool sepikut ja üks sarvesai.
— Kahjuks on sarvesaiad otsas. Kas soovite veel midagi?
— See on kõik.
— Palun 15 rubla ja 97 kopikat.
— Siin on paras raha. Tänan.
— Järgmine, palun! Küsige!

Väga lahke müüja oli.

Mis te arvate, miks ta nii pikalt rääkis?

Esitage tavaline müüja-ostja vestlus leivapoes.

Siis astusin piimaleti äärde. Müüdi paki- ja pudelipiima, petti ja keefirit, lahtist hapukoort, suitsu- ja sulatatud juustu, võid ja kohupiima. Rõõsk koor oli otsas.

● Mida teie sooviksite siit osta? Esitage müüja ja ostja dialoog.

Järgmiseks tahtsin osta juurvilja. Selleks jalutasin eramüüjate lettide vahel. Igalt poolt hõigati: «Astuge ligi! Väga magus redis! Suurepärane kurk! Eriti lõhnav till! Ilma kunstväetiseta kasvatatud tomat! Valge kapsas! Värske lillkapsas! Võtke head kartulit! Ostke magusat peeti! Viimased kõrvitsad! Tulge võtke mahlast kaalikat!»

Kõik oli väga kallis. Eramüüjatel on kõrged hinnad. Otsustasin osta kaks kimpu rohelist sibulat ja ühe kimbu tilli. Lahke müüja andis natuke peterselli pealekauba — kõik muu oli müüdud ja ta tahtis koju minna.

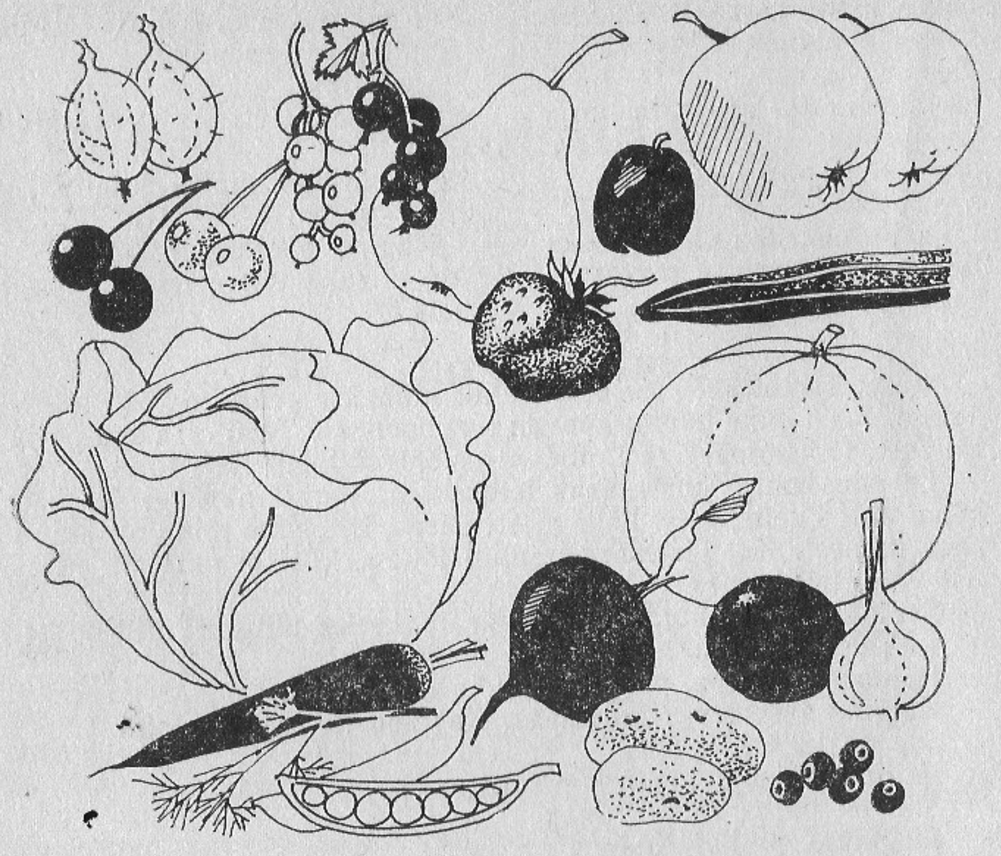

KIRJUTAGE, MIDA OSTATE TURULT ...

SÜGISEL:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SUVEL:

.....

.....

.....

.....

.....

KEVADEL:

.....

.....

.....

.....

.....

Mis on teie lemmikjuurviljad?
Missugused aedviljad meeldivad teile kõige vähem?
Missugustest köögiviljadest te teete salatit?
Missugust aedvilja te sööte alati toorelt?
Missuguseid köögivilju kasvatati teie kodukohas?
Kust te harilikult köögivilja ostate?
Millised on teie lemmikpuuviljad?
Kas teie kodukohas kasvab puuvilju, mis Eestis ei kasva?
Missugust puuvilja võib panna teesse?

Lugege sõnastiku abil!

Kapsas on väga vana taim. Esimesed kirjalikud andmed kapsa kasvatamise kohta Lääne-Euroopas on pärit 8. sajandist. Eestisse toodi kapsas 13. sajandil.

Ei ole teada, millal hakati kapsast kasvatama Venemaal. Kuid on teada, et Ivan Groznõi vihastas lõunalauas ühe vürsti peale ja käskis talle pähe valada kausitäie kapsasuppi. Rjazani, Tambovi ja Tuula kubermangus peeti kapsapühi.

Kapsas on väga kasulik. Kapsas on vitamiine, mineraalsooli ja väga vähe süsivesikuid. Kapsas on ka ravimtaim — ta aitab ravida haavandeid.

Kas kapsas on pühadetoit?
Missuguseid toite saab kapsast?
Andke meile mõned **toiduretseptid**, kus kasutatakse kapsast.

Grammatikat ja harjutusi

Mitmuse omastav. II.

Ainsus			Mitmuse omastav
Nimetav	Omastav	Osastav	
uba	oa	uba	uba/**de**
pirn	pirni (2)	pirni (3)	pirni/**de** (3)
kirss	kirsi	kirssi	kirssi/**de**
mari	marja (2)	marja (3)	marja/**de** (3)
aed	**ai**a (2)	**ae**da (3)	aeda/**de** (3)
hea töö	hea töö	hea/**d** töö/**d**	hea/**de** töö/**de**
maa	maa	maa/**d**	maa/**de**
puu	puu	puu/**d**	puu/**de**
tee	tee	tee/**d**	tee/**de**
soo	soo	soo/**d**	soo/**de**

Ülesanne 106. Moodustage ainsuse osastav ja mitmuse omastav.

vaba maja, tühi korv, tark klassiõde, soe tuba, roosa värv, pruun müts, paks sall, oranž pluus, märg peet, lilla kleit, laisk kass, külm ilm, kuum pliit, kurb vend, kirju leht, hall hunt, halb päev, beež jope, lai soo, pikk kurk, must ploom

Ülesanne 107. Kas *-de* või *-te*?

1. Aprill on lumikellukes ... ja sinilille ... kuu. 2. Ajalehte .... ja ajakirja ... laua paneme teise nurka. 3. See siin on õpetaja ... ja kasvataja ... tuba. 4. Talvel käib töökojas kombaini ... ja traktori ... remont. 5. Seal ei ole luuda ... ega harja ... koht. 6. Ka peenar ... ja vagu ... vahel ei tohi olla rohtu. 7. Võistlus käib pois ... ja tüdruku ... vahel. 8. Lennuk lendas põldu ... ja metsa ... kohal. 9. Kui palju raha said sa pudeli ... ja purki ... eest? 10. Tüdruku ... jalga ... juures oli kollas ... kukeseen ... perekond.

NB!

1. В некоторых словах, где перед окончанием падежа *osastav ед. ч.* гласный основы выпал, этот гласный восстанавливается в падеже *omastav мн. ч.*:

tuli — tule — tuld — tule/**de**
mõni — mõne — mõnd — mõne/**de**
meri — mere — merd — mere/**de**
uni — une — und — une/**de**

2. Некоторые типы слов, имеющих в падеже *osastav ед. ч.* окончание *t*, в падеже *omastav мн. ч.* принимают, однако, признак *-de*:

a) kõ-ne (2 слога, 1-я ст. долготы, в конце *-e*)
b) tub-li (2 слога, 2-я ст. долготы)
c) tü-tar (в именительном падеже 2 слога, 2-я ст. долготы, в конце *l, n, r*; в падеже *omastav* 3-я ст. долготы)

Ainsus			Mitmuse omastav
Nimetav	Omastav	Osastav	
a) kõne	kõne	kõnet	kõne/**de**
vile	vile	vilet	vile/**de**
mure	mure	muret	mure/**de**
b) tubli	tubli	tublit	tubli/**de**
summa	summa	summat	summa/**de**
neiu	neiu	neiut	neiu/**de**
c) küünal (2)	küünla (3)	küünalt (2)	küünal/**de**
aken (2)	akna (3)	akent (2)	aken/**de**
tütar (2)	tütre (3)	tütart (2)	tütar/**de**

Ülesanne 108. Moodustage mitmuse omastav.

must sõstar, punane maasikas, tihe mets, roheline kapsas, suur kaalikas, magus viinamari, odav kaup, värske kurk, kollane kõrvits, väike õun, pikk peenar, valge leib, soe sai, lõhnav lill, viimane tomat, kõrge hind, uus retsept, lilla ploom, katkine pudel, hea kartul

27. Turuhoones II

колбаса: копчёная, варёная, сосиски, сардельки, кровяная колбаса, ливерная колбаса
мясо: говядина, телятина, свинина, баранина, курица (бройлер), индюк, утка, гусь
субпродукты: свиные ножки, свиные уши, свиная шкура, печёнка, почки, лёгкие, мозг, желудок, куриные пупки, куриные шейки, сердце

vorst: suitsuvorst, keeduvorst, viinerid, sardellid, verivorst, maksavorst
liha: looma-, vasika-, sea-, lambaliha, kana (broiler), kalkun, part, hani
subproduktid: seajalad, seakõrvad, seakamar, maks, neerud, kops, aju, magu, kanapugud, kanakaelad, süda

рыба: копчёная, солёная, жареная, варёная; окунь, щука, селёдка, салака, килька, ёрш, плотва, лосось, угорь, минога, лещ	kala: suitsu-, soola-, prae-, keedukala; ahven, haug, heeringas, räim, kilu, kiisk, särg, lõhe, angerjas, silm, latikas
сухопродукты: манная крупа, рис, обдирная крупа, крупа, мука (пшеничная, ржаная, ячменевая, кукурузная, блинная), картофельная мука (=крахмал), лапша, вермишель, макароны, гречневая крупа, овсяные хлопья, кукурузные палочки	kuivained: manna, riis, kruubid, tangud, jahu (nisu-, rukki-, odra-, maisi-, pannkoogijahu), kartulijahu (= tärklis), lintnuudlid, niitnuudlid, makaronid, tatar, kaerahelbed, maisipulgakesed
лекарственные растения и приправы: мята, зверобой, тысячелистник, ноготок, шиповник, толокнянка, крапива, ромашка, мать-и-мачеха, полевой хвощ, липовый цветок, бузина, можжевельник	ravim- ja maitsetaimed: piparmünt, naistepuna, raudrohi, saialill, kibuvits, leesikas, nõges, kummel, paiseleht, põldosi, pärnaõis, leeder, kadakas

Rääkige.

Missugust liha te sööte kõige rohkem?
Kust te tavaliselt liha ostate?
Millest te teete pidupäevade puhul praadi?
Kas teile meeldib kala?
Missugust kala te armastate?
Kas käite kalal?
Mis kala te püüate?
Mida te teete kalast? Andke oma lemmikretsept.

NÄITEKS: Salat «Talv»: 3—4 väikest ivassi heeringat, 2—3 keedetud kartulit, 2 hapukurki, 1—2 sibulat, rohelist sibulat, konservpipart, 1 keedetud porgand, 2 keedetud muna, 2—3 lusikatäit konservherneid. Kõik komponendid segada läbi, lisada majonees.

Lavastage mikroetüüd: Ostame lõunaks liha ja õhtusöögiks midagi võileivale.

Kodus on otsakorral kõik kuivained. Turuhoones on kuivaineid väikeses valikus — manna, riis, kruubid ja tangud. Nisu- ja pannkoogijahu, kaerahelbed, nuudlid ja makaronid on müügil toidukauplustes. Turult saab mõnikord osta kokkuleppehinnaga tatart,

kartulitärklist, odra- ja rukkijahu. Eestis ei ole kombeks süüa maisijahu, kuid lapsed armastavad magusaid maisipulgakesi.

Missuguseid kuivaineid ostaksite turult?
Mida ostate ainult kauplusest?
Missuguseid kuivaineid te ei kasuta üldse?
Kas teie perekonnas süüakse sageli putru?
Missugust toiduainet kulub teie kodus kõige rohkem?

Turul müüakse viimasel ajal suures valikus ravim- ja maitsetaimi: piparmünti, naistepuna, raudrohtu, saialille, kibuvitsa, leesikat, nõgest, kummelit, paiselehte, põldosja, pärnaõisi, leedriõisi.

Kas oskate neist midagi kasutada? Mida ja kuidas?
Kas teile meeldivad ravimteed? Missuguseid te joote?
Kas küüslauk on ravimtaim? Kuidas teie kasutate küüslauku?
Kas te ravite ennast apteegiravimitega või ravimtaimedega?
Kas te ostate ravimtaimi turult või apteegist? Miks?
Kuidas te ennast ravite, kui olete külmetunud?

Mõnikord on tarvis osta toitu pikemaks ajaks valmis. Siis tuleb kodus teha ostude nimekiri ja käia kõigepealt ettetellimislauas. Seejärel tuleb minna teistesse kauplustesse ja turule.

Meie perekonna vajadused selleks nädalaks olid järgmised:

2 pätsi saia	5 pudelit mineraalvett
2 pätsi leiba	1 pakk margariini
0,5 kg sinki	1 tahvel šokolaadi
200 g maksavorsti	1 suur tort
300 g juustu	6 tükki loomaliha
0,5 kg kohupiima	1,5 kilo lambaliha
200 g kohvi	300 g suitsuribi
pakk teed	4 sidrunit
2 pudelit piima	kilo viinereid või sardelle
1 purk hapukoort	karp konservheeringaid
1 pakk või pudel rõõska koort	3 kg kartuleid
2 pakki võid	1 kg tomateid või kurke
1 kolmeliitrine purk mahla	2 kg õunu
1 kahekilone kott nisujahu	2 pakki sigarette ja toos tikke
1 kg suhkrut	
10 muna	

Mida teie ostaksite järgmiseks nädalaks?
Kas teile meeldib iga päev poes käia?
Missugustest kauplustest või osakondadest saab osta eespool nimetatud kaupa? Mille oleme unustanud ostmata?

Koostage *tervislik menüü* ● üheks päevaks,
● üheks nädalaks.

Kas suudaksite süüa ainult tervislikku toitu pikemat aega?

Kas teil on oma lemmiktoit? Kas see on teie rahvustoit?
Ütelge, mitut toiduainet vajate oma lemmiktoidu valmistamiseks?
Nimetage need toiduained.
Õpetage grupikaaslasi oma rahvustoitu valmistama.

Eesti rahvustoidu jaoks on meil tarvis:
võid, margariini, jahu, suhkrut, soola, pärmi, tangu, kruupe, rasva, soodat, kohupiima, hapukoort, köömneid, mannat.

Mulgi korbid

Taigen: 0,25 liitrit piima, 30 grammi pärmi, 1—2 supilusikatäit (sl.) suhkrut, 0,5 teelusikatäit (tl.) soola, 75 grammi võid või margariini, 450 grammi jahu.
Pärm hõõrutakse suhkruga vedelaks, lisatakse leige piim, sool, suhkur, sulatatud või ja jahu, sõtkutakse taigen ja lastakse kerkida.
Kohupiimakate: 2—3 pakki kohupiima, 0,5 tl. soodat, 2 tl. suhkrut, sulatatud võid, 2 sl. hapukoort, 1 tl. köömneid, jahu ja mannat.
Kohupiim segatakse. Pärmitaignast tehakse väikesed saiad ja küpsetatakse. Jahtunud kuklid lõigatakse pooleks ja kaetakse kohupiimaga, küpsetatakse.

Kuidas toidu arvelt raha kokku hoida?

1) Ärge minge turule või kauplusse süüa ostma, kui teil on kõht tühi.
2) Ärge ostke kooperatiivkauplusest, kui samasuguse kvaliteediga kaupa on riigipoes.
3) Ärge ostke korraga rohkem, kui külmkappi mahub.

Kuidas teete teie?

4) ...
5) ...
6) ...

Mida tähendavad järgmised vanasõnad?

Parem pool muna kui tühi koor.
Nälg on kõige parem kokk.
Kel janu, sel jalad.
Süües kasvab isu.

Lugege sõnastiku abil!

— *Kelner! Miks sel kanal on ainult luu ja nahk?*
— *Vabandan väga, kuid sulgi ma ei saa serveerida, neist tehakse patju ...*

Grammatikat ja harjutusi

Mitmuse käänded.
Падежи множественного числа.

Nimetav	mis?	sinised silmad
Omastav	mille?	sinis**te** silma**de**
Osastav	mida?	siniseid silmi
Sisseütlev	millesse?	siniste/**sse** silmade/**sse**
Seesütlev	milles?	siniste/**s** silmade/**s**
Seestütlev	millest?	siniste/**st** silmade/**st**
Alaleütlev	millele?	siniste/**le** silmade/**le**
Alalütlev	millel?	siniste/**l** silmade/**l**
Alaltütlev	millelt?	siniste/**lt** silmade/**lt**
Saav	milleks?	siniste/**ks** silmade/**ks**
Rajav	milleni?	siniste/**ni** silmade/**ni**
Olev	millena?	siniste/**na** silmade/**na**
Ilmaütlev	milleta?	siniste/**ta** silmade/**ta**
Kaasaütlev	millega?	siniste/**ga** silmade/**ga**

Ülesanne 109. Moodustage mitmuse omastav, seejärel mõni muu mitmuse kääne (alates sisseütlevast) ja kasutage viimast käändevormi lauses.

Näidis: paks võileib — paksude võileibade — paksudele võileibadele — Paksudele võileibadele paneme suure tüki soolakala.

maitsev viiner, väike sardell, rasvane kana, magus maisipulgake, suur toidukauplus, ümmargune tort, lahja kalkun, kollane pannkook, hea ravimtaim, peenike kanakael, kuum verivorst, hõbedane haug, külm keedumuna, mure kook, oranž saialill, roheline kurk, punane porgand, hapu õun, kollane tomat, soe toit.

Ülesanne 110. Tõlkige.

1. Все повара были в белых халатах. 2. Выньте яблоки и груши из синих мешков. 3. Большая летняя ярмарка состоится на просторных площадях в центре города. 4. Пожалуйста, дайте мне чай со сладким вареньем. 5. А это чай без сладкого варенья. 6. В больших корзинах картофель. 7. Накройте стол скатертью. 8. Возьмите с высоких столов посуду. 9. Иди сюда с вилками и ножами. 10. Первый стол без стаканов и чашек.

28. Tervislik ja ebatervislik eluviis

здоровый (нездоровый) образ жизни	tervislik (ebatervislik) eluviis
Люди подвергают опасности своё здоровье.	Inimesed ohustavad oma tervist.
принимать лекарства	võtma ravimeid = arstirohtusid
портить глаза	silmi rikkuma
сидеть перед телевизором	televiisori ees istuma
продукты, бедные витаминами и минеральными веществами	vitamiinivaesed, mineraalainetest vaesed toiduained

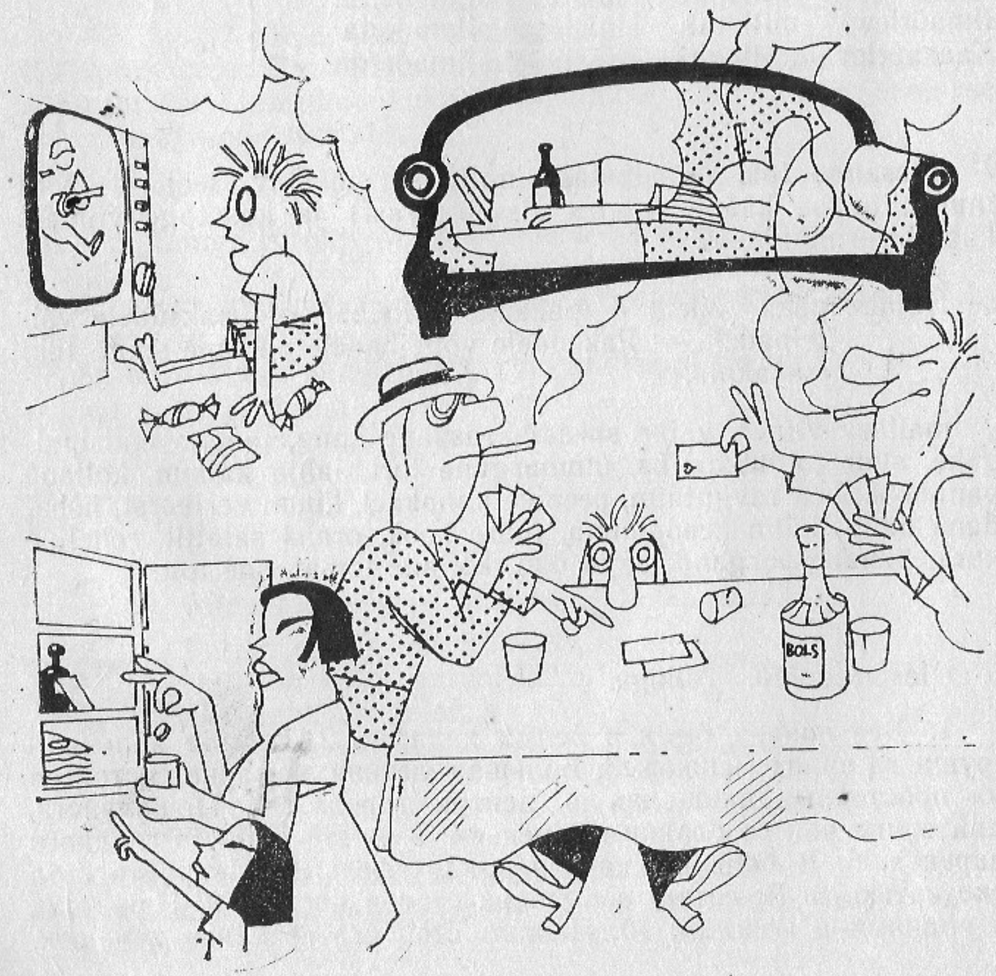

рафинированные, богатые углеродами продукты	rafineeritud, süsivesikurikkad toiduained
богатые жирами продукты	rasvarikkad toiduained
алкоголь и табак, табачный дым	alkohol ja tubakas, tubakasuits
неправильный режим дня	vale päevarežiim
ночная жизнь	ööelu
сидячий образ жизни, малоподвижность	istuv eluviis, vähene liikumine

Jutustage, missugune on nende inimeste eluviis, keda näete pildil.

Õige toitumine on hea tervise eelduseks. Ei tohi süüa liiga palju, ei tohi süüa liiga vähe. Piltidel on toiduainete rühmad tasakaalustatud (уравновешенный) dieediks.

Kas sööte iga päev midagi igast toiduainete rühmast?

LIHA ja KALA: valgud, rasvad, vitamiinid

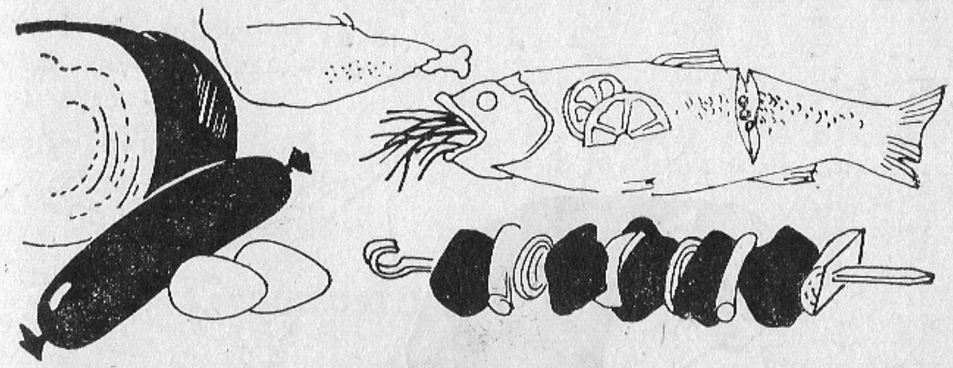

PIIMASAADUSED: valgud, rasvad, kaltsium, mineraalained, fosfor, vitamiinid

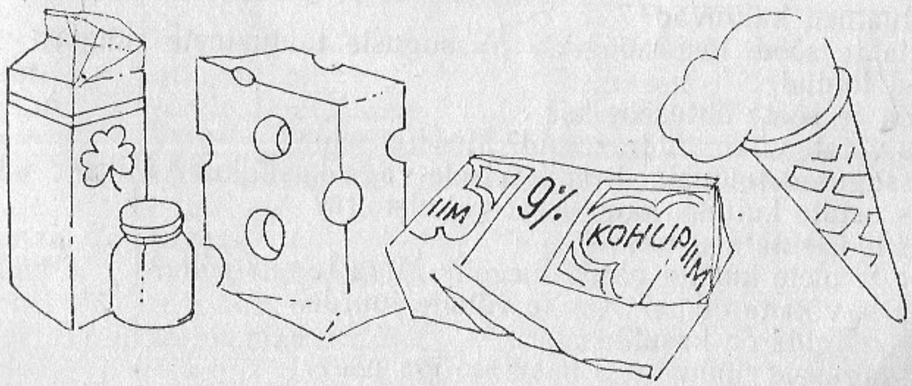

AEDVILJAD: vitamiinid, mineraalained, süsivesikud

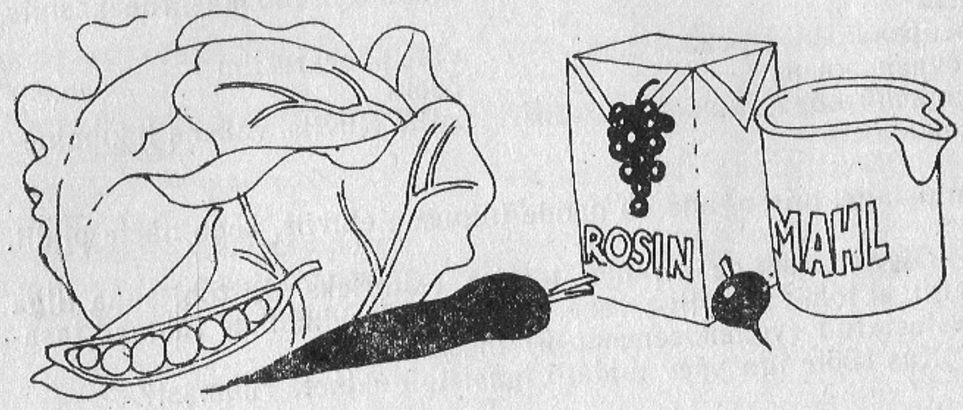

JAHUTOOTED: süsivesikud, valgud, vitamiinid, mineraalained

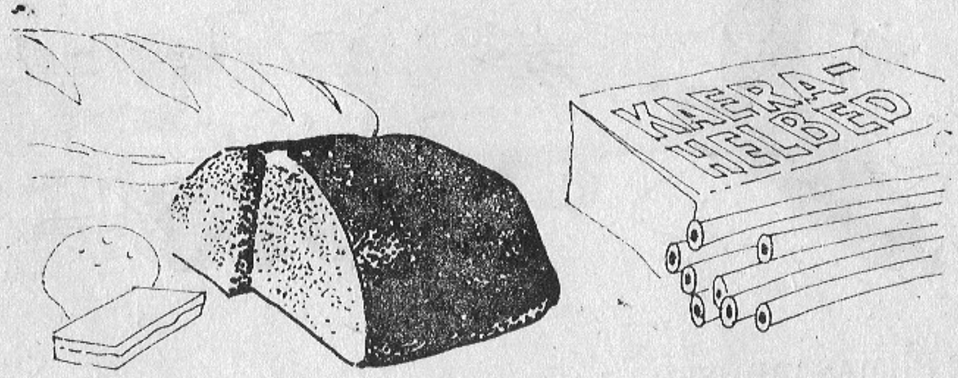

Mis teil on tavaliselt hommikusöögiks? Missugusesse rühma need toiduained kuuluvad?
Mida te sööte lõunasöögiks? Missuguste toiduainete rühmast on need toidud?
Mida te sööte õhtusöögiks?
Kas võtate vitamiinidražeesid? Missuguseid?
Missugused toiduained on tervisele väga kasulikud? Miks?
Kas ostate kulinaarkauplusest valmistoitu?
Kas te kasutate konserve?
Kas te olete kunagi olnud dieedil? Mida te siis sõite?
Kas te võtsite maha? Kas te võtsite juurde?
Kas nälgida on kasulik?
Missuguseid toiduaineid kasutate iga päev?

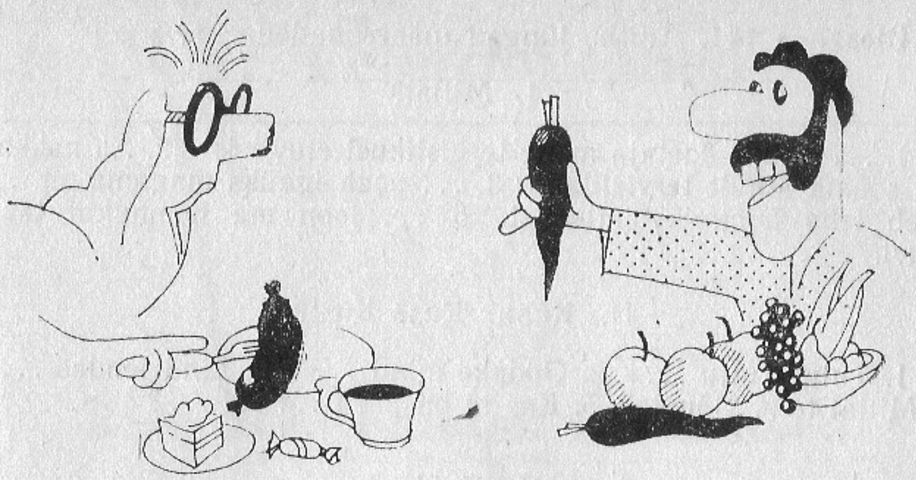

Kummal mehel on parem isu? Kumma toit on tervislikum?

Mida tähendab järgmine ütlus?
Me ei ela selleks, et süüa,
vaid sööme selleks, et elada.

Pidage lühike loeng teemal: «Tervislik ja ebatervislik eluviis».

Grammatikat ja harjutusi

Määrsõna. Наречие.

millal? когда?	kuhu? kus? kust? куда? где? откуда?	kuidas? как?	kui palju? сколько?
tavaliselt	ette, ees, eest	tervislikult	vähe
alati	alla, all, alt	aeglaselt	palju
ammu	järele, järel, järelt	jalgsi	veidi
edaspidi	kõrgele, kõrgel, kõrgelt	kahekesi	üsna
eile	lähedale, lähedal, lähedalt	korralikult	väga
hilja	edasi	kiiresti	rohkesti
kohe	tagasi	kummuli	piisavalt
nüüd	sinna, seal, sealt	vaevaliselt	kasinalt
vahel	siia, siin, siit	selili	liialt
siis	maha, maas, maast	halvasti	tohutult

Ülesanne 111. Täitke lüngad määrsõnadega.

I. Millal?

1. ... rääkis õpetaja meile tervislikust eluviisist. 2. ... hakkan ma sööma ainult tervislikult. 3. ... peab igaüks magama. 4. ... tuleb teha hommikvõimlemist. 5. ... joon ma hommikul tassi kohvi.

II. Kuhu? Kus? Kust?

1. Tulge ruttu ...! 2. Oodake mind .... 3. Lind lendas .... 4. Millal te ... jõuate? 5. Kas ta on pärit ... või ...?

III. Kuidas?

1. Kas te toitute ... ? 2. Eesti keele õppimine läheb mul .... 3. Paadid seisavad rannas .... 4. Kas te oskate ... ujuda? 5. Aeg möödub ....

IV. Kui palju?

1. Suvel teenis ta .... 2. Lauluväljakul oli ligikaudu ... inimest. 3. Laske pea ... allapoole. 4. Süüa ei tohi liiga ... ega ka liiga .... 5. Augustis on mul sinu jaoks aega ....

Ülesanne 112. Kasutage vastuses määrsõnu.

1. Millal käisite viimati turul? 2. Millal sõite viimati porgandit? 3. Millal võtsite viimati napsi? 4. Millal seadsite sisse kindla päevarežiimi? 5. Millal ei ole kasulik töötada? 6. Kust leidsite endale abikaasa? 7. Kus on teie vanemate kodu? 8. Kuhu sõidate pühadeks? 9. Kas te võtsite suvel maha või juurde? 10. Kuhu lendavad kured sügisel? 11. Kuidas elab teie pere? 12. Kuidas te magate? 13. Kuidas te toitute? 14. Kuidas te tahaksite toituda? 15. Kuidas mööduvad teie tööpäevad ja kuidas puhkepäevad? 16. Kui palju te sööte hommikul, lõuna ajal ja õhtul? 17. Kui palju aega on teie abikaasal lapse jaoks? 18. Kui palju napsi võtate sünnipäeval? 19. Kui palju sööte aedvilja? 20. Kui palju joote mahla?

VII. Telefonikõned

29.-30. Kuidas helistada?

Кому вы звоните (звонили)?
С кем вы говорите (говорили)?
Кто звонил?
Куда вы звоните?
С кем вы хотите говорить?
Вы не туда попали.
У вас есть дома телефон?
Дайте, пожалуйста, свой домашний номер.
Это ваш рабочий телефон?
деловой разговор
личный разговор
междугородный разговор

Kellele te helistate (helistasite)?
Kellega te räägite (rääkisite)?
Kes helistas?
Kuhu te helistate?
Kellega te soovite rääkida?
Teil on valeühendus.
Kas teil on kodus telefon?
Andke, palun, oma kodune number.
Kas see on teie töötelefon?
ametikõne
erakõne
kaugekõne

Объясните пожилому человеку, как звонить по автомату.

1. Опустите в автомат 2 копейки.
2. Возьмите трубку.
3. Дождитесь непрерывного тона.
4. Наберите номер; если услышите короткие гудки, то телефон занят, если длинные гудки — телефон свободен.

Seletage vanainimesele, kuidas helistada automaadist.

1. Laske kaks kopikat avasse.
2. Võtke toru.
3. Oodake tooni.
4. Valige number; kui on lühikesed toonid (signaalid), siis on telefon kinni; kui pikad toonid, siis on telefon vaba.

Näidake, palun, kuidas sellest automaadist helistada.

Näidake ja rääkige.

See on väga lihtne. Võtke kahekopikaline või kaks ühekopikalist ... Pange avasse ... Võtke toru ... Oodake tooni ...
Kas kuulete?
Kuulen.
Siis valige number.

Toonid on ... pikad.
Kohe vastatakse.
Aga kui toonid oleksid lühikesed?
Siis pange toru ära ja valige uuesti.

Kuidas võtta automaadist kaugekõnet?

Ametikõned.

Он занят.	Ta on kinni.
У него совещание.	Tal on nõupidamine.
Когда он освободится?	Millal ta vabaneb?
Вас записать на приём?	Kas registreerida teid vastuvõtule?
Что ему передать?	Mida võin talle edasi ütelda?
На всякий случай соединяю вас с директором.	Igaks juhuks ühendan teid direktoriga.
Когда вам удобно?	Millal teile sobib?
Если возможно, то...	Kui (oleks) võimalik, siis ...
По возможности...	Võimaluse korral ...
Бухгалтерия.	Raamatupidamine.
Вас беспокоит...	Teid tülitab ...
Придите и напишите заявление.	Tulge ja kirjutage avaldus.
Вы опубликовали статью.	Te avaldasite artikli.
Мне всё равно.	Mul ükskõik.
Мой телефон не в порядке.	Mu telefonil on midagi viga.
У вас найдется для меня время?	Kas teil oleks minu jaoks aega?
Будьте добры!	Olge lahke!

*

— Direktori sekretär kuuleb.
— Tervist. Ma sooviksin rääkida direktoriga.
— Ta on kinni. Tal on nõupidamine.
— Millal ta vabaneb?
— Raske ütelda. Võib-olla registreerin teid vastuvõtule?
— Olge nii kena.
— Külastajate vastuvõtt on homme. Võin teid registreerida teisena.
— Mis kell orienteerivalt ma peaksin olema teie juures?
— 9.30.
— Tänan. Nägemiseni.
— Nägemiseni. Meie aadress on Ülikooli 28.
— Ma tean. Tänan.

*

— Sekretär.
— Ühendage, palun, mind Valdur Kasega.
— Teda ei ole praegu. Mida võin edasi ütelda?
— Ütelge talle, palun, et helistas Mati Kaasik ja teatas, et materjal saab valmis homme kella kaheteistkümneks.
— Kas ta teab, mis materjal?
— Teab küll. Kirjutage igaks juhuks sedelile — projektid.
— Panin kirja.
— Tänan. Nägemiseni.
— Nägemiseni.

*

— Halloo! Kas direktori sekretär?
— Jaa, kuulen.
— Ühendage mind, palun, direktoriga.
— Kes teda küsib?
— Vaneminsener Mati Kaasik.
— Mis küsimuses?
— Koondamise küsimuses.
— Võib-olla te pöördute asedirektori poole?
— Ei, mul on vaja direktorit.
— Kohe küsin, kas direktor saab teiega rääkida ... Oodake üks silmapilk. Ühendan teid direktoriga.

*

— Halloo, kuulen.
— Tervist. Ma palun Ain Paju.
— Kuulen. Aga kellega ma räägin?
— Siin räägib Ulvi Kuusik.
— Kes, kes? Vabandage, ma ei kuulnud.
— Ulvi Kuusik.
— Tere-tere! Meeldiv teid kuulda.
— Vabandage, et tülitan. Ma ehk ei helistanud sobival ajal?
— Ärge muretsege, kõik on korras. Mul on aega. Kuulan teid.
— Mul oleks vaja teiega paari probleemi arutada. Kas me võiksime kokku saada?
— Millal teile sobib?
— Kui võimalik, siis homme. Umbes kella viie paiku.
— Üks hetk ... Ma vabanen kell 5, poole tunni pärast olen kodus ... Võib-olla kell 6?
— Suurepärane. Tulen kella kuueks.
— Kohtumiseni.

— Halloo! Kas härra Kuusik?
— Jah, telefonil. Ma kuulen väga halvasti. Mul on midagi telefoniga.* Helistage, palun, veel kord.
— Halloo! Kas nüüd on paremini kuulda?
— Jah, on küll. Ma kuulan teid.
— Siin räägib Reet Jalakas. Mul on üks mure. Kas teil oleks minu jaoks aega umbes veerand tundi?
— Palun. Millal te sooviksite minuga rääkida? Kas kohe, telefoni teel, või soovite minu juurde tulla?
— Ma tuleksin teie juurde, kui tohib. Kas homme kell 12 sobib?
— Olge lahke. Homme kell 12.
— Nägemiseni.

*

Te avaldasite artikli. Nüüd peate minema honorari järele.

— Tervist, kas see on raamatupidamine?
— Jah.
— Teid tülitab Ulvi Kuusik. Mulle öeldi, et ma võin honorari kätte saada.
— Kus teie lugu ilmus?
— «Eesti Naises» nr. 2.
— Siis võite küll. Võtke pass kaasa ja tulge viiendal kuupäeval. Kassa on avatud kella ühest kolmeni.
— Ma tahaksin oma honorari annetada kunstimuuseumi ehitamiseks.
— Ah nii. Tulge ja tehke vastav avaldus. Võite kohe tulla.
— Tänan. Kohtumiseni.

Kasutage dialoogis väljendeid:

— Vabandage, et tülitan.
— Kas ma segan?
— Kas ma helistan halval ajal?
— Pole viga.
— Ei, mitte sugugi.
— Oodake, palun, üks silmapilk.

Esitage küsimusi, millele võiks vastata järgmiselt:

1. .... ?
   — Direktor on kinni. Tal on nõupidamine.
2. .... ?
   — Jaa, vastuvõtule registreerida saab.
3. .... ?
   — Juhataja vastuvõtt on iga päev kella 13—15 (kolmeteistkümnest viieteistkümneni).

---

* minu telefonil on midagi viga = mu telefon ei ole korras

4. .... ?
   — Kahjuks ei ole võimalik. Direktoril on nõupidamine.
5. .... ?
   — Ei ole. Ta läks ministeeriumi.
6. .... ?
   — Jaa, direktori sekretär kuuleb.
7. .... ?
   — Räägib direktori sekretär.
8. .... ?
   — Hea küll, ma ütlen edasi, et te helistasite.
9. .... ?
   — Mul ükskõik, me võime kohtuda igal ajal.
10. .... ?
    — Mulle sobiks kohtuda Kunstihoone ees, tulen trammiga.
11. .... ?
    — Jah, kell kuus on sobiv aeg.
12. .... ?
    — Ma tean tema aadressi.
13. .... ?
    — Jah, ma arvan, et lähme koos.

*

Koostage dialoogid, kasutades eelmise harjutuse küsimusi ja vastuseid. Kuidas sõltub vastuse vorm küsimusest? (Vaadake punkte 2, 3, 6 ja 7, koostage kaks dialoogi.)

*

Andke lühivastus järgmistele küsimustele:

1. Kas nõupidamine algab kell üheksa?
   ....
2. Kas ma tohin helistada tunni aja pärast?
   ....
3. Kas see on direktori sekretär?
   ....
4. Kas teil oleks võimalik minuga täna õhtul kokku saada?
   ....
5. Kas te meie aadressi teate?
   ....
6. Kas teil on väga kiire?
   ....
7. Kas see aeg sobib teile?
   ....
8. Kas ma saaksin teiega rääkida?
   ....

9. Kas tohib, ma helistan teile homme?
....
10. Kas te saite meie telegrammi?
....

* * *

— *Halloo! Kingakauplus.*
— *Andestage! Vale number.*
— *Pole viga, küll me ümber vahetame, kui tšekk alles on.*

Grammatikat ja harjutusi

Asesõna. Местоимение.

Kääne	Ainsus	Mitmus	Ainsus	Mitmus
Nimetav	see	need	niisugune	niisuguse/**d**
Omastav	selle	nende	niisuguse	niisugus/**te**
Osastav	seda	neid	niisugust	niisuguse/**id**
Sisseütlev	selle/**sse** (= sesse)	nende/**sse**	niisugu-se/**sse**	niisugus-te/**sse**
Seesütlev	selle/s (= ses)			
Seestütlev	selle/**st** (=sest)			
Alaleütlev	selle/**le**			
Alalütlev	selle/**l** (= sel)			
Alaltütlev	selle/**lt** (= selt)			
Saav	selle/**ks**			
Rajav	selle/**ni**			
Olev	selle/**na**			
Ilmaütlev	selle/**ta**			
Kaasaütlev	selle/**ga**			

JÄTKAKE!

Ülesanne 113. Käänake algusest lõpuni (neljas viimases käändes jäävad nimisõna ees olevad sõnad omastavasse).

see tähtis kõne, niisugune huvitav number, sama automaat, selline ilus õhtu

Ülesanne 114. Avage sulud.

1. (Aktsiaseltsi sekretär) tuleb päevas palju helistada. 2. (Niisugune vana maja) pole mõtet telefoni paigaldada. 3. (Niisugune vana maja) elasime kolm aastat. 4. Kes on lugenud (see kuulus kirjanik) raamatuid? 5. (Sama aeg) õppisin ma lastemuusikakoolis. 6. (Niisugune töö) ei ole ma nõus. 7. (Sama kauplus) töötab müüjana ka Raimondi õde. 8. (See aeg) peab töö olema valmis. 9. (See telefoninumber) on kerge meeles pidada. 10. Ka meie vanaema käib (sama arst) juures. 11. (See kõrge maja) on siit umbes nelisada meetrit. 12. Laske kahekopikaline (see ava).

Ülesanne 115. Asendage poolpaksult trükitud sõnad asesõnadega.

1. Võtke korvist veel üks **punane õun**! 2. Kas teie pere jääb elama **vanasse** korterisse? 3. Ärge oodake kirja **nii halvalt** sõbralt! 4. **Igavat** raamatut ei sunni sind keegi lugema. 5. **Vabal** õhtul helistasin läbi kõik oma tuttavad. 6. Kas räksite **tootmisosakonna** juhatajaga tülli? 7. Õunad on **laias** kastis nagu pirnidki. 8. **Tublist** saadikust kirjutab ajaleht. 9. Paneme taldrikud **esimesele** lauale. 10. Seenemetsa ärge minge ilma **suure** korvita.

31. Tellimised

Скажите, пожалуйста, когда летит самолёт на Сааремаа?	Ütelge, palun, millal läheb lennuk Saaremaale?
Во сколько? Утром или днём?	Mis ajal, hommikul või päeval?
Регистрация начинается за час.	Registreerimine algab tund aega varem.
На какое число?	Mis kuupäevaks?
Минутку!	Oodake üks hetk.
Железнодорожная информация.	Raudteejaama informatsioon.
Я не слышу — не слышно.	Ma ei kuule = ei ole kuulda.
Дневной поезд. Ночной поезд.	Päevane rong. Öine rong.
Автобус прибывает в 9 часов.	Buss jõuab kohale kell 9.
Такси можно заказать?	Kas saab taksot tellida?
Очередь на такси большая (длинная)?	Kas taksojärjekord on pikk?
Принято.	Vastu võetud.
Такси будет в течение двух часов.	Takso tuleb kahe tunni jooksul.
Пожалуйста, проверьте...	Palun kontrollige, ...
Отправляю машину.	Saadan auto välja.

A. — Lennujaam. Kuulan teid.
— Ütelge, palun, millal läheb lennuk Saaremaale?
— Mis ajal?
— Hommikul või päeval.
— Esimene reis on hommikul 8.10. Aga pileteid ei ole selleks nädalaks.
— Mis kuupäevaks on?
— Järgmiseks nädalaks.
— Kui palju maksab pilet Kuressaarde?
— 5.50 (viis viiskümmend).
— Tänan. Helistan järgmisel nädalal.

*

— Kas eelmüük? Me sooviksime osta tagasisõidupileti oma külalisele Ungarist.
— Mis kuupäevaks?
— Võimaluse korral kuuendaks maiks.
— Oodake üks hetk. Kuuendaks maiks kohti ei ole. Järgmisel päeval ei ole reisi. Kas vaatan edasi?
— Olge nii kena.
— Esimene võimalus on kaheksandal mail. Kas soovite?
— Jah, palun.
— Teie külaline peab tulema oma passiga meie juurde. Hea oleks, kui ta tuleks täna.
— Hea küll. Suur tänu. Nägemiseni.

*

Te peate sõitma komandeeringusse. Te ei soovi aega kaotada ja sellepärast otsustate sõita lennukiga.

Võtke lennujaama number ja **küsige**, millal teie lennuk väljub, mis on reisi number, kui palju maksab pilet ja mis kell jõuab lennuk kohale, kas see on otseliin või tuleb ümber istuda.

*

Teie abikaasa peaks homme sanatooriumist koju tulema. Te teate, et ta tuleb Jerevanist lennukiga, aga ei tea, mis kell, missuguse reisiga.

Helistage lennujaama ja **küsige**, millal saabuvad lennukid Jerevanist.

*

Me otsustasime sõita Riiga. Valime (numbri) 09 ja küsime raudteejaama informatsiooni numbrit.
— Palun raudteejaama informatsiooni numbrit.
— 44 67 56.
— Palju tänu.

*

Helistame raudteejaama ja küsime, millal väljub Tallinnast rong Riiga.
— Palun, millal läheb Riia rong?
— Ma ei kuule, korrake!
— Millal läheb Riia rong?
— Kell 17.00.
— Kas rohkem ronge ei ole?
— Päevaseid ei ole. On öised — 22.53 ja 23.50.
— Aitäh!

Ehk on mugavam bussiga sõita? **Helistage** bussijaama ja küsige, millal läheb buss Riiga, mis kell see kohale jõuab.

*

B. *Te kavatsete külla minna ja tahate tellida taksot.*
— Dispetšer kuuleb.
— Kas saab taksot tellida?
— Mis kellaks?
— Kella viieks.
— Teie aadress ja kuhu sõidate?
— Suurkloostri 18 ja sõidan Mustamäele Ehitajate teele.
— Vastu võetud. Takso tuleb kell 17.00.
— Tänan. Nägemiseni.

*

— Dispetšer kuuleb.
— Kas taksojärjekord on pikk?
— Saate takso kahe tunni jooksul.

— Jah, ma palun saata takso. Aadress on Lennuki 26—1.
— Teie telefon? Nimi?
— 44 49 34. Kuusik.
— Vastu võetud. Teatame.

*

— Halloo, dispetšer? Tellisime takso pool tundi tagasi telefonil 44 49 34. Annulleerige, palun, see tellimus.
— Teie aadress?
— Lennuki 26—1.
— Annulleeritud.
— Tänan.

*

— Halloo, dispetšer? Tellisime takso juba kaks ja pool tundi tagasi. Lubati kahe tunni jooksul, aga auto ei ole veel tulnud. Palun kontrollige, milles on asi.
— Meil oli väga palju tellimusi. Aga nüüd saadan teile auto välja.
— Tänan.

*

— Halloo! Kas 44 39 34? Takso sõitis välja, number 44-75 EAA. Jõuab kohe teie maja ette.
— Tänan.

Esitage küsimus, millele võiks antud vastus sobida:

1. .... ?
Riia rong väljub hommikul kell 6.
2. .... ?
Pilet Saaremaale Kuressaarde maksab 5.50.
3. .... ?
Lennuk lendab Jerevani neli tundi ja 15 minutit.
4. .... ?
Homseks Riiga pileteid ei ole.
5. .... ?
Kuressaare lennuk saabub kell 20.12.
6. .... ?
Tartu buss väljub kell 7 hommikul.
7. .... ?
Jah, meie tellisime takso.
8. .... ?
Auto tuleb 20 minuti pärast.
9. .... ?
Jah, saab küll pileteid broneerida.
10. .... ?
Piletid tuleb välja osta hiljemalt homme.

Koostage väikesed **dialoogid**, kasutades järgmisi küsimusi:

1. Millal tuleb lennuk Vilniusest? 2. Kui kaua lendab lennuk Moskvasse? 3. Millal väljub Peterburi rong? 4. Kui kiiresti saab takso? 5. Kas teie tellisite takso? 6. Millal peab piletid välja ostma? 7. Kui palju maksab pilet Tartusse? 8. Kas homsele Riia rongile on pileteid? 9. Kas piletid on öisele või päevasele Minski rongile?

Koostage dialoogid järgmiste situatsioonide jaoks:

1. Helistage lennujaama teadete büroosse, et saada teada, millal saabub lennuk Berliinist. Teile vastatakse, et kell 21.00.
2. Küsige raudteejaama teadetebüroost, kas järgmiseks päevaks on pileteid Vilniusesse. Teile vastatakse, et on. Selgitage, mis kell rong väljub.
3. Helistage bussijaama ja küsige, millal lähevad bussid Tartusse. Täpsustage, kas te soovite sõita hommikul, päeval või õhtul.
4. Te jätsite oma koti vagunisse. Kuhu te helistate ja mida te räägite?

Öelge teisiti!

1) viieteistkümne minuti pärast; 2) kolmkümmend minutit; 3) viisteist minutit; 4) 1.30; 5) 1.15; 6) 2.45.

Valige kahest sulgudes antud võimalusest sobivam:

1. a) Rong saabub Tallinna ... (pool kümme; kell üheksa kolmkümmend)
   b) Me jõudsime Tallinna ...
2. a) Lennuk väljub täpselt ... (kell üheksateist null null; kell seitse õhtul)
   b) Ma helistan sulle ...
3. a) Tule minu juurde ... (umbes viis tundi; umbes kell viis)
   b) Buss sõidab sinna ...

Andke telefonikõnele sobiv lihtsam variant:

1. Teile vastab telefonist, kelle jaama number on 086.
2. Kuulán teid.
3. Oodake, palun, üks hetk.
4. Ma jään teid ootama.
5. Hommikune buss väljub kell 8.45.

Andke lihtsam variant:

1. Helistage telefoninumbril 44 45 79.
2. Pilet maksab kakskümmend rubla ja viiskümmend kopikat.
3. Olge nii kena ja kutsuge, palun, Naima telefoni juurde.
4. Rong väljub kümme minutit viis läbi pärast lõunat.
5. Kirjutage, palun, üles telefoninumber: 42 25 34.
6. Minu telefoninumber on 42 42 30.

C. *Te helistate hotelli.*

— Kuulen.
— Ütelge, palun, kas on võimalik broneerida teie hotellis numbrit kolmele?
— Palun. Mis ajast alates?
— Kümnendast juulist.
— Mitmeks päevaks?
— Viieks.
— Korras. Teie nimi?
— Kuusik.
— Helistage igaks juhuks paar päeva enne saabumist.
— Selge. Suur tänu teile. Nägemiseni.

Koostage niisugune **dialoog**, kus te saate eitava vastuse.

Muutke oma saabumise aega.

D. *Postkontorisse minna ei ole aega, saadame telegrammi telefoni teel.*

— Telegraaf.
— Tervist. Ma soovin saata telegrammi.
— Teie kodune telefon? Nimi?
— 451 010. Kuusik.
— Kuhu saadate telegrammi?
— Võrru.
— Helistan poole tunni jooksul.

*

— Kas teie soovisite saata telegrammi?
— Jah, Võrru.
— Aadress?
— Võru, Jüri 6—1, Mati Kaasik.
— Tekst?
— Tulen pühapäeval Tallinna bussiga kell üheksa õhtul. Ulvi.
— Teie aadress?
— Tallinn, Sõstra 7—52.
— Vastu võetud. Kordan teksti: Võru Jüri 6—1 Mati Kaasik. Tulen pühapäeval Tallinna bussiga kell üheksa õhtul. Ulvi.
— Tänan.

E. **Andke täisvastus** järgmistele küsimustele.

1. Ütelge, palun, kas on võimalik broneerida numbrit teie hotellis?
....

2. Kas teile sobib tuba teisel korrusel?
....
3. Tervist. Kas saab telegrammi saata?
....

Esitage küsimused, mis sobivad järgmistele vastustele.

1. ....
Jah, numbrit saab broneerida.
2. ....
Jah, meil on kaugekõneautomaat.
3. ....
Meil on hea number.

Kasutage pikemas dialoogis ka **järgmisi küsimusi:**

1. Kas teil on hea number? 2. Kas teil saab numbrit broneerida? 3. Ütelge, palun, kas siin on kaugekõneautomaat? 4. Kas telefoni teel saab telegrammi saata? 5. Millal te saabute?

Saatke kiirtelegramm oma saabumise kohta.

* * *

Kas teie töökohas juhtub nii?

Juhataja: «Kogu aeg räägite telefoniga!» — «Need on kõik ametikõned.» — «Kui nii, siis palun meie klientidele edaspidi enam mitte ütelda Sass, Miku ja kallis Vaike!»

Grammatikat ja harjutusi

Kokkuvõte aja väljendamise võimalustest

1) määrsõna abil:
üleeile, eile, täna, homme, ülehomme, vara, hilja, kevaditi, suviti, sügiseti, talviti ...
2) kaassõna + nimisõna abil:
enne lõunat, pärast tööd, keset päeva, kolme päeva pärast ...
3) lõpu -l abil:
hommikul, päeval, õhtupoolikul, õhtul, suvel, sügisel, talvel, kevadel, sel aastal, järgmisel reedel, esimesel mail ...
4) lõpu -s abil:
jaanuaris (= jaanuarikuus), veebruaris, märtsis, aprillis ...
5) kellaajaga:
kell 6.30, kell pool seitse, kümme minutit enne kaheksat ...
6) konstruktsioonidega, nagu *kahe minuti jooksul, koosoleku ajal, tund aega varem, kolm päeva hiljem* jts.

Ülesanne 116. Vastake 3 erineval viisil.

1. Millal ta pääseb haiglast koju? 2. Millal sulab lumi? 3. Millal rong väljub? 4. Millal on teil puhkus? 5. Millal algab registreerimine? 6. Millal jõuab lennuk lõunasse? 7. Millal toimub koosolek? 8. Millal te helistate talle uuesti? 9. Millal on eesti keele eksam? 10. Millal te neid viimati nägite?

Ülesanne 117. Vastake näidise eeskujul.

Näidis: Millal te sõidate talvelaagrisse? Talvelaagrisse sõidame **siis, kui lumi maha tuleb.**

1. Millal te teete õhtusööki? 2. Millal loete raamatut? 3. Millal lähete vaatama oma vanemaid? 4. Millal algab lapsel koolitee? 5. Millal aitate oma sõpra? 6. Millal korjate maasikaid? 7. Millal võtab bussijuht bensiini? 8. Millal ostate uue diivani? 9. Millal naeratab õpetaja? 10. Millal ei tohi juttu ajada?

32. Erakõned

Я почему-то тебя плохо слышу.	Millegipärast kuulen sind halvasti.
В чём же дело?	No milles on siis küsimus?
Ведь мы же договорились!	Me ju leppisime kokku!
Куда ты пропал, -а?	Kuhu sa kadusid?
Откуда ты взял/ся, -ась?	Kust sina välja ilmusid?
Наконец-то!	Lõpuks ometi! Ometi kord!
Мы должны были с тобой встретиться.	Me pidime sinuga kokku saama.
Я звоню в неподходящее время?	Kas ma helistan väga halval ajal?
Позовите с собой друга.	Kutsuge sõber kaasa.
Какие новости?	Mis sul uudist (on)?

— Hallo!
— Kes räägib?
— See olen mina, ema.
— Ah sina, kullake. Millegipärast kuulen sind halvasti.
— Kuidas sul läheb?
— Kenasti. Aga teil?
— Samuti.

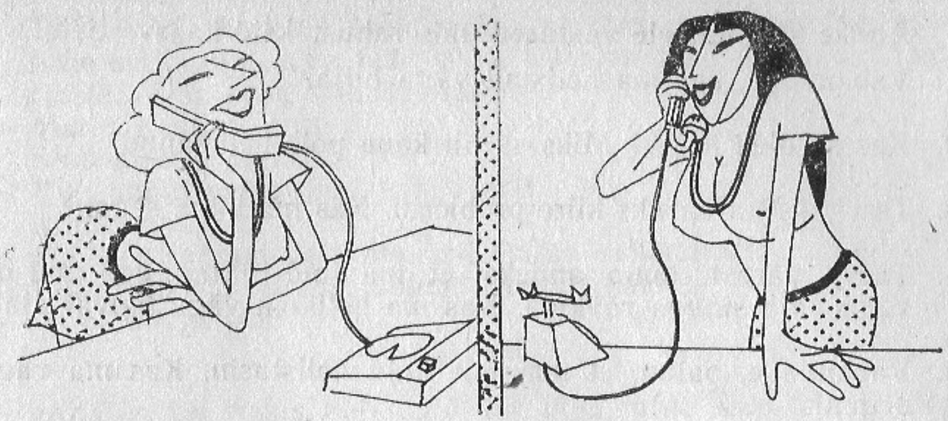

Kas omavahel räägivad sõbrad või ametiisikud? **Põhjendage** oma *arvamust.*

Valige vastus repliigile.

Repliigid:

Miks sa ei helistanud?
Miks sa hommikul (õhtul, möödunud nädalal, laupäeval jne.) ei helistanud?
Miks sa oled nii kohusetundetu? Me ju leppisime kokku?
Kuhu sa kadusid?
Kust sina välja ilmusid?
Sina! Ei osanud oodata!
Aa! See olete teie. Kuulan teid.
Lõpuks ometi!
Ometi kord! Ma mõtlesin, et midagi on juhtunud.
Lõpuks ometi leidsid ka minu jaoks aega!
Tere! Mul on sinu hääl juba meelest läinud!
Kuidas sa (te) võid (võite) nii teha?
Kas sul (teil) häbi ei ole?

Vastused:

1. Teąd, ma ei saanud tulla. Anna andeks!
2. Ma lubasin sulle hommikul helistada, aga jõudsin alles nüüd, õhtul.
3. Vabanda, ma ei ole kaua helistanud. Kuidas sul läheb?
4. No tere! Kuidas käsi käib?
5. Me pidime sinuga kokku saama, aga näed, jälle petsin sind. Vaata, kui paha ma olen!

Andke küsimustele vastused, mis rahustaksid kaasvestlejat.

1. Vabandage, kas ma helistan väga hilja?
....
2. Kas sa oled haige? Miks sa nii kaua pole helistanud?
....
3. Tervist! Mul on üks kiire probleem. Kas ma väga segan?
....
4. Taeva pärast, anna andeks, et ma sind tülitan, aga mul on väga vaja sinuga rääkida. Kas ma helistan väga halval ajal?
....
5. Vabandage, palun, et ma teile koju helistasin. Kas ma väga segan?
....
6. Mul on kohutavad ebameeldivused. Mõistad?
....

On selge, et igaüks rahustab kaasvestlejat omamoodi ja et üldisi retsepte ei ole olemas. Anname mõned variandid:

Ei ole viga, kuulan teid.
Pole kõneväärt, ärge närveerige.
Ära muretse, kõik on korras.
Mis sa nüüd. Loomulikult mitte! (= sa ei sega mind).
Ei, ma olen vaba.
Rahune, ära muretse. Kõik läheb hästi, küll sa näed.
Pole viga, pole viga. Rääkige, mis mure teil oli.

Vastake küsimustele ja repliikidele.

1. Miks sa ei ole nii kaua helistanud?
....
2. Kuhu sa kadunud oled?
....
3. Ma olin nii solvunud, et sa mulle ei helistanud.
....
4. See oli väga paha tegu. Lausa inetu.
....

- Helistage vanematele ja küsige, kuidas neil läheb.
- Helistage sõbrale ja kutsuge ta endaga koos välja.
- Helistage sõbratarile ja küsige, mis tal uudist on.

Lugege ilmekalt!

Riina helistas oma nooremale sõbrannale ja küsis, kuidas tal läheb.

— Oh, ära küsi! Olen hulluks minemas. Mul on peavalu, selg ja jalad valutavad, kodus on kõik segi ja lapsed kisavad, nii et mul on kõrvad lukus.

— Oh sa vaeseke küll! Mine nüüd ja heida puhkama. Ma tulen kohe sulle appi: teen teile süüa, koristan toad ja vaatan laste järele. Mida teeb, muide, Mart?
— Mart? Kes on Mart?
— Sinu mees ometi.
— Kuid minu mehe nimi pole Mart!
Riina ehmatas:
— Ma olen võtnud vale numbri! Palun vabandust!
Pikem paus telefonis. Lõpuks õnnetu hääl:
— Te ei tulegi siis?

* * *

— *«Kas isa on kodus?» — «Mul on väga raske seda teile öelda, aga isa ei ole kodus.» — «Aga miks raske?» — «Ma ei armasta valetada.»*

Grammatikat ja harjutusi

Kokkuvõte koha väljendamise võimalustest

1) määrsõna abil: sinna, seal, sealt, siia, siin, siit, allapoole, ülal, kõrvalt, kaugele, lähedal, eemalt ...
2) sisekohakäänete abil (lõpud *-sse, -s, -st*): (kapisse) = kappi, kapis, kapist, pinalisse, palitus, korvist, raamatusse, õpikus, vihikust ...
3) väliskohakäänete abil (lõpud *-le, -l, -lt*): riiulile, riiulil, riiulilt, tänavale, katusel, põrandalt, diivanile, laual, trepilt ...
4) nimisõna + kaassõna abil: paberi peale, paberi peal, paberi pealt, voodi alla, maja juures, kuuri taga, metsa äärest, tahvli ette ...

Ülesanne 118. Kuidas ütlete ühe sõnaga?

paberi sisse = paberisse
kasti sees, teki seest, lina peale, põllu peal, tänava pealt, supi sisse, seina peal, kausi seest, rätiku peale, rõdu pealt, karbi sees, ümbriku seest, koti sees, kivi peal, naha pealt, väljaku peale, purgi sisse.

Ülesanne 119. Vastake 2 erineval viisil.

1. Kuhu lähete reede õhtul? 2. Kus olite kõik need päevad? 3. Kust te selle raamatu saite? 4. Kuhu te helistate? 5. Kus on telefon? 6. Kust te saate helistada? 7. Kuhu te sellest teatate? 8. Kus ta teid ootab? 9. Kust loodate abi? 10. Kuhu jõudsid matkajad õhtuks? 11. Kus nad veetsid öö? 12. Kust kostab seda muusikat? 13. Kuhu panite oma seebi? 14. Kus su kindad on? 15. Kust algab teie aiamaa?

Ülesanne 120. Vastake näidise eeskujul.

Näidis: Kuhu jookseb Tanel? Tanel jookseb **sinna, kus elab pinginaaber.**

1. Kus elavad krokodillid ja elevandid? 2. Kust algab põld? 3. Kuhu nad kavatsevad sõita? 4. Kus see õnnetus juhtus? 5. Kust ta arsti leiab?

Ülesanne 121. Lõpetage laused.

1. Lapsed käisid loomaaias, kus ... 2. See on see maa, kus ... 3. Laupäeval sõidame Tartusse, kus ... 4. Eestlased elavad Läänemere rannal, kus ... 5. Võta oma tuhvlid sealt, kuhu ... 6. Minge kohe sinna, kuhu ... 7. Homme lähme metsa, kust ... 8. Suvel tuleb elada seal, kus ... 9. Kas tead mõnda kauplust, kust ...? 10. Kuidas leian kaupluse, kus ...?

VIII. Tööl

33. Ametid ja tööd. Koosolekud

профессии	работы	ametid	tööd
кузнец	кузнец кует железо	sepp, sepa, seppa	sepp taob rauda
сапожник	сапожник чинит обувь (туфли, сапоги)	kingsepp	kingsepp parandab jalatseid (kingi, saapaid)
часовщик	часовщик чинит наручные, карманные часы, будильники и стенные часы	kellassepp	kellassepp parandab käe-, tasku-, äratus- ja seinakelli
ювелир	ювелир изготавливает украшения	kullassepp	kullassepp valmistab ehteid
столяр	столяр стелет полы, изготовляет окна, двери, мебель	puusepp (tisler)	puusepp teeb põrandaid, aknaid, uksi, valmistab mööblit
ткач, -иха	ткач ткет на ткацком станке полотно (ковер)	kangur	kangur koob telgedel riiet (vaipa)
вязальщица	вязальщица вяжет на спицах кофту	kuduja	kuduja koob varrastel kampsunit
земледелец	земледелец обрабатывает землю: пашет и удобряет землю, сеет и жнет хлеб, сажает и копает картофель, косит сено	põllumees	põllumees harib maad: künnab ja väetab põldu, külvab ja lõikab vilja, paneb ja võtab kartulit, niidab heina
доярка	доярка доит коров и заботится о них	lüpsja	lüpsja lüpsab lehmi ja hoolitseb nende eest

рабочий	рабочие работают на фабриках и заводах	tööline	töölised töötavad vabrikutes ja tehastes
продавец	продавец продает продовольственные и промышленные товары	müüja	müüja müüb toidu- ja tööstuskaupu
повар	повар варит, жарит и печет	kokk	kokk keedab, praeb ja küpsetab
пекарь	пекарь печет хлеб и булку	pagar	pagar küpsetab leiba ja saia
официант, официантка	официантка обслуживает в кафе, официант — в ресторане	ettekandja kelner	ettekandja teenindab kohvikus, kelner restoranis
портниха, портной	портниха шьет платье, портной шьет костюм и пальто	õmbleja rätsep	õmbleja õmbleb kleiti, rätsep ülikonda ja mantlit
парикмахер	парикмахер стрижет волосы и делает прическу	juuksur	juuksur lõikab juukseid ja teeb soengut
шофер	шофер возит товары	autojuht	autojuht veab kaupa
таксист	таксист возит пассажиров	taksojuht	taksojuht sõidutab reisijaid
военный	военный служит в армии	sõjaväelane	sõjaväelane teenib sõjaväes (armees)
рыбак	рыбак ловит рыбу	kalur	kalur püüab kala
врач	врач лечит больных	arst	arst ravib haigeid
пожарный	пожарный гасит пожар	tuletõrjuja	tuletõrjuja kustutab tulekahju
почтальон	почтальон разносит письма и периодику	postiljon	postiljon toob kirju ja ajakirjandust

Kes oli teie isa (mis ametit ta pidas)?
Kellena töötas teie ema?
Kellena teie töötate? (mis tööd te teete?)

— Kelleks te lapsena tahtsite saada?
— Ma tahtsin saada arstiks või kosmonaudiks.
— Aga kes teist sai?
— Minust sai õpetaja. Minu õde õpib arstiks.
— Nii et perekonda tuleb arst. Kas vennast saab kosmonaut?
— Ei, tema tahab saada ajakirjanikuks.

Jutustage meile oma sõpradest: kelleks nad lapsena tahtsid saada, kelleks nad õppisid ja kellena nad praegu töötavad ning mida nad oma tööpäeva jooksul teevad.

Kas teil on pingeline tööpäev? **Jutustage** meile oma tavalisest tööpäevast. **Kasutage** seejuures lauseid:

Ole hea, keera raadio lahti!
Pane televiisor kinni, see segab mind töö juures.
Pole algust ega lõppu!

Kas mäletate oma esimest tööpäeva? **Jutustage meilegi sellest.**

Mida tähendavad järgmised vanasõnad?

Kes vette ei hüppa, see ujuma ei õpi.
Päev läheneb ööle, laisad lähevad tööle.
Töö kiidab tegijat.

Kasutage neid vanasõnu jutustuses oma tööst.

* * *

— Te hilinesite täna kakskümmend minutit.
— Vabandust, magasin sisse.
— Taevas hoidku, te magate kodus ka veel!

Täna on pärast tööd **koosolek.**

KOOSOLEK

Уважаемые слушатели!	Lugupeetud kuulajad!
Изберем председателя собрания.	Valime koosoleku juhataja.
Открываю (закрываю) собрание.	Avan (lõpetan) koosoleku.
Утверждение повестки дня.	Päevakorra kinnitamine.
Протокол составил . . .	Protokolli koostas . . .
Прошу слова!	Palun sõna!
Собрание затягивается.	Koosolek venib pikaks.
Хороший / плохой оратор.	Hea/halb kõnemees.
Предлагаю (досл.: делаю предложение) голосовать.	Teen ettepaneku hääletada.
Предложение.	Ettepanek.

Голосование, тайное голосование, открытое голосование.	Hääletamine, salajane hääletamine, avalik hääletamine.
Кто за это предложение?	Kes on selle ettepaneku poolt?
Кто против?	Kes on vastu?
Предложение принято.	Ettepanek on vastu võetud.
Воздерживаюсь.	Olen erapooletu.
У меня другое мнение.	Olen teisel arvamusel.
Решающий голос. Единогласно.	Otsustav hääl. Ühel häälel.
Вступительное слово. Заключительное слово.	Avasõna. Lõppsõna.
Выступление.	Sõnavõtt, esinemine.
Речь.	Kõne.
Доклад.	Ettekanne.
Отчет.	Aruanne.
Собрание окончено.	Koosolek on lõppenud.

Kas teie töökohas on sageli koosolekuid?
Missugused on praegu teie töökoha valusamad probleemid?
Missugusel teemal tahaksite korraldada koosolekut?
Lavastage koosolek. Koosoleku teema valige põletav!

Mida tähendab:

Üheksa korda mõõda, üks kord lõika ..... Mõni ei saa üheksa korda mõõta, tal saab enne mõõt täis.
Puud tuntakse viljast, inimest tegudest.
Üks pea on hea, aga kaks pead on parem.

Kuidas arvate teie?

Grammatikat ja harjutusi

Kokkuvõte tähtsamatest tegusõnavormidest.

AEG	(Läheb) õmble/ma		(Tahab) õmmel/da
OLEVIK	ma õmble/n sa õmble/d ta õmble/b me õmble/me te õmble/te nad õmble/vad	(ära) õmble!	(ärge) õmmel/ge!
	ei õmble		

MINEVIK

ma	õmble/si/n
sa	õmble/si/d
ta	õmble/s
me	õmble/si/me
te	õmble/si/te
nad	õmble/si/d

ei õmmel/nud

Ülesanne 122. Moodustage kõik eespool näidatud vormid järgmistest tegusõnadest.

taguma, parandama, valmistama, kuduma, harima, kündma, väetama, külvama, lõikama, võtma, niitma, lüpsma, hoolitsema, töötama, müüma, keetma, praadima, küpsetama, teenindama, vedama, sõidutama, teenima, püüdma, ravima, kustutama

Ülesanne 123. Täitke tabel.

mida tegema?	mida teen?	mida tegi?	mida teha?	mida tehke?	mida ei teinud?
tahtma	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	sai	.....	.....	.....
.....	õpin	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	tulla	.....	.....
.....	.....	.....	.....	tooge	.....
.....	.....	.....	.....	.....	ei olnud
.....	.....	läks	.....	.....	.....
panema	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	pesta	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	ei surnud
.....	.....	.....	.....	keerake	.....
.....	näen	.....	.....	.....	.....

Ülesanne 124. Avage sulud.

1. Juba lapsena (tahtma) Enn Kaarma (saama) lenduriks. 2. Igas koolis (õppima) ta hästi. 3. E. Kaarma (hakkama) (lendama) katselennukitel. 4. Ta ei (kartma) kunagi (lendama). 5. E. Kaarma (hukkuma) detsembris 1983. 6. Praegu (saama) me (lugema) tema elust ja tööst päevikust, mida (hoidma) enda käes Tallinna 10. Keskkooli õpilased. 7. (Õppima) ka teie tundma E. Kaarma elu ja tööd! 8. Kui te (soovima) kellekski (saama), siis ärge kunagi (väsima)! 9. Ära (arvama), et aega (olema) küll! 10. Aeg (minema) väga kiiresti ja suurt tööd tuleks (alustama) juba täna.

34. Töökohavahetus

в связи с сокращением	koondamise tõttu
...объявляет конкурс	... kuulutab välja konkursi
...принимает на работу	... võtab tööle
требуется высшее образование (специальное образование)	nõutav kõrgharidus (eriharidus)
копия диплома	diplomi ärakiri
личный листок по учету кадров	kaadriarvestuse isiklik leht
трудовая книжка	tööraamat
приказ об увольнении (о переводе)	käskkiri vallandamise kohta (üleviimise kohta)
по собственному желанию	omal soovil
в машинописи	masinakirjas
разборчивым почерком	loetava käekirjaga

Koondamise tõttu seisab mul ees töökohavahetus. Ajalehest saan informatsiooni vabadest töökohtadest. Milline töö mulle sobiks? Mul on tehniline kõrgharidus, senini töötasin ökonomistina ja sain vähe palka. Nüüd tahaksin rohkem palka ja huvitavamat tööd.

Ajalehest loen: «Tootmiskoondis kuulutab välja konkursi peadirektori asetäitja ametikohale. Vajalik erialane kõrgharidus ning eesti ja vene keele oskus.

Tootmisvalitsus vajab peamehaanikut.

Tehas vajab peainseneri.

Tehas vajab pearaamatupidaja asetäitjat ja tehnoloogiainsenere».

Missugusele ametikohale kandideeriksite teie minu asemel? Miks?

Kui teil on vestlus tulevases töökohas, siis ...

- riietuge korrektselt;
- tulge õigel ajal;
- rääkige lühidalt ja selgesti;
- olge kogu aeg viisakas;
- vaadake vestluskaaslasele silma;
- istuge mugavalt ja korrektselt;
- olge siiras ja aus;
- ärge suitsetage, kui ei ole sigaretti pakutud;
- tänage vestluskaaslast selle eest, et ta kulutas teile oma aega.

Teie olete kaadriosakonna juhataja. **Vestelge** inimesega, kes soovib teie asutusse tööle tulla.

Missugust tööd te otsite?
Kui palju te soovite palka?
Miks te soovite töötada just meie asutuses?
Miks te lahkusite oma viimasest töökohast?
Kas teid on kunagi vallandatud? Karistatud? Kiidetud?
Kas te oskate eesti ning vene keelt? Millist võõrkeelt te valdate?

Missuguse inimese te võtaksite oma asutusse tööle?

Valisite endale uue töökoha. Nüüd tuleb teil kirjutada avaldus.

Lugege sõnastikuga:

Avaldus on dokument, milles avaldaja isik pöördub ametiasutuse poole isiklikes asjus, näiteks töö saamiseks, teisele tööle üleviimiseks, töölt lahkumiseks, palgata puhkuse saamiseks, lapse lasteaeda paigutamiseks jne.

Tavaliselt koostatakse avaldus ühes eksemplaris kas masinakirjas või loetava käekirjaga. Lehe algusse ja lõppu tuleks jätta ruumi, avalduse toimikusse köitmiseks peab vasaku ääre laius olema 35 mm.

Avaldus algab asutuse, sageli ametiisiku nimetusega, kelle poole pöördutakse. Ametiisiku nime ei ole tarvis märkida. Paremale äärele kirjutatakse avaldaja kohta vajalikud andmed. Sellest allapoole, lehe keskele kirjutatakse dokumendi nimetus — avaldus. Järgneb lühidalt taotlus või palve.

Vajaduse korral lisatakse avaldusele teised dokumendid. Lisad nummerdatakse.

Avalduse kuupäev kirjutatakse tekstist allapoole vasakule. Kuupäevast allpool, paremal paikneb avaldaja isiklik allkiri.

NÄITEKS:

Tootmiskoondise «Ookean» direktorile

Ants Kärp
Tallinn,
Mere 8—12

AVALDUS.

Palun mind 1. veebruarist 1989. a. tööle võtta plaaniosakonna ökonomisti ametikohale.

Lisa: 1. Tööraamat.
2. Ärakiri diplomist Tallinna Tehnikaülikooli lõpetamise kohta.
3. Kaadriarvestuse isiklik leht.

Kuupäev Allkiri

Kirjutage avaldus teisele tööle üleviimise kohta.
Kas teil on kerge või raske töökohta vahetada?
Jutustage meile, kuidas te end praegusesse töökohta tööle vormistasite.

* * *

Nelja mootoriga reisilennuk lendas 6000 m kõrgusel, kui piloot teatas reisijatele: «Üks mootor läks rivist välja, lennuk hilineb tunni võrra.»
Pisut hiljem oli piloot sunnitud teatama: «Teine mootor ei tööta samuti, hilineme kolm tundi.»
Mõne aja pärast: «Kolmas mootor lakkas töötamast, hilineme üheksa tundi.»
Üks reisija pahandab: «Kui neljas mootor ka streikima hakkab, peame kogu öö üleval olema.»

Grammatikat ja harjutusi

Võrrelge!

Vene keeles		Eesti keeles		
помогать	кому?	aitama	keda? kellel mida teha?	Palun aita **min/d!** Aita **mu/l** koristada.
понять	кого? что?	aru saama	kellest? millest?	Ma ei saa **selle/st** aru.

оставить	где?	jätma	kuhu?	Jätsime palitud **esiku/sse.**
оставаться	где?	jääma	kuhu?	Vanaisa jäi **haigla/sse.**
писать	на чём?	kirjutama	kuhu?	Kirjutage sõna **vihiku/sse!**
ходить	куда?	käima	kus?	Õde käib **lasteaia/s.**
играть	на чём? во что?	mängima	mida?	Kas te mängite **male/t?**
забыть	о ком-чём?	unustama	keda? mida?	Ära unusta **pileti/t!**
верить	кому-чему?	uskuma	keda? mida?	Uskuge **direktori/t!**
учиться	чему?	õppima	mida?	Me õpime eesti **keel/t.**

Ülesanne 125. Lõpetage sõnad.

1. Vanaema läks polikliiniku . . . . 2. Eilsest käin tööl polikliiniku . . . . 3. Kas õpperaamatu . . . võib ka kirjutada? 4. Palun aidake tüdruku . . . ! 5. Te peate rohkem õppima matemaatika . . . . 6. Ära jäta väikest last üksinda tänava . . . . 7. Kolhoosnikud jäid terveks õhtuks põllu . . . . 8. Kas saite minu . . . aru? 9. Hakkame kabe . . . mängima! 10. Uskuge õpetaja . . . . 11. Ärge unustage suvel eesti keele õpiku . . . .

Ülesanne 126. Vastake.

1. Mida õpivad koolis teie lapsed? 2. Mida nad mängivad vabal ajal? 3. Keda aitate kodus? 4. Kus käite puhkepäeval? 5. Millest te aru ei saa? 6. Kuhu kirjutate uued eesti keele sõnad? 7. Kuhu jääte puhkuse ajaks? 8. Keda te kunagi ei usu? 9. Kuhu jätate oma väikese(d) lapse(d), kui lähete abikaasaga teatrisse? 10. Mida ei tohi unustada koju, kui lähete teatrisse?

Ülesanne 127. Tõlkige ja koostage lauseid, kus esineksid järgmised sõnad.

tööaasta, tööaeg, töörõivas, töökollektiiv, töölaud, tööpäev, tööraamat, töösuvi, töömees, töömehetee, töötund, tööõpetus, tööülesanne, töökoht, töötuba, töövahend, töötasu;

põllutöö, aiatöö, elutöö, päevatöö, öötöö, eratöö, riigitöö, koolitöö, kolhoositöö, teadustöö, õppetöö, tunnitöö, kontrolltöö, ajatöö, tükitöö.

Mida arvate vanasõnast?
Austa tööd, siis austab töö sind.

IX. Liiklemisest

35. Kuidas sõita?

Я слышала, что . . .	Olen kuulnud, et . . .
С людьми приятно работать.	Inimestega on meeldiv töötada.
Будьте так добры и . . .	Ehk te oleksite nii kena ja . . .
Заходите.	Astuge läbi.
экономить время	aega kokku hoida
Всего доброго!	Meeldivat päeva jätku!
(дослов.: Приятного продолжения дня!)	
тут же за углом	siinsamas ümber nurga
Благодарю за комплимент!	Aitäh komplimendi eest!
Проходите!	Astuge edasi!
Потеснимся!	Teeme ruumi!
Здесь можно задохнуться.	Siin võib ära lämbuda.
Хоть два.	Kas või kaks.

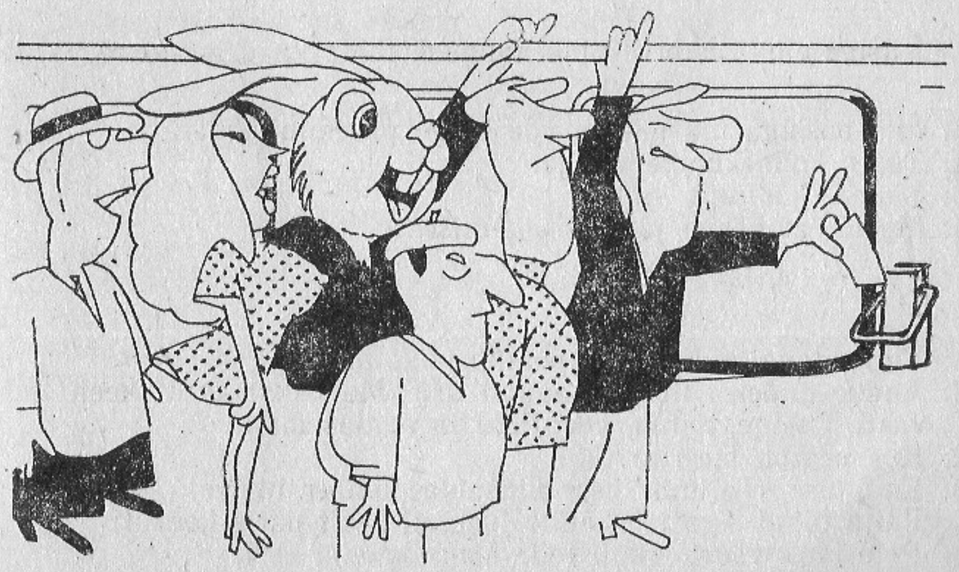

Разрешите пройти!	Lubage mööda!
Вы на следующей выходите?	Kas te väljute järgmises?
Я наступила вам на ногу? Извините, пожалуйста.	Kas ma astusin teile jala peale? Vabandage, palun.
Предъявите билеты!	Esitage sõidupiletid!
За безбилетный проезд нужно платить штраф.	Piletita sõidu eest tuleb maksta trahvi.
Ехать зайцем. Я не езжу зайцем.	Jänest sõitma. Ma ei sõida jänest.

Telefonikõne

A: Palun härra Kuusikut.
B: Kuulen.
A: Ma räägin polikliiniku kaadriosakonnast. Olen kuulnud, et te õpetate eesti keelt. Kas te saaksite võtta ühe rühma meie arste ja õdesid?
B: Mul on instituudis väga suur koormus. Aga oodake üks hetk. Toon oma kalendri. Mul on veel vaba aega esmaspäeva ja neljapäeva õhtul. Kas see sobiks?
A: Ma arvan, et sobib küll. Aga oleks parem, kui te räägiksite tulevaste õpilastega ise, muidugi, kui te nõustute meil töötama.
B: Usun, et teie inimestega on meeldiv töötada.
A: Nii et te nõustute? Küll on tore! Ehk te oleksite nii kena ja tuleksite homme enne lõunat meie kaadriosakonnast läbi, siis vormistaksime lepingu.
B: Oleme kokku leppinud.

Missuguseid andmeid vajab kaadriosakond?

Küsige oma naabrilt kõik andmed, mida kaadriosakond vajab.

B: Mis bussiga ma teie juurde kõige paremini jõuan?
A: Tulge kolmekümne viiega.
B: Tänan, kohtumiseni.
A: Meeldivat päeva jätku. Nägemiseni.

*

A: Vabandage, palun, kus peatub buss nr. 35?
B: Andke andeks, ma ei saanud aru. Ma oskan eesti keelt halvasti. Ütelge, palun, veel kord ja aeglasemalt.
A: Kus peatub buss nr. 35?
B: Kaupluse «Tallinn» ees, siinsamas ümber nurga.
A: Palju tänu! Aga te räägite ju eesti keelt päris kenasti.
B: Pole tänu väärt, aitäh teile komplimendi eest.

*

Oi, kui täis jälle buss on! Minu meelest peaks tipptund juba möödas olema, aga rahvast on ikka väga palju. Kulla inimesed, ärge trügige! Astuge veel natukene edasi! Ainult kolm inimest on veel bussi ukse taga, astume edasi, teeme ruumi! Kõik bussi uksed läksid kinni, aga kellegi seelikusiil on ukse vahel. Ehk läheb järgmises peatuses mõni maha, siin on kole kitsas. Aga keskel on ruumi rohkem.

*

A: Vabandage, kas teil on vaba talongi?
B: Kahjuks ei, mul on kuupilet.
A: Vabandage, kas te saaksite mulle müüa ühe talongi?
C: Kas või kaks. Palun.
A: Suur tänu. Ulatage edasi, komposteerige, palun. Tänan.
C: Olge lahke.

*

A: Kas te väljute järgmises peatuses?
B: Ei välju.
A: Lubage siis, palun, mööda.
B: Üks hetk, püüan kõrvale astuda.
A: Kas nüüd tuleb koolimaja peatus? Kas ma sõidan õiges suunas?
C: Sõidate küll. Sinnani on veel vähemalt neli peatust. Ma ütlen teile.
A: Aitäh.

*

C: Kodanikud reisijad, esitage sõidupiletid!
D: Kontroll! Kus mu kuupilet on? Oi, olen selle koju unustanud.
C: Piletita sõidu eest on trahv kolm rubla.
D: Ma ei sõida jänest! Mul on kuupilet, aga kahjuks olen selle koju jätnud.
C: Pilet peab alati kaasas olema. Nüüd aga tuleb teil trahvi maksta. Trahvikviitung on siin. Palun.
D: Mul on viieline.
C: Annan kaks rubla tagasi, üks rubla on kopikates.

Kas teil on juhtunud, et sõidate ilma piletita ja tuleb kontroll?
Jutustage sellest hästi ilmekalt.

* * *

— *Kas tramm oli väga täis?*
— *Oli küll. Isegi mehed seisid.*

Grammatikat ja harjutusi

Määrsõna moodustamine omadussõnast.

Missugune? Какой? Какая? Какое?	Kuidas? Как?
vaikne — vaikse	vaikse/**lt**
viisakas — viisaka	viisaka/**lt**
rõõmus — rõõmsa	rõõmsa/**lt**
halb — halva	halva/**sti**
õige — õige	õige/**sti**
rumal — rumala	rumala/**sti**
vale — vale	vale/**sti**

Ülesanne 128. Valige sulgudest õige sõna.

1. Täna on bussis väga (vaikne, vaikselt). 2. Reisijad istuvad bussis (vaiksed, vaikselt). 3. Ka kõik lapsed on praegu (vaiksed, vaikselt). 4. Ainult kutsikas ei ole (viisakas, viisakalt). 5. Seda saab küsida ka (viisakas, viisakalt). 6. Ära küsi nii (rumal, rumalasti). 7. See on väga (rumal, rumalasti) nali. 8. Kas töö läks (halb, halvasti)? 9. (Õige, õigesti) lause on esimene. 10. Selle sõna kirjutasite (vale, valesti).

Ülesanne 129. Vastake näidise järgi.

NÄIDIS: Kas see lause on vale? Ei ole, see lause on õige.

1. Kas ta räägib õigesti? 2. Kas nad teevad seda tööd hästi? 3. Kas see on hea õun? 4. Kas ta on tark õpilane? 5. Kas ta vastab targasti?

Ülesanne 130. Vastake.

1. Kuidas istute eesti keele tunnis? 2. Kuidas teil eesti keeles läheb? 3. Missugused on teie grupi mehed enne naistepäeva? 4. Kuidas ta kirjutas selle sõna? 5. Missugune on teie naaber?

Määrsõnade võrdlusastmed.

Algvõrre Положительная степень	Keskvõrre Сравнительная степень	Ülivõrre Превосходная степень
aeglase/**lt**	aeglase/**malt**	**kõige** aeglase/**malt**
rõõmsa/**lt**	rõõmsa/**malt**	**kõige** rõõmsa/**malt**
rõõmsa/**sti**	rõõmsa/**mini**	**kõige** rõõmsa/**mini**
kõva/**sti**	kõve/**mini**	**kõige** kõve/**mini**
hä/**sti**	pare/**mini**	**kõige** pare/**mini**

Ülesanne 131. Täitke tabel.

Omadussõna Имя прилагательное	Määrsõna Наречие		
	Algvõrre	Keskvõrre	Ülivõrre
halb	halva/**sti**	halve/**mini**	**kõige** halve/**mini**
huvitav	huvitava/**lt**	huvitava/**malt**	.....
lahke	lahke/**sti**	.....	.....
julge	.....	.....	.....
kindel	.....	.....	.....
tark	.....	.....	.....
soe	.....	.....	.....

Ülesanne 132. Kasutage keskvõrret.

1. Tramm sõidab (aeglaselt) kui buss. 2. Miks tramm ei sõida (kiiresti)? 3. Autobussi on vaja (täpselt) juhtida. 4. Istuge ometi (vaikselt). 5. (Väikselt) ei tohi enam kirjutada. 6. Kas te ei saaks käituda (viisakalt)? 7. Pärast mägesid tundsid reisijad end (vabalt). 8. Eesti keel tuleb mulle kätte (raskelt) kui inglise keel. 9. Määrige võid leivale (paksult)! 10. Kirjutage talle oma elust (pikalt)! 11. Eile paistis päike (külmalt), aga täna (soojalt).

Ülesanne 133. Kasutage ülivõrret.

1. Jaanalind jookseb (kiiresti). 2. Kes räägib teie rühmas eesti keelt (hästi)? 3. Mait kirjutas kirjandi (huvitavalt). 4. Virge õpib (hoolsalt). 5. Suitsupääsuke laulab (lõbusasti).

36. Kuidas jalgsi minna?

Как мне дойти до кафе?	Kuidas ma jõuan kohviku juurde?
выйдешь в дверь	astud uksest välja
повернешь направо (налево)	pöörad paremale (vasakule)
пойдешь прямо	lähed otse
перейдешь через дорогу	lähed üle tee
первая улица направо (налево)	esimene tänav paremale (vasakule)
на углу, на перекрестке	nurga peal, ristteel
справа, слева	paremat (vasakut) kätt
Вы местный?	Kas te olete kohalik?
Поезжайте на автобусе (на троллейбусе, на трамвае, на поезде, на самолете).	Sõitke bussiga (trolliga, trammiga, rongiga, lennukiga).
Проезжайте три остановки.	Sõitke kolm peatust.
Возьмите такси!	Võtke takso!
Отъедьте, пожалуйста!	Sõitke, palun, eest ära!
Разрешите выехать!	Lubage välja sõita!
на красный (желтый, зелёный) свет	punase (kollase, rohelise) foolitulega

LIIKLEMINE LINNAS

A: Ütle mulle, palun, kuidas ma siit kõige otsemat teed «Pegasuse» kohviku juurde saan?
B: Astud uksest välja, keerad paremale, lähed otse umbes 300 meetrit ja siis üle tee. Esimene tänav vasakule, nurga peal.
A: Suur tänu, aga ma ei oska vist siit majastki välja minna.
B: Siin ei ole midagi keerulist. Lähed otse mööda koridori, paremat kätt on uks, mis viib trepikotta. Lähed trepist alla esimesele korrusele ja vasakut kätt ongi väljapääs.
A: Aitäh, kohtume siis pool kolm Viru tänava nurgal.
B: Nägemiseni.

*

— Ütelge, palun, kus asub kauplus «Lugemisvara»?
— See asub Harju tänavas.
— Kas see on kaugel?
— Mitte eriti, tegelikult on see lähedal. Lähete otse, pöörate esimesest tänavast paremale ja oletegi kohal.

*

— Vabandage, kas te olete kohalik?
Kas te tunnete Tallinna (Tartut, Pärnut jne.)?
— Jah, olen küll kohalik ja tunnen linna.
— Kas te saate mind aidata? Ütelge, palun, kuidas ma saan bussijaama?
— See on väga lihtne. Võtke takso! Taksosõit ei tule siin eriti kallis, vahemaad on ju lühikesed. Ainult vanalinna ei saa autoga sõita.

Rääkige, kuidas te lähete tööle: missuguseid tänavaid ületate, millal pöörate vasakule või paremale, kas teie teel on valgusfoore?
Kui kaugel töökohast on teie kodu?
Kui kaugel on teie kodukohast Võru? Rakvere? Valga?
Missugustest maakondadest sõidate läbi, et sihtkohta jõuda?
— Vaadake Eesti kaarti.
Kas sõidate üle jõgede ja mägede (teel Võrru, Rakverre, Valka)?
Nimetage, millised jõed ja mäed jäävad teie teele.
Kuidas käitute valgusfoori ees?
Küsige:
... kus asub tualett ja kuidas sinna minna.
... kus asub postkontor ja kuidas sinna minna.
... kus asub apteek ja kuidas sinna minna.
... kus asub bensiinijaam ja kuidas sinna sõita.

Lugege sõnastikuga!

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ekspertide arvates algasid linnade ülerahvastus ja liiklusummikud juba 14. sajandil enne meie ajaarvamist (e.m.a.). Egiptuse Teeba oli üle 100 000 elanikuga linn ja väga ebamugav jalakäijatele.

Praegu elab seitsmes maailma linnas üle 10 miljoni inimese: New Yorgis 20 miljonit, Tokios—Yokohamas 18 miljonit, Šanghais 12,5 miljonit ja Mexikos 14 miljonit.

Kas te teate ...:

- kui suur on Eesti rahvaarv?
- missugused on suurema rahvaarvuga linnad Eestis?
- kui palju Eesti elanikest elab linnas, kui palju maal?
- kui palju on Eestis eraautosid?

Õppige vabandama!

Palun vabandage, et lasin teil oodata.
Andke andeks, kas ma võin teid tülitada?
Vabandage, palun, ma ei saanud aru, mida te ütlesite. Kas te ei ütleks veel kord.
Oi, palun vabandust. Ega te haiget ei saanud?

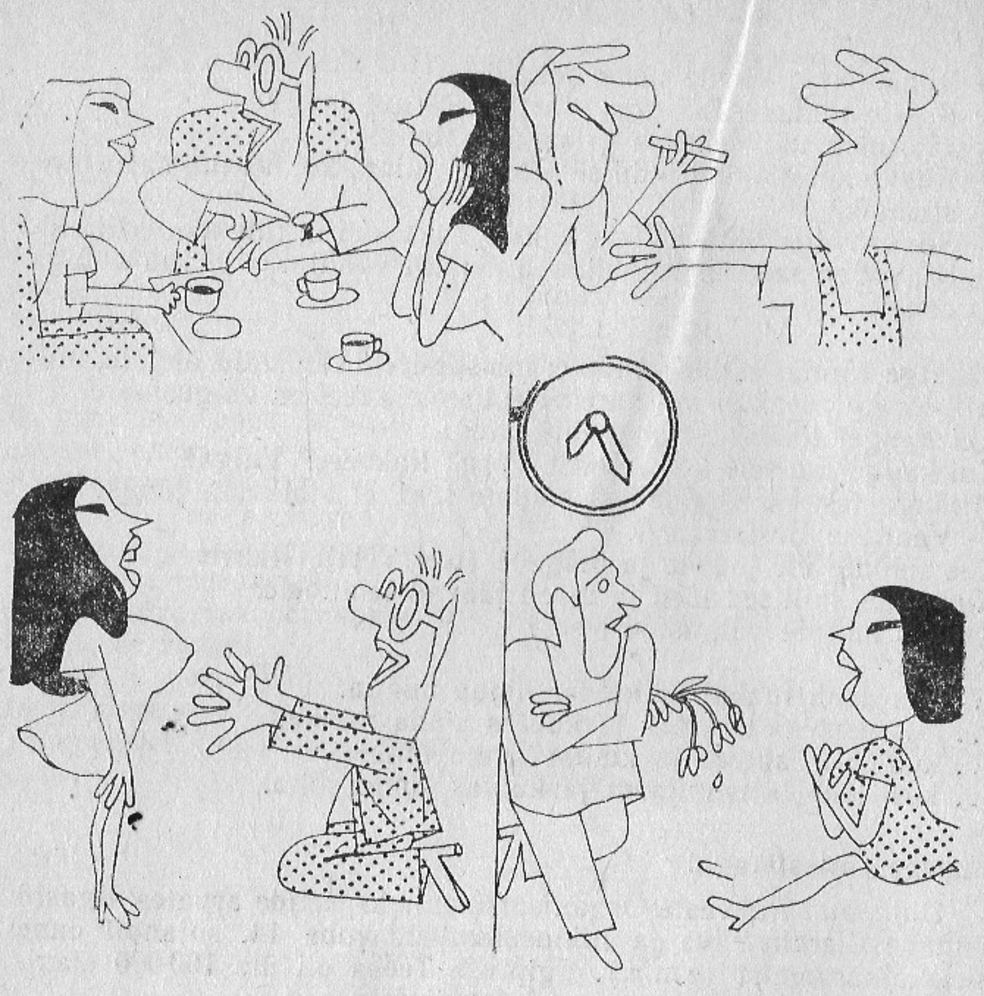

Valige igale pildile sobiv vabandus.

Lavastage mikroetüüdid, kus vabandate oma käitumist.

- Te lükkate kedagi kogemata.
- Te peate segama inimest, kellel on kiire.
- Te peate ära minema. Seletage, miks.
- Te hilinesite kohtumisele. Vabandage ja seletage, mis juhtus.
- Kassiir unustas teile peenraha tagasi anda. Tuletage talle meelde.
- Te ei saanud aru, mida teile räägiti. Paluge veel kord ütelda.

Olgem viisakad!

— *Te ei saa parkimiskohast ära sõita*, sest teie teed blokeerib kaubaauto. **Paluge** tal teid välja lasta.
— *Te lähete läbi rahvahulga.* Mida ütlete?

— *Teil on kohtumine linnas.*
Te jäite hiljaks. Mida te teete?
Te hakkate hiljaks jääma. Teie kell ei ole ka täpne. Küsige õiget aega! Mida te veel teete?

Mida tähendavad järgmised vanasõnad?

— Liikuvale kivile ei kasva sammalt.
— Küsija suu peale ei lööda, aga võtja käe peale lüüakse.
— Kes on astunud üheksakümmend üheksa sammu sajast, see pole jõudnud poolele teelegi.

Lugege kasvavas tempos: Kuts läks karja linta-lonta,
karjast koju tipa-tapa, tipa-tapa!

* * *

Kas teiega on ka niisugune lugu juhtunud?
— Ütelge, kus asub kunstimuuseum?
— Oi, vabandage, ma olen kohalik, ma ei tea. Küsige mõnelt turistilt!

Grammatikat ja harjutusi

Teo- ja tegijanimi. Название действия и деятеля.

Mida tegema? Что делать?	Mis? Что? -mine	Kes? Кто? -ja
liikle/**ma**	liikle/**mine**	liikle/**ja**
liiku/**ma**	liiku/**mine**	liiku/**ja**
eksi/**ma**	eksi/**mine**	eksi/**ja**
käi/**ma**	käi/**mine**	(jala)käi/**ja**
vabanda/**ma**	vabanda/**mine**	vabanda/**ja**
hiline/**ma**	hiline/**mine**	hiline/**ja**
kohtu/**ma**	kohtu/**mine**	kohtu/**ja**
õppi/**ma**	õppi/**mine**	õppi/**ja**

Ülesanne 134. Moodustage teo- ja tegijanimi.

vaatama, kartma, võtma, astuma, soovima, tundma, viima, ütlema, armastama, austama, töötama, hakkama, kiitma, kirjutama, päevitama, esinema, laulma, tantsima, mängima, kandma, kasvatama, õpetama, müüma, ehitama, suplema

Missugused tegijanimed on ühtlasi elukutsed? Jätkake!
Kütja, ...

Ülesanne 135. Vastake.

1. Kes esinevad ettekandega? 2. Kes moodustavad kõige suurema osa liiklejaist? 3. Mis tegevused on suvel eriti kasulikud? 4. Mis tegevused meeldivad teile? 5. Mis tegevused on kasulikud südamele?

Ülesanne 136. Tõlkige.

1. В нашем коллективе пение и танцы очень популярны. 2. Отдыхающие ходят в кино и в театр. 3. Маляр работает в доме весь день (gen.). 4. Решение этого вопроса займет два часа. 5. Открытие новой школы состоится первого сентября. 6. Отсутствующие не знают, что трудная контрольная работа будет не сегодня, а завтра. 7. Каждый опаздывающий должен извиниться. 8. Опоздание нежелательно.

X. Teeninduses

37. Pesumajas

трудно представить	raske ette kujutada
оказаться в беде	hätta jääma
оказались бы в беде	jääksime hätta
Белье стирают машиной или вручную.	Pesu pestakse masinaga või käsitsi.
химическая чистка	keemiline puhastus
выводить пятна — удалять пятна	plekke välja võtma — plekke eemaldama
испачканный, загрязнённый	määrdunud
чем раньше, тем лучше	mida varem, seda parem
Не откладывай на завтра то, что можно сделать сегодня.	Mis täna tehtud, see homme hooleta.
Возьмем с собой... .	Võtame ..... kaasa.
Какое у вас белье?	Missugune pesu teil on?
срочная работа	kiirtöö
Через две недели можете прийти получить.	Kahe nädala pärast võite järele tulla.
нет смысла	ei ole mõistlik
потерять форму (дословно: выйти из формы)	vormist välja minema
получить (обратно) — получит обратно	tagasi saama — saab tagasi
отутюженные (выглаженные) вещи	pressitud (triigitud) esemed
Нужно пришить пуговицы.	Nööbid tuleb ette õmmelda.
услуга	teenus
прачечная	pesumaja = pesula

Meie igapäevast elu on üsna raske ette kujutada ilma teenindussfäärita. Ilma nende abita jääksime küll hätta...

Me kõik teame, kui palju vaeva nõuab pesupesemine ja triikimine. Tänapäeval pestakse pesu tavaliselt masinaga, aga kui pere-

konnas pesumasinat ei ole, tuleb pesta käsitsi või viia must pesu pesumajja. Võib ka minna selvepesulasse, kus saab oma asju ise pesta ja triikida. Sellised riided, mida ei või panna tavalisse pessu, viiakse keemilisse puhastusse. Seal võetakse ka plekid välja.

— Meil on jälle väga palju musta pesu kogunenud. Peaksime selle pesumajja viima.
— Millal sa tahad minna?
— Mida varem, seda parem. Tead küll: mis täna tehtud, see homme hooleta.
— Lähme siis kohe linna ja võtame pesu kaasa.
— Ärme veel lähme. Õhtupoolikul oleks parem.
— Mul ükskõik. Ma käin siis ka juuksuris ära ja viin kingad parandusse.
— Ja mina käin majapidamistarvete kaupluses. Meil on vaja seepi ja pesupulbrit. Peaks ostma ka uue supipoti ja panni.
— Hambapastat ning näovett ka.
— Need on parfümeerias. Käin siis seal samuti.

Pesumajas oli seekord vähe rahvast ja vastuvõtja heas tujus. Ta kirjutas kviitungile nime ja aadressi.

— Mis sõrti pesu teil on? Kas värviline on eraldi?
— Siin on nimekiri, palun.
— Vaatame. Kümme lina, kaheksa tekikotti ja kaksteist padjapüüri, viis väikest köögirätikut. Need lähevad tavalisse pesusse. Või soovite kiirtööd?
— Pole oluline. Kas panen froteerätikud ka voodipesu juurde?
— Pange eraldi. Nii. Kuus suurt kirjut froteerätikut. Kas on veel midagi?
— Meestesärgid.
— Viige need Pronksi tänavale spetsiaalsesse särgipesulasse, saate parema töö.
— Palju tänu. Teen nii. Kui pikk on siin järjekord?
— Kahe nädala pärast võite järele tulla. Võtke oma kviitung.

Seelik, kostüümijakk, üks kampsun ja ülikonnapüksid tuli viia keemilisse puhastusse. Kostüümijakil oli mingi plekk, mis oli vaja eemaldada, teised asjad olid lihtsalt määrdunud, aga neid kodus pesta ei ole mõistlik, võivad vormist välja minna. Keemilisest puhastusest saab tagasi puhtad ja pressitud või triigitud esemed, mida võib kohe selga panna. Ainult nööbid tuleb endal uuesti ette õmmelda.

Rääkige, kas teie perekond peseb pesu pesumajas.
Kes asjad pesumajja viib ja kes nad sealt tagasi toob?
Kas teile meeldib, kui kodus on pesupäev?

Mida tähendab väljend? Teiste ees ei ole vaja oma musta pesu pesta.

Kas olete sellega nõus? Miks?

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. Чередование ступеней. 1.

Nimetav (сильная)	Omastav (слабая)	Osastav (сильная)	Vaheldus Чередование
ple**kk**	pleki	plekki	kk : k
su**pp**	supi	suppi	pp : p
po**tt**	poti	potti	tt : t
mõist**lik**	mõist**liku**	mõist**likku**	ik : iku : ikku

Ülesanne 137. Moodustage kolm esimest käänet ja öelge, milline vaheldus seal toimub.

tekk, kott, kapp, imelik, lett, tikk, lapp, tähelepanelik, lukk, õnnelik, jakk, jopp, kett, rahulik, lõpp, kušett, lakk, vajalik

ma-infinitiiv (сильная)	*da*-infinitiiv (сильная)	Olevik (слабая)	Vaheldus Чередование
õ**pp**ima	õ**pp**ida	õpin	pp : p
kukku**n**a	kukku**d**a	kukun	kk : k
küt**t**ima	küt**t**ida	kütin	tt : t

Ülesanne 138. Moodustage *ma*- ja *da*-infinitiiv ning oleviku ainsuse 1. pööre.

kloppima, kittima, sättima, kruttima, pakkima, lakkima, toppima, lappima, trükkima, kükkima, plettima

Ülesanne 139. Tõlkige.

1. Смотри не упади! 2. Когда дождь кончится, будем выколачивать одеяло. 3. Все любят этого скромного молодого человека. 4. У внимательного ученика хорошие оценки. 5. В этом магазине нет длинного прилавка. 6. Мы разрезаем обои на длинном прилавке. 7. Юри заклеивал окно кабинета. 8. Ребята убирали кабинет отца. 9. Ты хочешь суп или жаркое? 10. В супе нет мяса.

38. Teeme ennast kauniks!

Наведем красоту.	Teeme ennast kauniks.
Не все зависит от нас (что-то даётся от природы).	Kõik ei ole oma teha.
аккуратно одет, -а, ухожен, -а	korrektse, hoolitsetud välimusega
приводить себя в порядок — приведем себя в порядок	ennast korda tegema — teeme ennast korda
Кто сегодня обслуживает очередь?	Kes teenindab täna järjekorda?
привести в порядок (прическу)	korda tegema (soengut)
химическая завивка	keemilised lokid
накручу на бигуди	keeran rullid sisse
Накрутите и сделайте прическу, пожалуйста!	Tehke palun rullisoeng!
укладка феном; укладываю феном	föönikoolutus (föönisoeng); koolutan flööniga
прически: дневная, для невесты, вечерняя прическа = торжественная прическа	soengud: päevasoeng, pruudisoeng, õhtusoeng = pidulik soeng
записаться	end kirja panema
можно (подходит)	võiks küll
Руки не в порядке.	Käed on korrast ära.
покрыть ногти лаком	küüsi lakkima
Укоротим ногти и придадим им округлую форму.	Teeme küüned lühikeseks ja ümaraks.
скромный, неброский (лак, цвет)	tagasihoidlik (lakk, värv)
Это смотрится естественно.	See mõjub loomulikuna.
побриться	habet ajama
постричься	juukseid lõikama
почистить, побрить шею	kaela puhastama

Peeglike, peeglike
seina peal,
kes on kõige kaunim ...

Inimeses peaks kõik olema kaunis: juuksed, hambad, silmad, näonahk ja figuur. Kõik ei ole oma teha, aga korrektne, hoolitsetud välimus parandab nii mõnegi loodusevea.
Seepärast — t e e m e e n n a s t k o r d a!

Astume juuksuri juurest läbi.

— Kes teenindab täna järjekorda?
— Mina. Aga praegu ootab juba kuus inimest. Mida te sooviksite?
— Soengu korda teha. Pesta, lõigata, võib-olla teha keemilised lokid, ilma lakita föönikoolutus või rullisoeng, ma ei tea isegi.
— See on suur töö. Ma vist ei jõua enne vahetuse lõppu. Aga ehk soovite end kirja panna? Siis saate kohe, ei pea ootama.
— See oleks hea küll. Millal ma võin tulla?
— Kui täna oleme õhtupoolikul, siis homme oleme hommikupoolikul. Kas te kell kümme saate tulla?
— See on minu jaoks natuke vara. Kas hilisemat aega ei ole?
— Vaatame. Kell üks on väike töö, rullisoeng. Keeran rullid sisse, see ei võta palju aega, siis saategi.
— Kena. Kas teeme siis keemilised lokid ka?
— Võiks küll. Nagu klient soovib.
— Palju tänu. Kohtumiseni homme kell üks.

Missugune vestlus toimub meestejuuksuris?

Ka käed on korrast ära:

— Vabandage, kas maniküüri on võimalik saada?
— Peate natuke ootama. Lõpetan selle töö ja panen ühe laki (= lakin ühe inimese küüned).
...

Jätkake dialoogi maniküürija ja eelmise kliendi vahel.

— Palun istuge. Mida me teeme?
— Küüned lühikeseks ja ümaraks, ilma lakita. Palun massaažiga.
— Teile sobiksid küll pikad ja teravad küüned. Kas te ei taha proovida? Ja kui paneksime tagasihoidliku laki ka?
— Ei, tänan. Aga ma sooviksin kulmud ja ripsmed mustaks värvida.
— Ma soovitaksin jätta kulmud heledamaks ja värvida ripsmed tumedamaks. See mõjub loomulikuna.
...

Jätkake dialoogi!

Kas te käite sageli juuksuris ja maniküüris?
Kus asub teie juuksur? On teil oma juuksur? Miks?
Millal hakkasid naised kandma lühikesi juukseid?
Missugused juuksed teile meeldivad?

Lugege sõnastiku abil!

NAISE ILUST LÄBI AEGADE

Aastasadade jooksul on Euroopa naise ilu ideaal muutunud, kuid alati on selles väljendunud seos aja vaimuga.

Keskaja naine pidi olema väike ja habras, aga renessanss ja barokk hindasid kõike, mida oli palju: nii pidi ka naine olema tüse ja lopsakas, riietatud nii, et tal oleksid suured mõõtmed. Mida võimsamana inimene ennast tundis, seda suurem ta tahtis paista, haprus ja väiksus olid tähtsusetuse märgid.

Järgnesid sotsiaalselt rasked ajad (ususõjad, nõiaprotsessid) ja ka moodi tulid ebamugavad riided: väga kitsas talje saadi korsetiga, laiad puusad spetsiaalsete konstruktsioonidega.

Möödunud sajandi naine pidi olema peen ja abitu, habras ja jõuetu. Kui seda muidu ei saavutatud, siis joodi äädikat.

Alles 20. sajand tõi moodi sportliku ja energilise, kõike suutva naisetüübi. Juuste ja naha värvilt pidi Euroopa naine olema valge: nägu valgendati tinavalgega, juukseid vesinikuga (vanas Roomas kanti heledatest juustest parukaid), ainult 16. sajandil olid natuke aega hinnas brünetid — Hispaania valitses maailma ja moodi; uuesti tulid moodi tumedad juuksed ja nahk Prantsuse revolutsiooni ajal — vastandina aadlike valgetele parukatele. Järgmised 200 aastat valitses lihtne ilunõue: juukseid olgu palju, käed ja jalad olgu väikesed ja valged.

Missugune on teie arvates ilus naine? **Kirjeldage** oma naiseideaali.

Kas olete teda elus kohanud?

Klient juuksurile: «Jagage, palun, mu juuksed keskelt kaheks võrdseks osaks.» — Juuksur mõne aja pärast: «Kahjuks on see võimatu! Teil on paaritu arv juukseid.»

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 2.

Nimetav nõrk	Omastav tugev	Osastav nõrk	Vaheldus
rikas	rikka	rikast	k : kk
hüpe	hüppe	hüpet	p : pp
ratas	ratta	ratast	t : tt

ma-infinitiiv tugev	*da*-infinitiiv nõrk	Olevik tugev	Vaheldus
hakkama	hakata	hakkan	k : kk
hüppama	hüpata	hüppan	p : pp
ruttama	rutata	ruttan	t : tt

Ülesanne 140. Moodustage võrreldavad vormid ja otsustage vahelduse üle.

rike, ketas, hape, mätas, rukis, rake, küte, võte, mõte, läte; lakkama, toppama, lappama, müttama, näppama

Ülesanne 141. Täitke tabel.

Olevik		Minevik	
Tugev	Tugev	Tugev	Nõrk
ma hüppan	ma ei hüppa	ma hüppasin	ma ei hüpanud
sa .....(jne.)	.....	.....	.....
ma ruttan	.....	.....	.....
ma hakkan	.....	.....	.....

Ülesanne 142. Avage sulud.

1. Aitäh, kuid sinu (ratas) ma ei võta. 2. Kas sa nägid tema (ilus pikk hüpe), aga vahel (hüppama) ta veel rohkem. 3. Keegi ei (hakkama) akent (kittima), aga aeg (ruttama). 4. (See rike) ei saa kohe kõrvaldada ja sul tuleb jalgsi minema (hakkama). 5. Kas Toivo ei (hüppama) oma (viimane hüpe)? 6. Neeme tegi oma (viimane hüpe) ja (ruttama) seejärel koju. 7. Kas minu (jalgratas) on suur (rike)? 8. Ei, (see rike) kõrvaldame kiiresti ja sa võid varsti staadionile (ruttama). 9. Kes toob (ketas) tagasi? 10. Mine vii (ketas) sinna! 11. (Kaugushüpe) sai esimese koha Moonika, aga (ketas) heitis hästi Jürgen.

39. Postkontoris ja hoiukassas

Отправляю письмо	Saadan kirja
— простое	— tavalise postiga
— авиа	— lennupostiga
— заказное	— tähitult
— до востребования	— nõudmiseni
срочная телеграмма (молния)	kiirtelegramm
денежный перевод	rahakaart
бандероль	panderoll

почтовая посылка	postipakk
решила послать телеграмму	otsustasin saata telegrammi
получить письмо	kirja kätte saama
получить телеграмму, посылку	telegrammi, pakki kätte saama
вклад до востребования	hoius nõudmiseni
срочный вклад	tähtajaline hoius
проценты	(tulu)protsendid
сберкнижка с доверенностью	hoiuraamat volitusega

— Mulle peaks olema tähitud kiri, siin on teade.
— Kas teil on pass kaasas?
— Jah, palun.
— Kirjutage, palun, kaardile oma andmed: nimi, aadress. Pange tänane kuupäev ja allkiri. Siin on teie kiri.

Siis meenus mulle, et pidin oma vanatädi õnnitlema sünnipäeva puhul. Oli liiga hilja kirjutada kaarti, see ei jõuaks kohale, seepärast tuli saata telegramm. Mõtlesin, kas mitte saata kiirtelegramm, tädi ju elab maal, kuid otsustasin siiski lihttelegrammi kasuks. Täitsin blanketi ja ulatasin selle postiametnikule. Ühtlasi palusin neli margiga kirjaümbrikku ja kolm loodusvaadetega postkaarti. Kui hakkasin maksma, selgus, et olin unustanud oma rahakoti koju. Küll ma olin enda peale vihane! Aga mis see aitas. Pidin minema koju raha järele. Kodus selgus, et olin suurema osa rahast ära kulutanud. Nüüd tuli minna hoiukassasse.

Mis kellast mis kellani on hoiukassa avatud?
Kus asub teie kodule lähim hoiukassa?
Kas hoiate oma raha hoiukassas? Miks?

Eestis on umbes miljon hoiuarvet, seega praktiliselt iga täiskasvanud elaniku kohta üks hoiuarve. Hoiukassad teevad aastas üle 17 miljoni operatsiooni ehk rohkem kui 100 operatsiooni iga elaniku kohta.

Hoiuseid on mitut liiki. Kõige tavalisem on h o i u s n õ u d m i s e n i. See avatakse konkreetse isiku nimele ja sellelt maksab pank tulu 2% aasta keskmisest jäägist.

T ä h t a j a l i n e h o i u s avatakse vähemalt üheks aastaks ja sellelt makstakse tulu 3%.

Missugust hoiust eelistate teie? Miks?

Täitke kviitung! (Vajalikud andmed: hoiustaja nimi, hoiuarve number, summa suurus, kuupäev, allkiri)

Paluge kassas raha lahti vahetada. (Küsige kassast, kas seal on vahetusraha.)

Paluge viis rubla lahti vahetada.

Paluge oma rublalised suuremaks rahaks vahetada.

Vorm nr. 51

Juurdearvestatud % %
.....rbl. ..... kop.

Sissemaksuorder
hoiuarve nr. .....

..... 19 a.

.....
(hoiustaja perekonna-, ees- ja isanimi)

Palun VASTU VÕTTA hoius summas

Rbl. Kop.

SISSEMAKSJA:

Vastu võetud	Jäägid (pärast sissemaksu) Hoiuse % %

Hoiupanga asutus **Kontrolör:** **Laekur:**

nr. .....

Vorm nr. 51

Mahaarvestatud % %
.....rbl. ..... kop.

Väljamaksuorder
hoiuarve nr. .....

.... 19 a.

.....
(hoiustaja perekonna-, ees- ja isanimi)

Palun VÄLJA MAKSTA hoius summas

Rbl. Kop.

SAAJA:

Välja antud	Jäägid (pärast väljamaksu) Hoiuse % %

Hoiupanga asutus **Kontrolör:** **Laekur:**

nr. .....

Lugege sõnastikuga, jätke meelde olulisemad faktid.

Paberraha on metalli märk, tema asendaja ringluses. Kulla ja hõbeda ees on paberrahal mitmeid plusse: teda on odavam valmistada, mugavam transportida ja lihtsam säilitada.

Idee asendada kallis metall millegi odavamaga on väga vana. Juba 3. sajandil e.m.a. kasutati Kartaagos nahast raha.

Traditsiooniliselt peetakse paberraha sünnimaaks Vana-Hiinat. Esimesed rahatähed olevat seal teinud paberi leiutaja Cai Lun 105. aastal m.a.j. Dokumenteeritud andmed pärinevad alles 9. sajandist: aastatel 806—820 vahetati kõik vaskmündid riigistšekkide vastu.

Euroopas võeti esimesed paberrahad kasutusele alles 1661. aastal Rootsis. Esimesed Vene paberrahad lasti käibele 1769. aastal.

* * *

Õhtul panka tulnud koristaja kohtub uksel peakassiiriga:

— *«Kas te ei annaks mulle väärtasjade kambri võtit, tahan seal tolmu pühkida.»*

— *«Hull inimene! Seal hoitakse miljoneid! Ainult direktor ja mina teame selle luku šifrit.»*

— *«No on häda! Jälle tuleb mitu minutit juuksenõelaga urgitseda* (ковырять), *enne kui saan luku lahti ja võin hakata tolmu pühkimä.»*

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 3.

Nimetav tugev	Omastav nõrk	Osastav tugev	Vaheldus
mark	margi	marki	k : g
seep	seebi	seepi	p : b
(raha)kaart	kaardi	kaarti	t : d

ma-infinitiiv tugev	*da*-infinitiiv tugev	Olevik nõrk	Vaheldus
rääkima	rääkida	räägin	k : g
kleepima	kleepida	kleebin	p : b
saatma	saata	saadan	t : d

Ülesanne 143. Moodustage võrreldavad vormid ja otsustage vahelduse üle.

I. (tulu)protsent, jääk, märk, riik, pank, tulp, kulp, tint, vaat, vaip, lamp, tapeet, jook, köök, nurk, purk, kontsert, tort, kiik, pliit, toit, automaat

Kasutage neid sõnu lauses mitmuse nimetavas. Näit. Postiametnik kleepis kirjale ilusad **margid**.

II. tõlkima, loopima, keetma, kiikuma, kraapima, sõitma, tankima, trampima, võitma

Kasutage neid sõnu lauses oleviku eitavas kõnes. Näit. Seda suve **ei veeda** ma Pärnus.

Ülesanne 144. Avage sulud.

1. Jaak (kleepima) (mark) ümbriku peale. 2. Ta ei teatanud (kontsert) täpset aega. 3. Postkast seisab (nurk). 4. Koduteel ostab ta kaks pudelit (mahlajook), (purk) rõõska koort, (väike tort) ja (mõni seep). 5. Ta ei (rääkima) midagi. 6. (Pliit) keeb korraga mitu (toit). 7. Kassipojad mängivad (vaip). 8. Seda operatsiooni saab teha (riigipank). 9. Isa pani (köök) uue (laelamp). 10. Kas (see vaat) on kali või õlu?

40. Kingaparanduses ja õmblusateljees

тапочки, спортивные тапочки, комнатные тапочки
туфли: уличные, для плохой погоды, нарядные, танцевальные;
мужские, женские
резиновые сапоги
сапоги: демисезонные, зимние
валенки
на высоком (низком) каблуке
подметки сносились
нужно поменять молнию
шов разошелся
нужно поставить новые полуподошвы
каблук (у туфель, у сапог) шатается

sussid, võimlemistuhvlid, toatuhvlid
kingad: tänavakingad, porikingad, peokingad, tantsukingad;
meestekingad, naistekingad
kummikud, kummisaapad
saapad: kevad-sügissaapad = sesoonsaapad, talvesaapad
vildid
kõrge (madala) kontsaga
kontsaplekid on läbi
tõmblukk tuleb vahetada
õmblus on lahti
on vaja panna uued pooltallad

kingakonts (saapakonts) loksub

пряжка потерялась	pannal kadus ära
верх сносился	pealsed on kulunud
чистить туфли	kingi puhastama

Kas te käite sageli kingaparanduses (= kingsepa juures)?
Kelle ülesanne on teie kodus kingad parandusse viia?
Kes teil kingi puhastab?

— Järgmine, palun. Mis teil on?
— Siin on ühed talvesaapad, neil on lukk katki. Kas te saate vahetada?
— Meil ei ole tumepruuni tõmblukku. Kui soovite, võime musta panna.
— Eks pange must. Ilma lukuta ju ka käia ei saa. Need on väga mugavad saapad. Nendele peokingadele palun metallkontsaplekid ja tänavakingadele uued nahkpooltallad. Konts on ka lahti. Kas saate seda fikseerida?
— Teeme proovi. Kas on kõik? Võite järele tulla homme pärast lõunat.
— Kui palju ma võlgnen?
— 12 rubla ja 50 kopikat. Võtke numbrid.

Pärast kingaparandust lähme kaubamaja jalatsite osakonnast läbi. Järjekord ei ole suur. Vaatame riiuleid ja pöördume siis müüja poole:

«Seal alumisel riiulil, punaste saabaste all, valgete ja mustade kingade vahel on ühed kõrge kontsaga lakk-kingad. Mis number need on?»

Tuleb välja, et 35. Need on väga väikesed, number 37 oleks paras.

Suuremaid numbreid on suuremas valikus. Pole midagi teha! Numbrid 37, 38 on meil kõige nõutavamad.

Tuju on paha: miks tootjad ja kauplused ei arvesta inimestega, miks väga suuri ja väga väikseid numbreid tehakse rohkem kui vaja, aga keskmisi väga vähe?

* * *

— *Miks sa oma uusi kingi jalga ei pane?*
— *Panen kahe nädala pärast.*
— *Miks?*
— *Müüja ütles, et esimesed kaks nädalat nad pigistavad.*

Kingaosakonnast lähme kangaosakonda.
— Kas teil voodilinariiet on?
— Palun, siin need on!
— Kas see ruuduline on ka voodilinariie või on see laudlina jaoks?

— Kuidas keegi soovib — mõni ostab voodilinaks, teine laudlinaks.
— Kui laiad need kangad on?
— Üks meeter viiskümmend sentimeetrit (= poolteist meetrit).
— Kas need on linased kangad?
— Jah.
— Kas teil puuvillast voodilinariiet ei ole?
— Puuvillased kangad on müügil vastasletis.
— Kui palju peab linaks riiet ostma?
— Võetakse tavaliselt 2 meetrit 20 cm või 2 m 25 cm.
— Palun andke mulle kahe lina jaoks.

*

— Kas teil tekikotte on?
— Ei ole. Tükikaupa müüakse kõrvalosakonnas.
— Kas teil sobivat sitsi tekikotiks on?
— Palun! Need riided sobivad selleks küll.
— Kui palju peab ostma tekikotiks?
— Tavaliselt võetakse sitsi ühe koti jaoks üheksa meetrit.
— Mis see riie maksab?
— Selle hind on üksteist rubla meeter.
— Palun mõõtke mulle üheksa meetrit.
— Siin on kassatšekk, palun! Tasuda tuleb parempoolsesse kassasse.

Missuguseid kangaid te eelistate? — villast, puuvillast, täissiidi, kunstsiidi, krimpleeni, trikotaaži

Kas teil on õmblusmasin?
Mis marki see on? On see uus või vana?
Missugust kangast ostate pidulike riiete jaoks?
Mis materjal sobib voodipesuks?
Mis materjal sobib köögikardinaks?
Mida läheb tarvis, et pluusile nööp ette õmmelda?

Jutustage käigust õmblusateljeesse või -salongi, kasutades väljendeid:

сроки короткие (длинные)	tähtajad on lühikesed (pikad)
первая примерка через 2 недели	esimene proov on kahe nädala pärast
пальто (жакет, пиджак) получите через 30 дней	mantli (jaki, pintsaku) saab kätte kolmekümne päeva pärast
художник посоветует	moekunstnik annab nõu
хочу простую прямую юбку	soovin lihtsat sirget seelikut
хочу блузку с длинным (коротким) рукавом, с воротником и накладными карманами	soovin pikkade (lühikeste) käistega, kraega ja pealeõmmeldud taskutega pluusi

это сложный фасон	see on keerukas tegumood
это сидит на вас хорошо (плохо)	see istub hästi, istub nagu valatud (see istub halvasti)
этот фасон полнит	see tegumood teeb paksuks (paksemaks)
— стройнит	— saledaks (saledamaks)
у нас хорошие выкройки	meil on head lõiked
закройщик — мастер своего дела	juurdelõikaja on oma ala meister

Mida tähendab vanasõna?
Riie ei riku meest.

Naine nutab kodus. Mees ei pööra sellele tähelepanu. Naine: «Sind isegi ei huvita, miks ma nutan!» Mees: «Oi, nii palju raha mul ei ole!»

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 4.

Nimetav nõrk	Omastav tugev	Osastav nõrk	Vaheldus
toode	toote	toodet	d : t
saabas	saapa	saabast	b : p
lõige	lõike	lõiget	g : k

ma-infinitiiv tugev	*da*-infinitiiv nõrk	Olevik tugev	Vaheldus
vaatama	vaadata	vaatan	d : t
taipama	taibata	taipan	b : p
lõikama	lõigata	lõikan	g : k

Ülesanne 145. Moodustage võrreldavad vormid ja otsustage vahelduse üle.

ajaviide, (raadio)saade, (õhtu)oode, reibas, koobas, roobas, liige, tõrge, torge, vilgas, pilbas, köide;

ootama, aitama, viitama, näitama, süütama, hõikama, paikama, torkama, põrkama, ärkama, rüüpama, sumpama, trumpama, viipama, võõpama

Ülesanne 146. Täitke tabel.

Ains. nimetav	Ains. omastav	Ains. osastav	Mitm. nimetav
saade	.....	.....	.....
.....	oote	.....	.....
.....	.....	reibast	.....
.....	.....	.....	hõiked

Ülesanne 147. Parandage 10 viga.

1. Nad ei kuulnud seda raadiosaatet: nad vaadasid eile sellel ajal telerit. 2. Teie lõikage leiba, mina otsin võid. 3. Seal märgas ta, et on tarvis aitada ühte vana meest. 4. Poiss ei taipanud vaadata teenustööde hinnakirja. 5. Ma ei jõudnud enam sõpra ootada ja hakkasin teda hõigama. 6. Keegi ei süütanud tuld ega näitanud meile teed.

41. Autohooldusest

автотехобслуживание	autohooldus
Как машина облегчает жизнь!	Kuidas küll auto elu kergendab!
запчасти	tagavaraosad
очередь на покраску	värvimise järjekord
знаю и выполняю ПДД	tunnen ja täidan liikluseeskirju
нет возможности это сделать	selleks ei ole võimalust
заправляться	bensiini võtma = tankima
Не подливай масла в огонь!	Ära vala õli tulle!
Счастливого пути!	Head reisi! Õnn kaasa! Nael kummi!
У вас есть водительские права?	Kas teil on juhiluba?

Kui sõidu ajal hakkab vihma sadama, lülitame sisse ..... .

Enne kui tahame pöörata vasakule või paremale, lülitame sisse ..... .

Kui sõidame pimedas, lülitame sisse ..... .

Tagavararatast, ohukolmnurka ja nööri hoiame ..... .

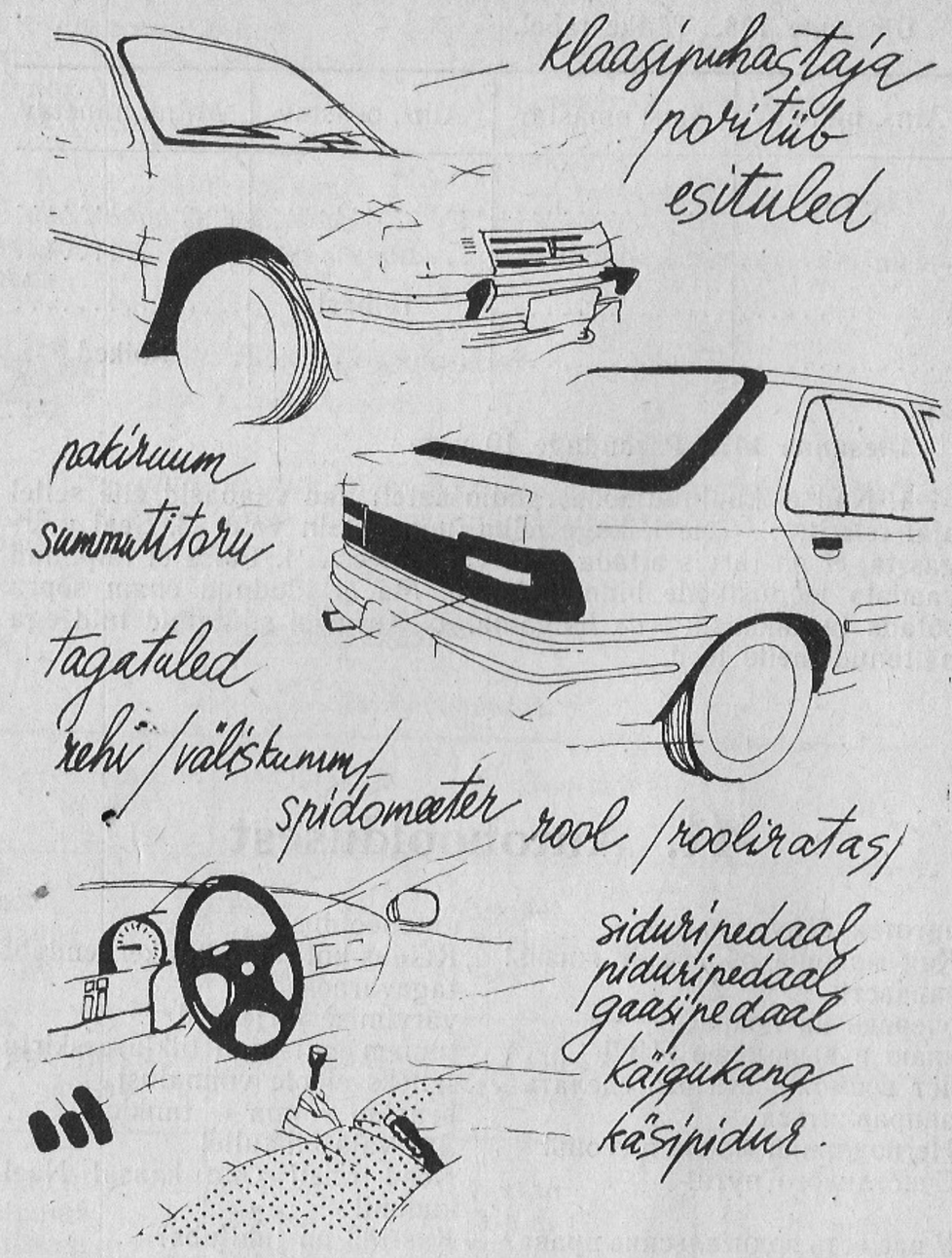

Auto käivitame .....

Kui tahame auto peatada, vajutame ..... pedaalile.

Kui palju peab maksma auto eest aastamaksu?
Kas olete sõlminud autokindlustuslepingu?

Mina käin tavaliselt tööl oma autoga. Nii võidab aega, muidugi, kui auto on korras. Mulle meeldib autot juhtida: annan

gaasi, vahetan käiku, pidurdan, sõidan mööda. Aga mul on 5 aastat vana auto ja aeg-ajalt läheb see rikki. Ise ma ei oska autot remontida, sellepärast olen üsna sagedane külaline remonditöökojas. Seal ütlen ainult, et autol on midagi viga. Seepeale kõik naeravad, et ma ei tea, mis viga, ja kontrollivad autot ning teevad korda. Mõnikord on see väga kallis.

Aga liikluseeskirju ma tunnen ja täidan täpselt.

Enne väljasõitu tuleb vaadata, kas kummid on täis ja korras, tuled põlevad ja peegel paigas. Kontrollin ka õli. Kindlasti peavad kõikide laternate klaasid olema puhtad, samuti auto tuuleklaas. Kui auto tahab pesta ja vahatada ning selleks ei ole kodus võimalust, tuleb sõita autopesulasse. Kui ei ole järjekorda, ei kulu seal kümmet minutitki, kui auto on juba pestud ja kuivatatud.

Täna peab bensiini võtma. Järjekorras on ainult viis autot, neist kaks soovivad A-76 (seitsekümmend kuut).

— Kas AI-93 on? (üheksakümmend kolme)
— On küll. Kui palju?
— 35 liitrit.
— 700 rubla.
— Palun 5 liitrit õli ka.
— Õli ei ole. Võib-olla tuleb järgmisel nädalal.
— Kahju küll. Palju tänu informatsiooni eest.
— Pole tänu väärt. Head reisi!

Kas te oskate autot juhtida?
Kas teile meeldib autoga sõita?

Mida tähendab väljend: «Ära vala õli tulle!»?

Autoomanik jutustab sõbrale:

Kuidas küll auto elu kergendab! Ma jõudsin täna nii palju ära teha! Hommikul viisin tagavararatta parandusse, seejärel käisin puusepa järel, et see garaažiukse ära parandaks, siis sõitsin tagavaraosasid ostma, seejärel panin end autovärvimise järjekorda, võtsin bensiini ... Ma poleks seda kõike jõudnud, kui mul poleks autot!

Rääkige, missuguseid teenuseid kasutatakse teie perekonnas kõige rohkem.

Missugustele majapidamistöödele kulub kõige rohkem aega?
Missuguseid töid ei ole võimalik ise teha?
Mis teile meeldib teenindussüsteemis? Mis ei meeldi?

* * *

Mehel aetakse habet. Juuksur lõikab kaks korda sisse, kuid tahab vestelda: «Kas olete enne ka minu juures käinud?» — «Oh, ei! Vasakpoolne arm on saadud autoõnnetusel.»

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 5.

Nimetav tugev	Omastav nõrk	Osastav tugev	Vaheldus
vend (järje)kord tald	venna (järje)korra talla	venda (järje)korda talda	nd : nn rd : rr ld : ll
ma-infinitiiv tugev	*da*-infinitiiv tugev	Olevik nõrk	Vaheldus
tundma kandma andma murdma	tunda kanda anda murda	tunnen kannan annan murran	nd : nn rd : rr

Ülesanne 148. Moodustage mitmuse nimetav ja kasutage seda lauses.

mitu osakonda — mitmed osakonnad / Mitmed osakonnad olid inventuuris.

suur vend, esimene teaduskond, must ülikond, see kord, ilus lind, paks tald, raske tund, väike perekond

Ülesanne 149. Pange sulgudes olev sõna õigesse vormi.

(Perekonnaseisuosakond).

Täna on Linnu (perekond) suur sündmus: (Priit) vanem vend Tiit (abielluma) oma kursuseõe Margitiga. Nad mõlemad (õppima) ülikooli (filoloogiateaduskond) (kolmas kursus). Külalised (ootama) (perekonnaseisuosakond) (suur saal). (Valitsema) pidulik meeleolu. Ja siis nad (tulema)! Orkester (mängima) pulmamarssi. Tiit on (must ülikond), Margit aga (kandma) (pikk valge kleit). Kõik (kuulama) tähelepanelikult ametniku (pikk ja ilus tervituskõne). Siis (panema) ametnik neile sõrme (sõrmus), Tiit ja Margit (andma) allkirja ning ametnik (ulatama) neile (abielutunnistus). Külalised (seisma) (järjekord), et õnnitleda (Margit) ja (Tiit) ning anda neile (lill). (Pool tundi) pärast (sõitma) kõik (pulmamaja). Seal (hakkama) uus perekond Margit ja Tiit Lind ka (elama).

XI. Korteriprobleemid: «Minu kodu on minu kindlus»

42. Loeme ajalehte

Мы опоздали с подпиской.	Me jäime ettetellimisega hiljaks.
Нам везет.	Meil veab.
Об этом не стоит и мечтать!	Sellest ei maksa unistadagi!
Все распродано.	Kõik on müüdud.
Это такая маленькая сумма.	See on nii väike summa.
Приятная неожиданность!	Milline meeldiv üllatus!
Не слышал, -а.	Pole kuulda olnud.
Тому, кто учит иностранный язык, полезно читать на этом языке.	Võõrkeeleoskuse arendamiseks on kasulik lugeda raamatuid selles keeles.
Это трудно достать в киоске.	Seda on raske kioskist saada.
Внешняя политика. Внутренняя политика.	Välispoliitika. Sisepoliitika.
В ООН обсуждались вопросы перемирия.	ÜROs olid arutusel vaherahu probleemid.
Продолжается правительственный кризис.	Jätkub valitsuskriis.
Создадим безъядерную зону.	Loome tuumavaba tsooni.
перестройка в работе правительственных органов	ümberkorraldused valitsusasutuste töös
четверг ориентирования	orienteerumisneljapäevak
соревнование между странами	maavõistlus

A: Kuule, lähme meile, ajame juttu!

B: Heameelega! Ma võtan ainult siit kioskist ajalehed ja kohe lähme!

A: Missuguse ajalehe sa võtad?

B: Ma võtan kõik, mis on. Me jäime sel aastal ettetellimisega hiljaks, seepärast tuleb kõik lehed kioskist osta. Täna veab, on

«Õhtuleht», «Päevaleht», «Sirp», «Rahva Hääl», «Postimehest» ja «Maalehest» ei maksa muidugi unistadagi. Kas võtan sulle ka midagi?

A: Küsi, kas «Eesti Loodust» või «Eesti Naist» on.

B: «Eesti Loodust» ei ole. «Eesti Naine» on ka juba läbi müüdud.

A: Võta siis mulle ka üks «Õhtuleht». Otsin sulle 3 rubla.

B: Pole vaja, see on nii väike summa, pealegi on mul paras raha.

A: Kust see ime tuleb, et nii hilisel kellaajal veel «Sirpi» on?

B: Mina ka imestan. Aga ehk on tiraaži suurendatud?

A: Ei tea, pole kuulda olnud. Aga lähme nüüd meile, niikaua kui kohv keeb, võime lehti lugeda.

B: Ma tahaksin kuulutusi vaadata. Otsin ikka veel endale korterit.

. . . . . .

Jätkake dialoogi!

Võõrkeeleoskuse parandamiseks peaksime iga päev lugema võõrkeelset ajalehte. Inglis-, saksa-, prantsus- või hispaaniakeelset ajakirjandust igal pool ei ole. Praegu on huvitav aeg ja kõik ajalehed põnevad. Igal maakonnal on oma leht, mida müüakse põhiliselt kodukohas, igalt poolt peaks saama osta vabariiklikke ajalehti ning mõningaid võõrkeelseid ajakirju. Maakonnalehtedes pööratakse suuremat tähelepanu oma kodukoha sündmustele, samuti avaldatakse neis teateid, kuulutusi ja reklaami.

Millest kirjutavad ajalehed?

Välispoliitikast. Kohtusid president ja peaminister. ÜROs olid arutusel Lähis-Ida probleemid. Itaalias jätkub valitsuskriis. Loome tuumavaba tsooni.

Sisepoliitikast. Ümberkorraldused valitsusasutuste töös. Pühapäevases lehes on pikad keele-, kirjandus-, kunsti- ja kultuuriveerud. Majanduskommentaar. Probleemid põllumajanduses.

Spordipäevik. Järjekordne orienteerumisneljapäevak. Jalgrattaralli. Soome-Eesti maavõistlus kergejõustikus. Malekommentaar.

Ja nüüd kuulutused. Kuhu minna, mida teha. Teatrid, kinod, kontserdisaalid, muuseumid ja näitused. Teated ja reklaam. Lõpuks — korteriprobleemid: korterivahetused, korteripakkumised, korteriotsimised, majade ja majaosade ost-müük. Just see osa huvitab praegu meid.

Mida loete ajalehest kõigepealt?

Missuguseid ajalehti ja ajakirju loete regulaarselt?

Kas teid huvitab rohkem sise- või välispoliitika?

* * *

«Millest see tuleb,» küsib väike poiss, «et iga päev just nii palju juhtub, et ajaleht täpselt täis saab?»

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 6.

Nimetav nõrk	Omastav tugev	Osastav nõrk	Vaheldus
hammas kinnas kirre	hamba kinda kirde	hammast kinnast kirret	mm : mb nn : nd rr : rd
ma-infinitiiv tugev	*da*-infinitiiv nõrk	Olevik tugev	Vaheldus
tõmbama õmb/le/ma lendama kordama	tõmmata õmm/el/da lennata korrata	tõmban õmb/le/n lendan kordan	mm : mb nn : nd rr : rd

Ülesanne 150. Moodustage võrreldavad vormid ja otsustage vahelduse üle.

sammas, lammas, kinnas, ülesanne, komme, aruanne, (kesk)võrre, purre, tõmme, varras;

hindama, embama, rändama, tõmblema, ründama, undama, võrdlema

Ülesanne 151. Kuidas oleks eitav kõne?

tõmbas hamba, rändas teel, õmbles kleidi, hindas hästi, lendas kirdesse, ründas vastast, embas sõpra, võrdles mehi, kordas reegleid, rändas kaugele, tõmbles voodis, undas tänaval

Ülesanne 152. Kas *ma*- või *da*-infinitiiv? Moodustage õiged sõnapaarid.

õmbleb — hakkab **õmblema**, unustab **õmmelda**
tõmbab — aitab . . . , viib . . . , ruttab . . . , palub . . . ;

lendab — püüab ..., jääb ..., peab ..., oskab ...; **hindab** — tohib ..., tuleb ..., soovib ..., võib ...; **rändama** — otsustab ..., saab ... .

Ülesanne 153. Tõlkige.

1. Я потеряла перчатку. 2. Северо-восточный ветер был очень холодный. 3. Когда он отдаст свой отчёт? 4. У меня нет таланта. 5. Какую оценку вы получили? 6. У Прийта плохие привычки. 7. Врач не хочет вырывать этот зуб. 8. Никто не может решить эту задачу.

43. Korteriotsimine ja korterivahetus I

отдельная комната	omaette tuba
снимает комнату (дословно: живет квартиросъемщиком)	elab allüürnikuna
деревянный дом с печным отоплением	ahiküttega puumaja
дом (моего) детства	lapsepõlvekodu
большие трудности с приобретением дров	suuri raskusi on küttepuude muretsemisega
Комната сдана.	Tuba on ära antud.
Он не потерял надежды.	Ta ei kaotanud lootust.
В другой раз будем умнее.	Teinekord oleme targemad.
расчетная книжка, квартплата	üüriraamat, korteriüür
дом: жилой дом = жилище, индивидуальный дом	maja: elumaja = elamu, eramaja = eramu
панельный дом, башенный дом	paneelmaja, tornmaja, torniga maja
дом с башней	
здание, высотное здание	hoone, kõrghoone
небоскрёб	pilvelõhkuja
этаж	korrus
подъезд, передняя	trepikoda, esik
квартира: комната, кухня, комната-кухня	korter: tuba, köök, kööktuba
подсобные помещения: ванная, баня	kõrvalruumid: vannituba, saun
туалет	WC = tualett
балкон, лоджия	rõdu, lodža
подсобные помещения: кладовка, погреб	abiruumid: sahver, kelder
чердак, гараж	pööning, garaaž
общая площадь ... кв. м	üldpinda on ... m^2 (ruutmeetrit)
У каждого свои заботы.	Igaühel omad mured.
вид на сосновый бор	vaatega männimetsale

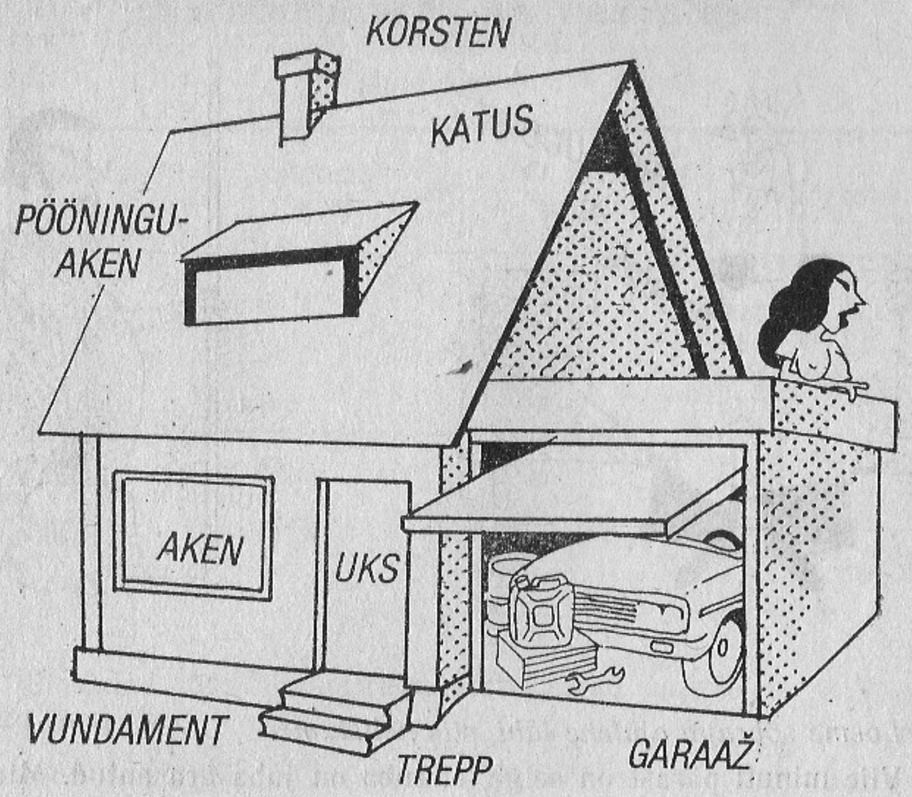

Kas teile meeldiks elada niisuguses majas? Miks?
Kas olete oma korteriga rahul?
Missuguses linnaosas te elate?
Missuguses majas te elate?
Mitmendal korrusel asub teie korter?
Kui suur on teie korter?
Millised ruumid on teie korteris?
Missuguses linnaosas teile meeldiks elada?
Kas teile meeldib tornmaja või torniga maja? Miks?

Meie sõbral on väga vaja korterit, vähemalt omaette tuba. Praegu elab ta allüürnikuna oma kaugete sugulaste juures vanas ahiküttega puumajas, kus ei ole mingeid mugavusi, isegi vesi tuleb õuest ämbriga tuua. Suuri raskusi on küttepuude muretsemisega. Kõige rohkem kurvastab minu sõpra, et tal ei ole omaette tuba. Siiani ei ole ta kaotanud lootust korterit üürida.

Tänases ajalehes on kaksteist korterisoovijat ja ainult üks korteripakkumine:

> Üksik meeskodanik, kes on nõus abistama majapidamistöödes, leiab elamispinna (ahiküttega päikesepoolne kööktuba). Helistada tööpäevadel k. 14—16 tel. 445379. A. Kuusk.

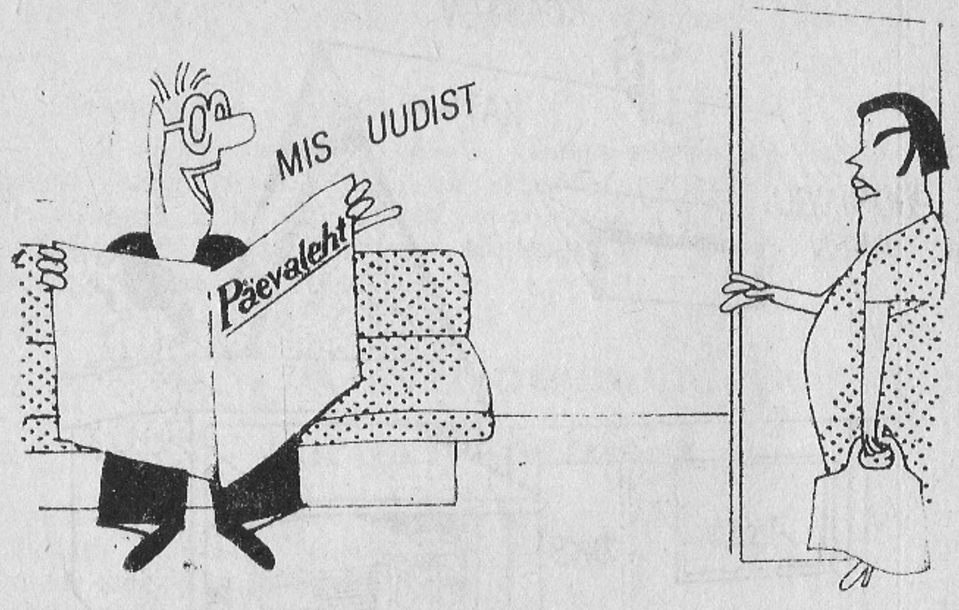

Loeme sõbraga ajalehe läbi, siis helistame.

Viie minuti pärast on selge, et tuba on juba ära antud. Mida me siit õpime?

Oleks tulnud varem helistada. Ajalehte oleksime võinud ka hiljem lugeda, kuid linnas korteri leidmine ei ole lihtne. Teinekord oleme targemad.

Kas olete kunagi korterit otsinud?
Missugust korterit te endale sooviksite?
Helistage korteripakkumise kuulutuse peale!

Koostage dialoog, kus saate eitava vastuse.
Mida räägite, kui saate jaatava vastuse?

? Üles läheb, alla ei tule?

(Suits)

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 7.

Nimetav tugev	Omastav nõrk	Osastav tugev	Vaheldus
tuba	toa	tuba	b — ø
rida	rea	rida	d — ø
lagi	lae	lage	g — ø
halb	halva	halba	b : v
(trepi)koda	(trepi)koja	(trepi)koda	d : j
selg	selja	selga	g : j
õhk	õhu	õhku	k — ø
(aja)leht	(aja)lehe	(aja)lehte	t — ø
vesi	vee	vett	s — ø — t(t)

Ülesanne 154. Moodustage võrreldavad vormid ja otsustage vahelduse üle.

sõda, koht, juht, kõht, praht, leib, käsi, uus, kuus, viis, mees, aeg, praad, laud, pidu, aed, rõõsk, tahk, laisk, nägu, ajalugu, maailmajagu, lugu, siga, jõgi, jalg, nuga, viga, regi, mägi, kurg, õde, sada

ma-infinitiiv tugev	*da*-infinitiiv tugev	Olevik nõrk	Vaheldus
kuduma	kududa	koon	d — ø
lugema	lugeda	loen	g — ø
juhtima	juhtida	juhin	t — ø
pühkima	pühkida	pühin	k — ø
sadama	sadada	sajab	d : j
tugev	nõrk	tugev	Vaheldus
algama	alata	algan	ø — g
puhkama	puhata	puhkan	ø — k
kohtama	kohata	kohtan	ø — t

Ülesanne 155. Täitke tabel.

mida tegema?	mida teen?	mida tegin?	mida teha?	mida ei teinud?
saagima	.....	.....	.....	.....
.....	tohin	.....	.....	.....
.....	.....	teadsin	.....	.....
.....	.....	.....	vedada	.....
.....	.....	.....	.....	ei visanud
.....	.....	.....	osata	.....
.....	.....	hoidsin	.....	.....
.....	jõuan	.....	.....	.....
kaduma	.....	.....	.....	.....

44. Korteriotsimine ja korterivahetus II

Igaühel omad mured. Meie pere on suuremaks kasvanud, vajame nüüd ka suuremat elamispinda. Praegu on meil 2-toaline kõigi mugavustega korter 5-korruselises kivimajas Mustamäel, vaatega männimetsale, bussipeatuse ja kaupluse lähedal. Oleks küll ilus siin edasi elada, aga ruumi on väga vähe. Seepärast loeme iga päev korterivahetuse kuulutusi:

● 3-toal. koop. korter Keldrimäel vahetada 2-toalise kõigi mugavustega korteriga muus rajoonis. 200 199 Postimaja, nõudmiseni. L. Pärn.

● 4-toaline mugavustega korter Kadriorus (telefon, küte olemas) vahetada 2-toalise kõigi mugavustega korteriga, nõut. telefon. Helistada õhtuti 441259. R. Kask.

● Vahetan 3-toal. kommunaalkorteri vaikses rajoonis (üldpind 74 m², II korrus, kaks eraldi sissekäiku, ahiküte, kelder, 2 kuuri,

aiamaa, saun, garaaži ehitam. võimalus) 3- või 2-toal. kõigi mugavustega korteri vastu, soovitav ridaelamusse. Postimaja, nõudm. E. Valme.

● 3-toaline kõigi mugavustega korter Lasnamäel vahetada 2-toalise kõigi mugavustega korteriga muus rajoonis. S. Sõnajalg.

Helistage korterivahetuse kuulutuse peale!

— A: Halloo, palun härra Kaske!
B: Teil on ilmselt valeühendus.
A: Vabandage, kas see ei ole number 44-12-59?
B: Number on õige, aga siin ei ela sellenimelist.
A: Palun veel kord vabandust tülitamise pärast.

— A: Hallo!
B: Hallo!
A: Kas see on Kase korter? Kas härra Kask kuuleb?
B: Jah, kuulen. Olen telefonil.
A: Ma helistan korterivahetuse pärast. Lugesin lehest, et te tahate korterit vahetada. Võib-olla sobib teile minu korter?
B: .....

Jätkake dialoogi!

Kuulutusi ilmub iga päev, kuid ükski neist ei ole täiesti sobiv. Keldrimäel on kooperatiiv, see läheb kalliks. Kadriorus on ahiküte, aga meie perest ei soovi mitte keegi ahju kütta. Ega ma ei oskaks vist ka. Niisiis, proovime Lasnamäe varianti. Kirjutame kirja kodanik Sõnajalale postimajja.

Kirjutage korterivahetuse kuulutus.
Kirjutage kiri korterivahetuse kuulutuse peale!!

Tulebki vastus. Selgub, et meie vahetus sobib. Siis vormistame kuu aega dokumente ja võimegi kolima hakata.

Meie uus korter asub 9-korruselise paneelmaja kuuendal korrusel. Lapsed rõõmustavad — nüüd saab iga päev liftiga sõita! Muidu on see päris tavaline uusrajooni korter, võrreldes vanaga on esik suurem ja gaasipliidi asemel elektripliit. Kahjuks ei ole telefoni.

Kirjeldage tavalist uusrajooni korterit!
Helistage oma tuttavale **ja teatage**, et olete kolinud uude korterisse.

Veel ei ole aeg soolaleivapeoks, enne tuleb teha sanitaarremont.

Missugusest kodust räägitakse laulus?
Kas teil on olnud niisugune lapsepõlvekodu?

L. Koidula

Meil aiaäärne tänavas,
kui armas oli see!
Kus kasteheinas põlvini
me lapsed jooksime.

Kus ehani ma mängisin
küll lille, rohuga,
kust vanataat käekõrval mind
tõi tuppa magama.

Küll üle aia tahtsin siis
ta kombel vaadata.
«Laps, oota,» kostis ta, «see aeg
on kiir küll tulema!»

Aeg tuli. Maa ja mere peal
silm mõnda seletas —
ei poolt nii armas olnud seal
kui külatänavas.

- Kas te elate eramus või korteris?
- Mitu korterit on teie majas?
- Mitmendal korrusel te elate?
- Kas teil on liftiga maja?
- Kas teil on kelder ja pööning?
- Kas teil on rõdu?
- Kas teil tohib pidada koduloomi?
  Kas teil on koduloomi? Missugused loomad teil on? (Kanaarilind, papagoi, kilpkonn, merisiga, hamster, valged hiired, koer, kass.)
- Kas teie maja juures on hoov või aed?
  Mis seal kasvab?
- Mitu korda te olete oma elu jooksul kolinud? Kas kolida on kerge või raske? Miks?

Kes on ukse taga?
Mida te ütlete nendele inimestele?

Väike poiss: «Kas ma võiksin saada klaasi vett?»	Telegrammikandja: «Teile on telegramm. Kirjutage alla.»
Teie: «..... .»	Teie: «..... .»

Kes veel tuleb teie ukse taha? Mida te räägite nendega?

Vestelge naabriga, kes soovib teilt midagi laenata.
Vestelge televiisoriparandajaga (torulukksepaga, elektrikuga).

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 8.

Nimetav tugev (3-я степень долготы)	Omastav nõrk (2-я степень долготы)	Osastav tugev (3-я степень долготы)
buss, konn,	bussi, konna,	bussi, konna,
lill, (tele)gramm,	lille, (tele)grammi,	lille, (tele)grammi,
kass, mets,	kassi, metsa,	kassi, metsa,
pärn, lift,	pärna, lifti,	pärna, lifti,
põlv, silm,	põlve, silma,	põlve, silma,
suur, ruum,	suure, ruumi,	suurt, ruumi,
rajoon, kuur,	rajooni, kuuri,	rajooni, kuuri,
hiir, hoov,	hiire, hoovi,	hiirt, hoovi,
sool, dialoog,	soola, dialoogi,	soola, dialoogi,
loom, klaas,	looma, klaasi,	looma, klaasi,
garaaž, gaas,	garaaži, gaasi,	garaaži, gaasi,
kooperatiiv,	kooperatiivi,	kooperatiivi,
koer, saun,	koera, sauna,	koera, sauna,
päev, laul,	päeva, laulu,	päeva, laulu,
hein jpt.	heina ...	heina ...

1-я степень долготы	2-я степень долготы	3-я степень долготы
ahi kiri	a**hju** kir**ja**	a**hju** kir**ja**

Ülesanne 156. Hääldage täpselt järgmiste sõnade 3 esimest käänet.

torn, talong, post, null, kolm, pulm, kunst, portfell, juust, ring, vorst, mahl, vihm, vein, giid, pilv, ring, külm, must, kuiv, rong, järv, kraad, proov, ilm, tramm, buss, limonaad, hall, sool, turist, serv, tass, tool, kefiir, krohv, märts, jaam, kokteil, korv, kohv, jooks, raam, tool, päts, valgusfoor, vaas, kontuur, kolhoos, lai, õu

ma-infinitiiv tugev (3-я степень долготы)	*da*-infinitiiv tugev (3-я степень долготы)	Olevik nõrk (2-я степень долготы)
pr**oo**vima, v**ee**rima, s**oo**vima, m**ä**ngima, kostma, m**aa**lima, istuma, **uu**rima	pr**oo**vida, v**ee**rida, s**oo**vida, m**ä**ngida, kos**ta**, m**aa**lida, istuda, **uu**rida	pr**oo**vin, v**ee**rin, s**oo**vin, m**ä**ngin, kostan, m**aa**lin, istun, **uu**rin

Ülesanne 157. Ütelge *da*-infinitiiv ja olevik (hääldage täpselt).

värvima, sammuma, soovima, ostma, tõusma, jooksma, laulma, tantsima, tellima, jätma, tõstma, katma, võtma, paistma, maksma, naerma

45. Teeme remonti

ремонтные материалы:	remondimaterjal:
шпаклёвка, краска, обои	pahtel, värv, tapeet
Образцы вывешены на стене.	Näidised on seinal väljas.
отечественные моющиеся обои	kodumaine pestav tapeet
клеить обои на стены	tapeeti seina panema
...отечественного производства	... kodumaine, kohapeal toodetud
Собираетесь положить...	Kas kavatsete panna .....
Вы не советуете?	Kas te ei soovita?

A: Kust ma küll saan remondimaterjali?
B: Mida sul vaja on?
A: Kõike: pahtlit, värvi, tapeeti, uusi lüliteid.
Ma ei teagi, millega värvida lage.
B: Peterburi lateks olevat hea. Sa pead minema keemiakaupade poodi. Aga tapeedivalik on mõnikord mööblikaupluses suurem. Lülitid ja kontaktid on kaubamajas elektritarvete osakonnas.
A: Küll tuleb palju jooksmist!

— Ma vajan heledat tapeeti.
— Vaadake, näidised on seal seinal väljas.
— Ehk oskate mulle midagi soovitada?
— Praegu on valida: kodumaine pestav tapeet neljas erinevas mustris, kolmkümmend kuus rubla ning nelikümmend kuus ja pool rubla rull, on ka Jugoslaavia ja Ungari tapeete.
— Ma paluksin kümme rulli seda heledate lilledega õrnrohelist ja kuus rulli tumelillat.
— Kas kavatsete panna tumeda väiksesse tuppa?
— Mõtlesin küll. Või te ei soovita?
— Tume tapeet teeb väikese toa süngeks. Soovitaksin hoopis seda kollast.
— Teil on õigus. Palju ma võlgnen?
.....

Jätkake dialoogi!

— Hallo, kas majavalitsus?
— Jah. Mida te soovite?
— Ma vajaksin remondimeest.
— Mida on vaja teha?
— Pahteldada ja värvida laed, aknalauad ja põrand, panna vannitoa seina kahhelkivid.
— Järjekord on kolm kuud. Äärmisel juhul võime järgmisel nädalal saata teile brigaadi, kes teeb laed korda. See läheb päris kiiresti.
— Olgu nii. Teeme siis ülejäänu ise.

— Kas sa oskad tapeeti panna?
— Oskan küll. Seal ei ole midagi keerulist. Tapeet tuleb täpselt välja lõigata, katta liimiga ja lasta natuke seista. Alustada tuleb akna poolt ukse suunas. Pärast on vaja harjaga kinni kloppida.
— Kas sa tuled mulle appi?
— Loomulikult. Seda tööd on kahekesi hea teha.
— Kui sina hakkad remonti tegema, siis aitan mina sind.
— Palju tänu. Kas sulle meeldib põrandat värvida?
— Väga. Võin sindki aidata.
— Pole vaja. Mul on parkett (põrand).

Millal te tegite viimati remonti?
Kui kaua teil kulus selleks aega?
Kas kutsusite meistri või tegite kõik ise?
Kas jäite remondiga rahule?
Jutustage meile oma viimasest remondist.
Koostage jutuke pildi põhjal.

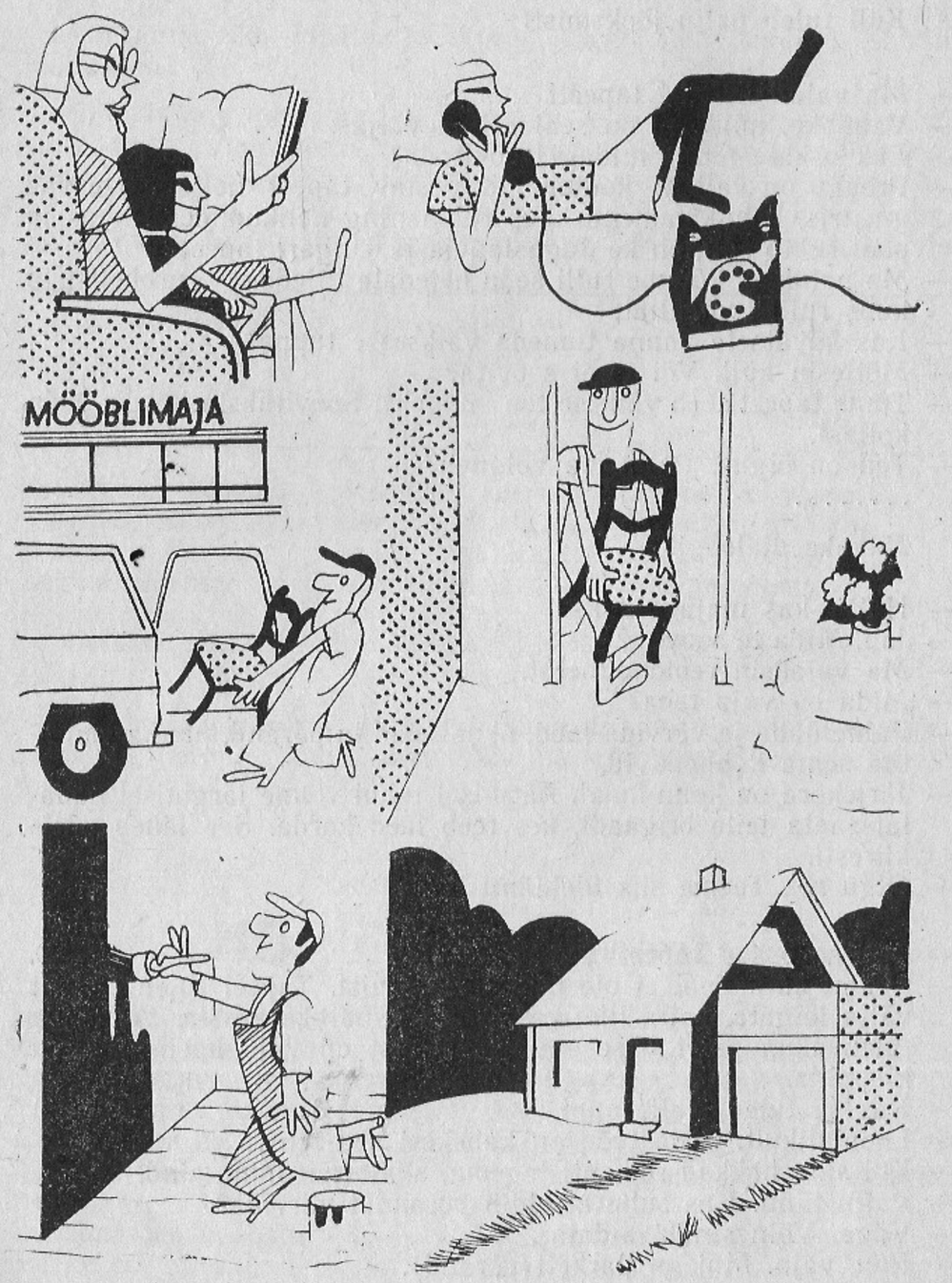

* * *

— *Mulle meeldib sinu uues korteris see, et siin on nii mitu seinakappi.*
— *Aga need ei ole ju seinakapid, need on toad.*

Ütle inimesele, et taevas on 97 830 241 tähte, ja ta usub. Aga kirjuta: «Ettevaatust, värske värv!», ja ta katsub tingimata sõrmega järele.

Grammatikat ja harjutusi

Astmevaheldus. 9.

Nimetav nõrk (2-я степень долготы)	Omastav tugev (3-я степень долготы)	Osastav nõrk (2-я степень долготы)	Näiteid
kallis	kalli	kallist	võõras, rõivas,
armas	armsa	armast	eine, aine, maitse,
kaste	kaste	kastet	terve, selve, pee-
hoolas	hoolsa	hoolast	nar, pipar, tütar,
lõuna	lõuna	lõunat	luule, kukal jpt.
kümme	kümne	kümmet	
aken	akna	akent	
küünal	küünla	küünalt	

ma-infinitiiv tugev (3-я степень долготы)	*da*-infinitiiv nõrk (2-я степень долготы)	Olevik tugev (3-я степень долготы)	Näiteid
laenama	laenata	laenan	vastama, kallama,
vestlema	vestelda	vestlen	kuulama, aurama,
mõtlema	mõtelda	mõtlen	võistlema, pööra-
			ma, jätkama,
			võimlema jpt.

Ülesanne 158. Hääldage täpselt.

eile võimlesime — naeris võimeldes — läks võimlema, mõtle rohkem — mõtelge ikka — jäi mõtlema, etleme küll — ärge etelge — sõidab etlema, sa vestle — ei vestelnud — jääb vestlema, jätkab homme — soovib jätkata — ruttab jätkama, puistasime soola —

palub puistata — peab puistama, ei pööra — oskab pöörata — tuleb pöörama, ei vasta — tahab vastata — hakkab vastama, seda pipart — selle pipra — see pipar, pikk peenar — pika peenra — pikka peenart, terve klaas — terve klaasi — tervet klaasi, magusat maitset — magusa maitse — magus maitse, roheline aine — rohelise aine — rohelist ainet, külma einet — külma eine — külm eine, ilus rõivas — ilusa rõiva — ilusat rõivast, võõras mees — võõra mehe — võõrast meest, kallis tütar — kalli tütre — kallist tütart, võõras aine — võõra aine — võõrast ainet

46. Mööblikaupluses

комплект жилой комнаты: стенка, буфет, обеденный стол и стулья, журнальный столик, сервировочный стол	elutoakomplekt: sektsioonkapp, puhvet, söögilaud ja toolid, diivanilaud, serveerimislaud
диван, диван-кровать, кушетка	diivan, diivanvoodi, kušett
кресла и кресло-качалка	tugitoolid ja kiiktool
светильники: люстра, бра, торшер, настольная лампа	lambid: lae-, seina-, põranda- ja laualamp
ковер: напольный, настенный	vaip: põrandavaip, seinavaip
полка: книжная, кухонная	riiul: raamaturiiul, köögiriiul
столик под телевизор, под радио	televiisorilaud, raadiolaud
произведения искусства: живопись, скульптура, графика, керамические тарелки	kunstiteosed: maalid, skulptuurid, graafilised lehed, keraamilised seinataldrikud
фортепьяно: рояль, пианино	klaver: tiibklaver, pianiino
ванна, душ, краны, раковина	vann, dušš, kraanid, kraanikauss
вешалка	nagi
табуретка	taburet
зеркало, трюмо	peegel, tualettlaud
холодильник	külmkapp, külmik
шкаф для посуды (полка...)	nõudekapp, nõuderiiul
кровать: матрац, одеяло, подушка	voodi: madrats, tekk, padi
не помещается в комнате	ei mahu tuppa
инструменты: молоток, пила, отвёртка	tööriistad: haamer, saag, kruvikeeraja
гвоздь, винтик, гайка, болт (шип)	nael, kruvi, mutter, polt
хруст	ragin
доска	laud

Uude korterisse on vaja ka uut mööblit. Vana mööbli võiks viia mööblikomisjoni. Aga enne peame vaatama, mida on võimalik mööblikauplusest osta, ehk on mõni vana asi paremgi kui uus. Kolimisega on palju kulutusi, hea oleks osta mööblit järelmaksuga.

— Vaata kui ilusad värvitud elutoakomplektid!
— Aga natuke kallid. Mulle ei meeldi ka see diivan, sest ta ei käi lahti. Vaatame edasi!
— Siin on kenad massiivsed tugitoolid ja ilus väike diivanilaud, aga see on liiga madal, et siit süüa. Eraldi söögilaud ja toolid vist meie tuppa ei mahu?
— Ega vist. Vaata seda heledat seinasektsiooni! Seal on kirjutuslaud ka komplektis!
— See sobiks meile küll. Isegi värvitoon läheb meie kardinate, vaiba ja lambiga. Aga seda ei ole täna müügil! Ma lähen küsin, millal tuleb.

Küsige, millal tuleb sektsioonkapp müügile!

.....

— Ei tulegi niipea. Ostame siis esialgu paar riiulit ja riidekapi. Ja kööki neli taburetti. Neid me järelmaksuga ei saa.
— Kas sa vormistad koos kojutoomisega?
— Loomulikult. Ainult et sina pead siis koju ootama jääma, mul on koosolek.
— Hea küll. Aga näed, peamegi jätma oma vana mööbli esialgu alles.

Kas te olete ostnud midagi järelmaksuga? **Rääkige,** kuidas see toimub. **Kasutage sõnu:** ettetellimine, kviitung, tšekk, palgatõend, raamatupidamine, pass.

Rääkige oma käigust mööblikauplusse. Kasutage seejuures väljendeid: Väga võimalik, et ...
Huvitav, kas ...
Imelik, et ...

Jutustage, missugune on teie korter ja kuidas see on sisustatud.

Mis teil on esikus, köögis, vannitoas?
Missugune on elutuba? Magamistuba?
Milline on teie lemmiktuba?

— Ma ostsin uue riidekapi, aga see tuleb kokku panna. Kas sa oskad aidata?
— Ei tea, vaatame.
— Siin on tükid. Need kaks pikka lauda on vist küljed, need lühikesed on vist riiulid. Aga kus on esi- ja tagasein?
— Tagasein on lihtne vineerplaat, ette käivad uksed. See kõik on päris lihtne.

(Siin ma kahtlen veidi. Me oleme tublid eesti keele õppijad, aga kas me ka kappi oskame kokku panna?)

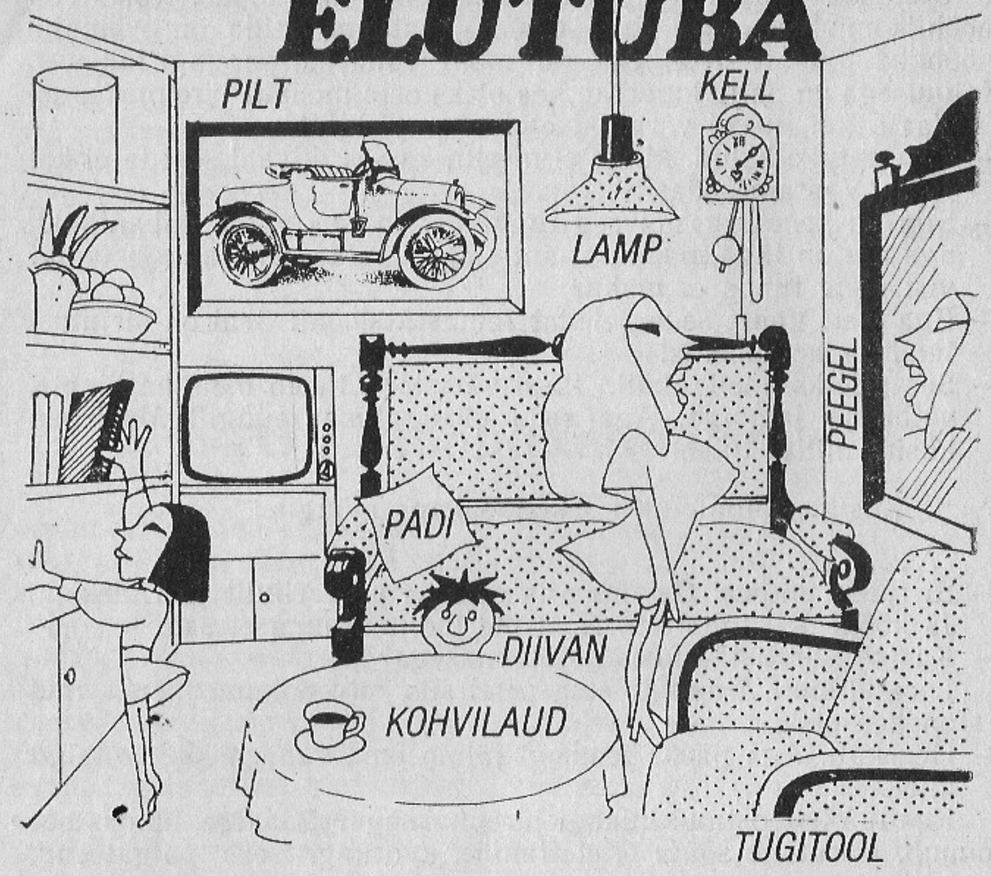

— Kas sul on kõik tööriistad olemas: haamer, naelad, saag, kruvid, kruvikeeraja?
— Haamer ja naelad on siin, kruvid ja kruvikeeraja ka, aga saagi meil ei ole vaja, kõik on ju valmisdetailid. Tegelikult ei ole naelu ka vaja. Kotikese sees on kapiga kaasas mutrid ja poldid.
— Mida me teeme?
— Hoiame külje vastu tagaseina ja kruvime kinni. Vaata, siin on augud, kuhu polt sisse käib. Hoiame kõvasti! Ettevaatust! (Kostab raginat ja külg kukub maha.)
— Palun vabandust! Tuul hakkas puhuma ja lükkas kõik ümber. Loodetavasti ei saanud sa haiget.
— Pole viga! Ma lonkan küll kogu ülejäänud elu, aga sellest pole midagi.
— Palun veel kord vabandust. Kas jätkame?
— Tänan, ei. Kutsun homme meistri!

Kas teile meeldib uus või vana mööbel?
— kaasaegne või vanaaegne mööbel?
Missugused olid korterid teie endises kodukohas?

Jutustage, mida näete piltidel.

Mida te võtaksite, kui peaksite endale valima ainult ühe iga päev vajaliku eseme?

Sama küsimuse esitasid Jaapani sotsioloogid.
37% vastas: võtaksin teleri (= televiisori).
20% vastas: võtaksin ajalehe. Järgnesid telefon, elektritarbed, auto.

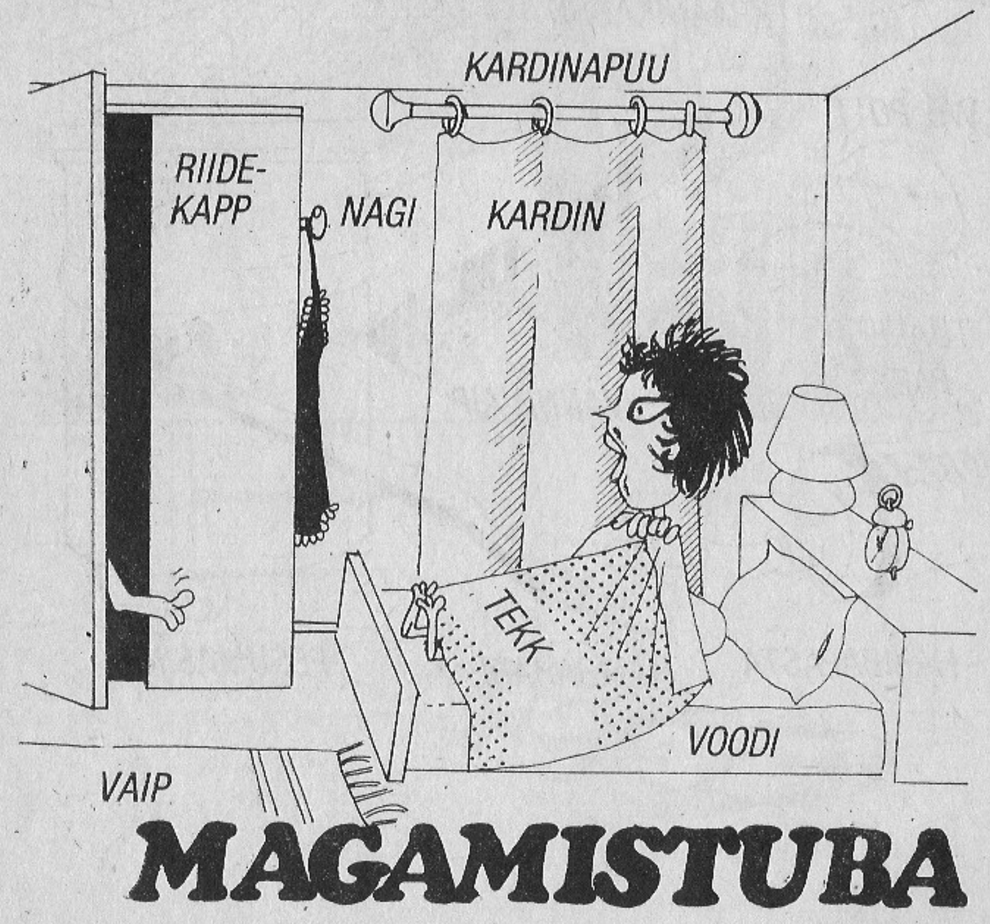

VANNITUBA

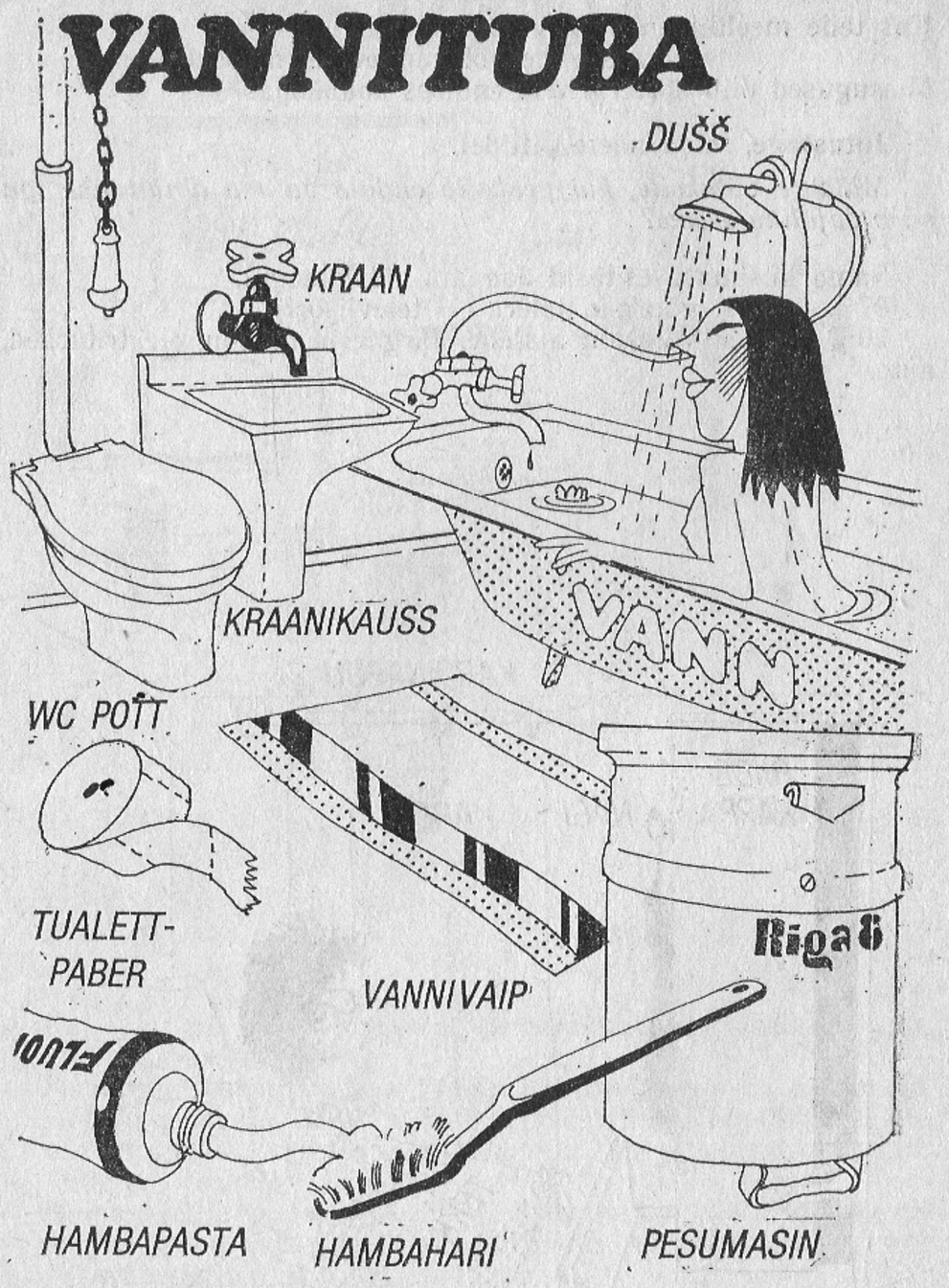

KIRJUTAGE, MISSUGUSED MÖÖBLIESEMED ON TEIE KODUS

ELUTOAS:

.....

.....

.....

.....

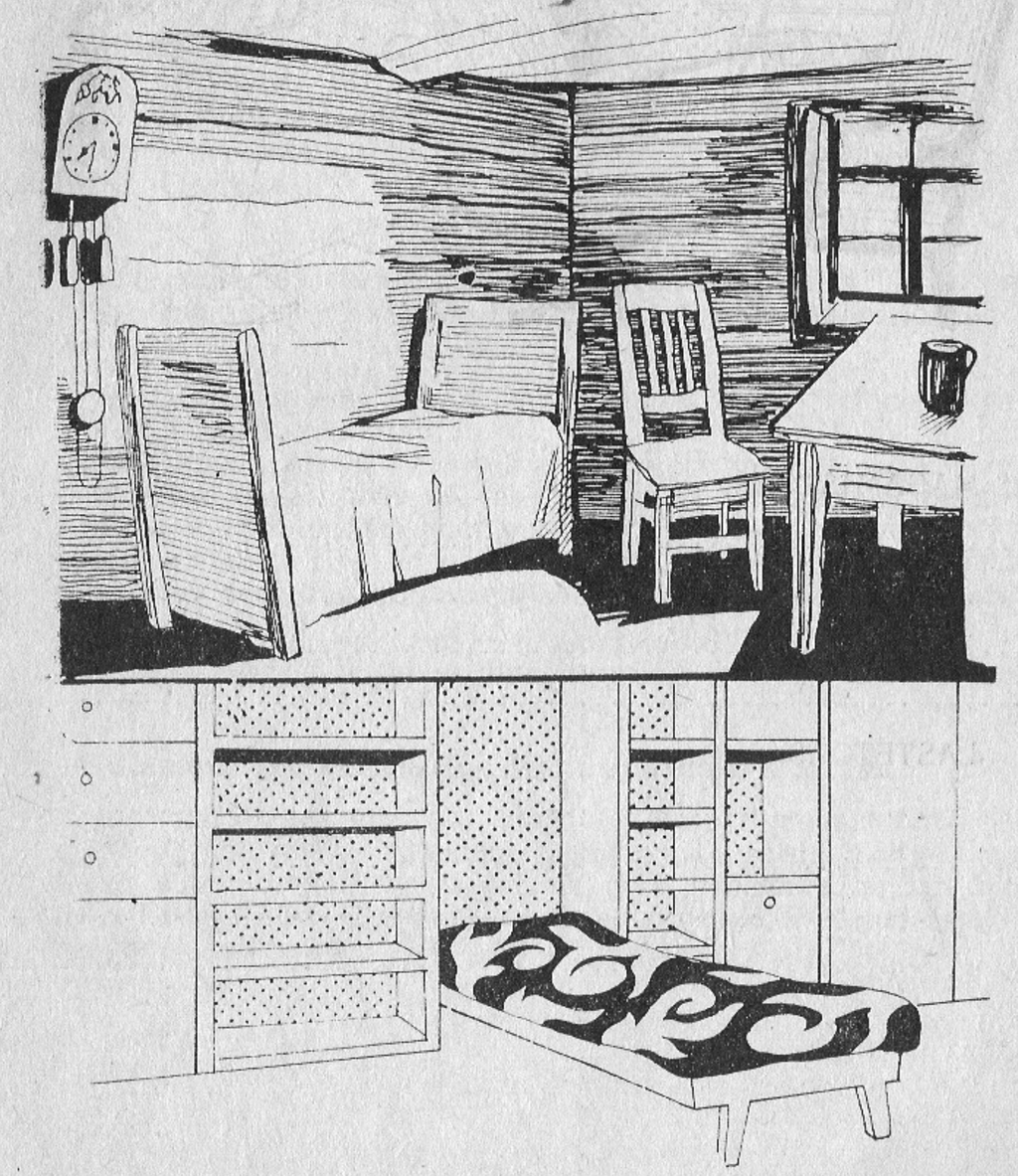

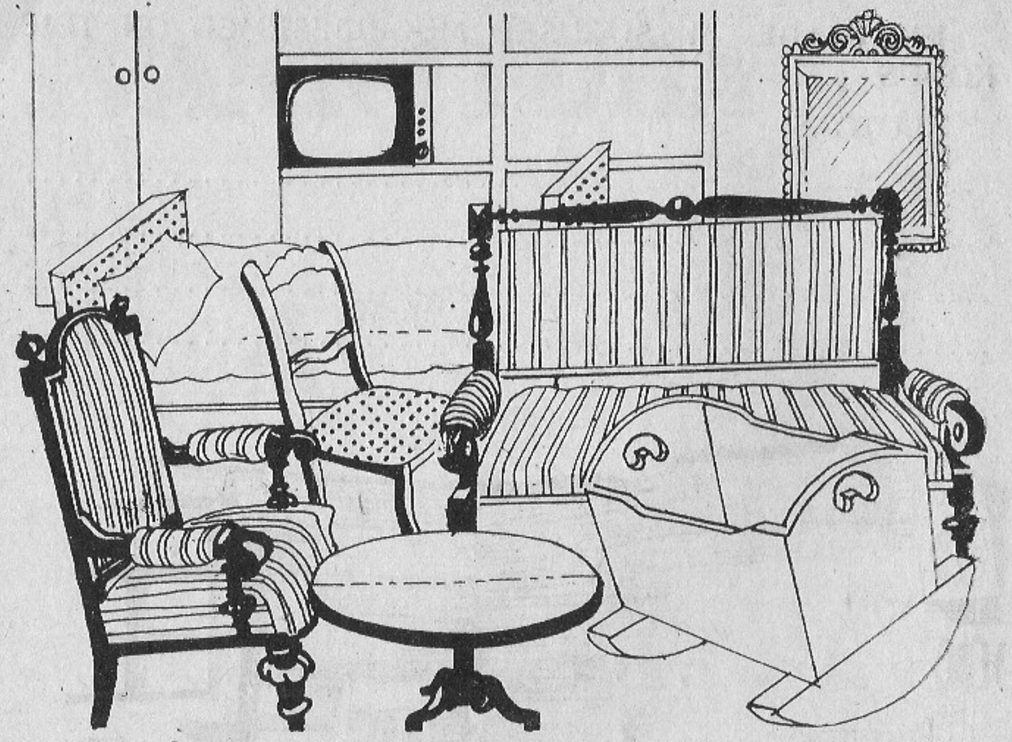

MAGAMISTOAS:

.....

.....

.....

.....

LASTETOAS:

.....

.....

.....

.....

Grammatikat ja harjutusi

Kokkuvõte astmevaheldusest.

kapp	õppida			kapi	õpin
lamp	rääkida			lambi	räägin
lind	kanda	TUGEV ← NÕRK		linnu	kannan
tuba	kaduda			toa	kaon
kamm	sammuda		(selle)	kammi	sammun

2-я степень долготы → 3-я степень долготы

hüpe	hakata		hüppe	hakkan
vaade	oodata		vaate	ootan
hammas	tõmmata	NÕRK → TUGEV	hamba	tõmban
kallis	kallata		kalli	kallan

Ülesanne 159. Moodustage kolm esimest käänet ja jagage sõnad kaheks: astmevahelduseta (27 sõna) ja astmevaheldusliku (34 sõna).

diivan, dušš, esik, haamer, hambapasta, hari, järelmaks, kaal, kamm, kapp, kardin, kardinapuu, kast, kauss, kell, klaas, klaver, korter, kraan, kruvi, kruvikeeraja, kušett, käterätt, köök, lagi, lamp, laud, maal, madrats, mantel, mutter, mängukann, mööbel, nael, nagi, padi, peegel, pianiino, plaat, polt, pott, puhvet, põrand, raadio, raamat, riiul, saag, seep, sein, skulptuur, taburet, tekk, teler, teos, tool, tualett, tualettpaber, vaip, valgusti, vann, voodi

Näide: diivan — diivani — diivanit (a-ta)
dušš (t. aste) — duši (n. aste) — dušši (t. aste)

Ülesanne 160. Leidke üks vorm vastupidises astmes.

ei oota, luges, vaadata, jõudnud, lõpeb, laduda, võimeldes, mõtlevat, pöörame, ei vastanud, jätkake, kata, seista, naerge, kuulevad, võtnud, oskab, visata, tohime, peab, vedamata, hindab, korrake, täidaks, sõitma, annavad, torkan, hõiganud, keedetud, lakata, rüüpavat, tukkusime

47. Minu kodu on maal

оседлый народ, издревле занимавшийся земледелием	põline maarahvas
бросаться в глаза	silma hakkama
живописное место	looduslikult ilus koht
на радость детям (кому-то)	laste (kellegi) rõõmuks
здесь много ягод и грибов	siin on marju ja seeni laialt
на деревьях много (деревья полны) певчих птиц	puud on täis laululinde
пройдет несколько месяцев	mõni kuu läheb mööda

Mõelge iga pildi kohta väike lugu.

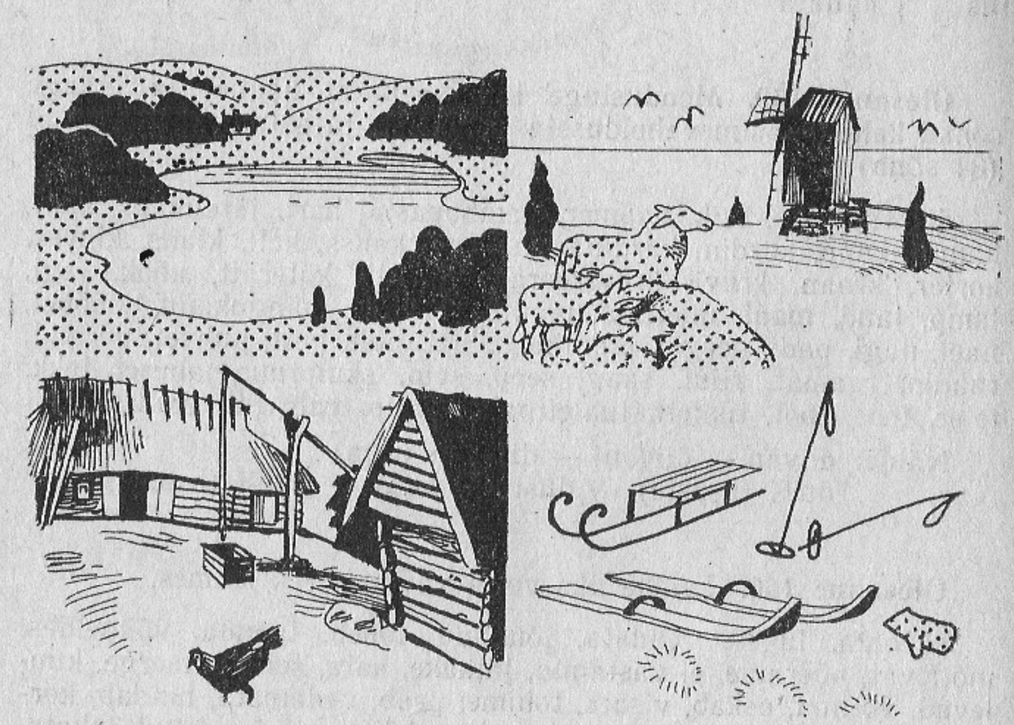

Eestlased on põline maarahvas. Praegugi elab maal pool rahvastikust. Peaaegu igaühel on maal sugulasi.

Meie sõbrad lõpetasid EPMÜs veterinaariateaduskonna ja suundusid loomaarstidena maale. Majand lubas ka uue neljatoalise kõigi mugavustega korteri. Kuid mis kodu saab olla kiviseinte vahel? Silma hakkas ajalehekuulutus:

«Müüa talumaja looduslikult ilusas kohas. Hea bussiliiklus, loomapidamisvõimalus. Sobib suvilaks. Omanik kohal õhtul pärast kuut.» Ja aadress ning nimi.

Sõbrad sõitsid kohale ja ostsid maja ära.

Nüüd on neil laudas lehm ja vasikas, lambad ja talled, siga põrsastega, kanad ja tibud, haned, pardid ja laste rõõmuks puuris küülikud. Tööd jätkub varahommikust hilisõhtuni, kuid nad räägivad, et on väga õnnelikud ega taha linnast midagi kuulda.

Aga kuidas on sisustatud nende maja?

Seal on ühendatud tänapäev ja minevik.

Köögis on elektripliit ja külmkapp, saunas elektrikeris ja pesumasin, kraanist tuleb kogu aeg sooja ja külma vett, aga põrandad on värvimata ja mööbel on varsti sada aastat vana, vooditel ja põrandal on villased triibulised tekid ja vaibad, nagis ripuvad linasest riidest käterätid.

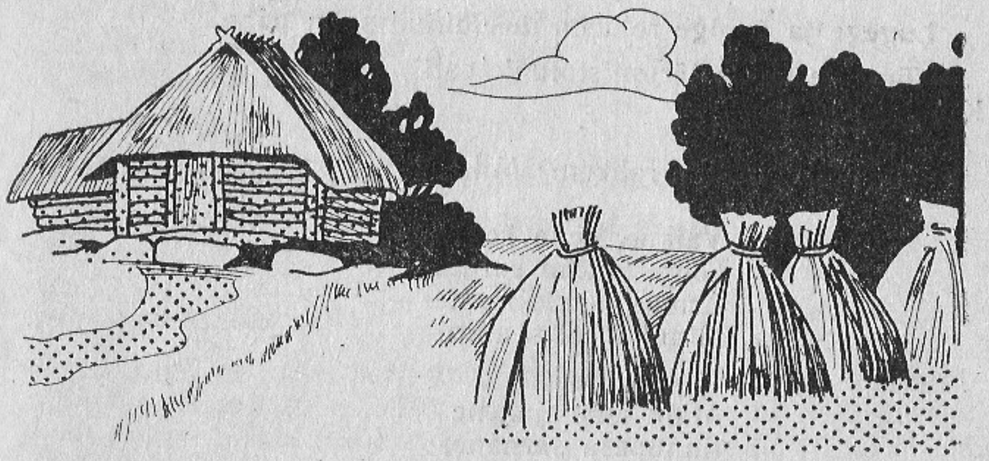

Kas teile meeldiks elada niisuguses majas?

Kuidas teie sisustaksite maamaja?

Missugused maamajad olid teie kodukohas?

Maja ümbrus on väga ilus.

Aias kasvavad õuna-, pirni-, kirsi- ja ploomipuud, maasikad, punased ja mustad sõstrad, vaarikad ja tikrid. Maja taga on juurviljaaed. Kuid kõige kaunim on maja ees tammeallee. Maja lähedal kasvab nii okas- kui lehtpuid: mänd ja kuusk, kased ja vahtrad, üksik kastan ja vana pärn. Eemal põllu ääres on ka mõned pihlakad, haavad, pajud ja lepad. Kadakaid siin kahjuks ei ole. Nulu ja lehise kavatsevad nad istutada.

«Siin on marju, siin on seeni ...»

Kellele siis ei meeldiks marjul ja seenel käia! Meie sõprade kodu lähedal kasvab peaaegu kõik: metsmaasikad ja -vaarikad, mustikad ja pohlad, eemal soos murakad ja jõhvikad, seentest leiab puravikke, kukeseeni, pilvikuid ja riisikaid. Ja kui ilusad on sügiseses metsas kärbseseened!

Milline lillemeri puhkeb alates varakevadest! Sinililled ja ülased, maikellukesed (= piibelehed), kannikesed, kullerkupud, pääsusilmad, nurmenukud, karikakrad ja rukkililled. Tõeline paradiis!

Kas teate, mis on eesti rahvuspuu,
— rahvuslill,
— rahvuslind?

Kas te armastate metsas käia? Kas teile meeldib lehtpuu- või okaspuumets? Miks?

Mis on teie lemmikmari,
— lemmikseen?

Lugege ja õppige rohkem meeldinud salm **pähe.**

Võrrelge kahte järgmist luuletust!
Kumb on vanem?

Kumb meeldib teile rohkem? Miks?

Vaikne, kena kohakene
kõige kallim surmani.
Armas isamajakene
minul meeles alati.

Minu isamajakene
linnupesa sarnane,
sest ma nagu linnukene
igatsen ta järele.

Selge allikas seal jookseb,
sealt ma lapsepõlves jõin.
Kenas koplis paju õitseb,
sealt ma pajupilli tõin.

Kena, sirge kask seal seisab,
temast magust * mahla jõin.
Pihlapuu seal õues õitseb,
temast magust * marja sõin.

* õige on: magusat

Tule, sõber, kohe sisse
metsa tumerohelisse!

Siin on marju, siin on seeni
laialt kuni suure teeni,
kuid siin on ka palju muud:
laululinde täis on puud,
põõsastikus kõnnib siil,
üle rohu lendab kiil,
kergejalgseid jäneseid
silkab mööda metsateid.
Tule, sõber, kohe sisse
metsa tumerohelisse!
Varsti pole enam vist
metsa tumerohelist:
läheb mööda mõni kuu,
kollane on iga puu.

«Vaikne, kena kohakene ...» on kirjutatud möödunud sajandil ja on palju aastaid olnud eestlaste lemmiklaul kodust.

Luuletuse «Tule, sõber ...» autor on Eno Raud, praegu üks populaarsemaid laste- ja noorsookirjanikke.

Kasutage oma jutustuses maaelu kohta vanasõna:
kes kõrt ei korja, see koormat ei saa.

Lugege sõnastiku abil!

Eestlased on oma päritolult (по происхождению) metsarahvas. Meie esiajalugu on kujunenud põlismetsades nii siin, praegusel Eesti alal umbes 5 tuhande aasta jooksul, kui ka varem Põhja-Uuralites, mis olevat soomeugrilaste algkodu. Alles 2—2,5 tuhat aastat tagasi hakkas siinset elanikkonda mõjutama põllumaa avarus. Eestimaal on raske leida talu, kus ei kasva puid. Sageli on maja hävinud, kuid puudegrupp meenutab endist eluaset.

Eestlased tunnevad end metsas hästi. Mets pakkus kaitset rasketel aegadel, metsloomad ja -linnud, taimed ja puud on kas neutraalsed või sõbralikud, peamine on teadmine, et mets on terviklik organism, mets elab! Seda rüüstata ja kahjustada ei tohi.

Eesti folklooris on metsal tähtis koht. Pahatahtlikud jõud end metsas üldiselt ei näita, kuid metshaldjas võib inimest karistada, kui see astub üle nende piiride, mis metsas käimiseks ette nähtud. Tavaliselt küll karistusest endast ei räägita, metshaldjas ainult hoiatab. Sellestki on inimesele küllalt.

Näiteks. Karjapoisid olevat läinud pühapäeval metsa noori kuusevõsusid (еловый побег) sööma, olevat korjanud ja söönud

neid päris palju. Siis aga ilmunud hiiglasuur (огромный) mees, pea pilvedes, ja ütelnud kurja häälega: «Kuidas te julgete noori kuuski rikkuda? Kas te ei tea, et noorte kuuskede ja linnupesade lõhkumine on surmapatud? Kui veel teete, tuleb karistus!» Karjapoisid jooksid hirmuga koju.

Üldse olevat metshaldjal pühapäeviti palju tööd: siis on palju keeldusid, mida metsas teha ei tohi.

Loomulikult on igas metsas oma haldjas. Kui te aga kodu lähedal ära eksite, siis öeldakse, et te sattusite metshaldja jälgedele.

Kordamisharjutusi

Kohakäänded.

Ülesanne 161. Kas *-sse* või lühike sisseütlev?

Esmaspäeva õhtul sõitis perekond Nuude (teater). Kesklinnas peatas isa auto ja ema läks (kauplus), et osta värsket leiba ja saia. Varsti tuli ema tagasi ja ütles: «Paneme asjad (paber) ja jätame teatri ajaks (auto).»

Nad sõitsid teatri juurde ja sisenesid (avar esik). Rõivistus läks neil kiiresti, nii et jäi aega ka (puhvet) minna. Kui nad tagasi (fuajee) jõudsid, helises kell ja tuli minna (saal). Näitlejad mängisid hästi ja teatrikülastajad sattusid lausa (vaimustus). Pärast etendust läksid kõik (rõivistu). Inimesed panid saapad (jalg), sallid (kael), palitud (selg), mütsid (pea) ja kindad (käsi). Mõni vaatas ka (peegel), kas kõik on ikka korras. Teatrimaja tühjenes kiiresti. Ka perekond Nuude sõitis (kodu). Isa ajas auto (garaaž) ning nad sisenesid (maja).

Ülesanne 162. Pange sõnad õigesse käändesse.

Kuidas ma (sõna) aru ei saanud.

See naljakas lugu juhtus (too talv), kui olin alles neli aastat vana. Olin (maa) (vanaema) (küla). (Üks päev) tuiskas (hommik) alates ja varsti oli tee kuuri juurde kinni. Lõuna (aeg) pani vanaema kartulid (pott) ja ütles, et täna tuleb jälle teed teha. Ise aga pani kasuka (selg) ja läks (hoov). Ma nägin (aken), kuidas vanaema võttis (kuur) laia (puu) labida ja tegi tee (lumi) puhtaks. (Too vanus) armastasin ma väga teed juua ja seepärast ootasin kannatamatult, millal vanaema kannu (pliit) paneb ning teed keedab. Vanaema aga ei rääkinud (tee) enam sõnagi, võttis hoopis (riiul) raamatu, pani prillid (nina) ja hakkas lugema.

«Vanaema, miks sa teed ei tee? Sa ju lubasid,» küsisin (tema). «Ma ju tegin,» lausus vanaema. Mina sattusin (segadus). Vanaema oli aga (iseloom) väga lahke inimene ja suhtus (mina) heatahtlikult. Ta hakkas ainult südamlikult naerma ja tõstis teekannu (tuli).

XII. Eestimaa ilm ja kliima

48. Missugune on ilm?

Какая сегодня погода?	Missugune ilm täna on?
— хорошая	— ilus
— плохая	— halb
— ясная	— selge
— прохладная	— jahe
— тёплая	— soe
— жаркая	— palav
— туманная	— udune
— дождливая	— vihmane
— вьюжит	— tuisune
— облачная	— pilves
— солнечная	— päikesepaisteline
Холодно. Подмораживает. На улице мороз.	On külm. Külmetab. Väljas on pakane.
На улице оттепель. Снег тает.	Väljas on sula. Lumi sulab.
Скользко. Дороги скользкие.	On libe. Teed on libedad.
Приближается гроза. Идёт грозовой дождь.	Läheneb äike. Tuleb äikesevihma.
Гром гремит и сверкает молния.	Müristab ja lööb välku.
Дождь льёт как из ведра (дословно: как из стебля боба).	Vihma sajab nagu oavarrest.
Дождь прошёл.	Vihm on üle.
На дворе туман. Туман опускается.	Väljas on udu. Udu langeb maha.
Туман поднимается.	Udu tõuseb üles.
На улице метель.	Väljas tuiskab.
Солнце всходит.	Päike tõuseb.
Солнце заходит.	Päike loojub.
Луна светит. Лунная ночь.	Kuu paistab. On kuuvalge öö.
Звёзды сверкают.	Tähed säravad.

Ilmakaared

север, севера, север	põhi, põhja, põhja
юг, юга, юг	lõuna, lõuna, lõunat
запад, запада, запад	lääs, lääne, läänt
восток, востока, восток	ida, ida, ida
северо-восток, северо-востока, северо-восток	kirre, kirde, kirret
юго-восток, юго-востока, юго-восток	kagu, kagu, kagu
юго-запад, юго-запада, юго-запад	edel, edela, edelat
северо-запад, северо-запада, северо-запад	loe, loode, loet

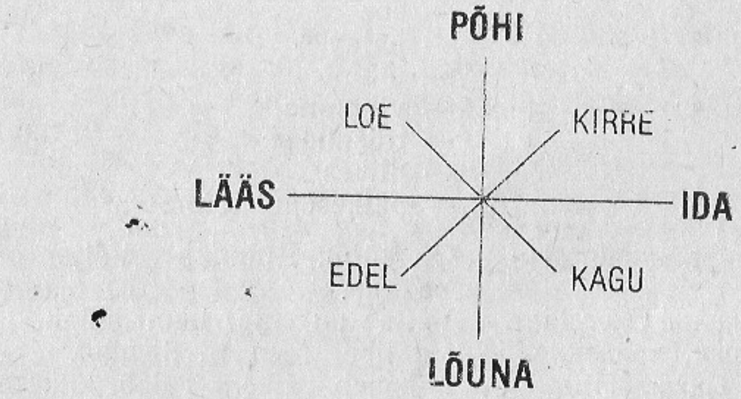

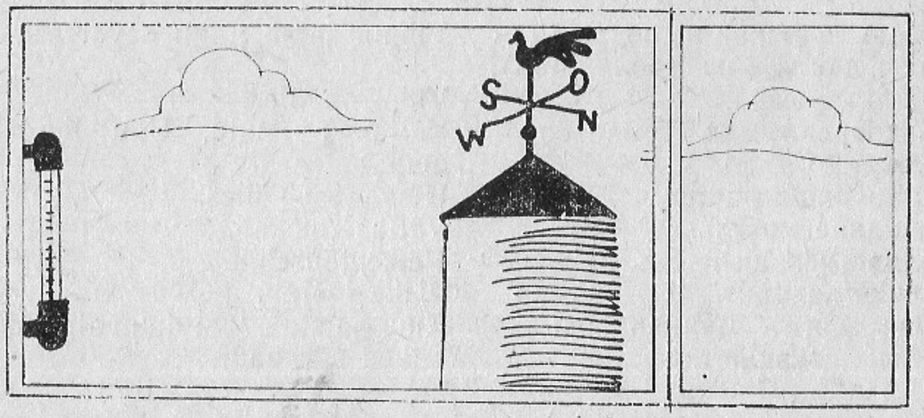

põhjatuul = tuul puhub põhjast
lõunatuul = „ „ lõunast
läänetuul = „ „ läänest
idatuul = „ „ idast

— Mis kuupäev täna on?
— Täna on esimene veebruar.
— Õige küll! Eile oli ju viimane jaanuarikuu päev. Küll on külm täna!
— On tõesti. Kakskümmend kraadi külma. Ja tuul on ka nii vinge.
— Mis seal rääkida, see tuul puhub otse põhjast.
— Tallinnas on harva nii kõva pakast. Homme võib-olla sajab jälle vihma ja on paar kraadi sooja.
— Aga Otepääl on vist õige talv?
— Muidugi, Lõuna-Eestis on külm, aga kuiv ja alati sajab palju lund. Seal on väga tore suusatada. Eriti veebruaris-märtsis, kui on juba soe ja päike särab, aga lumi ei ole veel ära sulanud.
— Mina mõtlesin, et märtsis tuleb juba kevad.
— Tulebki. Aga seal on lund kauem. Tallinnas on alati talv pehmem ja suvi jahedam kui Kesk- ja Lõuna-Eestis.

Kas olete nõus?

Ilmaga ei olda kunagi rahul. Kord on liiga palav, kord liiga külm, siis kuiv ja siis jälle vihmane. Ikka nii, nagu parajasti vaja ei ole.

Hando Runnel

Talvel sõitsin suuskadega,
suusad libisesid,
suvel sõitsin suuskadega,
suusad krigisesid.
Ei ole õigust maa peal,
ei ole õigust maa peal:
talvel sõidad, libisevad,
suvel sõidad, krigisevad
sellesama maa peal!

Kas teile meeldib talveilm?
Missugune on teie lemmikaastaaeg?
Missugust ilma te armastate?
Kas teate, millal on kevade algus?
— suve algus?
— sügise algus?
— talve algus?
(orienteerivalt 20. märtsil
21. juunil
22. septembril
21. detsembril)

Aastaajad

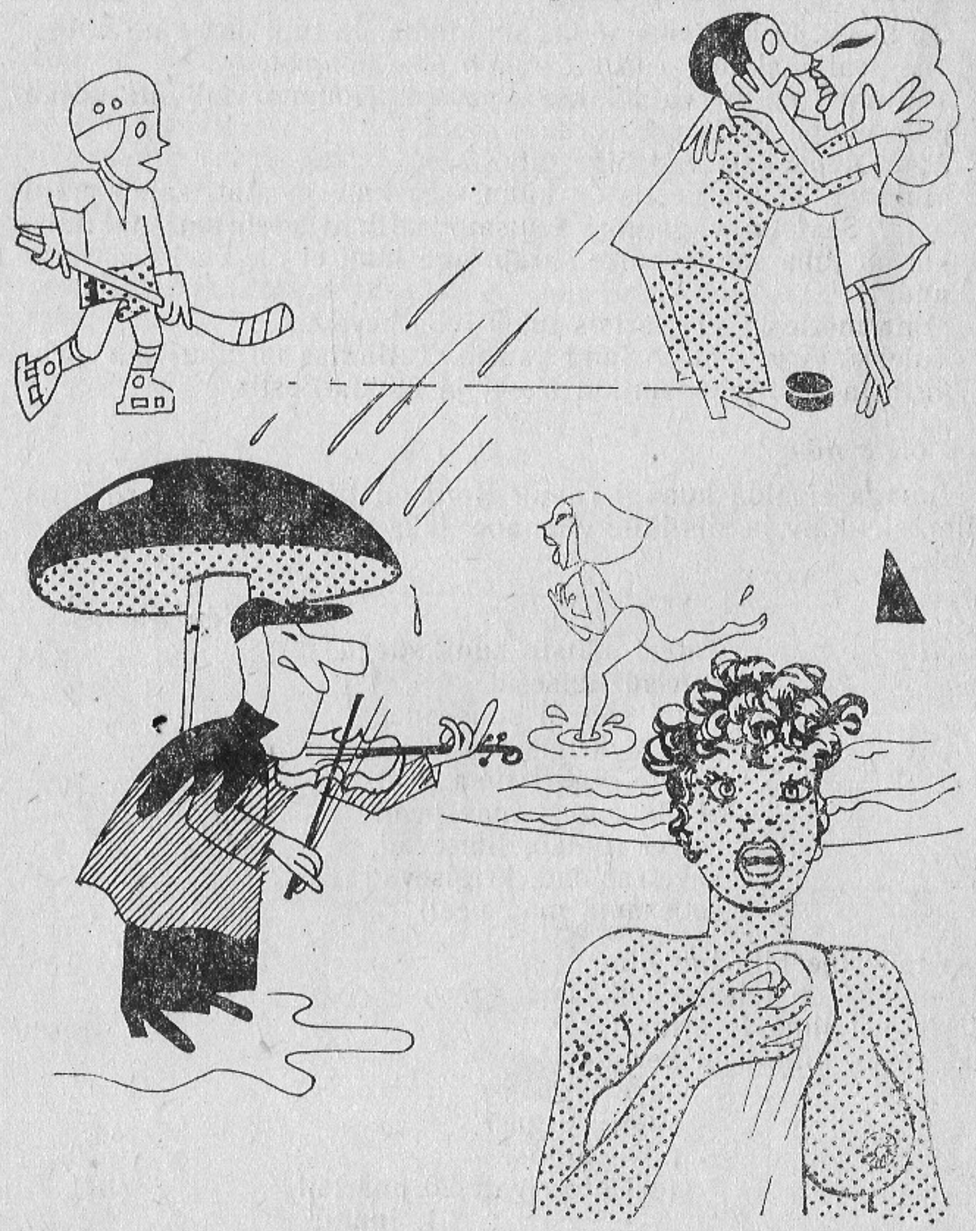

Mis on kevade (suve, sügise, talve) märgid teie elus? Mida head ja mida halba leiate kevades, suves, sügises, talves?

Fr. R. Kreutzwald

?

Loe mind eest või tagant otsast:
ikka tõusen maast ja metsast,
teen sull' võrgu silma ette,
et kõik läheb minu pette.

Olen paks ja langen maha,
siis sa loodad heina teha;
tõusen üles kõrgemale,
toon sull' vihma ligemale.

(прп)

Millega on tegemist?
Mida tähendab: loe mind eest või tagant otsast . . . ?
Missugusel aastaajal esineb kõige rohkem udu?

Lugege ja jutustage!

Eestis valitseb mereline kliima: talved on pehmed ja suved on jahedad.

Tegelikult on mõnikord talvel väga külm: —30 °C või veelgi rohkem, eriti Eesti mandriosas. Saartel on tavaliselt külmakraade vähem ja õhk niiskem. Viimastel aastatel on olnud suvel väga kuuma ilma, nii et eestlasele tundus palavus talumatu. Tegelikult ei kesta see aeg kuigi kaua.

Suurte ilmamuutustega aastatel on inimesed rohkem haiged.

Miks? Ütelge oma arvamus.

Vanarahvatarkust (народная мудрость) ilma kohta:

Jakobipäevast (25. juuli) on külm kivi jões, must mees põõsas, raudnael heinas (= vesi jahedam, ööd pimedamad, hein kõvem).

Kui pole talve talve ajal, pole suve suve ajal.

Mida rohelisem ja selgem on vikerkaar, seda rohkem sajab vihma, mida selgem punane värv, seda rohkem tuleb tuult.

Reedene ilm mõjutab pühapäevast ilma — sajab reedel vihma, sajab ka pühapäeval.

Enne muutub tuul, pärast pilved, siis ilm.

Mida tähendavad vanasõnad?

— Aeg parandab kõik haavad, aga jätab armid.
— Kes külvab tuult, see lõikab tormi.
— Ära kiida päeva enne õhtut.
— Hommik on õhtust targem.

* * *

— «Ah et kus on Miku?
Kui jää on nii paks, nagu tema arvab, siis ta uisutab.
Kui aga jää on nii õhuke, kui mina arvan, siis ta ujub . . .»

Lugege sõnastiku abil!

Talviseid tähtpäevi ja pühasid Eestis.

Aasta tähtsaim püha on uusaasta: 31. detsember (vana-aastaõhtu) ja 1. jaanuar. Aastavahetuse pühade nimeks on näärid. Nääriõhtul pannakse kuusel põlema küünlad ja tuleb näärivana, kes toob kõigile kingitusi. Enamikus peredes peetakse nädal enne nääre jõulusid. Ehkki jõule loetakse kiriklikeks pühadeks, on muistsed inimesed nendega tähistanud ka valguse võitu pimeduse üle, sest nüüd hakkab päev pikemaks minema. Ajaloolased arvavad, et valgusepüha on vanem kui kiriklikud jõulud. Mõlemad sõnad — jõulud ja näärid — on pärit skandinaavia keeltest ja tähendasid talve keskpaika. Esimesed teated Tallinnas kuusepuul küünalde põletamise kohta on aastast 1441.

Mida süüakse nääride ja jõulude ajal?

Eesti nääritoidud on seapraad hapukapsastega, verivorstid, verikäkid pohlamoosi, kõrvitsasalati või jõhvikatega, hanepraad õuntega, sült mädarõikaga, rosolje, kindlasti peab sööma kala ja panema kalasoomused rahakotti (siis ei lõpe uuel aastal raha). Peolaual on kindlasti piparkoogid, küpsised, pirukad või tort. Mõnes peres tehakse koduõlut ja leivakalja. Tänapäeval tervitatakse uut aastat šampanjaga.

Vanasti jäeti uusaastaööl toit kogu ööks lauale, sest siis ei pidanud tulema järgmisel aastal toidupuudust. Maal viiakse lauta loomadele leiba ja muud maitsvat.

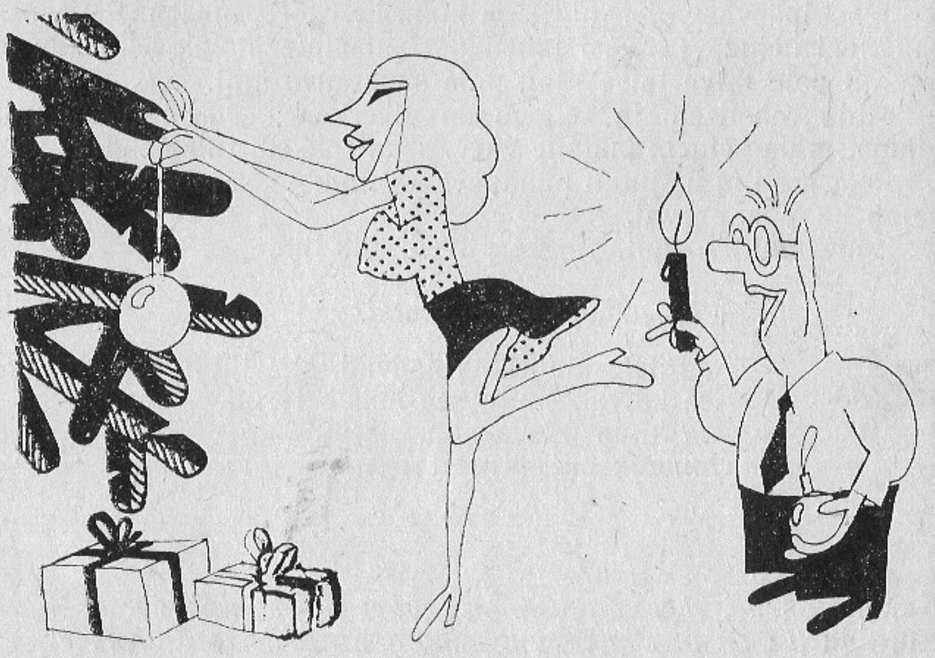

Uusaastaööl pidi kindlasti ennustama. Tänapäeval on see meeldiv meelelahutus (valatakse õnne, tõmmatakse kõrt, ennustatakse pulmi).

Veebruaris on vastlad. Vastlapäeval küpsetatakse vastlakukleid vahukoorega ja süüakse seajalgu ubade, herneste või hapukapsaga. Kindlasti tuleb teha kelguga või reega vastlasõitu, siis kasvab hea saak. Lapsed teevad lumememme, kui ilm lubab.

Mis on talve tähtsamad pidupäevad teie kodukohas?

Jutustage nendega seotud kommetest.
Kas teie perekonnas täidetakse rahvakombeid?
Kuidas võetakse uut aastat vastu teie perekonnas?

* * *

Poiss tahtis jõuludeks koera, aga talle ei toodud seda.
Vanem vend õpetas: «Järgmisel aastal küsi väikest õde, küll siis tuuakse koer.»

Kordamisharjutusi

Oleviku isikulised ja umbisikulised vormid.

Ülesanne 163. Pange tegusõnad õigesse vormi.

Aastaajad.

Septembrit, oktoobrit ja novembrit (pidama) sügiskuudeks. Esimesel septembril (avama) oma uksed kool. Sügisel (riietuma) puud kirjusse rüüsse. Kõik rändlinnud (lendama) lõunasse, kus nad (veetma) talve: «Haned (minema) — hallad (tulema), kured (minema) — kurjad ilmad, luiged (minema) — lumi taga.»

Detsembrit, jaanuari ja veebruari (nimetama) talvekuudeks. Õues (olema) paks valge lumi. Sügisel ja talvel (kestma) pikad ja pimedad ööd.

Kevadkuudeks (olema) märts, aprill ja mai. Kevadel (töötama) me aias: (koristama) prahi ja (tegema) peenrad. Kevad (värvima) kõik puud roheliseks. Ka rändlinnud (tagasi tulema): «Lõoke (tooma) lõunasooja, pääsuke (tooma) päevasooja, ööbik — see (tooma) öösooja.»

Juuni, juuli ja august (olema) suvekuud. Juunis (lõppema) kool. Kevadel ja suvel (esinema) soojad ja pikad päevad, ööd aga (jääma) lühikesteks ja valgeteks.

Ülesanne 164. Kasutage sulgudes olevaid sõnu umbisikulistes vormides (-takse, -dakse, -akse või ei ... ta, ei ... da).

Keeltest.

Maailmas (kõnelema) väga paljusid keeli. Need (jagama) keelkondadeks, mille arvu (lugema) mitmesajani. Ühte keelkonda (arvama) need keeled, mida (pidama) omavahel sugulasteks, sest neis (märkama) ühiseid jooni.

Keelte erinevust üksteisest (täheldama) nii sõnavaras kui grammatikas. Põhjapõdrakasvatajatel (leidma) rohkesti sõnu, mis (seostama) põhjapõdraga, eskimote juures (nimetama) lund paljude erinevate nimetustega jne.

Vene keelt kui emakeelt räägib enam kui 140 miljonit inimest, aga eesti keelt (kasutama) emakeelena ainult natuke rohkem kui miljoni inimese kodus. Kuid ka väikese eesti keele vastu (tundma) maailma keeleteadlaste seas huvi, sest mõningaid eesti keelele iseloomulikke jooni ei (leidma) üheski teises keeles. Eesti keelt ei (saama) kergesti selgeks. Eesti keeles rääkimine (omandama) ainult siis, kui ei (kartma) tõsist tööd, kui (õppima) hoolega sõnu ja grammatikat ning pidevalt (harjutama) igapäevast kõnekeelt.

49. Ilmateade

сводка погоды	ilmateade
область высокого давления	kõrgrõhkkond
область низкого давления	madalrõhkkond
минус 3 градуса	−3 °C: miinus kolm kraadi, kolm kraadi alla nulli, kolm kraadi külma
три градуса мороза	
плюс 15 градусов	+15 °C: pluss viisteist kraadi, viisteist kraadi üle nulli, viisteist kraadi sooja
15 градусов тепла	
с переменной облачностью без осадков (с осадками)	vahelduva pilvitusega sademeteta (sademetega)

Kas te kuulate raadiost ilmateadet?
Missugust ilma tänaseks lubati?

Loeme ilmateadet!

Läänest läheneb madalrõhkkond. Põhjast lõuna suunas liiguvad külmad õhumassid. Hommikul on udu, nähtavus õn halb. Kohati sajab vihma, mis läheb üle lumesajuks. Puhub läänetuul kiirusega 5—6 m/s (meetrit sekundis). Õhutemperatuur on päeval +3—+4°, öösel −2——8° (kraadi). Teedel võib esineda jäidet.

Millal on niisugune ilm? Missugune aastaaeg on saabumas?

Lugege ajalehest, missugust ilma ennustatakse homseks ja järgmiseks nädalaks.

Kas jälgite pidevalt ilmateateid?

Ilmajaama üle naerdakse sageli: ennustavad päikesepaistet, aga sajab, lubavad tormi, aga on vaikne. *Kas teil on samasuguseid kogemusi?*

Kust saadakse teada, missugust ilma on oodata?
Missugune tuul täna puhub?
Missuguse kiirusega puhub tuul?
Missugune on täna õhutemperatuur?
Missugust ilma on homme oodata?
Kas on oodata sademeid?

Õues mäena, toas veena?

(Lumi)

Üks tamm, kaksteist haru (ветвь), igal harul neli pesa (гнездо), igas pesas seitse muna?

(Aasta, kuud, nädalad, päevad)

Rahvatarkusi ilmast.

Kui seitsmevennapäeval (10. juulil) sajab, siis sajab seitse nädalat.
On jaanuaris vähe külma ja lund, siis tulevad nad märtsis ja aprillis järele.
See lumi, mis sajab noorkuu ajal, jääb maha. (Vanad eestlased arvasid, et noorkuuga muutub ilm.)

Noorpaarile soovitakse: palju päikest, vähe äikest!
Seletage, mida see tähendab.

Kordamisharjutusi

Kesk- ja ülivõrre.

Ülesanne 165. Kasutage sulgudes olevaid sõnu keskvõrdes. Tõlkige tekst.

Rannas.

Eile oli vilu ja tuuline ilm, aga täna on hoopis (soe) ja (vaikne). Et (rahvas) supelda ja päevitada, ruttavad puhkajad mereranda kohe pärast hommikusööki. Algul ei ole rannas eriti palju inimesi, aga neid tuleb järjest (palju). Varsti lebab päevi-

tajaid liival (tihedasti) kui mõnel puhkepäeval. Neiud lähevad kabiinidesse riietuma, aga noormehed on (kärsitud): nad jätavad riided rannaliivale ja juba jooksevadki vette.

«Prr! Vesi on (külm) kui arvasin,» lõdiseb Alari, kes kasvult on teistest (pikk) ja kehaehituselt (atleetlik).

«Ära hädalda, tule (hea) ja vaatame, kes ujub (kiiresti) tolle suure kivi juurde!» hõikab Kaido.

Seda ei lase Alari endale (palju) öelda, sest ta peab ennast (tugev) ja (vastupidav) ujujaks. Ja tõepoolest, kivi jõuabki ta puudutada natuke (vara) kui konkurent. «Pole viga,» lohutab ennast kaotaja, «see-eest olen mina (pruun).»

Ülesanne 166. Kasutage sulgudes olevaid sõnu ülivõrdes. Tõlkige tekst.

(Pikk) matk.

Oli mullu suve (ilus) ja (palav) päev, kui asusime oma (pikk) matkale. Seekord oli meie matka (kauge) koht Murmansk, mis asub polaarjoone taga.

(Suur) osa reisi ettevalmistamises oli kanda meie (kogenud) matkajal Peep Kalal. Temal oli ka (raske) seljakott, kui Balti jaamas rongile astusime.

Matkal mööda Koola poolsaart saime teada palju vajalikku. (Huvitav) fakt oli meie jaoks see, et Koola laht talvel ei külmu. Murmanski oblasti majanduses on (tähtis) kohal mäetööstus. Matka (tore) tunnid veetsime aga põhjapõtradega. Et imetleda (kaunis) kohti, püstitasime oma telgid (sinine) järvede ja (kiire) jõgede kallastele. Ööd Hibiini mägedes olid küll (külm), aga ka (põnev).

Matkalt saabusime (hea) muljetega.

alg kesk üliv

XIII. Natuke lugemist Eestist

50. Raamatukogus

соединять приятное с полезным	meeldiva kasulikuga ühendama
информация о наиболее посещаемых местах	informatsioon (= teave) külastatavate paikade kohta
брать книги (в библиотеке)	raamatuid laenutama
сдавать (возвращать) книгу	raamatut tagasi viima
продлевать срок	tähtaega pikendama
Вы читатель библиотеки?	Kas olete raamatukogus lugeja?
стать читателем	lugejaks saama
заполнить заявки	täitma soovisedelid
Заходи за мной!	Tule järele!
В библиотеке всем должно быть удобно работать.	Raamatukogus peavad kõik mugavalt töötada saama.
надоедливый	tüütu

Meie moto on:

Ülemaks kui hõbevara,
kallimaks kui kullakoormat
tuleb tarkust tunnistada.

(Fr. R. Kreutzwald)

Ilusal suvel kavatsesime matkata Tartusse. Et ühendada meeldiv kasulikuga, otsisime Tallinna ja Tartu rolli eesti kultuuripildis. Kõigepealt läksime raamatukokku. Pealegi oli meil tarvis sealt laenutada kirjandust nädalavahetuseks ja paar raamatut tagasi viia. Ühe tähtaega tuli pikendada. Raamatukoguhoidja pikendas, see tähendab: ta märkis kaardile uue tähtaja.

Rääkige, kas te olete raamatukogus lugeja.

Kuidas te lugejaks saite?

— Kas läheme lugemissaali? Tahaksin lugeda materjale Eesti kohta.

— Hea küll. Aga mina pean enne kartoteegist paari pealkirja täpsustama ja soovisedelid täitma. Kas selles raamatukogus tuleb kogu soovisedel täita või kirjutada ainult raamatu pealkiri?
— Ikka kõik! Raamatu kohaviit (šiffer), autori nimi, teose pealkiri, ilmumisaasta ja -koht, sinu nimi ning lugejapileti number ja lõpuks kuupäev, millal sa raamatut vajad. Siis paned sedeli kasti.
— Oi, kui tüütu! Aga mis parata, hakkame kirjutama.
— Ma lähen perioodikaosakonda. Tule sinna, kui valmis oled.
— Hea küll! Kas siin suitsetada tohib?
— Muidugi mitte! See segab ju teisi. Raamatukogus peavad kõik mugavalt ja rahulikult töötada saama. Ootan sind lugemissaalis.
— Tulen varsti.

Kust te saate raamatuid lugemiseks?
Kas teil on kodus suur raamatukogu?
Kas laenate oma raamatuid sõpradele?
Kui kiiresti te loete?
Kui kiiresti te viite laenatud raamatud tagasi?
Kas olete kunagi töötanud lugemissaalis? Meeldib see teile?
Kas peate ennast suureks raamatusõbraks?

Lavastage mikroetüüd:

Teie olete raamatukoguhoidja. Tuleb raamatuvõlglane, kelle käes on juba 10 raamatut, ja tahab laenutada uusi raamatuid.

Laenutajal on mitu põhjust, miks ta ei toonud raamatuid tagasi ja miks tal on uusi vaja. Kuidas lahendate situatsiooni?

* * *

Kuidas on kõige parem raamatuid hoida? — Neid mitte välja laenata.

Kordamisharjutusi

Mitmuse osastav.

Ülesanne 167. Kasutage sulgudes olevaid sõnu mitmuse osastavas. Tõlkige tekst.

Raamatukaupluses.

Roland käib sageli raamatupoes. Seal on kõik seinad põrandast laeni täis (riiul). Täna läheb Roland kõigepealt neljandasse osakonda, et osta (mõningad kirjatarbed). Selles osakonnas on müügil iga sorti (paber), mitut värvi (pastapliiats), (kümme) (erinev sulepea), igas suuruses (pintsel), (ilus fotoalbum) ja palju muud. Roland ostab (hea pehme pliiats) ja (valge vihik). Veel palub ta näidata (odav sulepea), kuid (need) ta ei osta. Noormees ulatab kassiirile kümme rubla ja saab tagasi (kopikas).

Ilukirjanduse osakonnas on palju (ostja). Riiulitel võib näha (põnev teos) eesti, vene ja väliskirjandusest. Lastele on (tore pildiraamat). Letil lebab (kallis kunstialbum).

Erialase kirjanduse osakonnas on rohkesti (õpik, sõnaraamat, kalender ja muu teatmeteos). Noormees ostab uue «Eesti-saksa sõnaraamatu», mis on poes üks (viimane).

Ülesanne 168. Avage sulud.

Raske töö.

(Postiljon ja telegrammikandja) ei jätku meil alati, sest nende töö ei ole kerge. Iga päev tuleb külastada (palju) (maja ja hoov) ning seda igasuguse ilmaga. Üldiselt soovivad postiljonid (kuiv), kuid mitte eriti (külm) ega ka eriti (kuum ilm). Postiljonid lasevad postkastidesse (harilik kiri, postkaart, ajaleht, ajakiri) ja (mitmesugune teatis) paki, panderolli või raha saabumisest. (Tähtkiri ega telegramm) ei tohi aga postkasti lasta, need tuleb viia inimestele isiklikult kätte. Siis on väga halb, kui kõrgetes majades ei ole (lift) või need on rikkis. On ka (laisk peremees), kes pimedas ei süüta trepi kohal (lamp) või ei hoia ketis oma (kuri koer).

Üks telegrammikandja ronib mööda (trepp), loeb (nimesilt) ja imestab: «Kummaline küll, maja on täis (lill), küll elab siin (Roos), küll (Nelk), küll (Kannikene), aga kojas on tunda ainult hapukapsalõhna.»

Ülesanne 169. Kasutage sulgudes olevaid sõnu mitmuse osastavas.

Endlil on (mitu huviala). Kolm korda nädalas käib ta huvikeskuse fotoringis, mille töös osaleb ka vanemate klasside (noormees ja neiu). See ring teeb lausa (ime), sest ringi juhendab oma eriala tõeline entusiast, kes teab rääkida palju (põnev lugu) fotograafia ajaloost. Teist aastat teevad ringi liikmed ka (värvifoto). Loomaaias fotografeerisid nad (pruun karu, kirju papagoi ning hall madu). Suvisel ekskursioonil pildistasid nad (looduslik objekt): (ilus jõgi, kõrge mägi ja sügav org). (Portree) teevad nad põhiliselt kodudes, kus pildistavad oma (õde ja vend, ema ja isa, onu ja tädi). Et leida (huvitav teema), õppida tundma elu ja (inimene) ning saada (uus teadmine ja kogemus), külastavad ringi liikmed sageli ka (teater, kino, turg, saun, staadion, tantsupidu), elukutseliste fotograafide (ateljee) jne.

51. Teadmiseks Eestist

Eesti asub Euroopas.

Eestit piirab põhjast Soome laht, läänest Riia laht ja Balti meri, lõunas on ühine piir Lätiga ja idas Vene Föderatsiooniga.

Näidake kaardil ja **ütelge**, kes on Eesti põhjanaaber.
— lõunanaaber.
— idanaaber.

Esimesena kujutas Eesti ala kaardil araablane al-Idrisi 12. sajandil.

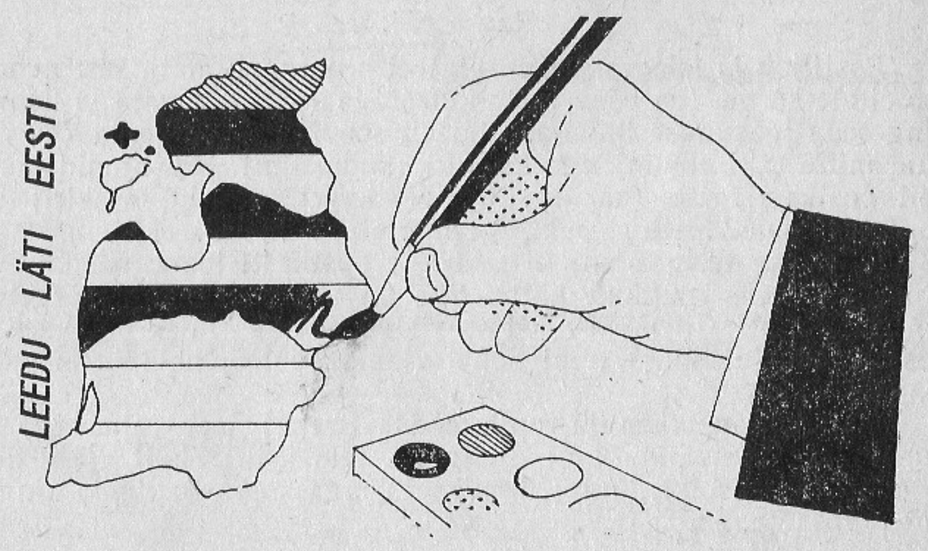

Oma maa.

R. Linna

Kaardi peal oma maad
otsima ma ei pea,
kinnisilmi võin leida ta seal.
Ühel pool merepiir,
teisal metsade viir,
nõnda väikene ongi mu maa.

Põllud meil sirged
ja mullad on head,
põllumees töö hinda teab.
Kuke ja koiduga sammu ta peab,
kui ainult ilmaga veab.

Kaardi peal ...

Põhjamaa päike ei hellita meid.
Kallilt on käes meie leib.
Kareda käega peab leppima neid,
kui oma armsamat näeb.

Kaardi peal . . .

Jutustage kaardi järgi:

1) kus paikneb Eesti,
2) nimetage suuremad linnad ja rääkige, kus nad asuvad.

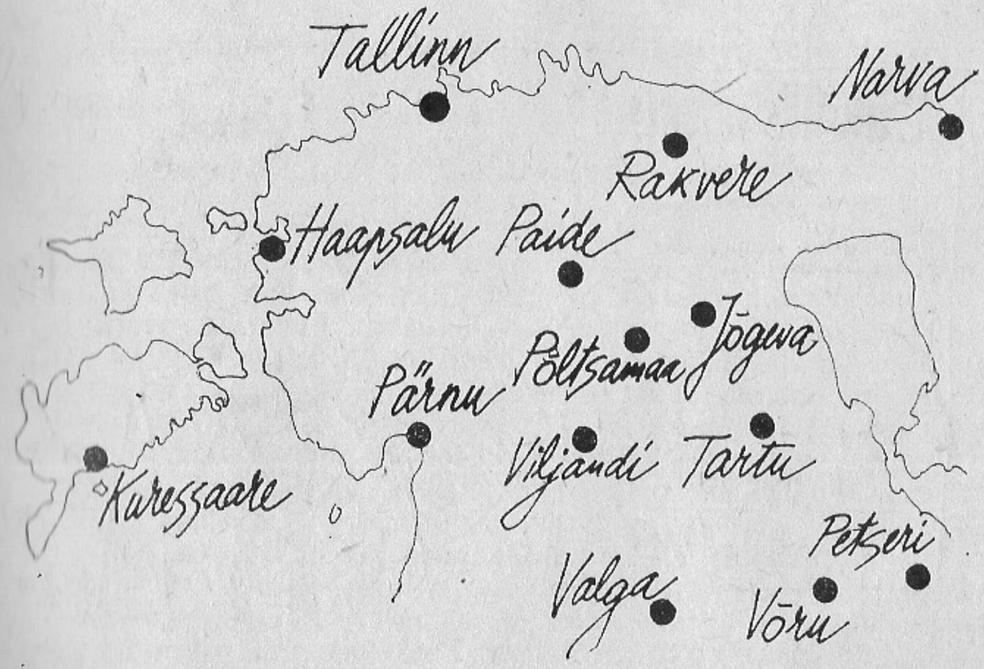

Lugege sõnastiku abil ja jätke meelde tähtsamad faktid.

Kõige vanemad jäljed inimese kohta Eesti alal on mesoliitikumist (8.—4. aastatuhat e. m. a.), seda nimetatakse Kunda kultuuriks.

Nimi «Eesti» tuleneb arvatavasti **aistidest**, kelleks germaanlased nimetasid Vislast kirde pool elavaid rahvaid. Esimesena oma teoses «Germania» nimetas neid «gens aestiorum» Tacitus. Eesti ladinakeelsest nimest Estonia tuleneb maa nimi paljudes keeltes. Eestlased ise hakkasid sõna «eesti» kasutama 19. sajandil. Varem nimetati end maarahvaks ja oma keelt maakeeleks.

Eestlaste rahvuskeel on eesti keel. See kuulub soome-ugri keelte rühma. Tuntumad soome-ugri keeled on soome ja ungari keel. Vähem teatakse isuri, mordva, mari, komi, udmurdi ja handimansi keeli. Kokku räägib erinevaid soome-ugri keeli umbes 24 miljonit inimest.

Esimese eesti keele grammatika koos sõnastikuga (2000 sõna) avaldas saksa pastor H. Stahl 1637. aastal.

Eestlase hing on tema keel. Võitlus oma keele eest on tähendanud eestlastele võitlust oma olemasolu eest. Armastus oma keele vastu on vana sajandeid.

Nii kirjutas noor poeet Kristjan Jaak Peterson aastal 1818:

Kas siis selle maa keel
Laulutules ei või
Taevani tõustes üles
Igavikku omale otsida?

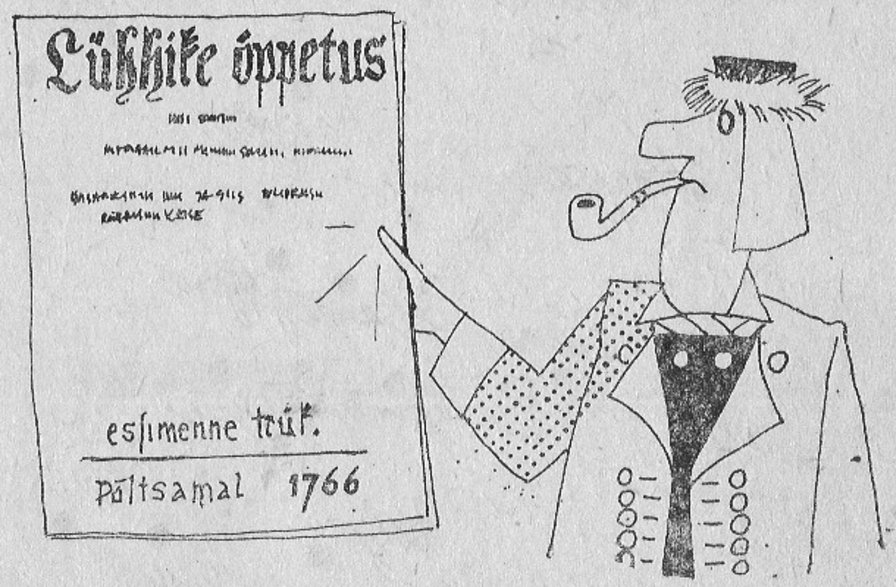

Esimesed **kirjalikud** teated Eesti kohta on Henriku Liivimaa kroonikas (1224—1227), vanim eestlase kirjutatud raamat on pärit 16ndast sajandist (Balthasar Russowi «Liivimaa kroonika»). Esimene eestikeelne raamat trükiti Lübeckis 1525, aga see ei ole säilinud. 1535. aastast pärineb S. Wanradti ja J. Koelli saksa-eestikeelne katekismus, millest on leitud 11 lehte. Esimene trükikoda rajati Tartusse 1631. aastal, Tallinnasse 1634. aastal. Eestikeelseid raamatuid trükiti ka Riias. 19. sajandil trükiti eestikeelseid raamatuid Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas, Kuressaares, Rakveres, Viljandis, Haapsalus, Valgas, Võrus, Paides, Kilingi-Nõmmel.

Esimene eestikeelne aabits ilmus 1694. aastal. Sellest on säilinud 2 eksemplari Rootsis Lundi ülikooli raamatukogus.

Esimene Eestis ilmunud ajaleht oli aastail 1689—1710 Tallinnas ilmunud saksakeelne «Revalsche Post-Zeitung», eestikeelne ajakirjandus pärineb aastast 1766. Pidevalt ilmusid ajalehed alates 1857. a. 20. sajandi esimesel poolel kasvas ajalehtede ja ajakirjade arv eriti jõudsalt. 1933. aastal ilmus Eestis 121 ajalehte ja 200 ajakirja.

- Kes on teie arvates kaunilt kirjutanud teie emakeelest?
- Millal ja kes avaldas esimese vene (ukraina, valgevene jne.) keele grammatika?
- Kas loete eestikeelset ajakirjandust?
- Millal ilmus esimene ajaleht Venemaal?
- Millal trükiti esimene raamat Venemaal? Kes selle trükkis?

Kordamisharjutusi

Lihtmineviku isikulised ja umbisikulised vormid.

Ülesanne 170. Muutke olevik lihtminevikuks, kus sobib.

Liiklusõnnetus.

Kui Toivo hommikul tõuseb, teeb ta akna lahti, võimleb, peseb ennast, riietub kiiresti, sööb kaks võileiba ja joob kuuma kohvi. Täna peab ta minema bussijaama, et sõita sõbra juurde.

Tänaval ruttavad inimesed ja sõiduteel on tihe liiklus. Toivo ostab värsked ajalehed, et bussis lugeda. Siis tahab ta ületada sõidutee, aga ei saa, sest valgusfooris põleb punane tuli. Toivo jääb ootama, millal tuleb roheline tuli. Järsku näeb ta, et üks väike tütarlaps jookseb punase tule ajal sõiduteele. Toivo tahab teda kinni hoida, aga hilineb. Tuleb punane sõiduauto «Žiguli» ja tütarlaps jääb auto alla. Toivo saab aru, et juhtus suur õnnetus. Kiiresti jookseb ta telefoniautomaadi juurde ja helistab 03, siis ka numbril 02. Varsti tulevad kiirabi ja liikluspolitsei. Arstid toovad kanderaami ja panevad tütarlapse selle peale. Kiirabiauto sõidab signaali andes haigla poole. Toivo aga hilineb bussile.

Ülesanne 171. Kasutage lihtmineviku umbisikulisi vorme (-ti — ei ... tud; -di — ei ... dud).

Ööbimine telklaagris.

Suvel käisid «Marati» naised matkamas Lõuna-Eestis. (Ööbima) mõne kauni järve kaldal. Matkajate öörahu kindlustamiseks (määrama) öövalve, mida (vahetama) iga kahe tunni järel. Viimaseks vahetuseks (jätma) köögitoimkond. Laagri valvele (andma) ka vile. (Valvama) laagri territooriumi, (hoolitsema) lõkke eest ja (kuivatama) matkajate riideid. Ohu puhul (äratama) rühmajuht ja siis (otsustama), kas on vaja äratada kogu laager või mitte. Laagri piirkonnaks (lugema) hääleulatuse kaugust ja sellest ei (lahkuma) ilma loata. Hommikul (koristama) laagriplats, (põletama) telkide alla pandud oksad ja (katma) lõkkekoht mätastega. Nii ei (saama) öelda midagi halba matkajate korra- ja looduse-armastuse kohta. Matkates (omandama) palju uusi kogemusi.

52.-53. Räägime Tallinnast ja Tartust

Tallinn, Eesti pealinn, on tähtis tööstus- ja sadamalinn ning tuntud kultuurikeskus paljude muuseumide, mälestussammaste, kinode, teatrite ja kontserdisaalidega.

Tallinn on vana linn, rajatud aastatuhande alguses. Teame vaid, et vanad eestlased rajasid siia linnuse ja et 1154. aastal märkisid araablased (Abu Abdallah Muhammad al-Idrisi) selle oma kaardile. Edaspidisest teame rohkem — aastasajad vägivalda ja ehitamist, võimuvahetusi, rõõmsaid aegu ja halbu aegu.

Tallinna suuremad vaatamisväärsused on Toompea ja all-linn. Eepose «Kalevipoeg» järgi on Toompeale maetud eestlaste vanem Kalev. Tema naine Linda kandis kivid armsa mehe hauale. Samuti jutustab legend, et Linda pisaratest tekkis Ülemiste järv, kust nüüd Tallinn saab oma vee. Lennujaama lähedal võib Ülemiste järve kaldal näha Linda kivi.

1966. aastast on Tallinna vanalinn riiklik muinsuskaitsetsoon. Vanalinna restaureeritakse ja saneeritakse pidevalt, et Tallinn ei kaotaks oma nägu, mille annavad paesed kivimüürid ja kitsad tänavad, vanad kirikud ja kaupmeeste majad, tuulelipud katustel. Arhitektuurimälestistest on olulisemad Toompea loss, gooti stiilis raekoda, Rae apteek, Pika Hermanni ja Paksu Margareeta tornid. Omaette vaatamisväärsused on Tallinna kohvikud,

mille pikkadest traditsioonidest räägib fakt, et esimene kohvik Tallinnas avati 1702. aastal.

Tallinnas töötavad Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni keskused. Esimene alustas tööd 1926. a., teine 1955. aastal.

Tallinn on ka teaduselinn. Siin asub enamik Eesti Teaduste Akadeemia instituute ja mitu kõrgkooli.

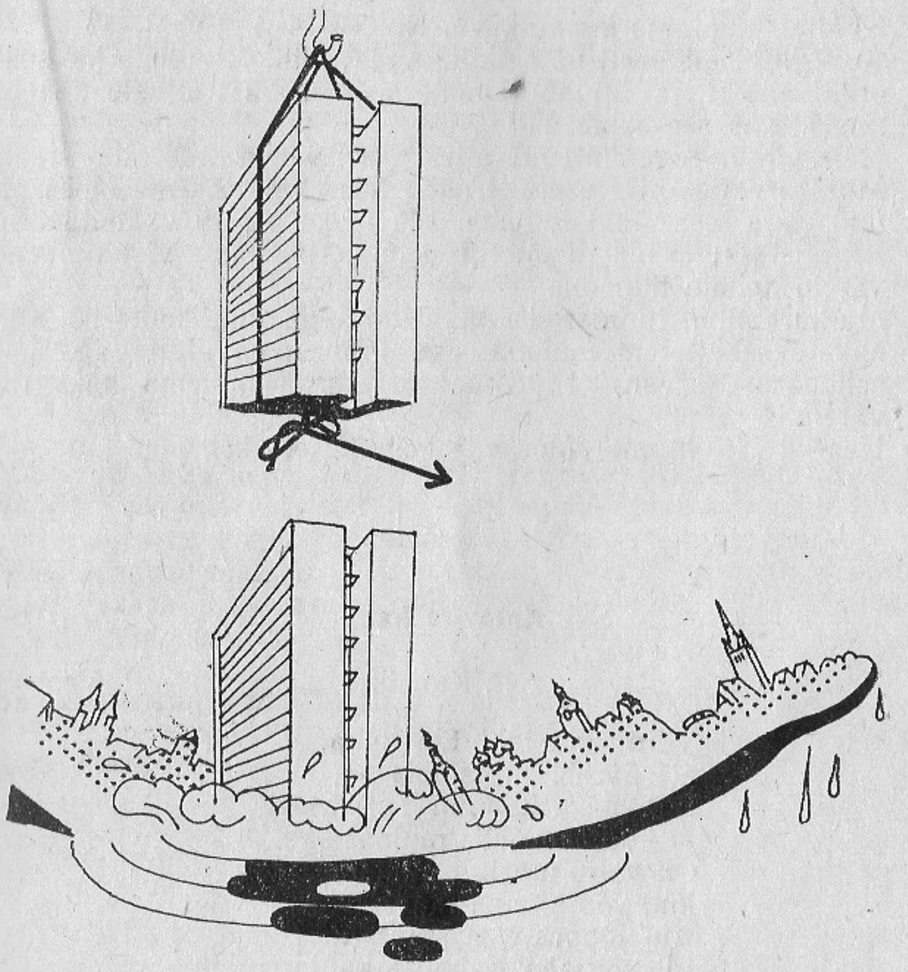

Jutustage, mida teie teate Tallinnast.

Kas teile meeldib Tallinn?
Milline linnaosa meeldib teile kõige rohkem?
Kus te tahaksite elada?
Milline linn meeldib teile Venemaal kõige rohkem?

— Kas sa tahaksid täna õhtul välja minna?
— See oleks tore.
— Kas lähme kinno või teatrisse?
— Pigem teatrisse. Tahaksin näha mõnd eesti näidendit.
— Vaatame tänasest ajalehest, mis mängukavas on. Kas sul on tänast ajalehte?
— Ei ole. Aga ajalehekiosk on siinsamas meie maja kõrval, ma lähen toon. Oota üks hetk!

— Käidud. Vaatame mängukava. Kuidas meil ei vea! Kusagil ei ole eesti näidendit. Aga vaata! Niguliste kirikus on orelikontsert ja laulab kammerkoor Tõnu Kaljuste dirigeerimisel. Kas see sobib sulle?
— Isegi väga. Tegelikult ma alles paari päeva eest käisin teatris. Minu arvates oli see erakordselt hea etendus. Aga oleks pidanud enne teose läbi lugema, siis oleks parem vaadata olnud. Nigulistesse ei ole ju piletite eelmüüki. Peame vist tund aega varem kohale minema.
— Ma kardan, et tunnist ei aita. Tund aega enne kontserdi algust hakatakse pileteid müüma, aga inimesi on alati väga palju, sellepärast arvan, et peame järjekorda minema kaks tundi varem.
— Hea küll. Kohtume «Moskva» kohviku ees kell pool kuus.

Kalevite kants

P. Kuusik — P. Veebel

Võid käia läbi Eestimaa,
ei säärast linna leia sa,
mis oleks kaunim Tallinnast
ja kuulsam juba muinasa'ast.
On palju murtud piikisid
küll vastu tema müürisid.
Kui lõppes aga sõjatants,
jäi võitjaks Kalevite kants.

Ta tornid paistvad kaugele,
nii maale kui ka merele.
Kui oled käinud võõraid teid,
lööb süda kiirelt, kui näed neid.
On ilmas palju neidusid,
neist kaunid on ju mõnedki.
Kuid kaunimad küll elamas
mu armsas vanas Tallinnas.

Suuruselt teine linn Eestis on TARTU. Talle järgnevad **Kohtla-Järve** ja **Narva, Pärnu, Viljandi, Rakvere, Valga** ja **Võru.**

Tartu on olnud Eesti kultuurielu keskus. Praegu on siin olulised vaatamisväärsused Toomemägi, TÜ ja EPMÜ peahooned, raamatukogu, botaanikaaed, teater «Vanemuine». Tartu ülikool, asutatud 1632, on üks vanemaid Ida-Euroopas. Teine kõrgkool — Eesti Põllumajandusülikool — annab kaadri Eestimaa põlluharijatele ja karjakasvatajatele. Tartu lähedal Ülenurmes asub Eesti ainus põllumajandusmuuseum.

Läbi Tartu voolab Emajõgi. Kunagi kutsuti Tartut Emajõe Ateenaks, Lydia Koidulat hüüti aga Emajõe ööbikuks tema samanimelise luuletuskogu järgi.

Tartuga on seotud eesti kultuurilugu. Ka Eesti esimene laulupidu toimus 1869. aastal siin. Just Tartus on kogutud ja säilitatud Eestimaa kultuuri, ajalugu. Väga oluline roll selles oli Õpetatud Eesti Seltsil.

Õpetatud Eesti Selts (ÕES) asutati Tartus 1838. aastal teadusliku organisatsioonina ning töötas seal 1950. aastani. Selts seadis endale ülesandeks eesti keele, kirjanduse, rahvaluule ja kogu Eestimaa kohta käivate andmete kogumise ja uurimise, lisaks õpetliku ja ajaviitekirjanduse väljaandmise. Muuseas andis just ÕES välja Kreutzwaldi koostatud eepose «Kalevipoeg» (1857—1861).

ÕES oli kaua aega rahvuslike teaduste arendamise keskus. Tänu ÕES-ile on eestlastel üks Euroopa suuremaid rahvaluulekogusid: üles on kirjutatud umbes kaheksasada tuhat laulu.

Keeleteaduse alal oli suur saavutus F. J. Wiedemanni koostatud eesti-saksa sõnaraamat, mille 1869. a. andis välja Venemaa Teaduste Akadeemia.

Mida oskate jutustada Tartu tänapäevast?
Kes tuntud teadlastest, kunstnikest, kirjanikest elab ja töötab praegu Tartus?

Nimetage Tartu vaatamisväärsusi.

Tartu marss

R. Valgre

Kauneim linn on Eestis Tartu
Emajõe kalda peal.
Kes kord käinud seal,
ei sel meelest lä'e kaunid tunnid Toomemäel.
Kauneim linn on Eestis Tartu.
Ja kui saatus sind on viin'd ära kaugele,
koju viib su tee ikka Tartu tagasi.

Sinna jäi minu isa ja ema,
sinna jäi minu õde ja vend.
Raskel tunnil Tartu linn meid kutsub —
kätte jõudnud tasumise tund!
Ei me kauem end oodata lase,
võitlus ühine kõiki meid seob.
Me tuleme ja võidame,
«Vanemuises» laulame:

Kauneim linn on Eestis Tartu ...

Lugege sõnastiku abil!

Vanimad teated Eestis niinimetatud udupiltide näitamise kohta pärinevad Tallinnast aastast 1867. Esimesed kinoseansid toimusid Tartus ja Tallinnas 1896. aastal, esimene statsionaarne kino avati Tallinnas 1908. aastal. Esimesed Eestis tehtud filmid (1908—1914) olid dokumentaalfilmid. Esimene eestlasest filmitegija oli Tartus fotograaf Pääsuke, Tallinnas kaks venda — J. ja P. Parikas. Nemad tegid ka Eesti esimesed täispikad filmid.

Praegu tehakse filme stuudios «Tallinnfilm». Aastatel 1955—1985 on siin valminud 85 täispikka ja 13 lühimängufilmi. Väga hinnatud on eesti dokumentaalfilmid, loodusfilmid ja nuku- ning joonisfilmid. Eriti viimased on saanud auhindu rahvusvahelistel filmifestivalidel.

Nimetage tuntud eesti režissööre.
Nimetage eesti filme, mis teile meeldivad. Miks?
Nimetage filme, mis teile ei meeldi. Miks?

Eesti rahvuslik teater sündis möödunud sajandi teisel poolel. See on seotud L. Koidula nimega, kelle näidendeid esitati 1870. aastal Tartus «Vanemuise» seltsis. Isetegevusteatrid töötasid ka teistes linnades: Tallinnas, Viljandis, Narvas, Pärnus, Kuressaares, isegi Peterburis. Sajandivahetusel levis see veelgi: teatrietendusi anti ka väikestes kohtades — Kodavere, Heimtali, Alatskivi, Helme, Räpina, Rõngu, Jõhvi, Toila, Palmse, Tori ja Keila rahvale.

Eesti kutseline teater pärineb aastast 1906 — siis muudeti professionaalseteks Tartu «Vanemuine» ja Tallinna «Estonia». Lavastati nii eesti, vene kui välismaa autorite loomingut (A. Kitzberg, O. Luts, E. Vilde; H. Ibsen, G. B. Shaw; M. Gorki). Teatrite arengut soodustas teatrimajade ehitamine (näiteks «Estonia» teatri praegune hoone on ehitatud 1913. aastal).

Kas teate, mitu teatrit on Eestis praegu?
Nimetage eesti tuntumaid näitlejaid.

Mida tähendavad järgmised vanasõnad?

— Kes korragi ümber toa käib, on targem kui see, kes paigal istub.
— Rumal räägib, mida teab, tark teab, mida räägib.

Kordamisharjutusi

Mitmuse käänded.

Ülesanne 172. Kasutage sulgudes antud sõnu õiges mitmuse käändes.

Elektrist.

Elekter on (inimene) väga vajalik. Ta toob meie (elamu ja suvila, asutus ja ettevõte) valgust, soojust ning jõudu. Elekter põleb ka meie (tänav ja väljak, vaksal ja sadam, haigla ja polikliinik, söökla ja kohvik) — kõikjal, kus meie jalg astub. Ei kujuta me oma elu ette ka ilma (raadio ja teler), mis teevad meid (vahetu osavõtja) maailma (tähtis sündmus). (Teler) viivad meid (tehas ja näitus, võõras mander ja kauge saar).

Aga (elektriseade) tuleb olla ettevaatlik, sest elekter ei mõista nalja. Asjatundmatus võib siin viia (raske õnnetus). Seepärast tuleb neil, kes elektrit põhjalikult ei tunne, paluda alati abi (elukutseline elektrik). Oma ala (tõeline meister) parandavad nad kõik (rike) ja teevad (masin) meie (truu abiline). Küllap meil tuleb valmis olla veel (uus tore üllatus), mida valmistab meile elekter.

Ülesanne 173. Moodustage sulgudes antud sõnadest õiged mitmuse käänded.

(Püha) eel raudteejaamas.

Uue aasta eel on (kõik) (jaam) alati rohkesti rahvast. (Palju) (inimene) tahavad (püha) kuhugi sõita. Ka (abiturient) seisab ees pikk ja huvitav reis: koolivaheajaks matkavad nad Koola poolsaarele. Jüri, Toomas ja nende (klassikaaslane) sisenevad Balti jaama (suur seljakott), et sõita Peterburi. (Kassa) on (pikk järjekord). (Mõni inimene) (järjekord) närveerivad, sest nende (rong) algas juba pealeminek. (Kassiir) on (püha) eel muidugi palju tööd, aga nad müüvad kiiresti ja (järjekord) liiguvad ruttu edasi. Kui (kõik) on (kassa) (pilet) käes, vaatavad (õpilane) ka jaama (ootesaal). Nagu jaama ees, on ka (kõik) (ruum) (värviline elektrilamp) (näärikuusk). Ainult üks kuusk seisab ilma (küünal). Ajalehekioski (aken) on (kirju postkaart). (Kaart) naeratavad (reisija) (lõbus näärivana), seljas (suur kott) (nääripakk). «Kui (näärivana) tulevad Koola poolsaarelt meile rõõmu valmistama, siis võime ka meie seal (näärivana) esineda, sest meil on seljas niisama (suur kott),» naljatab Jüri.

54. Ilus suvi on käes...

берег (и пляж): морской, речной, озера, песчаный	rand: mere-, jõe-, järverand, liivarand
трава, газон, цветы	rohi, muru, lilled
водопад	kosk, juga
остров, полуостров	saar, poolsaar
озеро, пруд, бассейн	järv, tiik, bassein
река, канал	jõgi, kanal
канава	kraav
лужа, лужица	loik

Jutustage Eestimaa loodusest!

Kas Eestis on palju veekogusid? **Nimetage** kaardi järgi suuremad jõed ja järved.
Missugune on teie arvates Eesti maastik?
Missugust Eesti ala peetakse eriti ilusaks?

Eesti maastik on madal ja tasane, ilma kõrgete mägedeta. Eesti kõrgeim punkt on Suur Munamägi (318 m üle merepinna) Haanjas. Järvi aga on üle tuhande. Suuremad järved on Peipsi ja Võrtsjärv. Peipsi on vist Euroopas suuruselt neljas järv. Kolm tuhat ruutkilomeetrit suurel Peipsil on torm päris ohtlik. Jõgedest olulisemad on Emajõgi, Narva ja Pärnu jõgi.

Eestis on palju soid: 20% maa territooriumist. Looduskaitse all on soodest 2000 km². Üldse on tähtsaid looduskaitsealasid neli: Põhja-Eestis Lahemaa Rahvuspark, läänerannikul Matsalu, lindude paradiis, Saaremaal Viidumäe ja Vilsandi.

Pole meri, pole maa,
laevad ei uju ega käia ei saa?

(oos)

Kas teate, et ...

Eestis kasvab 3525 seeneliiki, neist söögiseeni on 59 liiki. Metsades kasvab aastas umbes 25 000 tonni seeni.

Lugege sõnastiku abil.

Eestimaa suve ilusaim õhtu — JAANIÕHTU.

Miks põletatakse jaanituld?

Üks versioon selle kohta kõlab nii.

Kuninglik noorpaar olevat pärast suuri raskusi jõudnud laevaga koduranda. See olevat sündinud just jaanipäeval. Kodumaale jõudnud peigmees olevat lasknud laeva ära põletada, et see neid enam kuhugi ei viiks. Õnneliku kodumaale jõudmise auks ja laeva mälestuseks olevat rahvas hakanud jaanitulesid põletama ja meresõidu mälestuseks kiikuma. Kiik tuletavat meelde laeva, kiikumine aga mere lainetamist.

Jaanitulel oli maagiline tähendus: nii kaugele kui jaanitule kuma paistab, kasvab hea vili; mida rohkem jaanitulesid, seda õnnelikum aasta; jaanitule suits toob karjaõnne, sellepärast austatakse sel päeval karjaseid.

Jaanitule ümber lauldakse ja tantsitakse, süüakse ja juuakse õlut, mängitakse mänge. Vanasti mindi kesköö metsa sõnajalaõit (папоротниковый цвет) otsima. Veel praegugi paneb mõni neiu endale ristteel pähe üheksat sorti lilledest pärja: nii pidi unes peigmeest näha saama.

Kas jagate luuletaja suvetunnet?

SUVEL MAAL

Eno Raud

On tore olla suvel maal,
kui lehmad söövad karjamaal,
kui päike metsa säratab,
kui soojalt lõhnab heinakaar
ja aias küpseb valge klaar,
kui vahel sekka lõõtsub tuul,
ja pähklikobar õõtsub puul,
kui kuldseid lilli täis on maa
ja otsa vaarikad ei saa.

Ilus suvi on käes. Meid kutsub Eestimaa loodus! Asume teele!
— Ööbime hotellis ja tuttavate juures, ka telk tuleb kaasa võtta, et ei oleks muret öömaja pärast.
— Varustus: filmikaamera ja fotoaparaat, filmid (must-valged ja värvifilmid), maanteede kaart, sääsetõrjevahend, priimus ja teekatel, kalapüügiriistad (õngeritv, jõhv, konksud ja landid).

Kas oleme midagi unustanud?

Kas olete mõnel kevad- või suvehommikul tundnud nagu luuletaja Betti Alver järgmistes luuleridades?

Miks, algav päev, on argipäev su nimeks?
Ma kuulutan su sekundid kõik imeks
täis iluehmatust ka täna hommikul.

Korraldage rollimäng:

Teie oma sõbraga arutate matka marsruuti. Jagage ära, kes ostab piletid, kes broneerib hotellikohad, kes mida kaasa võtab. Hankige informatsiooni sõiduvõimaluste kohta. Helistage ja broneerige vajalikud piletid.

Jutustage, kuidas kavatsete veeta suve ja mida ootate sellelt suvelt.

Kordamisharjutusi

Tingiv, käskiv ja kaudne kõneviis.

Ülesanne 174. Täitke tabel nõutud vormidega.

Isik	Tingiv kõneviis -ks (id) -ks (ite)	Käskiv kõneviis Ø, -ge, -ke	Kaudne kõneviis -vat
sa	kuulaks (id)	.....	.....
te	.....	hoidke!	.....
sa	.....	.....	.... võimlevat ...
te	riietuks (ite)	.....	.....
sa	.....	osale!	.....
te	.....	.....	... arendavat ...
sa	veedaks (id)	.....	.....
te	.....	käige!	.....

sa	.....	.....	... vaatavat .....
te	aitaks (ite)	.....	.....
sa	.....	kuula!	.....
te	.....	.....	... töötavat .....
sa	käituks (id)	.....	.....
te	.....	olge!	.....
sa	.....	.....	... täitvat .....
te	ületaks (ite)	.....	.....
sa	.....	ela!	.....
te	.....	.....	... õppivat .....
sa	pööraks (id)	.....	.....
te	.....	minge!	.....

Ülesanne 175. Tõlkige!

Ärge kaevake ja kurtke,
elada ei aita see!
Kive kandke, paasi murdke,
töö on meie õige tee!

Kas olete märganud, missugune on eestikeelses lauses sõnade järjekord?

Kirjutage vihikusse oma tähelepanekud.
Kontrollige tulemust alljärgneva skeemi põhjal.

Ülesanne 176. Moodustage 5 lihtlauset ja 3 liitlauset, juhindudes alltoodud skeemidest.

Sõnade järjekord lihtlauses

1. Я ↓ продавец. — Mina [olen] müüja.
   Моё имя ↓ Райво. — Minu nimi [on] Raivo.
2. Эта / Красная / Его — книга на столе.
   See / Punane / Tema — raamat on laual.

3.

		чья?				чей?	
Книга	брата	на столе.		Где телевизор	школы?		
Venna	raamat	on	laual.	Kus on kooli	televiisor?		

4.

Missugune?	Kes? Mis?	Mida teeb? (teevad? tegi? jne.)	Millal? Kuhu? Kus? Kust? Kuidas? Keda? Mida? Kui palju? Missugune?
Kuri	koer	magab	praegu.
Tubli	poiss	läheb	tööle.
Need	loomad	elavad	metsas.
Pikk	mees	väljub	majast.
Uus	auto	sõidab	kiiresti.
See	pakk	kaalub	2 kilo (grammi).
Väike	tüdruk	loeb	raamatut.
Tark	meister	kiidab	töölist.
Õhtune	taevas	on	ilus.

5.

Millal? Kuhu? Kus? Kust? Kuidas? Kui palju? Keda? Mida? Missugune?	Mida teeb? (teevad? tegi? jne.)	Kes? Mis?	Millal? Kuhu? Kui kaua? jne.
Hommikul	läheb	laps	kooli.
Kooli	läheb	laps	hommikul.
Koolis	on	laps	viis tundi.
Koolist	tuleb	ta	lõuna ajal.
Kiiresti	sõitis	takso	lennuväljale.
Viis aastat	elasin	ma	Tartus.
Venda	armastab	ta	kõige rohkem.
Telerit	vaatavad	nad	sageli.
Ilus	on	taevas	õhtul.

6.

Rõhk! Ударение!

Seal käisin	Ainult mina	käisin seal.
Туда ходил	Только я	ходил туда.
	ainult mina.	
	только я	

Lause alguses või lõpus.
В начале или в конце предложения.

7.

Ученик хорошо читает.

Õpilane	loeb	hästi.	

Он прямо стоит.

Ta	seisab	sirgelt.

8.

Он прочитал эту книгу.

Ta	luges	selle raamatu	läbi.	(imperfekt)
Ta	on	selle raamatu	läbi lugenud.	(perfekt)
Ta	oli	selle raamatu	läbi lugenud.	(pluskvamperfekt)

Eile	luges	ta	selle raamatu	läbi.
Selle raamatu	luges	ta	eile	läbi.
Kindlasti	on	ta	selle raamatu	läbi lugenud.
Selle raamatu	oli	ta	eile	läbi lugenud.

9.

Ta	peab	kirjandi	ümber	kirjutama.
Ta	tahtis	kirjandi	ümber	kirjutada.
Ta	oli	kirjandi	ümber	kirjutanud.
Tal	oli	kirjand	ümber	kirjutatud.

10.

		Kellele?	Mida?
Palun	(lubage)	mulle	tass kohvi.
Palun	andke	talle	tükk torti.
Kas	võtan	sulle	pudeli limonaadi?
Ta	toob	teile	jäätist.

Sõnade järjekord liitlauses

1. Если завтра будет дождь, | отец | | не поедет | в деревню.

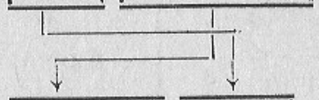

Kui homme sajab vihma, | ei sõida | | isa | maale.

2. Я видел, когда | утром | | отец | пришёл.

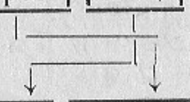

Ma nägin, kui | isa | | hommikul | tuli.

3. Когда он | прочтёт | | свою книгу |, он даст её тебе почитать.

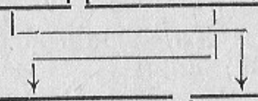

Kui ta | oma raamatu | | läbi loeb |, annab ta selle sulle lugeda.

Kas te oskate laulda?
Laulgem koos!

Saaremaa valss

D. Vaarandi — R. Valgre

Seal laupäevaõhtuselt lõhnavad kased,
kui nendesse vajutad hõõguva näo.
Ja pühapäev hinges sul uskuda laseb,
et õnne vaid kauguses kukuvad käod.

Oh, keeruta, lennuta linalakk-neidu,
kel silmist nii kelmikaid sädemeid lööb!
:,: Ei sellist küll maailmas kusagil leidu
kui Saaremaa heinamaal juunikuu ööl. :,:

Ning hämaras toomepuu lumena valev
on sinule hõiskavaid ööbikuid täis.
Miks muidu su huuled ja õhetav pale
nii õunapuuõiele sarnane näib!

Oh, keeruta, lennuta ...

Oi, Saaremaa niitude kastesed süled,
öövaikuses lauludest helisev nurm!
On pilvedest helendav taevas su üle
ja kirgliku suudluse esmane hurm.

Oh, keeruta, lennuta ...

Just sellisel heinamaal peamegi pidu,
kus hämarik koidule ulatab käe.
On kõikide mõtteid ja toiminguid sidund
see tööde- ning rõõmudeküllane päev.

Oh, keeruta, lennuta ...

Oh, keeruta, kudruta kavalat juttu
kuldtärniga nooruke sõjamees sa.
:,: Me ööd on nii valged ja kuluvad ruttu,
et linalakk-neidu sa püüda ei saa! :,:

Viljandi paadimees.

J. Pori, S. Lipp — A. Vinters

Käe ulatab noor paadimees
nii lahkelt neiule,
kes aralt seisab tema ees,
et sõita üle vee.

Ah, silmad, need silmad
ei iial unune,
need ilusad sinised silmad
mult võitsid südame.

Kui neiu paadis, algab sõit,
täis õnne kõik maailm.
Ja neiu palgeil punab koit
ning rõõmust särab silm.

Ah, silmad ...

Ta kaela neiu langeb siis
ja kingib suudluse,
silm särab rõõmupisarais,
arm tungib südame.

Ah, silmad ...

Hulk aastaid läin'd ja Viljandis
järv ikka kohiseb.
Hall paadimees veel ikkagi
neid silmi igatseb.

Ah, silmad ...

Sisukord

Eessõna — 3

I. Saagem tuttavaks! — 7

1. Saagem tuttavaks! I — 7
2. Saagem tuttavaks! II — 11
3. Kuidas käsi käib? — 15
4. Kus te elate? — 19
5. Mis rahvusest te olete? — 22
6. Kus te olete sündinud? — 25

II. Arv ja aeg — 30

7. Mitu ja mitmes? — 30
8. Mis päev täna on? — 38
9. Sünnipäev — 40
10. Õnnitlused — 45

III. Meie perekond — 49

11. Perekonnaliikmed — 49
12. Perekonnaseis — 55
13. Elulugu — 59
14. Räägin teile oma perekonnast — 63

IV. Me kõik oleme inimesed — 69

15.—16. Kehaosad — 69
17. Ilu ei panda patta... — 76
18. Iseloom ja iseloomustus — 82
19. Värviline maailm — 86
20. Terviseks! Tervis tuleb, tervis läheb... — 92

V. Minu päev — 101

21. Mis kell on? — 101
22. Hommikul ja õhtul kodus — 104
23. Kodus — 108
24. Meil on külalised — 115
25. Meie söögilaud — 119

VI. Meie igapäevane toidulaud — 124

26. Turuhoones I — 124
27. Turuhoones II — 129
28. Tervislik ja ebatervislik eluviis — 134

VII. Telefonikõned — 139

29.—30. Kuidas helistada? — 139
31. Tellimised — 145
32. Erakõned — 152

VIII. Tööl — 157

33. Ametid ja tööd. Koosolekud — 157
34. Töökohavahetus — 163

IX. Liiklemisest — 167

35. Kuidas sõita? — 167
36. Kuidas jalgsi minna? — 172

X. Teeninduses — 177

37. Pesumajas — 177
38. Teeme ennast kauniks! — 180
39. Postkontoris ja hoiukassas — 185
40. Kingaparanduses ja õmblusateljees — 189
41. Autohooldusest — 193

XI. Korteriprobleemid: «Minu kodu on minu kindlus» — 197

42. Loeme ajalehte — 197
43. Korteriotsimine ja korterivahetus I — 200
44. Korteriotsimine ja korterivahetus II — 204
45. Teeme remonti — 208
46. Mööblikaupluses — 212
47. Minu kodu on maal — 220

XII. Eestimaa ilm ja kliima — 225

48. Missugune on ilm? — 225
49. Ilmateade — 232

XIII. Natuke lugemist Eestist — 235

50. Raamatukogus — 235
51. Teadmiseks Eestist — 238
52.—53. Räägime Tallinnast ja Tartust — 242
54. Ilus suvi on käes... — 248

OÜ «Greif» trükikoda

Tellimuse nr. 370

Põõramine (oluliseemad vormid)

Выучить наизусть	Инфинитив õppi/ma	Инфинитив õppi/da	1-е лицо наст. вр. ma õpi/n	Инфинитив hakka/ma	Инфинитив hakka/ta	1-е лицо наст. вр. ma hakka/n
Настоящее время Olevik			sa õpi/d ta õpi/b me õpi/me te õpi/te nad õpi/vad — ei õpi			sa hakka/d ta hakka/b me hakka/me te hakka/te nad hakka/vad — ei hakka
Простое прошедшее время Lihtminevik	ma õppi/si/n sa õppi/si/d ta õppi/s me õppi/si/me te õppi/si/te nad õppi/si/d	ei õppi/nud		ma hakka/si/n sa hakka/si/d ta hakka/s me hakka/si/me te hakka/si/te nad hakka/si/d	ei haka/nud	
Повелительное наклонение Käskiv kõneviis		te õppi/ge! te ärge õppi/ge!	sa õpi! sa ära õpi!		te haka/ke! te ärge haka/ke!	sa hakka! sa ära hakka!
Сослагательное наклонение Tingiv kõneviis			ma õpi/ks(in) sa õpi/ks(id) ta õpi/ks me õpi/ks(ime) te õpi/ks(ite) nad õpi/ks(id) ei õpi/ks			ma hakka/ks(in) sa hakka/ks(id) ta hakka/ks me hakka/ks(ime) te hakka/ks(ite) nad hakka/ks(id) ei hakka/ks